

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

**ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО**

(АГРАРЕН ДОКЛАД `2017)

Съдържание

Списък на използваните съкращения	8
РАЗДЕЛ А	12
I. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА РАМКА. МЯСТО НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА	12
II. РАЗВИТИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ПРЕЗ 2016 Г. И ПРОГНОЗИ ЗА 2017 Г.	17
1. Използване на земеделската земя и структури в земеделието	17
1.1. Използване на площите със селскостопанско предназначение	17
1.2. Използване на земеделските парцели	18
1.2.1. Система за идентификация на земеделските парцели	18
1.3. Регистрация на земеделски стопани	19
1.4. Участие на Държавния поземлен фонд в поземлените отношения в България	20
1.4.1. Предоставяне на имоти от ДПФ под наем или аренда	20
1.4.2. Разпределение на пасища, мери и ливади от държавен и общински поземлен фонд по реда на чл. 37 и от ЗСПЗЗ 20	
1.4.3. Учредяване на ограничени вещни права върху земи от ДПФ	20
1.5. Дейности и договори за поддържане на картата на възстановената собственост и регистри	21
1.6. Поземлени отношения	21
1.6.1. Комасация (уедряване) на земеделските земи	21
1.7. Дейности по опазване на земеделските земи	22
2. Икономически и производствени резултати през 2016 г. и прогнозни данни за 2017 г.	22
2.1. Икономически сметки за селското стопанство за 2016 г.	22
2.1.1. Стойност на брутната продукция от отрасъл “Селско стопанство”	22
2.1.2. Стойност на крайната продукция	24
2.1.3. Междинно потребление	25
2.1.4. Брутна добавена стойност	26
2.2. Производствени резултати в растениевъдството	26
2.2.1. Зърнопроизводство	27
2.2.2. Маслодайни култури	28
2.2.3. Технически култури	29
2.2.4. Медицински и ароматни култури	29
2.2.5. Зеленчуци	31
2.3. Производствени резултати в животновъдството	35
2.3.1. Говедовъдство и биволовъдство	39

2.3.2.	Овцевъдство и козевъдство	41
2.3.3.	Свиневъдство	44
2.3.4.	Коневъдство	46
2.3.5.	Птицевъдство	47
2.3.6.	Пчеларство.....	49
2.3.7.	Зайцевъдство	52
2.4.	Състояние на биологичното производство в България през 2016 г.	52
2.4.1.	Оператори в система на контрол.....	53
2.4.2.	Площи в система на контрол. Групи култури, отглеждани по биологичен начин.	53
2.4.3.	Биологично животновъдство	56
2.4.4.	Пазар на биологични продукти	57
2.4.5.	Финансово подпомагане на биологичното производство	57
2.5.	Лозарство и винопроизводство	58
2.5.1.	Производство на грозде	58
2.5.2.	Винопроизводство	61
2.5.3.	Износ и внос на вино.....	62
III.	ТЪРГОВИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ	68
1.	Равнище и динамика на външната търговия с аграрни стоки през 2016 г.	69
2.	Географско разпределение на външната търговия със селскостопански стоки	69
3.	Структура на износа и вноса по групи стоки	74
4.	Развитие на външната търговия със селскостопански стоки през 2017 г.	79
5.	Дейности по подкрепа на износа на земеделска продукция	79
IV.	ПОДПОМАГАНЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ.....	80
1.	Подпомагане по първи стълб на Общата селскостопанска политика на ЕС	80
1.1.	Директни плащания на площ, национални доплащания към директните плащания и специфично подпомагане	80
1.2.	Механизми за пазарна подкрепа	89
1.2.1.	Сектор „Мляко“	89
1.2.2.	Сектор „Плодове и зеленчуци“	91
1.2.3.	Сектор „Пчеларство“	93
1.2.4.	Сектор „Вино“.....	96
1.2.5.	Публична интервенция и частно складиране	96
1.2.6.	Сектор „Захар“	97

1.2.7.	Промоционални програми	97
1.2.8.	Политика на качество – защитени наименования	99
1.3.	Търговски механизми.....	99
1.3.1.	Лицензиране на износа	99
1.3.2.	Лицензиране на вноса.....	100
2.	Подпомагане по Втори стълб на ОСП	101
3.	Допълнително държавно подпомагане	107
3.1.	Държавни помощи	107
3.2.	Краткосрочно кредитиране.....	110
3.3.	Инвестиционни схеми за подпомагане на ДФЗ	111
V.	ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗЕМЕДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО	113
1.	Контрол на земеделска и горска техника	113
1.1.	Регистрация на земеделска и горска техника	113
1.2.	Технически преглед на техниката.....	114
1.3.	Правоспособност за работа с техника и издаване на свидетелства	114
1.4.	Изпитване и сертифициране на земеделска и горска техника.....	115
2.	Хидромелиорации.....	115
2.1.	Контрол по дейностите, свързани с експлоатацията на хидромелиоративния фонд и с услугата „водоподаване за напояване”.....	115
2.2.	Дейности, свързани с учредяването и развитието на сдружения за напояване	116
2.3.	Дейности, свързани с експлоатацията и поддържането на язовирите и обектите за предпазване от вредното въздействие на водите	116
3.	Растителна защита и фитосанитарен контрол.....	117
3.1.	Растителна защита	117
3.2.	Фитосанитарен контрол	121
3.2.1.	Контрол при производството и движението на растения, растителни продукти и други обекти в ЕС ...	121
3.2.2.	Фитосанитарен контрол при износ.....	122
3.3.	Контрол на продукти за растителна защита и торове	123
3.3.1.	Резултати от контролната дейност върху предлагането на пазара на ПРЗ	123
3.3.2.	Резултати от контролната дейност върху употребата на ПРЗ	123
4.	Торове.....	124
4.1.	Регистрация на торове.....	124
4.2.	Контрол на торовете при предлагането им на пазара	124
4.3.	Употреба на торове.....	124

5.	Сортоизпитване, апробация и семеконтрол.....	125
6.	Контрол на зърно и зърнени продукти	130
6.1.	Контрол на публичните складове, зърнохранилища и други обекти за съхранение на зърно.....	130
6.2.	Окачествяване на реколта `2016	130
7.	Безопасност по хранителната верига	132
7.1.	Здравеопазване и хуманно отношение към животните	133
7.2.	Интегрирана информационна система на БАБХ за идентификация, регистрация и проследимост на движението на животните	137
7.3.	Контрол и управление на рисковете по хранителната верига	138
7.3.1.	Безопасност на храните	138
7.3.2.	Система за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF).....	143
7.3.3.	Системата за административна помощ и сътрудничество	144
7.3.4.	Системата за административна помощ и сътрудничество – Мрежа за измами с храни	145
7.3.5.	Система за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита/Plant Protection Products Authorization Management System (PPPAMS).....	145
7.3.6.	Контрол на ветеринарномедицинската дейност, ветеринарномедицинските продукти и фуражи, граничен контрол	145
7.3.6.1.	Контрол на ветеринарномедицинската дейност.....	146
7.3.6.2.	Контрол на ветеринарномедицинските продукти	147
7.3.6.3.	Граничен контрол.....	148
7.3.6.4.	Контрол на фуражите.....	149
7.3.6.5.	Проверка на ефективността на официалния контрол на фуражи	156
7.4.	Анализ на рисковете по хранителната верига.....	157
7.5.	Законодателни промени в областта на безопасността на храните	159
8.	Селекция и репродукция в животновъдството	161
8.1.	Управление на националните генетични ресурси в животновъдството	161
8.2.	Контрол и координация на развъдната дейност.....	164
9.	Селскостопанска наука, обучение и съветническа дейност.....	166
9.1.	Научноизследователска дейност и научно обслужване в селското стопанство, осъществявани от Селскостопанска академия	166
9.1.1.	Създадени и внедрени в производството научни продукти	166
9.1.2.	Трансфер на знания и научни продукти.....	166
9.1.3.	Квалификационна структура на учените и обучение на докторанти	167
9.1.4.	Специализирана научна периодика.....	167

9.1.5.	Международно сътрудничество в областта на селскостопанската наука.....	167
9.2.	Съветническа дейност	168
9.3.	Професионални обучения.....	171
9.4.	Подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието - земеделски бизнес”	171
9.5.	Информационно осигуряване.....	172
9.6.	Агрохимични анализи.....	172
9.7.	Дейност на НССЗ по мярка 2 „Консултантски услуги, по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството” от ПРСР 2014 - 2020 г.....	172
10.	Борба с градушките	173
11.	Намаляване на регулаторната и административна тежест за бизнеса	176
11.1.	Изпълнение на мерките за намаляване на административната тежест, обхванати в приетите от Министерски съвет на Република България пакети и планове	176
11.2.	Отменени и облекчени регулаторни режими	177
11.2.1.	Отменени регулаторни режими през 2016 г.	177
11.2.2.	Облекчени регулаторни режими през 2016 г.....	177
11.3.	Въведено електронно предоставяне на услуги	178
11.3.1.	Компетентен орган по прилагане - Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури	178
11.3.2.	Компетентен орган – Българска агенция по безопасност на храните	178
11.3.3.	Компетентен орган – Изпълнителна агенция по горите.....	178
11.4.	Изготвени и приети оценки на въздействие на нормативните актове през 2016 г.	179
11.5.	Разработени и/или приети подзаконовни нормативни актове, свързани с промяна или отмяна на такси... ..	179
VI.	ГОРСКО СТОПАНСТВО.....	179
1.	Характеристика на горските територии.....	179
2.	Промени в горските територии	181
3.	Стопанисване на горските територии	182
3.1.	Залесяване и защита срещу ерозия и порои	182
3.2.	Провеждане на сечи в горите	184
4.	Ползване на дървесина и на недървесни горски продукти.....	184
4.1.	Ползване на дървесина	184
4.2.	Ползване на недървесни горски продукти	186
5.	Защита на горските територии	186
5.1.	Защита на горските територии от болести, вредители и други повреди	186
6.	Защитени територии	188
7.	Горска сертификация.....	190

8.	Инвентаризация и планиране в горските територии	191
9.	Ловно стопанство.....	192
10.	Опазване на горските територии и контрол	193
11.	Стратегическо планиране, усъвършенстване на нормативната база и международни дейности	195
12.	Финансиране и инвестиции в горските територии.....	198
12.1.	Изпълнителна агенция по горите.....	198
12.2.	Държавни горски предприятия	198
13.	Административно обслужване.....	199
13.1.	Регистър на лицата, извършващи лесовъдска дейност	199
13.2.	Информационно обслужване	199
VII.	РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ.....	200
1.	Улов и производство на риба и други водни организми	200
2.	Внос и износ на риба и рибни продукти	206
3.	Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”, финансирана от Европейския фонд за рибарство 211	
4.	Програма за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.	217
5.	Обща политика в областта на рибарството	222
	РАЗДЕЛ Б.....	224
	ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ НА ПОЛИТИКАТА В АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ, МЕРКИ И ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ ПРЕЗ 2018 Г.	224
	ПРИЛОЖЕНИЯ	236

Списък на използваните съкращения

АЕП	Агроекологични плащания
АПС	Система за административна помощ и сътрудничество
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БАНСИК	Българска анкета за наблюдение на селскостопанската и икономическа конюнктура
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БДС	Български държавен стандарт
Биволи	Схема за обвързано подпомагане за биволи
БНБ	Българска народна банка
БСК	Биологични и стопански качества
БЧК	Български червен кръст
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВМП	Ветеринарномедицински продукти
ВОК	Главна дирекция "Верификация на официалния контрол"
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ВПС	Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност
ГИП	Гранични инспекционни пунктове
ГКПП	Гранични контролно-пропускателни пунктове
ГМО	Генетично модифициран организъм
ГРМ	Горски репродуктивни материали
ГСПП	Горскостопански планове и програми
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавни горски стопанства
ДДС	Данък добавена стойност
ДЖСК	Схема за обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки под селекционен контрол
ДЗС	Схема за дребни земеделски стопани
ДЛС	Държавни ловни стопанства
ДП	Държавни предприятия
ДПЖ	Схема за обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки
ДПФ	Държавен поземлен фонд
ДФЗ/ДФ „Земеделие“	Държавен фонд „Земеделие“
ДФЗ-РА	Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция
ЕАСТ	Европейска асоциация за свободна търговия
ЕЖСК	Схема за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия

ЕМНКП	Единен многогодишен национален контролен план за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията
ЕОБХ	Европейския орган по безопасност на храните
ЕПИВ	Европейски план за икономическо възстановяване
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФР	Европейски фонд по рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗГМО	Закон за генетично модифицираните организми
ЗГТ	Земеделска и горска техника
ЗГУ	Защитено географско указание
ЗДП	Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелено директно плащане)
ЗНД	Заразен нодуларен дерматит
ЗНП	Защитено наименование за произход
ЗППМ	Закон за посевния и посадъчен материал
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ИАЛВ	Изпълнителна агенция по лозата и виното
ИАРА	Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
ИАСАС	Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол
ИАСРЖ	Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИИС	Интегрирана информационна система на БАБХ
ИСАК	Интегрираната система за администриране и контрол
КАТ	Контрол на автомобилния транспорт
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗС	Схема за млади земеделски стопани
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МИГ	Местни инициативни групи
МИРГ	Местни инициативни рибарски групи
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МСР	Местни стратегии за развитие
НАП	Национална агенция за приходите
НАССР	Анализ на опасностите и контрол на критичните точки
НБ	Национален бюджет
НГФ	Национален гаранционен фонд
НДДП	Национални доплащания към директните плащания

НДЖ1	Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството
НДЖ3	Схема за преходна национална помощ за овце майки и/или кози майки, обвързана с производството
НДЖ4	Схема за отглеждане на овце-майки и кози-майки в икономически уязвими общини в Южна България
НДЖ5	Схема за отглеждане на овце-майки и кози-майки в необлагодетелствани райони
НДК	Схема за национални доплащания за крави с бозаещи телета, обвързана с производството
НДКМ1	Схема за поддържане на производството на краве мляко в икономически уязвими ферми
НДКМ2	Схема за поддържане на производството на краве мляко в необлагодетелстваните райони
НДКМ3	Схема за поддържане на производството на краве мляко в нитратно уязвимите зони
НДНИВМИ	Национален диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт
НДТ	Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството
НМП	Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни от растителен произход
НМПКО	Национална мониторингова програма за контрол на остатъци
НПКГМХ	Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни
НПКОП	Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни
НПП	Национална програма по пчеларство
НР1	Плащания на земеделски стопани за природни ограничения в планинските райони
НР2	Плащания на земеделски стопани в райони с ограничения, различни от планинските райони
НРЛ	Национална референтна лаборатория
НСЗ	Национална служба по зърното
НСИ	Национален статистически институт
НССЗ	Национална служба за съвети в земеделието
ОД „Земеделие“	Областни дирекции „Земеделие“
ОДБХ	Областни дирекции по безопасност на храните
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОНД	Общност на независимите държави
ООП	Обща организация на пазара
ОПИС	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПОР	Обща политика в областта на рибарството
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“
ОПРСР	Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОСП	Обща селскостопанска политика
Памук	Специално плащане за култура – памук
ПМДР	Програмата за морско дело и рибарство
ППЗСПЗЗ	Правилник за прилагане на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи

ПРЗ	Продукти за растителна защита
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДГ	Регионална дирекция по горите
РМС	Решение на Министерски съвет
РХС	Различимост, хомогенност и стабилност
СЕПП	Схема за единно плащане на площ
СЗ	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци
СЗо	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство
СИЗП	Система за идентификация на земеделските парцели
СКБТ	Схема за крави с бозаещи телета
СКБТ	Схема за крави с бозаещи телета
СКЮ	Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници
СМК	Схема за обвързано подпомагане за млечни крави
СМР	Стратегии за местно развитие
СН	Сдружения за напояване
СП	Схема за обвързано подпомагане за плодове
СПК	Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури
СПП	Схема за преразпределително плащане
СППЗ	Схема за специфично подпомагане на производителите на плодове и зеленчуци
ССА	Селскостопанска академия
ТПП	Тематичната подпрограма за малки стопанства
ХВП	Хранително-вкусова промишленост
ХТСХ	Храна с традиционно-специфичен вкус
ЦЛВСЕЕ	Централна лаборатория по ветеринарно-санитарна експертиза и екология
ЦЛКР	Централна лаборатория по карантинна на растенията
ЦЛХИК	Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол
ЦОРХВ	Центърът за оценка на риска по хранителната верига
ЦОФК	Цифровата ортофотокарта
ЦПО	Център за професионално обучение
ЯМ	Схема за отглеждане на пресни ягоди и малини за преработка, необвързана с производство
CPVO	Офис на Общността за закрила на сортовете
ESVAC	Европейска система за надзор на употребата на ветеринарни антимикробни средства
OIE	Международното бюро по эпизоотии
PPPAMS	Система за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита/Plant Protection Products Authorization Management System
RASFF	Система за бързо предупреждение за храни и фуражи

РАЗДЕЛ А

I. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА РАМКА. МЯСТО НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

По данни на НСИ, през 2016 г. брутният вътрешен продукт, произведен в страната, отбелязва ръст от 3,9% спрямо предходната година в реално изражение¹.

Номиналният стойностен обем на БВП за годината възлиза на 94 130 млн. лева (48 128 млн. евро).

Към края на 2016 г. инфлацията нараства с 0,1% на годишна база, а средногодишната инфлация е минус 0,8%.

По данни на БНБ, през 2016 г. износът възлиза на 45 187 млн. лева (23 104 млн. евро), което представлява 48% от БВП. Вносът за годината е в размер на 47 112 млн. лева (24 088 млн. евро) или 50,1% от БВП на страната. В резултат от увеличение на износа, съчетано със слабо намаление на вноса, отрицателното търговско салдо за годината се свива с 62,5% спрямо предходната година, до -1 925 млн. лева (-984 млн. евро).

През 2016 г. преките чуждестранни инвестиции в България възлизат на 1 291 млн. лева (660 млн. евро), което представлява 1,4% от БВП.

Таблица I.1. Основни макроикономически показатели на Република България

Показател	2012	2013	2014	2015	2016
БВП по текущи цени, млн. лева	82 040	82 166	83 634	88 571	94 130
БВП по текущи цени, млн. евро	41 947	42 011	42 762	45 286	48 128
Годишен реален темп на изменение на БВП, %	0,0	0,9	1,3	3,6	3,9
Средногодишна инфлация, %	3,0	0,9	-1,4	-0,1	-0,8
Инфлация в края на годината, %	4,2	-1,6	-0,9	-0,4	0,1
Търговско салдо, млн. лева	-7 808	-5 736	-5 431	-5 129	-1 925
Търговско салдо, млн. евро	-3 992	-2 933	-2 777	-2 622	-984
ПЧИ, млн. лева	2 583	2 706	2 271	4 842	1 291
ПЧИ, млн. евро	1 321	1 384	1 161	2 476	660

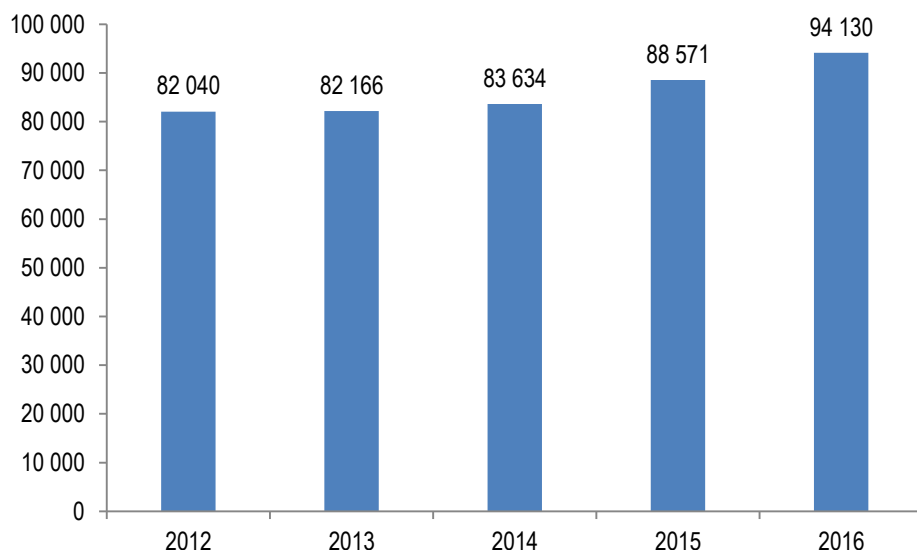
Източник: НСИ – БВП и инфлация; БНБ – данни за търговско салдо и ПЧИ, съставени по шестото издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция на МВФ, 2008 (предварителни данни за 2016 г.)

Брутен вътрешен продукт

През 2016 г. БВП нараства с 3,9% в реално изражение спрямо предходната година. В номинално изражение той възлиза на 94 130 млн. лева (48 128 млн. евро), като на човек от населението се падат 13 206 лева (6 752 евро).

¹ Реалният темп на изменение е изчислен по съпоставими цени на 2010 г.

Фигура I.1. Размер на БВП за периода 2012 – 2016 г., млн. лева

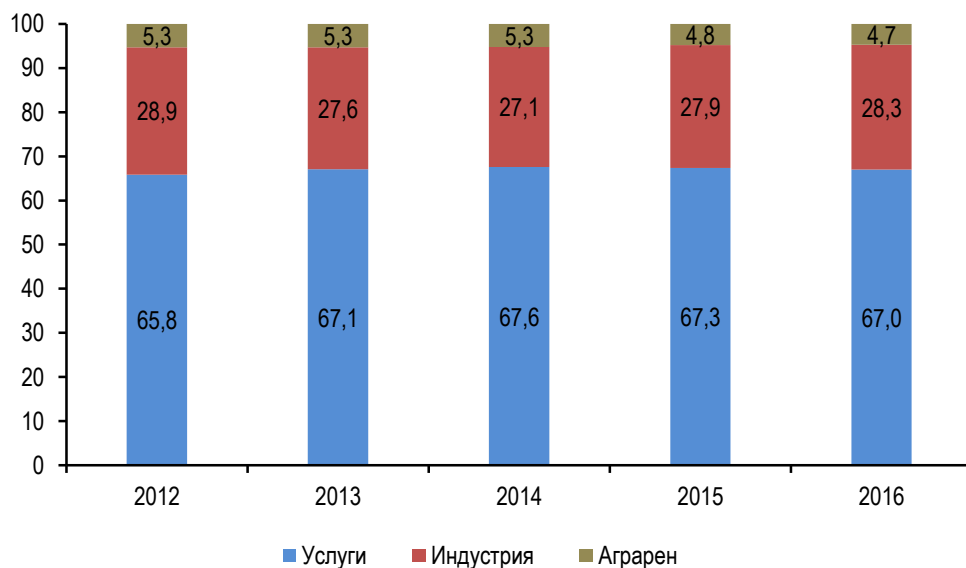

Източник: НСИ

Брутна добавена стойност

Брутната добавена стойност, създадена от отраслите на националната икономика през 2016 г. възлиза на 81 218 млн. лева (41 526 млн. евро) по текущи цени. В реално изражение тя нараства с 3,4% спрямо предходната година. Добавената стойност на субектите от аграрния сектор през 2016 г. е в размер на 3 817 млн. лева по текущи цени, като бележи реален ръст от 5,3% на годишна база.

Фигура I.2. БДС по икономически сектори за периода 2012 – 2016 г., %

Източник: НСИ

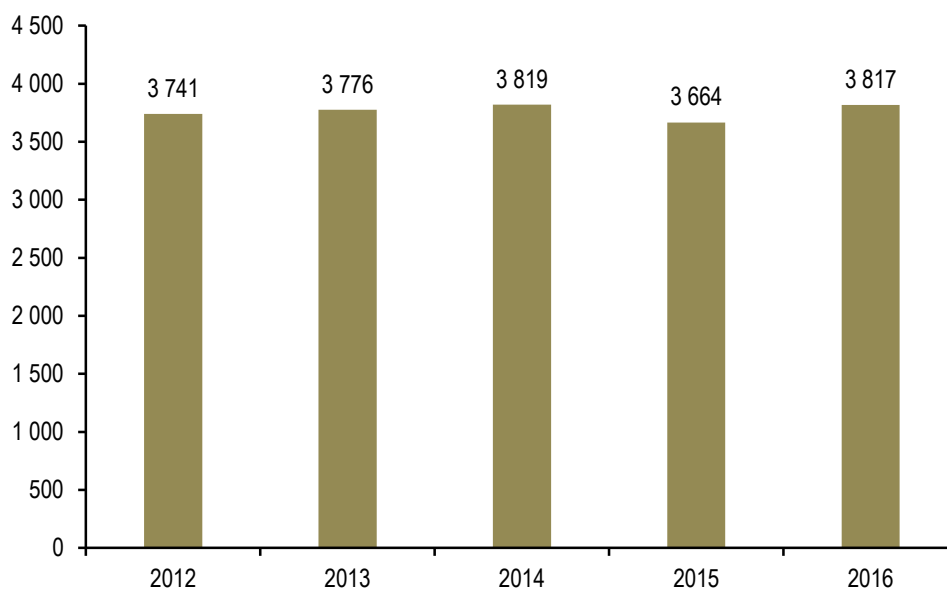
По икономически сектори, БДС за 2016 г. се разпределя, както следва:

- Индустрия (вкл. строителство) – 28,3%;
- Услуги – 67,0% ;
- Аграрен (селско, горско и рибно стопанство) – 4,7%.

Делът на аграрния сектор в общата БДС намалява с 0,1 процентни пункта спрямо предходната година.

Според предварителни сезонно изгладени данни на НСИ, през първото и второто тримесечие на 2017 г. общата БДС за икономиката на страната нараства съответно с 4,4% и 4,2% на годишна база в реално изражение. По отношение на БДС, формирана от аграрния отрасъл, предварителните данни сочат запазване на годишна база в реално изражение през първото тримесечие на 2017 г. и ръст от 0,9% през второто тримесечие.

Фигура 1.3. БДС от отрасъл „Селско, горско и рибно стопанство”, 2012 – 2016 г., млн. лева

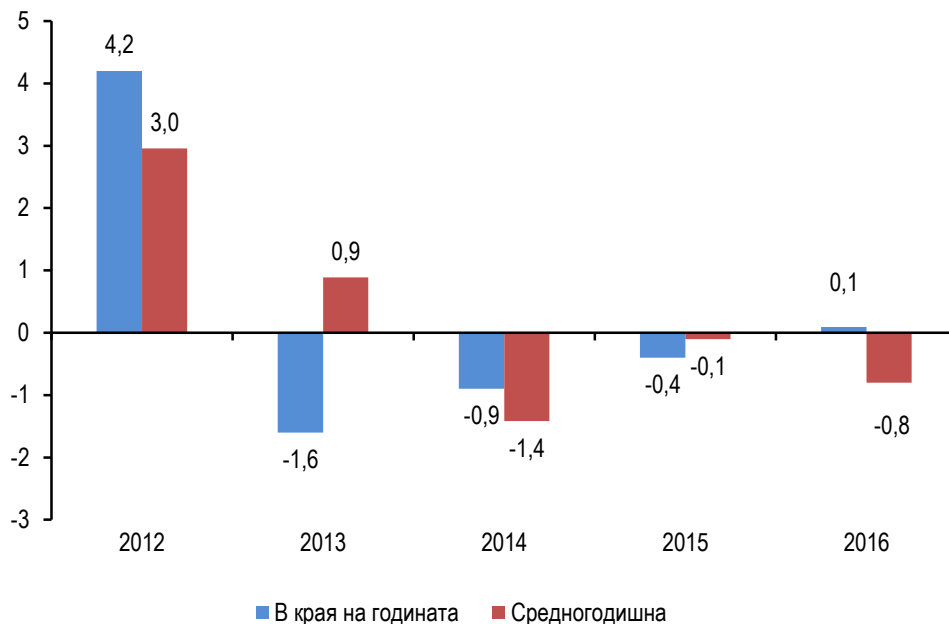

Източник: НСИ

Инфлация

Инфлацията, натрупана в края на 2016 г. е 0,1%, а средногодишната инфлация за годината - минус 0,8%. Към м. декември 2016 г. цените на хранителните стоки и общественото хранене се покачват съответно с 1,1% и 1,9% на годишна база, докато цените на нехранителните стоки и тези на услугите се понижават съответно с 0,2% и 1,1%.

Фигура I.4. Инфлация, 2012 – 2016 г., %

Източник: НСИ

Заетост и безработица

По данни на НСИ, средногодишният брой на заетите лица на 15 и повече навършени години през 2016 г. е 3 016,8 хиляди - с 15,1 хиляди или 0,5% по-нисък в сравнение с предходната година. В сектор селско, горско стопанство и риболов се отчита леко намаление на броя на заетите лица - с 2%, до 203,7 хиляди, което води до незначително свиване на относителния дял на сектора в структурата на заетостта по икономически дейности до 6,8% (при 6,9% през 2015 г.).

Коефициентът на безработица намалява с 1,5 процентни пункта спрямо 2015 г., до 7,6%. Средногодишният брой на безработните лица е 247,2 хиляди, с 57,9 хиляди броя или 19% по-малко в сравнение с 2015 г.

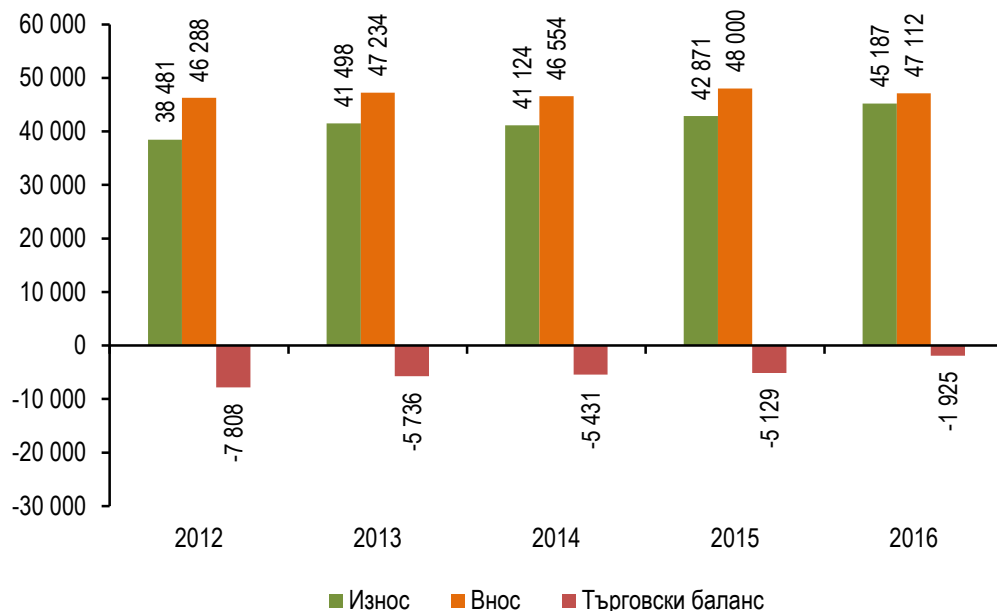
По предварителни данни на НСИ, през 2016 г. средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 11 539 лева, което е с 1 004 лева или 9,5% повече спрямо средната годишна заплата през 2015 г. В сектор селско, горско и рибно стопанство годишното увеличение е с 9,6%, до средно 9 551 лева за 2016 г.

Износ и внос

Според предварителни данни на БНБ за платежния баланс, през 2016 г. износът на България възлиза на 45 187 млн. лева (23 104 млн. евро) - с 5,4% над нивото от предходната година, като представлява 48% от БВП. Същевременно, при вноса се отчита леко намаление - с 1,8%, до 47 112 млн. лева (24 088 млн. евро) или 50,1% от БВП на страната.

Така, през 2016 г. отрицателното търговско салдо се свива до -1 925 млн. лева (-984 млн. евро), при -5 129 млн. лева (-2 622 млн. евро) за 2015 г.

Фигура 1.5. Износ, внос и търговски баланс за периода 2012 – 2016 г., млн. лева

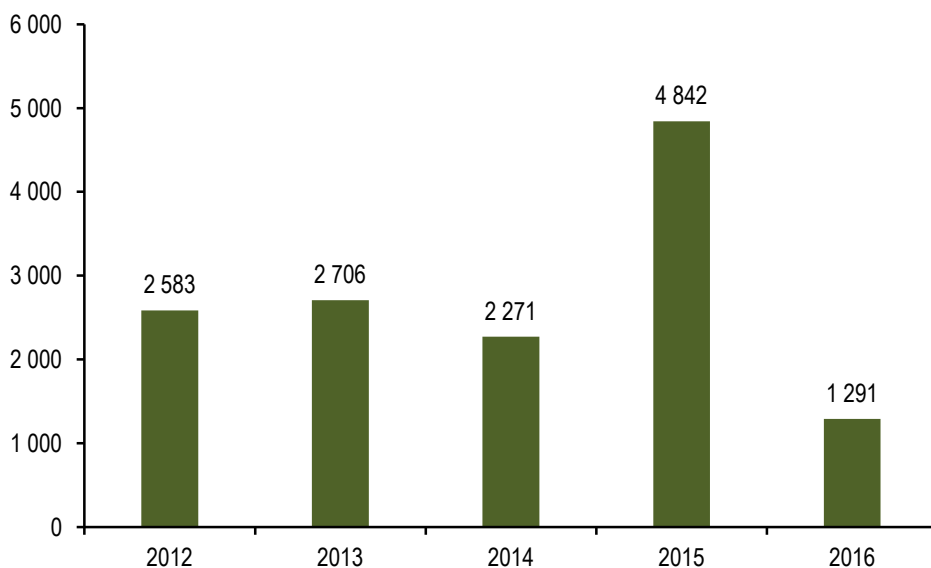

Източник: БНБ; предварителни данни за 2016 г.

Преки чуждестранни инвестиции

По предварителни данни на БНБ, ПЧИ в страната за 2016 г. възлизат на 1 291 млн. лева (660 млн. евро), със 73% под нивото от предходната година. Преките инвестиции през годината представляват 1,4% от БВП, при 5,5% през предходната 2015 г.

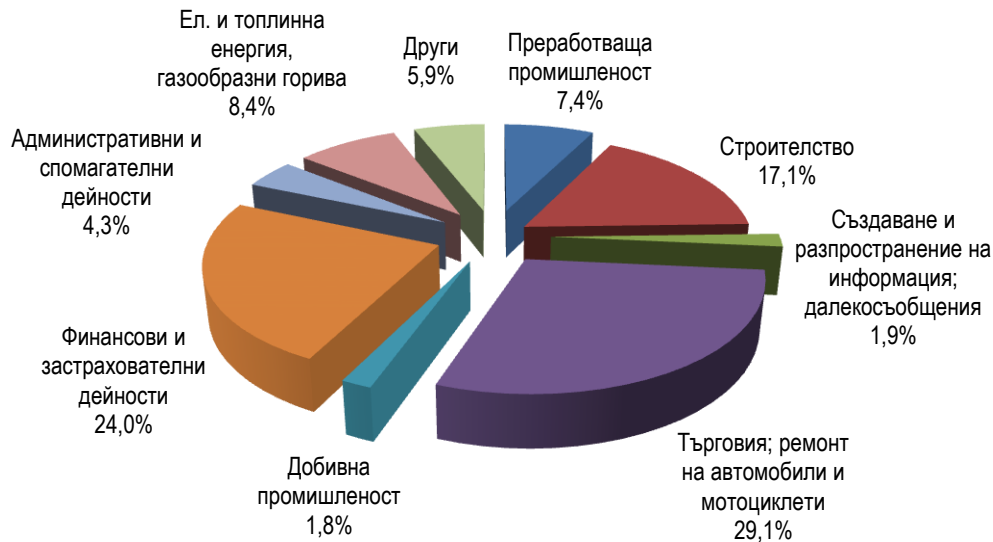
Фигура 1.6. Преки чуждестранни инвестиции, 2012 – 2016 г., млн. лева

Източник: БНБ (данни, съставени съгласно 6-то издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция на МВФ); предварителни данни за 2016 г.

В рамките на 2016 г. най-много инвестиции са привлечени в секторите „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“ и „Финансови и застрахователни дейности“ (съответно около 29% и 24% от общия обем ПЧИ), следвани от „Строителство“, „Ел. и топлинна енергия, газообразни горива“, „Преработваща промишленост“ и др. Нетните чуждестранни инвестиции в селското, ловно и горско стопанство през годината са отрицателна величина (-10,4 млн. лева).

Фигура 1.7. Преки чуждестранни инвестиции по икономически дейности през 2016 г.,%

Източник: БНБ; предварителни данни, съставени съгласно 6-то издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция на МВФ

II. РАЗВИТИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ПРЕЗ 2016 Г. И ПРОГНОЗИ ЗА 2017 Г.

1. Използване на земеделската земя и структури в земеделието

1.1. Използване на площите със селскостопанско предназначение

Площта със селскостопанско предназначение през 2016 г. е 5 214 640 ха, като заема 47% от територията на страната.

Използваната земеделска площ (ИЗП) се формира от обработваемата земя, трайните насаждения, разсадници, постоянно затревените площи и семейните градини. Използваната земеделска площ през 2016 г. е 5 021 412 ха или 45,2% от територията на страната, като се наблюдава увеличение с 0,2% спрямо предходната година.

Обработваемата земя са площите, които се включват в сеитбообращение, временните ливади с житни и бобови треви, угарите и оранжерииите. През 2016 г. тя намалява незначително (с 0,4%) спрямо предходната година, до 3 480 991 ха, което представлява 69,3% от използваната земеделска площ.

През 2016 г. общата площ, заета с **трайни насаждения**, е 140 966 ха – с 5,6% повече в сравнение с 2015 г., главно в резултат от нарастване на площите с овощни насаждения. Площите с **лозя-чиста култура** намаляват с 3,1% спрямо предходната година, до 52 517 ха.

Необработваните земи включват както изоставени трайни насаждения, така и обработваема земя. Тези земи не са използвани за земеделско производство повече от пет години и

експлоатационното им възстановяване е възможно с минимални средства. През 2016 г. необработваните земи са в размер на 193 228 ха, с 1% повече в сравнение с предходната година.

Таблица II.1. Обработваема земя, използвана земеделска площ и площ със селскостопанско предназначение за периода 2012 – 2016 г., ха

ЗАЕТОСТ	2012	2013	2014	2015	2016
пшеница	1 194 141	1 328 062	1 305 733	1 151 225	1 215 684
ечемик	176 556	182 457	218 612	191 433	168 244
ръж и тритикале	24 303	31 506	37 020	24 190	30 909
овес	16 814	20 835	21 732	13 329	15 675
царевица	525 412	518 471	480 929	524 121	468 762
други житни	16 046	22 938	19 768	31 479	21 304
слънчоглед	854 738	928 781	877 538	851 245	887 845
тютюн	24 857	19 265	19 072	17 443	13 930
индустриални маслодайни култури	144 457	123 544	208 212	225 847	196 958
други индустриални култури	40 989	29 795	47 676	53 755	55 144
картофи	17 465	10 634	10 224	9 449	10 109
грах, фасул, бакла, леща и други варива	9 395	8 263	4 877	24 617	33 928
пресни зеленчуци	24 778	26 846	29 394	37 538	46 527
разсадници	///	///	///	///	///
едногодишни фуражни култури	11 035	4 685	7 206	6 871	14 223
Ливади засети с бобови и житни треви	83 489	83 237	87 715	94 682	108 793
угар	128 097	121 289	92 268	235 150	191 537
оранжерии	2 113	1 509	1 412	1 314	1 419
ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ:	3 294 685	3 462 117	3 469 388	3 493 688	3 480 991
Семейни градини	22 226	16 757	17 072	15 664	15 367
овощни насаждения	69 494	66 824	66 057	68 543	77 625
лозя – чиста култура	77 341	60 474	53 521	54 210	52 517
смесени трайни насаждения	8 529	5 998	4 791	8 522	8 222
разсадници	3 715	1 892	2 002	2 202	2 602
Общо трайни насаждения:	159 079	135 188	126 371	133 477	140 966
Оранжерии	///	///	///	///	///
Постоянно затревени площи и ливади-овощни градини	1 646 993	1 381 049	1 363 984	1 368 665	1 384 088
ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ:	5 122 983	4 995 111	4 976 815	5 011 494	5 021 412
Необработвана земя	358 239	263 698	216 125	191 258	193 228
ПЛОЩ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ:	5 481 222	5 258 809	5 192 940	5 202 752	5 214 640

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

1.2. Използване на земеделските парцели

1.2.1. Система за идентификация на земеделските парцели

Системата за идентификация на земеделските парцели е основна подсистема на Интегрираната система за администриране и контрол, на базата на която стават заявяването на площи за подпомагане

и контролът за допустимост за плащане на заявените площи. Поради това данните в нея трябва да са максимално актуални и достоверни.

През 2016 и 2017 г. поддържането на данните в Система за идентификация на земеделските парцели обхваща следните дейности:

- Актуализация на цифровата ортофотокарта (ЦОФК) на страната по ново самолетно заснемане - 24,02% (26 656,93 кв. км) през 2016 г. и 26,67% (29 941,06 кв. км) през 2017 г. Сключен е договор по реда на ЗОП с рег. № РД 51-52 от 03.08.2016 г. за заснемане и изработване на ЦОФК в периода 2016-2019 г.;
- Актуализация на физическите блокове по новата ЦОФК – граници, начин на трайно ползване, слой „Площи, допустими за подпомагане” според промените, настъпили в ползването на земеделските площи и тяхното състояние;
- Извършване на теренни проверки, с използване на GPS-устройства, за измерване и заснемане на проверяваните блокове, на:
 - физически блокове, чиито граници и други характеристики не могат да се определят еднозначно по новата ЦОФК;
 - случайна извадка от актуализираните по новата ЦОФК физически блокове и слой „Площи, допустими за подпомагане” за контрол на дешифрицията (2 347 бр. физически блока с обща площ 26 495,87 ха за 2016 г.);
 - физически блокове, в които са заявени за подпомагане площи извън границите на блока или извън слоя „Площи, допустими за подпомагане” (31 824 бр. физически блока с обща площ 993 958,2 ха за 2016 г.);
- Отразяване констатациите и измерванията от тези теренни проверки в базите данни на СИЗП;
- Отразяване констатациите от проверките на място, извършени от Техническият инспекторат на Разплащателната агенция в базите данни на СИЗП;
- Извършване на качествен контрол на данните в СИЗП и изготвяне на годишния доклад за състоянието на СИЗП до Европейската комисия.
- По актуализираните физически блокове и слой „Площи, допустими за подпомагане” се извършва определяне на плащанията на площ.
- Актуализация на специализиран слой „Постоянно затревени площи“ чрез издаване на заповеди по индивидуални заявления.

1.3. Регистрация на земеделски стопани

Регистърът на земеделските стопани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. служи за набиране на информация за земеделските стопани и за дейността им с цел подпомагане на земеделието и развитието на селските райони.

Дейността по поддържане на регистър на земеделските стопани обхваща: регистрация на нови земеделски стопани, пререгистрация и актуализиране на данните за вече регистрирани такива и отписване на земеделски стопани при прекратяване на дейността им.

През 2015/2016 стопанска година общият брой на земеделските стопани, регистрирани в регистъра по Наредба № 3/1999 г. нараства до 98 303 – с 1 036 броя повече спрямо предходната година. Към края на м. юни 2017 г. регистрираните земеделски стопани през 2016/17 стопанска година е 94 750 броя.

Табл. II.2. Земеделски стопани, регистрирани по реда на Наредба № 3/1999 г.

	2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017*
Общ брой регистрирани земеделски стопани	68 310	70 776	76 339	76 408	97 267	98 303	94 750

Източник: МЗХГ, ДПИЗП

*оценка по данни към 20 юни 2017 г.

1.4. Участие на Държавния поземлен фонд в поземлените отношения в България

1.4.1. Предоставяне на имоти от ДПФ под наем или аренда

Земеделските земи от ДПФ се предоставят за ползване под наем и аренда чрез търг съгласно разпоредбите на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ). Към 2016 г. общият размер на предоставените под наем или аренда земеделски имоти от ДПФ на физически и юридически лица възлиза на 103 474 ха.

През 2016 г. на основание чл. 24а, ал. 1 от ЗСПЗЗ и чл. 47б, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ППЗСПЗЗ) са проведени търгове за отдаване под наем и аренда на свободни земеделски земи от ДПФ в страната за стопанската 2016 – 2017 година. От обявените 269 128 дка свободни земеделски земи, са спечелени 86 805 дка, като са сключени общо 430 договора за отдаване под наем/аренда.

1.4.2. Разпределение на пасища, мери и ливади от държавен и общински поземлен фонд по реда на чл. 37 и от ЗСПЗЗ

С промените в ЗСПЗЗ, приети през 2015 г., са въведени нови условия и ред относно отдаването за ползване под наем или аренда на държавните и общински пасища, мери и ливади. За тези земи не се провежда тръжна процедура, а се разпределят от назначени комисии, само на собственици или ползватели на животновъдни обекти с пасищни селскостопански животни, регистрирани в Интегрираната информационна система на БАБХ, съобразно броя и вида на регистрираните животни, по цени, определени по пазарен механизъм.

Табл. II.3. Информация за кампания за разпределяне на пасища, мери и ливади по реда на чл. 37и от ЗСПЗЗ

Стопанска година	Площи, определени с решение на общински съвет		Площи, разпределени от общинска комисия		Сключени договори за имоти с НТП - пасища, мери и ливади от ОПФ		Разпределени площи от ДПФ	Площи от ДПФ, за които са сключени договори
	За общо ползване	За индивидуално ползване	За общо ползване	За индивидуално ползване	бр.	дка		
	дка	дка	дка	дка			дка	дка
2015/2016	901 621	2 480 520	341 357	624 620	1 713	295 748	7 141	4 043
2016/2017	1 074 042	3 476 926	485 597	1 269 615	4 218	600 722	57 056	33 797

Източник: МЗХГ, ПОК

1.4.3. Учредяване на ограничени вещни права върху земи от ДПФ

През 2016 г. са разгледани над 70 искания от кметове на общини, юридически и физически лица, във връзка с инвестиционни намерения за изграждане или разширение на площадкови и/или линейни обекти, с които се засягат земеделски земи, собственост на държавен поземлен фонд. Изготвени са становища, относно възможността за предоставяне на имоти от ДПФ за неземеделски нужди, които са

предоставени за разглеждане от Комисията за земеделските земи. Въз основа на решенията на Комисията за земеделските земи са изготвени 23 броя писма, с които министърът на земеделието и храните, на основание чл. 24в от ЗСПЗЗ изразява предварително съгласие за възлагане изработването на подробен устройствен план за проектиране на площадки и трасета, във връзка с изграждане на водопроводни и канализационни мрежи, трасета на електропроводи и елементи на техническата инфраструктура.

Сключени са 14 договора за учредяване на ограничени вещни права върху земеделски земи от държавния поземлен фонд на основание чл. 24, ал. 1 от ЗСПЗЗ, чл. 47, ал. 20 и ал. 21 от ППЗСПЗЗ, във връзка с чл. 62, ал. 1, чл. 64, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергетиката.

1.5. Дейности и договори за поддържане на картата на възстановената собственост и регистри

Техническите дейности за поддържане на картата на възстановената собственост е организирана и се възлага по съдебни райони. След проведени процедури по реда на Закона за обществените поръчки, през 2016 г. са сключени 30 нови договора, поради изтичане срока на предходните. Извършени са услуги по 455 хиляди подадени заявления на граждани и бизнеса по реда на Наредба № 49/2004 г. Събраните такси в размер на 8 млн. лева са преведени в държавния бюджет.

На общини и инвеститори за изработването на ОУП и ПУП е предоставена цифрова информация от Картата на възстановената собственост (КВС) като са изпълнени 390 административни услуги на стойност 40 762 лева. Извършени са 850 проверки в базата данни от КВС „Сметна палата“ – за длъжници на НАП, притежаващи земеделски земи и земи и гори от горския фонд.

1.6. Поземлени отношения

През 2016 г. са изготвени указания, методики за прилагане на нормативната уредба в областта на поземлените отношения и образци на документи.

Наблюдава се траен интерес към окрупненото ползване на земеделските земи, чрез използване на възможностите, предоставени с Глава Va „Ползване на земеделските земи“ от ЗСПЗЗ, в резултат на което за стопанската 2016/2017 година е нараснал броя на сключените доброволни споразумения и служебни разпределения на земеделските земи за създаване на масиви за ползване. В периода на провеждане на кампанията е поддържан „горещ имейл“ за въпроси и отговори на регионални структури на МЗХГ, администриращи прилагането на чл. 37в от ЗСПЗЗ.

Проведени са семинари за обучение на експерти от ОДЗ, както и многократни срещи с разяснителни цели по области със земеделски стопани и браншови организации.

Изготвени са заповеди за преработка на Картата на възстановената собственост при констатирана явна фактическа грешка и заповеди за бракуване на трайни насаждения.

В изпълнение на ЗИД на ЗКИР в частта за преобразуване на КВС в КККР са предадени 450 броя землище на Агенция по геодезия, картография и кадастър (АГКК) - първо предаване, по изготвен от АГКК график.

Освен това, стартирана е работата на пилотно работно място в ОСЗ Божурище, Софийска област за обслужване на граждани с кадастрални дейности от името на АГКК.

В изпълнение на чл. 33 от ЗСПЗЗ и чл. 11 от ЗВСГЗГФ за постановяване на решения за право на собственост са издадени 3 063 решения, в т.ч. 1 263 броя за обезщетяване за невъзстановено право.

1.6.1. Комасация (уедряване) на земеделските земи

Открити са процедури за уедряване на земеделските земи в 15 землища на територията на страната - с. Николаево, общ. Плевен, обл. Плевен, с. Сухиндол, общ. Сухиндол, обл. Велико Търново; с.

Факия, общ. Средец, обл. Бургас; с. Асеново, община Стражица, обл. Велико Търново; с. Ленково, общ. Гулянци, обл. Плевен; гр. Угърчин, общ. Угърчин, обл. Ловеч; с. Радювене, общ. Ловеч, обл. Ловеч; с. Долно Ябълково, общ. Средец, обл. Бургас; с. Горно Абланово, общ. Борово, обл. Русе; с. Горско Сливово, общ. Летница, обл. Ловеч; с. Жребино, общ. Елхово, обл. Ямбол; с. Лалково, общ. Елхово, обл. Ямбол; с. Марково, общ. Каспичан, обл. Шумен; гр. Стражица, общ. Стражица, обл. Велико Търново; с. Стрелец, общ. Горна Оряховица, обл. Велико Търново, като заявленията обхващат около 7 000 ха.

1.7. Дейности по опазване на земеделските земи

През 2016 г. Комисията за земеделските земи е разгледала общо 896 предложения за промяна на предназначението на земеделските земи, като е постановила решения за площ от общо 1 103 ха.

Комисиите към Областните дирекции „Земеделие“ са разгледали общо 807 предложения за промяна на предназначението на земеделски земи, като са постановили решения за 288 ха.

През годината са проведени комисии за приемане на рекултивирани терени, като е приета рекултивирана площ в размер на 96,5 ха. Определените площи за рекултивация са 50 ха.

2. Икономически и производствени резултати през 2016 г. и прогнозни данни за 2017 г.

2.1. Икономически сметки за селското стопанство за 2016 г

Таблица II.4. Основни икономически показатели за селското стопанство за периода 2014 – 2016* г., млн. лева

	Показатели	2014	Изменение 2015/2014 (%)	2015*	Изменение 2016/2015 (%)	2016*
1	Стойност на продукцията от растениевъдството и животновъдството (по цени на производител**), в т.ч.:	7 604,1	-7,7%	7 015,7	-5,1%	6 661,1
1.1	Продукция от растениевъдството	5 406,4	-6,4%	5 058,1	-2,1%	4 953,0
1.2	Продукция от животновъдството	2 197,7	-10,9%	1 957,6	-12,7%	1 708,1
2	Селскостопански услуги	512,4	-5,3%	485,2	-9,4%	439,8
3	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	320,8	-28,0%	230,9	-5,2%	218,8
4	Стойност на брутната продукция от отрасъл Селско стопанство (по цени на производител**) (р4 = р 1.1 + р 1.2 + р 2 + р 3)	8 437,3	-8,4%	7 731,8	-5,3%	7 319,7
5	Стойност на крайната продукция от отрасъл Селско стопанство (по базисни цени***)	8 413,9	-6,2%	7 888,1	-6,7%	7 359,7
6	Междинно потребление (без вътрешни обороти)	5 027,1	-6,1%	4 718,3	-6,8%	4 398,5
7	Брутна добавена стойност по базисни цени	3 386,8	-6,4%	3 169,8	-6,6%	2 961,2

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ

* Данните за 2016 г. са прогнозни, а за 2015 г. - предварителни.

** Цени на производител - цени, невключващи субсидии по продукти

*** Базисни цени – цени, включващи субсидии по продукти

2.1.1. Стойност на брутната продукция от отрасъл “Селско стопанство”

Стойността на брутната продукция от отрасъл “Селско стопанство” за 2016 г. по текущи цени на производител (по прогнозни данни) възлиза на 7 319,7 млн. лева, с 5,3% под нивото от предходната година. Тя се формира от стойността на:

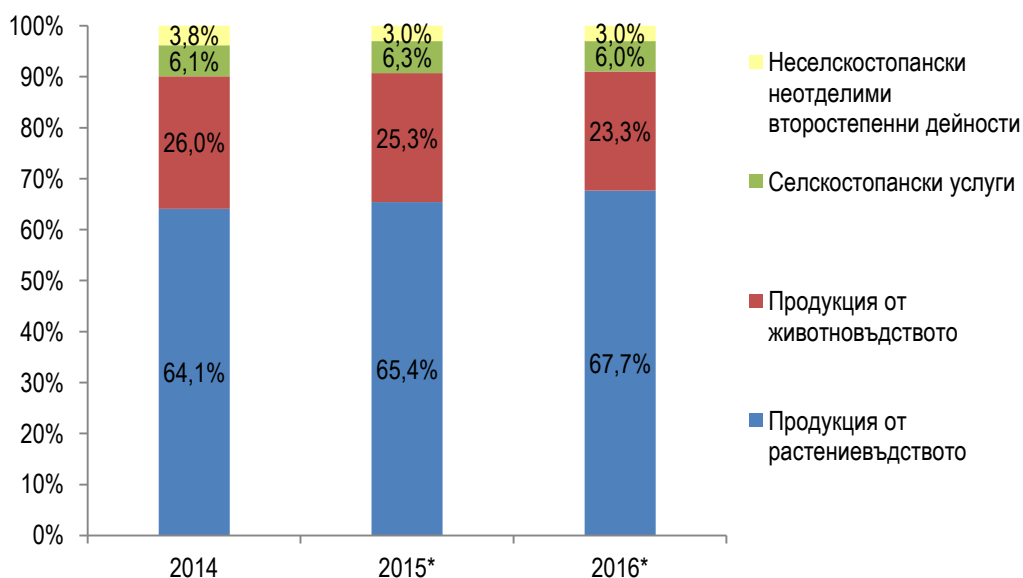
- Продукцията от растениевъдството – 4 953,0 млн. лева (с дял от 67,7%);
- Продукцията от животновъдството – 1 708,1 млн. лева (с дял от 23,3%);
- Селскостопански услуги – 439,8 млн. лева (с дял от 6,0%);
- Продукцията от неотделими второстепенни дейности – 218,8 млн. лева (с дял от 3,0%).

Въпреки постигнатия по-висок обем на производството в структуроопределящи направления като производството на зърнени и маслодайни култури, бели меса и яйца и запазването на производството на мляко на нивото от предходната година, през 2016 г. стойността на продукцията от растениевъдството намалява с 2,1% на годишна база, а тази от животновъдството - с 12,7%, в резултат на спад на цените при почти всички селскостопански продукти (Приложения 2 и 3 и подраздели 2.2 и 2.3 на доклада).

Намаление спрямо предходната година се регистрира и при останалите компоненти на стойността на брутната продукция от отрасъла – с 9,4% при предоставените селскостопански услуги и с 5,2% при продукцията от неселскостопанските неотделими второстепенни дейности.

През 2016 г. продължава тенденцията на нарастване на дела на растениевъдството в стойността на брутната продукция от селското стопанство за сметка на дела на животновъдството. Делът на растениевъдството през годината е вече близо три пъти по-голям от този на животновъдството.

Фигура II.1. Структура на стойността на брутната продукция от отрасъл "Селско стопанство" за периода 2014 – 2016* г., %

Източник: изчисления на МЗХГ по данни на НСИ

* Данните за 2016 г. са прогнозни, а за 2015 г. - предварителни.

Общият размер на реализираните посредством продажби селскостопански стоки (продукти от растениевъдството и животновъдството) през 2016 г. възлиза на 6 260,8 млн. лева, или 85,5% от брутната продукция от отрасъл „Селското стопанство“ (Приложение 1). Продадената растениевъдна продукция през годината е на стойност 4 533,9 млн. лева (61,9% от брутната продукция), а продадената животновъдна продукция – на стойност 1 287,1 млн. лева (17,6% от брутната продукция). Извън отрасъла е реализирана растениевъдна и животновъдна продукция за 5 899,9 млн. лева (в т.ч. износ), а в рамките на продажби между селскостопанските предприятия – за 360,9 млн. лева.

Селскостопанските единици са употребили с производствена цел произведени през годината

селскостопански продукти (семена, посадъчен материал, фуражи и др.) на стойност 400,2 млн. лева (5,5% от брутната продукция).

За самопотребление в стопанствата е използвана селскостопанска продукция на стойност 454,6 млн. лева (6,2% от брутната продукция).

Производството на стоки - основен капитал (производство на продуктивни животни) за собствена сметка е в размер на 105,0 млн. лева.

2.1.2. Стойност на крайната продукция

По прогнозни данни, стойността на крайната продукция от селското стопанство (стойност на продукцията след приспадане на вътрешните обороти) по базисни цени (цени с включени субсидии по продукти) за 2016 г. възлиза на 7 359,7 млн. лева. Следвайки тенденцията на изменение на компонентите на стойността на брутната продукция, тя намалява с 6,7% спрямо предходната година (Приложения 5 и 6).

Структурата на крайната продукция в селското стопанство за 2016 г. запазва формираните съотношения между направленията на отрасъла, очертани при стойността на брутната продукция. И при крайната продукция най-голям е относителният дял на продукцията от растениевъдството – 67,3%. За 2016 г. относителният дял на продукцията от животновъдството е 23,7%, на селскостопанските услуги – 6,0% и на продукцията от неотделимите неселскостопански второстепенни дейности – 3,0%.

През 2016 г. продължава тенденцията на нарастване на дела на зърнените и маслодайните култури в стойността на крайната продукция. Двете групи култури заедно (съответно в размер на 2 312,2 млн. лева за зърнените и на 1 504,2 млн. лева за маслодайните култури) формират вече над половината (52%) от продукцията от отрасъл „Селско стопанство“.

Най-голям принос за формирането на стойността на крайната продукция от отрасъл “Селско стопанство” през 2016 г. имат следните растениевъдни продукти:

- Мека пшеница – дял от 18,7% с 1 379,1 млн. лева.

Въпреки значителния ръст на физическия обем – с 15,2% спрямо предходната година, в резултат от сериозния спад на цените (с 13,2%), производството на мека пшеница в стойностно изражение се запазва на нивото от предходната година.

- Слънчоглед – дял от 15,8% с 1 165,7 млн. лева.

При слънчогледа е реализиран ръст на физическия обем с 5,5% и същевременно спад с 10,1% на цените, което обуславя спад в стойността на продукцията от 5,1% спрямо предходната година.

- Царевица за зърно – дял от 8,6% с 634,0,3 млн. лева.

При царевичата за зърно е налице спад в стойностно изражение на годишна база от 14,1%, което при сходни цени с предходната година е повлияно от намалението (с 14,9%) на физическия обем на продукцията.

- Рапица и репица – дял от 4,4% с 324,9 млн. лева (ръст от 10,4%).

При рапицата и репицата е налице значителен ръст от 18,4% на физическия обем на продукцията, който компенсира понижението на цените и допринася за постигане на ръст в стойностно изражение от 10,4%.

- Тютюн – дял от 2,1% със 151,0 млн. лева (спад от 18,3%).

При тютюна е налице трайна тенденция на спад в стойността на крайната продукция, повлияна от продължаващото свиване на производството през последните години. На годишна база

физическият обем намалява с 34,7%.

През 2016 г. сектор Плодове и зеленчуци (в т. ч. картофопроизводство и лозя) създава продукция на стойност 579,4 млн. лева, с 14,8% по-малко спрямо предходната година. Подотрасълът формира дял от 7,9% в стойността на крайната продукция. Производството на плодове е в размер на 306,6 млн. лева (дял от 4,2%), а на зеленчуци – в размер на 272,8 млн. лева (дял от 3,7%). При зеленчуците е налице намаление както на физическия обем, така и на цените. При повечето плодове намалява физическият обем, но нарастват цените. Намаление както на продукцията, така и на цените има при производството на винено грозде.

Крайната продукция от подотрасъл Животновъдство за 2016 г. е на стойност 1 744,5 млн. лева, с 14,3% по-малко спрямо предходната година, което се обуславя от намалението на обема на производството и цените при повечето продукти от животновъдството.

Направленията от животновъдния подотрасъл, които имат най-голям принос в общата стойност на крайната продукция от отрасъл “Селско стопанство” през 2016 г., са:

- Производство на мляко – дял от 8,5% с 627,6 млн. лева

При производството на мляко се наблюдава спад от 4,9%, който, при обем на продукцията на нивото от предходната година, е повлиян от намалението на цените.

- Свиневъдство – дял от 3,5% с 257,8 млн. лева (спад от 7,2%);
- Птици – дял от 3,2% с 233,8 млн. лева (спад от 27,8%);
- Говедовъдство – дял от 3,0% с 224,1 млн. лева (спад от 26%);
- Овцевъдство и козевъдство – дял от 2,5% с 182,7 млн. лева (спад от 19,3%);
- Производство на яйца – дял от 2,0% със 148,6 млн. лева (спад от 12,2%).

Регистрираното намаление на крайната продукция в стойностно изражение спрямо предходната година при повечето продукти от животновъдството е следствие от спад както на цените, така и на обема на производство.

2.1.3. Междинно потребление

Междинното потребление, използвано за създаването на крайната продукция в отрасъла през 2016 г., е на стойност 4 398,5 млн. лева, с 319,8 млн. лева или 6,8% по-малко от предходната година (Приложения 4, 5 и 6).

Свиването на междинното потребление спрямо предходната 2016 г. като цяло е следствие от намаление при почти всички негови елементи с изключение на потреблението на семена и посадъчен материал.

Най-голямо е намалението при препаратите за растителна защита – с 23,8% и селскостопанските услуги – с 9,4%. Разходите за фуражи намаляват с 6,5%, а за ветеринарни препарати и услуги – с 4,5%, за горива, смазочни материали и ел. енергия – с 3,1% (въпреки увеличеното физическо потребление на енергия).

През 2016 г. междинното потребление представлява 59,8% от стойността на продукцията, или с близо 60 единици междинно потребление са създадени 100 крайна продукция (аналогично на 2015 и 2014 г.).

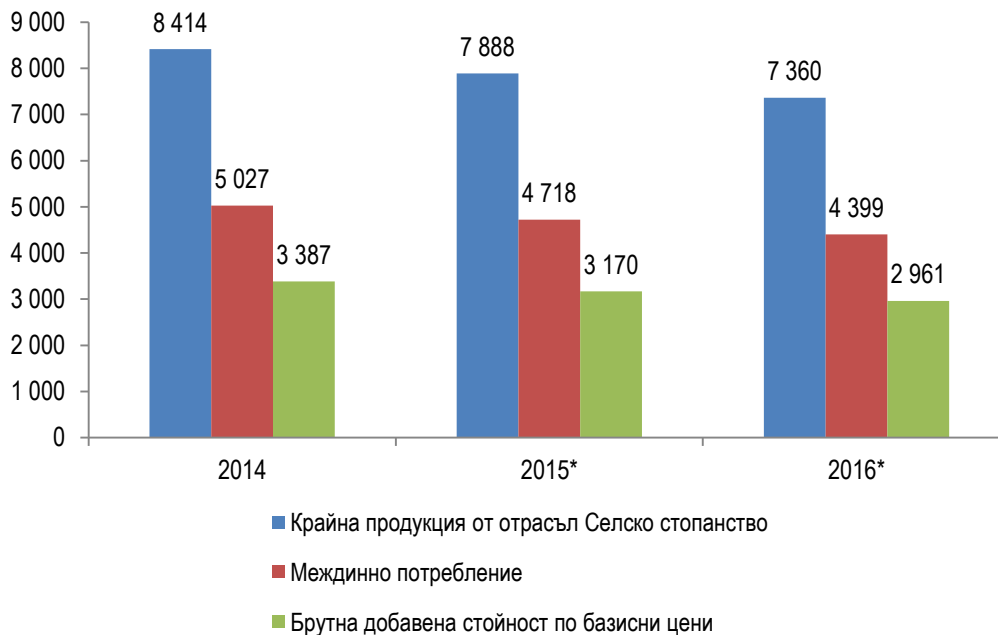
Най-голям дял в неговата структура заемат разходите за горива и масла – 24,9% (1 095,3 млн. лева), следвани от разходите за фуражи – 21,6% (951,8 млн. лева), селскостопанските услуги – 10,0% (439,8 млн. лева), разходите за торове и почвени подобрители – 8,2% (362,7 млн. лева), разходите за

поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар – 7,2% (315,8 млн. лева).

2.1.4. Брутна добавена стойност

Брутната добавена стойност (по базисни цени), създадена в селското стопанство през 2016 г., е в размер на 2 961,2 млн. лева. Следвайки тенденцията на спад на крайната продукция и междинното потребление, тя отбелязва намаление от 6,6% спрямо предходната година.

Фигура II.2. Основни икономически показатели за отрасъл “Селско стопанство” за периода 2014 – 2016* г., млн. лева

Източник: НСИ

* Данните за 2016 г. са прогнозни, а за 2015 г. - предварителни.

2.2. Производствени резултати в растениевъдството

Отчетната 2016 г. се отличава с променливи климатични условия, оказали разнопосочно влияние върху растениевъдната продукция - периоди на застудяване и силно преовлажняване на почвата, в резултат от снеготопенето и проливните дъждове през зимните месеци, последвани от наднормени топлинни условия, благоприятствали развитието на засетите есенни култури. През месеците март и април са отчетени критично ниски температури, нанесли частично, а на места и пълно измръзване на плодните пъпки, цветовете и завръзките при редица овощни видове (кайсия, праскова, череша, вишна, слива, ябълка) и лозя.

Падналите интензивни валежи през май и юни, придружени с градушки в много райони на страната, доведоха до наводняване и преовлажняване на площи и нанесоха сериозни щети на земеделските култури. Високите температури и поднормените валежи през летните месеци (юли и август), нарушиха нормалния ход на физиологичните процеси при късните земеделски култури.

През месец юли максималните дневни температури достигнаха екстремни стойности, на места до 38-39°C, което се отрази неблагоприятно при опрашването на по-късните хибриди царевица. Горещото и сухо време предизвиква бързо изчерпване на влагозапасите в почвата и рязко изразена нужда от напояване. Липсата на влага доведе до намаляване на тургора на листата и подгаряне на долните листа при слънчогледа, а при царевицата - завиване на листните петури. В началото на август сухото и горещо време, на места с екстремно високи температури (до 38-39°C), наруши нормалния ход на

физиологичните процеси при пролетните култури и повлия негативно върху развитието им.

Сухото и топло време през месеците септември и октомври ускори развитието на късните земеделски култури. В част от Горнотракийската низина (Пловдив) и в други райони на страната, липсата на валежи със стопанско значение бе причина за непоникване или неравномерното поникване на рапицата, засята през третото десетдневие на септември.

2.2.1. Зърнопроизводство

През 2016 г. са отчетени по-високи средни добиви при всички основни зърнени култури, с изключение на ориза. В съчетание с увеличение на реколтираните площи, това води до съществено нарастване на производството на пшеница, ръж, тритикале и овес спрямо 2015 г. От друга страна, при производството на ечемик, царевица и ориз се наблюдава намаление на годишна база, вследствие на свиване на реколтираните площи,.

Таблица II.5. Производство на зърнени култури от реколти `2015 и `2016

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015
Пшеница	1 105 916	1 192 589	7,8%	4,53	4,75	4,9%	5 011 597	5 662 721	13,0%
Ръж	6 304	7 468	18,5%	1,78	2,03	14,0%	11 210	15 178	35,4%
Тритикале	12 714	16 096	26,6%	3,02	3,06	1,3%	38 402	49 265	28,3%
Ечемик	175 957	159 830	-9,2%	3,97	4,32	8,7%	697 863	689 850	-1,1%
Овес	11 076	15 323	38,3%	1,96	2,05	4,4%	21 694	31 372	44,6%
Царевица за зърно	498 644	406 942	-18,4%	5,41	5,47	1,1%	2 696 923	2 226 094	-17,5%
Ориз	12 410	11 988	-3,4%	5,45	5,40	-0,9%	67 684	64 773	-4,3%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика", анкета „Добиви от земеделски култури“

Пшеница

Производството на пшеница през 2016 г. възлиза на 5 662,7 хил. тона – с 13% повече спрямо 2015 г., което се дължи на повишението на реколтираните площи със 7,8% и благоприятните климатични условия в процеса на развитие на културата.

Площите, засети с пшеница през 2016 г. са 1 195 888 ха, като от тях са реколтирани 1 192 589 ха – със 7,8% повече на годишна база.

Най-голям дял от реколтираните площи с пшеница през 2016 г. заема Североизточният район – 22,9% (272 982 ха).

По данни от анкета БАНСИК на отдел „Агростатистика“, през 2016 г. 8% от площите с пшеница са засети след пшеница, а 66,1% - след окупни култури, при съответно 12,4% и 66,8% през 2015 г. Върху 90,9% от площите с пшеница реколта `2016, е извършен добър сеитбооборот.

Ръж и тритикале

Произведеното зърно от ръж реколта `2016 бележи ръст от 35,4% спрямо 2015 г., което се дължи на увеличение както на реколтирани площи (с 18,5%), така и на средния добив (с 14%).

Продукцията от тритикале нараства с 28,3% спрямо предходната 2015 г., главно в резултат от увеличение на реколтираните площи с 26,6%. Най-много реколтирани площи с ръж и тритикале се наблюдават в Южен централен район – съответно 4 212 ха и 7 715 ха.

Ечемик

Производството на ечемик през 2016 г. възлиза на приблизително 690 хил. тона. Това е с 1,1% под нивото от 2015 г., като намалението на реколтираните площи с 9,2% е почти изцяло компенсирано от увеличение на средния добив с 8,7%.

Най-много площи с ечемик през годината има в Югоизточния район – 47 926 ха или 30% от общия размер на реколтираните площи в страната. Втори по размер на площите е Северният централен район с 33 299 ха или 20,8%.

От гледна точка на предшествениците, добър сеитбооборот при ечемика е направен върху 76,7% от площите, като най-висок отново е делът на слънчогледа – 42,1%. Угарите в сеитбооборота на ечемика възлизат на 3,8%, а площите с ечемик след окопни култури са 51,9%.

Овес

Производството на овес бележи ръст от 44,6% спрямо 2015 г., основно в резултат от увеличение на реколтираните площи с 38,3%. Най-много площи с овес са реколтирани в Северозападния район – 5 466 ха или 35,7% от реколтираните площи в страната. Средният добив нараства с 4,4% спрямо 2015 г.

Царевица за зърно

През 2016 г. в страната са произведени 2 226,1 хил. тона царевица за зърно – със 17,5% под нивото от предходната година, поради редуциране на площите. Засетите площи с царевица за реколта `2016 възлизат на 411 066 ха – със 17,9% по-малко спрямо предходната година, като вследствие на засушаването през летния период реколтираните площи се свиват с 18,4%.

Средният добив от царевица през годината е 5,47 тона/ха или с 1,1% по-висок в сравнение с реколта `2015.

Най-голям е делът на реколтираните площи с царевица в Северозападния район – 35,2% (143 048 ха) от общо реколтираните площи през 2016 г. Следват Североизточният район с 29,5% (119 862 ха) и Северен централен район с 29,4% (119 476 ха).

При царевицата най-голям е делът на предшественик пшеница – 46,6%, а отглеждане на царевица след царевица има върху 27,9% от площите. Ечемикът, включен в сеитбооборота на царевицата през 2016 г. е 4,6%.

Ориз

През 2016 г. производството на оризова арпа се свива с 4,3% на годишна база, до 64,8 хил. тона, при 3,4% по-малко реколтирани площи и 0,9% по-нисък среден добив от 5,40 т/ха.

2.2.2. Маслодайни култури

Таблица II.6. Производство на маслодайни култури от реколти `2015 и `2016

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015
Слънчоглед	810 841	817 511	0,8%	2,10	2,25	7,3%	1 699 228	1 837 677	8,1%
Рапица	170 421	171 511	0,6%	2,48	2,97	19,8%	422 092	509 251	20,6%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика"

Основните маслодайни култури, които се отглеждат в страната, са слънчоглед и зимна маслодайна рапица.

Слънчоглед

Производството на слънчоглед през 2016 г. нараства с 8,1% спрямо 2015 г., до 1 837,7 хил. тона, основно в резултат от повишение на средния добив със 7,3%, до 2,25 т/ха. Реколтираните площи възлизат на 817 511 ха, с 0,8% повече в сравнение с предходната година.

Най-много площи със слънчоглед през 2016 г. се намират в Северозападния район - 215 270 ха или 26% от реколтираните площи в страната. Следва Североизточният район със 188 431 ха или 23%, а трети е Северният централен район със 170 051 ха (20,8%).

За поредна година най-голям е дялът на площите със слънчоглед, разположени върху предшественик пшеница – 60,7%. Върху 5% от площите не е извършен сеитбооборот.

Рапица

Производството на рапица от реколта `2016 възлиза на 509 251 тона. Това е с 20,6% повече в сравнение с 2015 г., главно вследствие на нарастване на средния добив с 19,8%, до 2,97 т/ха.

Площите, засети с рапица през 2016 г. са 172 329 ха, като от тях са реколтирани 171 511 ха - с 0,6% повече спрямо 2015 г.

Най-много реколтирани площи с рапица през 2016 г. са отчетени в Югоизточния район – 48 731 ха или 28,4% от реколтираните площи в страната., следван от Северния централен район с 36 552 ха (21,3%) и Североизточния район с 35 230 ха (20,5%).

2.2.3. Технически култури

Памук

През последните няколко години се наблюдава ясно изразена тенденция на увеличение на производството на памук в България. През 2016 г. производството на памук достига 4 251 тона, при 1 558 тона през 2015 г. (ръст от 173% на годишна база) Засетите площи с памук възлизат на 5 116 ха, от които реколтирани са 4 490 ха – над два пъти повече в сравнение с предходната година. При средния добив също се отчита увеличение спрямо 2015 г. - с 31,9%, до 0,95 т/ха.

Тютюн

Производството на тютюн през 2016 г. е в размер на 15 211 тона, което е с 35,2% по-малко в сравнение с предходната 2015 г. Спадът в производството се дължи на намаление както на разсадените площи - с 25,9%, до 10 049 ха, така и на средния добив – с 13%, до 1,53 т/ха.

2.2.4. Медицински и ароматни култури

През 2016 г. площите, заети с основни медицински, ароматни и етерично-маслени култури (маслодайна роза, лавандула, маточина, кориандър, резене, бял трън (силибум) и др.) са в размер на 53 695 ха, което е с 1,7% под нивото от предходната година.

Таблица II.7. Производство на етерично-маслени култури от реколти `2015 и `2016

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015
Лавандула	5 420	6 266	15,6%	3,46	3,11	-10,1%	18 768	19 504	3,9%
Маслодайна роза	3 708	3 580	-3,5%	2,29	2,49	8,7%	8 487	8 915	5,0%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика"

Реколтираните площи с тези култури през годината възлизат на 50 455 ха, с 0,3% по-малко спрямо 2015 г.

При лавандулата, производството на цвят нараства с 3,9% в сравнение с 2015 г., до 19 504 тона, а при маслодайната роза - с 5%, до 8 915 тона.

Площите с маточина се увеличават над два пъти и половина – от 410 ха през 2015 г. до 1 096 ха през 2016 г.

Плодове

През 2016 г. в земеделските стопанства са произведени 198 982 тона плодове – с 6,6% по-малко спрямо предходната година.

Водещо място в производството на плодове заема Югоизточният район с 29% от общото производство за годината, следван от Южен централен район с 26,5% и Северен централен район с 18%. В Югоизточния район е съсредоточено производството на праскови и череши (съответно 55% и 50% от общото производство в страната). В Южния централен район са произведени 46% от ябълките, 37% от вишните, 34% от сливите и джанките и 48% от крушите, а в Северния централен район - 90% от кайсиите за страната.

Най-голям относителен дял от общото производство на плодове през 2016 г. заемат сливите и джанките – 24,4%, следвани от ябълки – 22,5%, череши – 19,3% и праскови и нектарини – 15,3%.

Таблица II.8. Производство на плодове, реколти `2015 и `2016

Овощни култури	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (кг/ха)			Производство (тона)		
	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015
Ябълки	4 765	4 111	-13,7%	12 260	10 887	-11,2%	58 419	44 755	-23,4%
Круши	528	410	-22,3%	5 593	4 859	-13,1%	2 953	1 992	-32,5%
Кайсии и зарзали	2 481	2 554	2,9%	5 715	6 070	6,2%	14 179	15 503	9,3%
Праскови и нектарини	3 711	3 816	2,8%	9 521	7 975	-16,2%	35 334	30 432	-13,9%
Сливи и джанки	6 827	6 705	-1,8%	5 299	7 253	36,9%	36 176	48 630	34,4%
Череша	8 055	8 463	5,1%	6 136	4 549	-25,9%	49 423	38 496	-22,1%
Вишни	1 207	1 137	-5,8%	2 838	3 119	9,9%	3 425	3 546	3,5%
Орехи	5 055	6 280	24,2%	718	790	10,0%	3 627	4 959	36,7%
Бадеми	574	987	72,0%	739	852	15,3%	424	841	98,3%
Лешници	496	544	9,7%	728	410	-43,7%	361	223	-38,2%
Малини	1 522	1 833	20,4%	4 497	4 582	1,9%	6 845	8 398	22,7%
Други	433	351	-18,9%	-	-	-	1 856	1 207	-35,0%
Общо	35 654	37 191	4,3%	-	-	-	213 022	198 982	-6,6%

Източник: МЗХГ, отдел "Агостатистика", „Производство на плодове – реколта 2016“

Общо засадените площи с овощни и ягодоплодни култури през 2016 г. са 58 504 ха, като 37 191 ха или 63,6% от тях са реколтирани. Реколтираните площи нарастват с 4,3% спрямо 2015 г., като най-голям е делът на черешите – 22,8%, следван от този на сливите и джанките – 18% и на орехите – 16,9%. По-значително увеличение на реколтираните площи спрямо предходната година се наблюдава при бадемите – със 72%, орехите – с 24,2% и малините – с 20,4%, а по-умерено – при лешниците, черешите, кайсиите и зарзалите и прасковите и нектарините - с между 2,8% и 9,7%. От друга страна, реколтираните площи с круши, ябълки, вишни и сливи и джанки намаляват в границите от 1,8% до 22,3% на годишна база, най-чувствително при крушите. Площите, от които не е прибрана продукцията през 2016 г., поради климатични, агротехнически и други причини, са в размер на 6 641 ха.

През 2016 г. площите с млади, невстъпили в плододаване овощни насаждения в стопанствата са в размер на 14 672 ха. Най-голям относителен дял от невстъпилите в плододаване площи през годината заемат орехите – 51,6%, следвани от други черупкови (бадеми и лешници) – 19,2%, сливи и джанки – 11,3% и череши – 7,6%. От новосъздадените насаждения през стопанската 2015/2016 година, 65% са черупкови видове, 30% - костилкови видове и 3% - семкови.

В сравнение с предходната 2015 г., средният добив от джанки и сливи нараства с 36,9%, а този от малини, кайсии и зарзали, вишни, орехи и бадеми - с между 1,9% и 15,3%. Същевременно, при средните добиви от ябълки, круши, праскови и нектарини, череши и лешници се отчита намаление от 11,2% до 43,7%, най-значително при лешниците.

Общо 98% от произведените плодове – реколта `2016 са реализирани. За търговската мрежа са насочени 48,4% от плодовете, за преработвателната промишленост – 34,6%, а 2,7% са за собствена консумация.

2.2.5. Зеленчуци

През стопанската 2016 г. площите, използвани за производство на зеленчуци в земеделските стопанства са 60 267 ха, което представлява ръст от 29,9% в сравнение с 2015 г. Откритите площи, заети със зеленчуци са 59 265 ха, а оранжерийните – 1 002 ха, съответно с 30,5% и 3,5% повече на годишна база. Реколтираните площи на открито възлизат на 58 069 ха, при 43 914 ха през 2015 г.

Таблица II.9. Основни площи, използвани за производство на зеленчуци – реколти `2015 и `2016 г., ха

Основни площи	Реколта `2015	Реколта `2016	Изменение 2016/2015
Открити площи	45 420	59 265	30,5%
Обща оранжерийна площ	968	1 002	3,5%
Обща площ	46 388	60 267	29,9%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика" – Анкета „Производство на зеленчуци – реколта `2016“

Общата продукция от зеленчуци - реколта `2016 е в размер на 812,3 хил. тона, в това число 699,2 хил. тона от открити площи и 113,1 хил. тона - оранжерийно производство. Спрямо предходната година, общото производство на зеленчуци в страната бележи ръст от 32,4%, като производството от открити площи нараства с 35,5%, а това от оранжерийни площи – с 16,4%.

През 2016 г. най-голямо е производството на домати – 141,4 хил. тона, картофи – 127,2 хил. тона, дини – 85,7 хил. тона, зеле – 75,7 хил. тона и пипер – 72 хил. тона. Производството на култивирани гъби е 1 473 тона.

При почти всички групи зеленчукови култури се отчита увеличение на реколтираните площи спрямо предходната 2015 г., за което допринася прилаганото обвързано подпомагане. По-значителен ръст е налице при пресните бобови култури – със 77,8%, плодовите зеленчуци (вкл. дини и пъпеши) – с 58%, зеленчуците от рода Brassica – с 55,3% и сухите бобови култури – с 47,2%, а по-умерен - при кореноплодни, грудкови и луковични (без картофи) – с 21,5% и листните стъблени зеленчуци (без тези от рода Brassica) – с 8,9%. Същевременно, реколтираните площи с картофи и ягоди намаляват съответно с 24% и 11,4%.

С най-голям относителен дял от реколтираните площи със зеленчуци през 2016 г. са площите, заети с тикви – 20,3%, следвани от тези с картофи – 14,4%, дини – 8,2%, и нахут – 8,1%.

По видове зеленчукови култури, през 2016 г. се отчита значително увеличение на годишна база при реколтираните площи с тикви – близо пет пъти, леща – над два пъти, зелен фасул – близо два пъти,

зелен грах – със 76,1% дини – с 47,5% и домати – с 34,5%. Най-чувствително намаление спрямо 2015 г. се наблюдава при реколтираните площи с бамя – със 77,9%, салати и марули – с 65,8%, тикви за семе – с 52%, арпаджик – с 49% и патладжани – с 36%.

Таблица II.10. Площи, производство и средни добиви от зеленчуци – реколта `2016

Култури	Открити реколтирани площи (ха)		Производство (тона)							Среден добив от открити площи (кг/ха)	
			Открити площи		Оранжерийно производство		ОБЩО				
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016
Плодови зеленчуци, в т. ч.:	18 067	28 543	258 898	430 308	94 835	110 390	353 733	540 698	52,9%	-	-
Домати	2 686	3 613	71 541	92 330	50 105	49 037	121 646	141 367	16,2%	26 635	25 555
Краставици	309	247	4 230	2 635	41 584	56 987	45 814	59 622	30,1%	13 689	10 668
Корнишони	283	296	4 263	6 722	258	309	4 521	7 031	55,5%	15 064	22 709
Пипер (сладък и лют)	4 032	3 577	65 039	68 143	2 780	3 887	67 819	72 030	6,2%	16 131	19 050
Патладжани	486	311	9 902	7 801	31	104	9 933	7 905	-20,4%	20 374	25 084
Тиквички	156	184	4 418	4 951	с	33	с	4 984	-	28 321	26 908
Тикви	2 442	11 761	25 199	132 937	-	с	25 199	с	-	10 319	11 303
Тикви за семе	2 938	1 411	2 844	7 183	-	-	2 844	7 183	152,6%	968	5 091
Пъпеши	654	1 746	7 270	16 687	68	с	7 338	n/a	-	11 116	9 557
Дини	3 212	4 738	59 960	85 651	-	-	59 960	85 651	42,8%	18 667	18 077
Сладка царевица	484	574	2 801	4 875	с	-	с	4 875	-	5 787	8 493
Бамя	385	85	1 431	393	-	-	1 431	393	-72,5%	3 717	4 624
Пресни бобови култури, в т. ч.:	1 452	2 582	5 720	12 062	3	4	5 723	12 066	110,8%	-	-
Грах - зелен	1 064	1 874	3 400	7 395	-	-	3 400	7 395	117,5%	3 195	3 946
Фасул - зелен	361	708	2 320	4 667	3	4	2 323	4 671	101,1%	6 427	6 592
Суши бобови култури, в т. ч.:	7 796	11 477	9 716	15 677	-	-	9 716	15 677	61,4%	-	-
Фасул – зърно	3 314	2 410	3 262	2 614	-	-	3 262	2 614	-19,9%	984	1 085
Леща	1 449	3 853	1 860	6 074	-	-	1 860	6 074	226,6%	1 284	1 576
Нахут	2 466	4 722	3 100	6 065	-	-	3 100	6 065	95,6%	1 257	1 284
Други бобови зеленчуци (грах-зърно и бакла)	567	492	1 494	924	-	-	1 494	924	-38,2%	-	-
Зеленчуци от рода Brassica, в т.ч.:	1 945	3 020	42 962	77 637	36	138	42 998	77 775	80,9%	-	-
Зеле	1 871	2 875	42 411	75 512	36	138	42 447	75 650	78,2%	22 668	26 265
Карфиол	162	45	2 035	844	с	-	с	844	-	12 562	18 756
Броколи	74	100	551	1 281	-	-	551	1 281	132,5%	7 446	12 810

Култури	Открити реколтирани площи (ха)		Производство (тона)							Среден добив от открити площи (кг/ха)	
			От открити площи		Оранжерийно производство		ОБЩО				
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016
Листни стъблени зеленчуци (с изключение на зеленчуци от семейство Brassica), в т. ч.:	1 039	1 131	6 854	5 885	1 929	2 031	8 783	7 916	-9,9%	-	-
Артишок	442	585	668	874	-	-	668	874	30,8%	1 511	1 494
Чубрица	-	165	-	289	-	-	-	289	-	-	1 752
Спанак	45	96	391	1 039	73	21	464	1 060	128,4%	8 689	10 823
Копър	-	69	-	64	-	1	-	65	-	-	928
Праз	83	68	651	1 912	с	-	с	1 912	-	7 843	28 118
Лук кромид - зелен	67	59	987	841	149	51	1 136	892	-21,5%	14 731	14 254
Магданоз	-	40	-	189	-	4	-	193	-	-	4 725
Салати и марули	73	25	875	487	1 658	1 938	2 533	2 425	-4,3%	11 986	19 480
Листни или стъблени зеленчуци некласифицирани другаде (аспержи, чесън-зелен и др.)	329	24	3 282	190	49	16	3 331	206	-93,8%	-	-
Кореноплодни, грудкови и луковични зеленчуци, в т.ч.:	1 869	2 270	22 186	25 616	374	183	22 560	25 799	14,4%	-	-
Лук кромид - зрял	1 074	1 365	8 926	14 921	-	-	8 926	14 921	67,2%	8 311	10 931
Чесън – зрял	187	305	717	1 799	с	с	с	с	-	3 834	5 898
Моркови	326	411	7 905	7 409	-	с	7 905	с	-	24 248	18 027
Салатно цвекло	145	114	2 776	763	-	-	2 776	763	-72,5%	19 145	6 693
Арпаджик	100	51	1 273	315	-	-	1 273	315	-75,3%	12 730	6 176
Други грудкови и лукови зеленчуци некласифицирани (ряпа, репички, целина, алабаш и др.)	37	24	589	409	364	167	953	576	-39,6%	-	-
Картофи	11 017	8 376	164 866	126 897	с	285	с	127 182	-	14 965	15 150
Ягоди	756	670	4 962	5 069	37	81	4 999	5 150	3,0%	6 563	7 566
Общо	43 914	58 069	516 164	699 151	97 214	113 112	613 378	812 263	32,4%	-	-

„с“ – конфиденциални данни (това са случаите, когато: има по-малко от 3 стопанства в разглежданата категория или когато едно от стопанствата в разглежданата категория обхваща повече от 85% от дейността в тази категория).

* - площите и производството са незначителни.

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“ – Анкета „Производство на зеленчуци – реколта ‘2016“

През 2016 г. производството на пресни зеленчуци от открити площи (без картофите и сухите бобови култури) е в размер на 556,6 хил. тона – с 62,9% повече спрямо предходната година. С най-голям дял от производството на пресни зеленчуци са тиквите – 19% (132,9 хил. тона), следвани от домати – 13,2% (92,3 хил. тона), дините – 12,3% (85,7 хил. тона), зелето – 10,8% (75,5 хил. тона), пипера (сладък и лют) – 9,7% (68,1 хил. тона) и други.

Производството на тикви от открити площи нараства над пет пъти спрямо предходната 2015 г. Увеличение на получената продукция от открити площи се отчита също при пъпешите – над два пъти, зелето - със 78,0%, зрелия кромид лук – с 67,2%, корнишоните – с 57,7%, дините - с 42,8%, домати – с 29,1%, пипера (сладък и лют) - с 4,8% и други. Същевременно, чувствително намаление на годишна база се регистрира при производството от открити площи на арпаджик, бамя, салатно цвекло, салати и марули и краставици – в границите от 37,7% до 75,3%, а по-умерено – при това на моркови, зелен кромид лук и патладжани - с между 6,3% и 21,2%.

Общото производство на сухи бобови култури (фасул-зърно, леща и нахут) от открити площи през 2016 г. бележи ръст от 61,4% спрямо 2015 г., до 15,7 хил. тона. От тези култури, при лещата и нахута се отчита значително увеличение на производството на годишна база - съответно с над три и близо два пъти, докато при фасула за зърно се наблюдава намаление с 19,9%.

Общото производство на зеленчуци от рода Brassica (зеле, карфиол и броколи) възлиза на 77,6 хил. тона, което представлява 11% от общото производство на зеленчуци от открити площи в страната. Производството на зеле от открити площи нараства със 78% спрямо 2015 г., а това на броколи – над два пъти.

Производството на картофи от открити площи през 2016 г. е 126,9 хил. тона, с 23% под нивото от предходната година. През 2016 г. се отчита оранжерийно производство на картофи в размер на 285 тона.

Таблица II.11. Общо производство на основни зеленчуци от реколти `2015 и `2016, тона

Видове зеленчуци	Реколта `2015	Реколта `2016	Изменение 2016/2015
Домати	121 646	141 367	16,2%
Пипер (сладък и лют)	67 819	72 030	6,2%
Патладжани	9 933	7 905	-20,4%
Краставици и корнишони	50 335	66 653	32,4%
Дини	59 960	85 651	42,8%
Зеле	42 447	75 650	78,2%
Лук кромид-зрял	8 926	14 921	67,2%
Ягоди	4 999	5 150	3,0%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика" – Анкета „Производство на зеленчуци – реколта 2016 и 2015“

През 2016 г. при повечето зеленчукови култури се наблюдават по-високи средни добиви от хектар в сравнение с 2015 г. Средният добив от зрял кромид лук, патладжани, корнишони, пипер, зеле и ягоди нараства в границите от 15,3% до 50,8%. Сред по-важните зеленчукови култури, по-чувствителен спад на средния добив се отчита при краставиците – с 22,1% и пъпешите – с 14%, а по-слаб – при домати и дините – съответно с 4,1% и 3,2%.

Извън основните зеленчукови култури, значително увеличение на средния добив от хектар в сравнение с 2015 г. има при тиквите за семе – над пет пъти, праса – над три пъти, броколите – със 72%

По-високият среден добив при някои от основните зеленчукови култури е резултат от използването на качествени, сертифицирани семена от земеделските стопани и спазване технологиите при отглеждането на зеленчуците.

Оранжерийното производство в страната се определя от няколко основни зеленчукови култури, основно домати, краставици, корнишони, пипер, салати и марули. То се развива според търсенето на пазара, като част от произведените количества се реализират извън страната.

Общото производство на оранжерийни зеленчуци през 2016 г. е в размер на 113,1 хил. тона - с 16,4% повече спрямо 2015 г., в резултат от увеличената продукция от пипер, краставици, корнишони, салати и марули.

Оранжерийното производство на пипер нараства с 39,8% на годишна база, на краставици - с 37%, на корнишони – с 19,8%, на салати и марули – с 16,9%. Сред основните оранжерийни зеленчуци, само при домати се регистрира лек спад от 2,1%.

Таблица II.12. Оранжерийно производство на основни зеленчуци от реколти `2015 и `2016, тона

Видове зеленчуци	Реколта `2015.	Реколта `2016	Изменение 2016/2015
Домати	50 105	49 037	-2,1%
Пипер	2 780	3 887	39,8%
Краставици	41 584	56 987	37,0%
Корнишони	258	309	19,8%
Салати и марули	1 658	1 938	16,9%
Общо	97 214	113 112	16,4%

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика" – Анкета „Производство на зеленчуци – реколта `2016 и 2015“

Оранжерийните площи, заети със зеленчуковите култури през 2016 г. са с 3,5% повече спрямо предходната година. Продължава тенденцията за модернизиране на съществуващите оранжерии, прилагане на нови по-съвременни технологии за качествено производство на ранни зеленчуци.

Наблюдава се разнообразяване на видовете зеленчуковите култури, отглеждани в оранжерии. Освен основните оранжерийни култури се произвеждат още картофи, зеле, патладжани, лук кромид-зелен, тиквички, спанак, ягоди и други.

2.3. Производствени резултати в животновъдството

През 2016 г. националната политика в областта на животновъдството продължава да бъде насочена към защита интересите на земеделските стопани, засилване на пазарната ориентация, повишаване на производителността и конкурентоспособността на българското производство. Животновъдството остава един от приоритетните сектори, като подкрепата на сектора по линия на европейските фондове се допълва от държавните финансови инструменти. През годината е направена актуализация на действащата нормативна база, разширен е обхватът на прилаганото държавно подпомагане, като нараства размерът на схемите за обвързано с производството подпомагане и се увеличава подкрепата за животни под селекционен контрол, с което се цели ръст на отглежданите животни и животновъдната продукция, производство на качествена и безопасна за здравето на потребителите храна, повишаване доходите и жизнения стандарт на фермерите.

През 2016 г. продължи прилагането на класификацията на кланичните трупове от говеда, свине и овце (агнета) по Скалите на ЕС. Класификацията се използва както за регистриране и докладване на цените на Европейската комисия, така и за нуждите при интервенцията и частно складиране. Освен това с класификацията се цели подобряване на прозрачността на пазара и повишаване на конкурентоспособността на месните продукти на европейския пазар.

Оформилата се трайна тенденцията на намаление на броя на стопанствата, отглеждани селскостопански животни се запазва и през 2016 г. (с изключение на тези с биволи), главно за сметка на

отпадане на част от дребните стопанства. От друга страна, продължава да се увеличава средният размер на стопанствата, което е предпоставка за постигане на по-висока ефективност на производството и икономическа стабилност.

В сравнение с 2015 г., броят на животновъдните стопанства, в които се отглеждат говеда намалява с 9%, а тези с биволи остават без съществена промяна. При стопанствата, отглеждащи овце и кози спадът е съответно с 14,3% и 23,9%, а при тези със свине - с 24,1%.

Същевременно, през 2016 г. се наблюдава увеличение на броя на отглежданите животни, с изключение на козите. Най-голям ръст се отчита при биволите – с 13,2%. Общият брой на говедата и овцете се увеличава съответно с 1,4% и 2,1%, а този на свинете - с 2,7%. По-съществен спад на годишна база е отчетен само при общия брой кози – с 14,2%.

През 2016 г., в резултат на прилагане на схемите за обвързано с производството подпомагане в животновъдството (в т.ч. схеми за месодайни крави и животни под селекционен контрол) се запазва тенденцията на увеличение на едрите и дребни преживни животни с месодайно направление. Броят на месодайните крави нараства с 12,4%, а на овците-майки за месо - с 11,0%.

Броят на птиците намалява с 12% спрямо предходната 2015 г., до 13,7 млн., което се дължи главно на по-малкия брой пилета за месо и патици, съответно с 27,3% и 8,2%.

Таблица II.13. Брой животни през 2015 и 2016 г. и прогноза за 2017 г.

Брой животни	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015	01.11.2017 г. прогноза
Говеда - общо, в т.ч.:	550 201	557 866	1,4%	565 000
крави - общо	352 571	357 199	1,3%	364 000
- месодайни крави	76 411	85 870	12,4%	94 000
Биволи - общо, в т.ч.:	10 843	12 273	13,2%	13 000
биволици	6 796	7 589	11,7%	7 600
Овце - общо, в т.ч.:	1 331 894	1 360 087	2,1%	1 360 000
овце-майки - общо	1 116 997	1 128 876	1,1%	1 130 000
- месодайни овце	92 447	102 655	11,0%	103 000
Кози - общо, в т.ч.:	276 919	237 543	-14,2%	238 000
кози-майки	219 869	199 438	-9,3%	201 000
Свине - общо, в т.ч.:	600 068	616 426	2,7%	630 000
Общо разплодни женски свине над 50 кг	58 149	64 509	10,9%	66 000
Птици - общо*, хил. бр., в т.ч.:	15 600	13 700	-12,2%	14 500
кокошки и ярки	6 980	7 158	2,6%	7 200
пилета за месо	7 278	5 290	-27,3%	6 000
водоплаващи птици	1 245	1 145	-8,0%	1 200
други птици	97	107	10,3%	100
Еднокопитни (коне, магарета, мулета, катъри)	114 000	115 729	1,5%	116 000
Пчелни семейства**	747 434	754 105	0,9%	760 000
Зайци	52 000	36 366	-30,1%	37 000

*данни към 31-ви декември; **данни към 1-ви октомври.

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, БАБХ – за еднокопитни и зайци

При всички видове животни през 2016 г. е отчетено окрупняване на стопанствата. Най-съществен ръст е регистриран в средния брой на свинете, отглеждани в стопанство – с 35,4%, достигайки 56 броя (при 41,4 броя през 2015 г.). Значително увеличение спрямо предходната година се наблюдава и в овцевъдните и козевъдни стопанства, като средният брой на животни в тях е съответно с 19,2% и 12,7% повече.

При средния брой на животните в стопанствата, отглеждащи говеда и биволи общо нарастването е съответно с 11,4% и 13,9%.

През 2016 г. се наблюдава намаление на броя на млечните крави и козите-майки, съответно с 1,8% и с 9,3% на годишна база. Броят на млечните овце-майки остава стабилен (+0,2%), а този на биволиците се увеличава - с 11,7%.

Сравнявайки с 2015 г., производството на млечна суровина намалява незначително (с 0,3%), до 1 114 846 хил. литра. Това се дължи на леко свиване на производството на краве мляко – с 0,9%, което е от основно значение за сектора и представлява 88,7% от общия добив на мляко за годината. За разлика от предходната година, добивът на овче мляко нараства със 7,2%, а производството на козе и биволско мляко остава сравнително стабилно – съответно с 0,4% и с 0,1% повече спрямо 2015 г. Делът на овчето мляко от общо произведеното мляко през годината е 6,9%, следват козето с 3,6% и биволското мляко с 0,8%.

През 2016 г. водещ при производството на мляко остава Южен централен район, с дял от 24,9%, следван от Югоизточен район с 20,4% и Североизточен район с 17,0%.

Таблица II.14. Производство на мляко за периода 01.11.2015 - 31.10.2016 г. по райони на планиране, хил. литри

Райони	Общо мляко	Краве мляко	Биволско мляко	Овче мляко	Козе Мляко
Северозападен	165 850	137 796	2 403	14 057	11 594
Северен централен	157 943	145 963	1 105	5 131	5 744
Североизточен	189 644	173 329	796	8 820	6 699
Югоизточен	228 365	206 782	2 092	13 762	5 729
Югозападен	95 178	73 905	848	14 782	5 643
Южен централен	277 866	251 125	1 940	20 434	4 367
Общо за страната	1 114 846	988 900	9 184	76 986	39 776
Изменение 2016/2015	-0,3%	-0,9%	0,1%	7,2%	0,4%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. общото производство на месо в страната се увеличава с 3,4% в сравнение с предходната година, достигайки 212 356 тона кланично тегло. Производството на червено месо нараства с 3,1% на годишна база, до 102 716 тона, поради увеличения добив на месо в кланиците (с 11%), докато този в стопанствата намалява (с 15%). Производството на бяло месо достига 109 640 тона – с 3,8% повече в сравнение с предходната година.

Добитият през 2016 г. пчелен мед е 10 218 тона, с 10,3% по-малко спрямо предходната година, в резултат на неблагоприятните климатични условия през годината.

Производството на яйца през 2016 г. е в размер на 1 331 273 хиляди броя - с 3,5% повече на годишна база.

Таблица II.15. Производство на животинска продукция през 2015 – 2016 г.

Продукт	2015	2016	Изменение 2016/2015
1. Мляко - всичко (хил. литри), в т.ч.:	1 118 704	1 114 846	-0,3%
Краве мляко	998 093	988 900	-0,9%
Биволско мляко	9 179	9 184	0,1%
Овче мляко	71 810	76 986	7,2%
Козе мляко	39 622	39 776	0,4%
2. Месо – общо в кланично тегло (тона), в т.ч.:	205 307	212 356	3,4%
Червени меса	99 653	102 716	3,1%
Бели меса	105 654	109 640	3,8%
3. Яйца (хил. броя)	1 285 779	1 331 273	3,5%
4. Пчелен мед (тона)	11 388	10 218	-10,3%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Фигура II.3. Производство на месо през периода 2012 - 2016 г., тона

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Очаквани данни за 2017 г.

През 2017 г. се очаква общият брой на говедата, в т.ч. и на кравите, да нарасне с около 1,3% - 2% спрямо 2016 г. При броя на месодайните крави се предвижда увеличение с близо 10% на годишна база, в резултат на прилагането на схемите за обвързано подпомагане.

Предвижда се общият брой на овците да се запази на нивото от предходната година - около 1 360 хил. броя, като се очаква леко увеличение на млечните овце-майки и на тези от месодайно направление. Лек ръст се прогнозира през 2017 г. в общия брой на козите, до близо 238 хил. броя.

През 2017 г. се предвижда общият добив на мляко в страната да е около нивото от предходната

година – около 1 113,6 млн. литра. Производството на краве мляко се очаква да възлезе на около 986 млн. литра, с незначителните 0,3% по-малко от 2016 г., в резултат на очакваното, макар и слабо, намаление на броя на млечните крави, за сметка на месодайните.

Очаква се леко увеличение на добива на овче и козе мляко през 2017 г., съответно до 78 хил. литра (+1,3% на годишна база) и 40 хил. литра (+0,6%), вследствие на предвиждания слаб ръст на броя на млечните животни, в комбинация с по-висока средна млечна продуктивност.

Производството на месо през 2017 г. се очаква да възлезе на около 208 хил. тона, в т. ч. 103 хил. тона червени меса и 105 хил. тона месо от домашни птици, Общото количество е малко под нивото от 2016 г., главно поради очакваното леко намаление на добива на месо от домашни птици, в резултат на понесените щети от заболяването птичи грип.

По предварителни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХГ, за периода януари - юли на 2017 г. в кланиците на страната са произведени 44 562 тона червено месо и 56 101 тона бяло месо, като при промишления добив на червено месо се отчита ръст от 7,5%, а при бялото месо – спад от 8,5% спрямо същия период на предходната година.

В рамките на периода, близо 88% от общото производство на червено месо се формира от добива на месо от свине, който бележи ръст от 6,3% спрямо седемте месеца на 2016 г., до 36,7 хил. тона. При бялото месо добивът от пилета бройлери формира 81% от общото количество с 45 хил. тона, отбелязвайки намаление с 2,2% спрямо същия период на 2016 г., а произведеното месо от патици е с 34% по-малко, възлизайки на 8,3 хил. тона.

2.3.1. Говедовъдство и биволовъдство

През 2016 г. продължава процесът на специализация на производството в говедовъдството, който е главно за сметка на преминаване на крави от млечно към месодайно направление.

Към 01.11.2016 г. общият брой говеда в страната се увеличава с 1,4% спрямо предходната година, до 557 866. Продължава намалението на млечните крави и в сравнение с 2015 г. те са с 1,7% по-малко, достигайки 271 329 броя. Същевременно, броят на месодайните крави нараства с 12,4%, възлизайки на 85 870, като увеличава дела си до 24% от общия брой крави в страната.

Поради лекия спад в броя на млечните крави, производството на краве мляко през 2016 г. намалява с 0,9% на годишна база, до 988 900 хил. литра.

Най-голям дял в общия добив на краве мляко и през 2016 г. заема Южен централен район – 25,4%, следван от Югоизточен - 20,9% и Североизточен райони - 17,5%. Най-малък е дялът на произведеното мляко в Югозападен район - 7,5%.

През 2016 г. броят на стопанствата с млечни крави намалява с 13,1% спрямо предходната година, а броят на отглежданите в тях животни – с 1,7%. Към края на годината средният размер на стопанствата с млечни крави нараства до 9,5 броя животни (при 8,4 броя в края на 2015 г.), като около 73% от млечните крави се отглеждат в стопанства с 20 и повече животни.

В сравнение с 2015 г., най-голямо намаление е регистрирано при стопанствата, отглеждащи между 3 и 9 млечни крави – с 16,1%, следвани от стопанствата в групата с между 10 и 19 животни – с 14,8% и тези с до 2 животни – с 14,1%. Отглежданите млечни крави в тези стопанства намаляват с по около 13%.

Продължава тенденцията на увеличение на стопанствата с над 50 животни и на млечните крави в тях. През 2016 г. броят на стопанствата с между 50 и 99 животни нараства с 4,4% на годишна база, а на кравите в тях – с 4,7%. Съществен ръст се наблюдава при фермите със 100 и повече животни - със 17,1%, като в тях се отглеждат с 14% повече млечни крави.

Таблица II.16. Разпределение на млечните крави според броя на отглежданите животни в стопанство към 01.11.2016 г.

Брой животни в стопанство	Стопанства		Млечни крави	
	хил. броя	Изменение 2016/2015	хил. броя	Изменение 2016/2015
1 - 2	19,2	-14,1%	24,7	-12,7%
3 - 9	3,6	-16,1%	16,0	-12,6%
10 -19	2,4	-14,8%	32,7	-13,3%
20 -49	2,3	-5,9%	71,6	-6,9%
50 - 99	0,8	4,4%	53,7	4,7%
100 и повече	0,4	17,1%	72,6	14,0%
Общо	28,7	-13,1%	271,3	-1,8%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Общият брой на кравите през 2016 г. се увеличава с 1,3% спрямо предходната година, до 357,2 хиляди. Над една трета от тях (33,7%) се отглеждат в Южен централен район.

Преобладаващият дял от месодайните крави в страната (около 89%) се отглеждат в Южна България, като само в Южен централен район са съсредоточени 45,2% от тях.

Таблица II.17. Брой говеда по райони

Райони	01.11.2015 г.				01.11.2016 г.			
	Говеда		Крави		Говеда		Крави	
	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял
Северозападен	66,2	12,0%	41,4	11,7%	67,6	12,1%	43,1	12,1%
Северен централен	63,6	11,6%	37,7	10,7%	62,0	11,1%	38,3	10,7%
Североизточен	72,9	13,2%	45,1	12,8%	76,1	13,6%	43,8	12,3%
Югоизточен	102,9	18,7%	65,7	18,6%	106,6	19,1%	68,3	19,1%
Югозападен	67,6	12,3%	44,1	12,5%	66,1	11,9%	43,3	12,1%
Южен централен	177,0	32,2%	118,6	33,6%	179,5	32,2%	120,4	33,7%
Общо за страната	550,2	100%	352,6	100%	557,9	100%	357,2	100%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Към края на 2016 г. биволовдните стопанства се запазват на нивото от предходната година, като общият брой на биволите в тях се увеличава с 13,9%, до 12,3 хиляди. Броят на стопанствата, отглеждащи биволици също остава на нивото от предходната година, при нарастване броя на биволиците в тях с 11,7%. Увеличение спрямо предходната година отбелязва броят на стопанствата с 20 и повече биволици – с 16,8%, респективно и на животните, отглеждани в тях - с 18%. През 2016 г. вече близо 84% от биволиците се отглеждат в тези стопанства, при 79% през 2015 г.

Водещи в биволовдството в страната остават Северозападен, Югоизточен и Южен централен райони.

Производството на биволско мляко през 2016 г. е в размер на 9 184 хил. литра, което представлява запазване около нивото от предходната година (+0,1%).

Таблица II.18. Брой биволи по райони

Райони	01.11.2015 г.				01.11.2016 г.			
	Биволи общо		Биволици		Биволи общо		Биволици	
	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял
Северозападен	3,2	29,6%	2,0	29,4%	3,7	30,1%	2,2	28,9%
Северен централен	1,2	11,1%	0,7	10,3%	1,3	10,6%	0,7	9,2%
Североизточен	1,0	9,3%	0,6	8,8%	1,1	8,9%	0,6	7,9%
Югоизточен	2,6	24,1%	1,7	25,0%	2,6	21,1%	1,8	23,7%
Югозападен	0,9	8,3%	0,6	8,8%	1,1	9,0%	0,7	9,2%
Южен централен	1,9	17,6%	1,2	17,7%	2,5	20,3%	1,6	21,1%
Общо за страната	10,8	100%	6,8	100%	12,3	100%	7,6	100%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Общият добив на месо от говеда в страната през 2016 г. намалява с 5,9% спрямо предходната година, до 17 463 тона кланично тегло (17% от общото производство на червено месо за годината), като се наблюдава съществен ръст на промишленото производство - с 27,9%, докато добивът в животновъдните стопанства намалява с 19,6%.

Таблица II.19. Производство на месо през 2015 и 2016 г. в кланично тегло, тона

Категории животни	Промишлено производство			Месо в стопанства		
	2015	2016	Изм. 2016/2015	2015	2016	Изм. 2016/2015
Телета и млади говеда	656	760	15,8%	9 868	7 620	-22,8%
Други говеда	4 707	6 100	29,6%	3 317	2 983	-10,1%
Общо за страната	5 363	6 860	27,9%	13 185	10 603	-19,6%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. по скалата на ЕС EUROP са класифицирани общо 11 229 броя говеда на възраст над 8 месеца, което е с 26,6% повече в сравнение с 2015 г. Броят на кланиците, извършващи класификация през годината е осем, с една повече.

Най-голям е дялът на кравите категория „D“ – 58,3%, следван от говедата с категория „A“, „E“ и „B“ и „Z“ – съответно 25,9%, 6,5%, 6,1% и 3,2%.

Основна част от класифицираното говеждо месо е добито от животни млечно направление, чиито кланични трупове са с нисък рандеман и слабо развита конформация. Поради това, най-голям е дялът на класифицираните говеда с клас по конформация Р (слаб) – 73% и клас по степен на залоеност 2 (слаб) – 70%.

Кланиците, извършващи класификация са класифицирали 36% от общото промишлено производство в страната през 2016 г.

2.3.2. Овцевъдство и козевъдство

Овцевъдството е сектор с дългогодишни традиции на развитие в страната, благоприятен от

подходящите природо-климатични условия. То е широко застъпено както в равнинните, така и в планинските и полупланинските райони, като осигурява поминък на голяма част от населението в селските райони.

Към 01.11.2016 г. общият брой на овцете нараства с 2,1% спрямо същия период на предходната година, до 1 360,1 хиляди. Общият брой на овцете-майки е с 1,1% повече, като при месодайните овце-майки увеличението е с 11%, до 102,7 хил. броя. Броят на млечните овце-майки отбелязва минимален ръст от 0,2% и възлиза на 1 026 хил. броя. Броят другите овце (вкл. и агнета) се увеличава с 16,3%, докато кочовете са с 2,1% по-малко спрямо година по-рано.

Продължава окрупняването на овцевъдните стопанства в страната. Към края на 2016 г. общият брой на стопанствата, отглеждащи овце и овце-майки намалява с по около 14% спрямо предходната година. Същевременно, средният размер на стопанствата с овце нараства с 19,2%, до 42,1 броя животни в едно стопанство, а този с овце-майки – със 17,4%, до 35,2 броя в стопанство.

Овцевъдството е концентрирано предимно в южните райони на страната. Най-голям брой овце-майки се отглеждат в Южен централен район (23,1% от общия брой), като техният брой остава сравнително стабилен – с 0,5% по-малко спрямо предходната година. Следват Югоизточен и Югозападен с дял по 20,9%, като в Югоизточния район поголовието се запазва на нивото от предходната година, докато в Югозападния се отчита нарастване със 17%.

От северните райони водещ остава Североизточен, където се отглеждат около 14,7% от овцете-майки в страната.

Таблица II.20. Брой овце по райони през 2015 и 2016 г.

Райони	Овце общо, хил. броя			В т.ч. овце-майки, хил. броя		
	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015
Северозападен	158,9	154,7	-2,6%	129,7	123,8	-4,5%
Северен централен	133,4	132,9	-0,4%	108,1	106,5	-1,5%
Североизточен	215,6	202,9	-5,9%	179,9	165,7	-7,9%
Югоизточен	273,8	292,4	6,8%	235,9	236,1	0,1%
Югозападен	249	261,3	4,9%	201,8	236,3	17,1%
Южен централен	301,2	315,9	4,9%	261,6	260,4	-0,5%
Общо за страната	1 331,9	1 360,1	2,1%	1 117	1 128,8	1,1%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Към 01.11.2016 г. общият брой кози в страната намалява с 14,2% на годишна база, до 237,5 хиляди, а броят на козите-майки - с 9,3% до 199,4 хиляди.

Към края на 2016 г. стопанствата, отглеждащи кози намаляват с 23,9% спрямо предходната година, до 18,8 хил. броя, а тези с кози-майки – с 23,6%, до 18,5 хил. броя. В сравнение с 2015 г., средният размер на стадата с кози общо се увеличава от 11,2 до 12,6 броя, а този на стопанствата с кози-майки – от 9,1 до 10,8 броя.

През 2016 г. само стопанствата, отглеждащи 100 и повече заплодени кози се увеличават – с 1,9%, като броят на животните в тях нараства със 7,1% спрямо 2015 г. Отчита се намаление при стопанствата с между 50 и 99 броя – с 8,2%, както и на броя на отглежданите в тях кози - с 1,5%. Броят на дребните стопанства, с между 1-9 броя и 10-19 броя животни намаляват съответно с 26,1% и 15,7% спрямо предходната година. Въпреки това, все още близо 1/3 от заплодените кози се отглеждат в дребни

стопанства.

Таблица II.21. Брой кози по райони през 2015 и 2016 г.

Райони	Кози, общо, хил. броя			В т.ч. кози-майки, хил. броя		
	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015
Северозападен	62,5	53,2	-14,9%	46,5	42,8	-8,0%
Северен централен	27,4	25,9	-5,5%	21,6	20,2	-6,5%
Североизточен	32	28,3	-11,6%	28,3	24,8	-12,4%
Югоизточен	42,7	42,9	0,5%	36,2	36,6	1,1%
Югозападен	77,2	49,3	-36,1%	58,2	42,3	-27,3%
Южен централен	35,1	37,9	8,0%	29,1	32,7	12,4%
Общо за страната	276,9	237,5	-14,2%	219,9	199,4	-9,3%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. водещи в козевъдството са Северозападен и Югозападен райони, където се отглеждат съответно 22,4% и 20,7% от общия брой кози в страната и 21,5% и 21,2% от козите-майки. Трети по численост е Югоизточният район, където се отглеждат 18,1% от общия брой кози и 18,4% от козите-майки.

В повечето райони се наблюдава намаление на поголовието на козите, като най-голямо е то в Югозападен (с 36,1% при козите общо и с 27,3% при козите-майки). Изключение правят Южен централен район, където е налице относително запазване на общия брой на козите (+0,5%) и Югоизточен, където се отчита увеличение с 8%.

През 2016 г. общото производство на мляко от дребен рогат добитък нараства с 4,8% на годишна база, до 116 762 литра, в резултат на по-високата млечна продуктивност. Добити са 76 986 хил. литра овче и 39 776 хил. литра – козе мляко, съответно със 7,2% и 0,4% повече спрямо предходната година.

Традиционно, добивът на овче мляко е концентриран в южните райони, където се добива над 50% от суровината. С най-голям добив от общия обем козе мляко през годината са Северозападен и Североизточен райони, където са произведени съответно 11 594 хил. литра и 6 699 хил. литра.

Таблица II.22. Класифицирани кланични трупове до 13 кг „Леки агнета“

Категория	А		В		С	
	< До 7 кг		7,1 - 10 кг		10,1 - 13 кг	
Качество	първо	второ	първо	второ	първо	второ
2015 г. - брой	0	0	395	220	1 419	151
2016 г. - брой	0	0	732	358	1 338	285

Източник: МЗХ, дирекция „Животновъдство“

Общият добив на месо от ДРД през 2016 г. е с 0,9% над нивото от предходната година и е в размер на 11 784 тона кланично тегло, заемайки дял от 11,5% от общия добив на червено месо в страната. Произведеното месо от овце е 9 834 тона – с 0,7% по-малко от 2015 г., докато общият добив на месо от кози нараства с 10,1%, до 1 950 тона.

Класификацията на леки и тежки трупове от овце (агнета) през 2016 г. се прилага в две кланици. Класифицирани са общо 2 989 броя леки и тежки кланични трупове от овце (агнета), със 17,7% повече спрямо 2015 г. Близо 91% от тях са леки трупове (до 13 кг), като 76,3% са класифицирани като първо качество.

Най-голям е делът на леките кланични трупове с тегло от 10,1 кг до 13 кг категория С – 59,8%. Следват тези с тегло от 7,1 кг до 10 кг категория В с 40,2%. Както и през предходната година, през 2016 г. няма агнета, класифицирани в категория А.

Таблица II.23. Класифицирани кланични трупове над 13 кг „Тежки агнета” по конформация

Клас по конформация	S Висш	E Отличен	U Много добър	R Добър	O Среден	P Слаб	Клас по конформация
2015 г.	0	0	0	0	345	0	345
2016 г.	0	0	0	0	276	0	276

Източник: МЗХГ, дирекция „Животновъдство”

Класифицираните през 2016 г. кланични трупове от овце на възраст до 12 месеца и над 13 кг са 276 броя - с 20% по-малко от предходната година.

Таблица II.24. Класифицирани кланични трупове над 13 кг „Тежки агнета” по степен на залоеност

Клас по степен на залоеност	1 Нисък	2 Слаб	3 Среден	4 Висок	5 Много висок	Общ брой
2015 г.	0	211	134	0	0	345
2016 г.	0	189	87	0	0	276

Източник: МЗХГ, дирекция „Животновъдство”

През 2016 г. всички класифицирани тежки агнета са с клас по конформация О (Среден), а най-голям е делът на класифицираните със степен на залоеност 2 (Слаб) 68%.

За 2017 г. се очаква относително запазване на броя на класифицираните овце на нивото от 2016 г., като броят на кланиците, които извършват класификация не се променя.

2.3.3. Свиневъдство

Свиневъдният сектор в страната е добре структуриран и специализиран, което е предпоставка за устойчиво и стабилно развитие. През 2016 г. продължава тенденцията на концентриране на отглежданите в страната свине в по-малко на брой (с 24,1%) уедрени стопанства, допринасящо за постигането на по-висока ефективност на производството.

Към края на годината в страната се отглеждат общо 616,4 хиляди броя свине - с 2,7% повече спрямо година по-рано.

Значително намаление на годишна база е регистрирано при малките стопанства с 1-9 животни – с 24,5% по отношение на броя на стопанствата и с 18,9% при броя на свинете, отглеждани в тях. Тези стопанства произвеждат месо предимно за собствена консумация и са най-сериозно засегнати от постепенното влошаване на възрастовата структура на населението в селските райони.

Сравнявайки с предходната година, през 2016 г. броят на стопанствата с 1 000 и повече свине намалява с 3,7%, докато животните, отглеждани в тях се увеличават с 4,2%.

Така, към края на 2016 г. средният размер на свиневъдните стопанства нараства с 35,4% до 56 броя животни (при 41,4 броя през 2015 г.), като близо 92% от всички свине в страната се отглеждат в

стопанства с 1 000 и повече животни (при 90% през 2015 г.).

През 2016 г. свиневъдството продължава да е съсредоточено основно в три района на страната – Северен централен, Североизточен и Югоизточен (където се отглеждат 88,1% от общия брой на свинете), като общият брой на отглежданите в тях животни нараства с между 1,1% и 8,4% на годишна база. Увеличава се и поголовието на свинете в Северозападен район – с 1,5%. В останалите два района на планиране е отчетено намаление – по-значително в Югозападен (с 28,6%) и по-умерено в Южен централен (с 8,9%).

Таблица II.25. Брой свине по райони през 2015 и 2016 г.

Район	Свине-общо, хил. броя			Основни свине-майки, хил. броя		
	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015	01.11.2015 г.	01.11.2016 г.	Изменение 2016/2015
Северозападен	26,0	26,3	1,2%	2,0	2,7	35,0%
Северен централен	182,3	190,9	4,7%	12,5	13	4,0%
Североизточен	179,4	181,3	1,1%	14,0	12,6	-10,0%
Югоизточен	157,8	171,1	8,4%	12,0	12,2	1,7%
Югозападен	15,4	11,1	-27,9%	0,9	1	11,1%
Южен централен	39,2	35,7	-8,9%	5,5	5,7	3,6%
Общо за страната	600,1	616,4	2,7%	46,9	47,2	0,6%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Към 01.11.2016 г. общия брой на стопанствата, отглеждащи женски свине за разплод намалява с 14,6% в сравнение с предходната година, докато броят животните в тях нараства с 11%. Спрямо 2015 г. е отчетено намаление на броя на почти всички категории стопанства. Най-съществено спада броят на малките стопанства с 3 до 9 животни – с 18,5%, както и числеността на свинете в тях - с 21,1%. Само стопанствата, отглеждащи от 50 до 199 женски свине за разплод се увеличават в сравнение с предходната година, с 15%.

Броят на женските свине за разплод, отглеждани в големите стопанства (с по 200 и повече женски свине за разплод) бележи ръст от 13,2% на годишна база, до 55,8 хил. броя (представлявайки 86,5% от женските свине за разплод в страната).

Таблица II.26. Разпределение на женските свине за разплод над 50 кг според броя на отглежданите животни в стопанство към 01.11.2016 г.

Брой животни в стопанство	Стопанства		Женски свине за разплод над 50 кг	
	Брой	Изменение 2016/2015	Хил. броя	Изменение 2016/2015
1-2	746	- 15,1%	0,9	-18,2%
3-9	361	-18,5%	1,5	- 21,1%
10-49	84	-5,6%	1,6	-11,1%
50-199	46	15,0%	4,7	17,5%
200 и повече	36	-7,7%	55,8	13,2%
Общо	1 273	-14,6%	64,5	11,0%

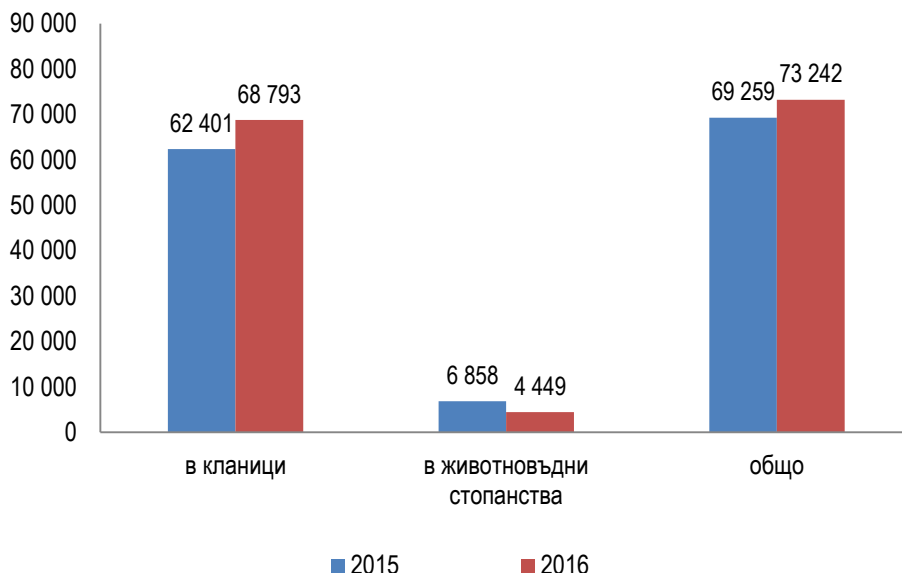
Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Стабилното развитие на сектора е благоприятствано от предоставяното финансово подпомагане по схемата на държавна помощ за реализиране на доброволно поети петгодишни ангажименти за хуманно отношение към свинете, стартирала през 2012 г., която продължава да се прилага и през 2016 г.

Субсидиите се предоставят годишно и покриват допълнителните разходи или пропуснатите доходи, свързани с тези ангажименти.

През 2016 г. производството на свинско месо е в размер на 73 242 тона, което представлява малко над 71% от общия добив на червено месо в страната. Общо добитото свинско месо е с 5,8% повече на годишна база, поради ръст на производството в кланиците с 10,2%, до 68 793 тона, докато добивът в животновъдните стопанства намалява чувствително – с 35,1%, до 4 449 тона.

Фигура II.4. Производство на свинско месо през 2015 и 2016 г., тона

Източник: МЗХГ, отдел "Агростатистика"

През 2016 г. по скалата за класификация на кланични трупове от свине (S)EUROP са класифицирани общо 84 334 броя, което е с 4,2% по-вече в сравнение с 2015 г. Броят на кланиците, извършващи класификация през годината, остава непроменен – две.

Над 82% от класифицираните през 2016 г. свине са от клас Е, със съдържание на постно месо от 55% до 60% от теглото на трупа.

Кланиците, извършващи класификация през годината са класифицирали 66% от закланите и обработени чрез парене свине, тъй като с настоящото регресионно уравнение се класифицират само парени свине или 8% от общото промишлено производство в страната.

Таблица II.27. Класифицирани кланични трупове от свине според съдържанието на постно месо

Година	S 60% и повече	E от 55 до 60%	U от 50 до 55%	R от 45 до 50 %	O от 40 до 45%	P 40% по-малко	Общо (Брой)
2015	1 630	64 821	14 345	141	11	1	80 949
2016	383	69 511	14 373	62	2	0	84 334

Източник: МЗХГ, дирекция „Животновъдство“

За 2017 г. се очаква броят на класифицираните свине да бъде около или под нивото от 2016 г., тъй като не е изготвено ново регресионно уравнение за класификация на драни свине.

2.3.4. Коневъдство

Към края на 2016 г. броят на еднокопитните животни в страната е около 115,7 хиляди - с 1,5%

повече спрямо предходната година.

Таблица II.28. Брой еднокопитни през периода 2014-2016 г.

	2014	2015	2016	Изменение 2016/2015
Брой еднокопитни	112 742	114 000	115 729	1,5%

Източник: БАБХ

С цел запазване на поголовието еднокопитни, в частност на конете, през 2014 г. за първи път бе предоставена подкрепа на коневъдството чрез отпускане на държавна помощ от типа de minimis. Тази помощ оказва благоприятен ефект върху развитието на сектора, в резултат от което през периода 2014 - 2016 г. се наблюдава увеличение на броя на конете в страната. Това допринася за продължаване на съществуващите вековни културни и исторически традиции и затвърждаване позициите на страната в този сектор сред останалите държави-членки на ЕС.

През 2016 г. продължава работата, свързана със запазване и развитие на генетичните ресурси в коневъдството.

2.3.5.Птицевъдство

Птицевъдството е един от най-интензивните сектори в животновъдството, при който процесите на механизация и автоматизация са широко застъпени и осигуряват високоефективно промишлено производство.

Към края на 2016 г. общият брой на птиците отбелязва спад от 12,2% спрямо година по-рано, до 13 700 хиляди, в т.ч.: 12 448 хил. броя кокошки и пилета, 32 хил. броя пуйки, 1 145 хил. броя водоплаващи птици и 75 хил. броя - други птици. Отчетеният спад е в резултат на намаление на броя на пилетата за месо с 27,3% и на патиците – с 8,2%. От друга страна, броят на пуйките нараства с 14,3%, броят на гъските – с 6,3% , а този на кокошките и подрастващите носачки - с 2,6%.

Броят на птиците, включени в категория други видове (пъдпъдъци, щрауси и токачки), също отбелязва ръст на годишна база - с 8,7%, но тези видове представляват едва 0,5% от общия брой птици в страната и нямат съществено стопанско значение.

Фактор за положително развитие на сектора е стартиралата в края на 2012 г. схема на държавна помощ за реализиране на доброволно поети ангажименти за хуманно отношение към птиците (както за угояване, така и за яйценосно направление) за период от пет години. През 2016 г. продължава прилагането на схемата, като подпомагане получават както големи, високо модернизирани птицевъдни обекти, така и по-малки ферми, осигуряващи производство на яйца, птиче месо и втлъстен черен дроб.

Към края на 2016 г. стопанствата, отглеждащи птици от яйценосно направление - кокошки и ярки, намаляват с 10,5% на годишна база, до 80 399 броя, докато броят на отглежданите в тях птици нараства с 2,5%. Намалението на стопанствата е свързано основно със свиване на броя на дребните стопанства, отглеждащи до 99 броя кокошки и ярки, които са със 10,7% по-малко спрямо края на предходната година, и по-слабо на тези с капацитет между 10 000 и 99 999 птици - с 3,8%.

Сравнявайки с предходната година, към края на 2016 г. значително увеличение е регистрирано при стопанствата с между 100 и 9 999 птици - с 62,7% и при тези със 100 хиляди и повече птици – с 26,7%, като в последните се отглеждат над 59% от кокошките и ярките в страната.

През 2016 г. стопанствата, отглеждащи пилета за месо, нарастват над два пъти в сравнение с предходната година, докато броят на птиците в тях намалява с 27,3%. Към края на годината, близо три пъти е увеличението при малките стопанства (1 – 199 птици), по-слабо при тези с между 200 и 9 999 броя и с между 10 000 и 99 999 броя, съответно с 13,6% и с 10,6%.

Намаление е отчетено само при големите птицеферми със 100 хиляди и повече птици, чийто брой е с 52,2% по-малко спрямо края на 2015 г. Отчита се и намаление на броя на птиците в тези стопанства с 42%, заемайки дял от 53% от общия брой пилета за месо в страната.

Таблица II.29. Брой птици в края на годината, хил. броя

Вид птици	2014	2015	2016	Изменение 2016/2015
Кокошки и подрастващи носачки	6 815	6 980	7 158	2,6%
Пилета за месо	6 155	7 278	5 290	-27,3%
Пуйки	45	28	32	14,3%
Патици	1 517	1 229	1 128	-8,2%
Гъски	21	16	17	6,3%
Други птици	56	69	75	8,7%
Общо	14 609	15 600	13 700	-12,2%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Таблица II.30. Брой птици по видове и райони през 2016 г., хил. броя

Район	Кокошки носачки и подрастващи	Пилета за месо	Кокошки и пилета общо	Пуйки	Патици	Гъски	Други птици	Птици общо	Изменение 2016/2015
Северозападен	750	388	1 138	9	5	3	6	1 161	-28,5%
Северен централен	1 662	2 926	4 588	6	3	1	1	4 599	5,2%
Североизточен	1 480	1 295	2 775	4	97	11	2	2 889	-37,3%
Югоизточен	1 171	178	1 349	6	253	0	11	1 619	-1,0%
Югозападен	с	с	1 016	4	2	0	53	1 075	8,9%
Южен централен	с	с	1 582	3	768	2	2	2 357	-0,7%
Общо за страната	7 158	5 290	12 448	32	1 128	17	75	13 700	-12,2%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“, с- конфиденциални данни

Към края на 2016 г. около 68% от общия брой кокошки и пилета се отглеждат в Северна България, от които 37% в Северен централен район, 22% в Североизточен и 9% - в Северозападен район. Най-много пуйки се отглеждат в Северозападен район - 28% от общия брой. Близко 90,5% от патиците са отглеждани в два района - Южен централен с 68,1% и Югоизточен район с 22,4%.

През 2016 г. общото производство на яйца нараства с 3,5% спрямо предходната година, достигайки 1 331 273 хил. броя, в т.ч. 1 316 872 хил. броя от кокошки и 14 401 хил. броя – от други птици. От общия брой добити яйца от кокошки, 1 093 795 хиляди са за консумация, а 223 077 хил. броя – за люпене, съответно с 1,3% и 14,8% повече спрямо предходната година.

Водещи в производството на яйца през 2016 г. са Североизточен, Северен централен и Южен централен райони (формиращи всеки по около 21% – 25% от общото производство). Най-малко яйца са произведени в Югозападен район - 6%.

Таблица II.31. Производство на яйца през 2016 г. по райони за планиране, хил. броя

Район	Яйца от кокошки	Други яйца	Общо яйца	Изменение 2016/2015
Северозападен	116 765	564	117 329	-10,3%
Северен централен	318 514	508	319 022	5,5%
Североизточен	321 551	514	322 065	-0,2%
Югоизточен	207 975	3952	211 927	14,5%
Югозападен	71 195	5 927	77 122	-1,5%
Южен централен	280 872	2 936	283 808	6,5%
Общо за страната	1 316 872	14 401	1 331 273	3,5%

Източник: МЗХГ, „Агростатистика“

Таблица II.32. Производство на птиче месо през периода 2015 - 2016 г.

Производство	Заклани птици (хил. броя)			Общо месо и субпродукти (тона)		
	2015	2016	Изменение 2016/2015	2015	2016	Изменение 2016/2015
В кланици	53 913	55 058	2,1%	101 252	106 852	5,5%
В стопанства	1 921	1 301	-32,3%	4 402	2 788	-36,7%
Общо	55 834	56 359	0,9%	105 654	109 640	3,8%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. общото производство на птиче месо и субпродукти нараства с 3,8% на годишна база, достигайки 109 640 тона. Производството на птиче месо и субпродукти в кланиците бележи ръст от 5,5% на годишна база, до 106 852 тона кланично тегло (58% от общия промишлен добив на месо в страната през годината), докато добивът в стопанствата намалява с 36,7%, до 2 788 тона.

2.3.6. Пчеларство

България има дългогодишни традиции при производството на мед и пчелни продукти, предпоставка за което са разнообразната и богата медоносна растителност на Балканския полуостров, създаваща отлични условия за отглеждането на пчели. Благоприятно влияние оказват и подходящите природни, климатични и екологични условия, които допринасят за постепенното увеличаване на добива на тези продукти през годините.

Пчеларството представлява алтернативна заетост за населението на слаборазвитите селски райони, осигуряваща допълнителни доходи.

Таблица II.33. Брой пчелни стопанства и пчелни семейства към 1 октомври

Брой пчелни семейства в стопанство	Брой стопанства			Брой пчелни семейства			Среден брой пчелни семейства		
	2015	2016	изменение 2016/2015	2015	2016	изменение 2016/2015	2015	2016	изменение 2016/2015
от 1 до 9	5 229	3 858	-26,2%	21 182	17 353	-18,1%	4,1	4,5	9,8%
от 10 до 49	7 487	6 196	-17,2%	162 872	139 601	-14,3%	21,8	22,5	3,2%
от 50 до 149	4 282	4 172	-2,6%	339 625	341 681	0,6%	79,3	81,9	3,3%
150 и повече	971	1 080	11,2%	223 754	255 470	14,2%	230,4	236,5	2,6%
Общо	17 969	15 306	-14,8%	747 434	754 105	0,9%	41,6	49,3	18,5%

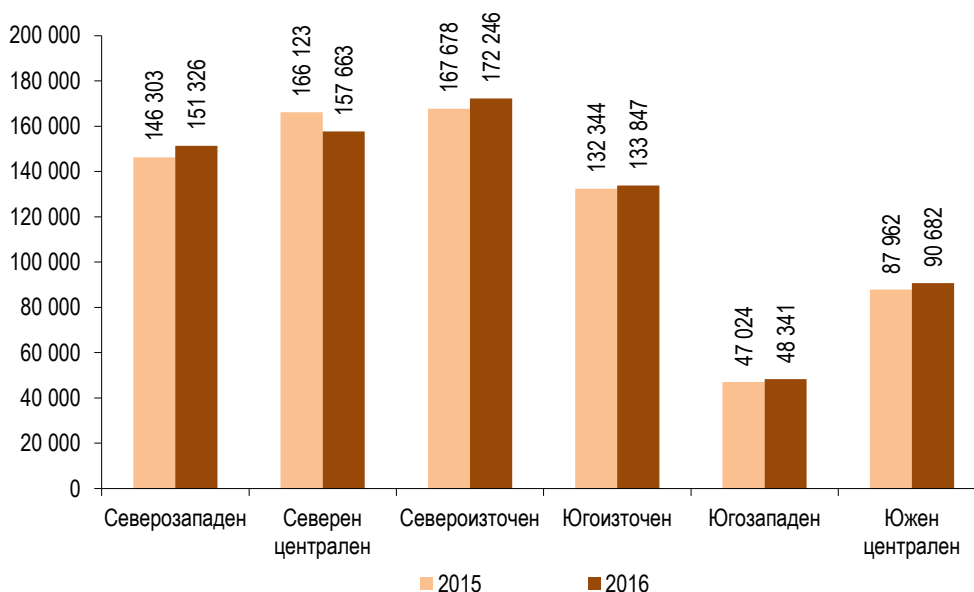
Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Положително влияние върху развитието на сектора и неговата концентрация оказва прилаганата

от 2008 г. насам Национална програма по пчеларство, която се разработва с широкото участие на браншовите пчеларски организации.

Към 1 октомври 2016 г. се наблюдава намаление на броя на пчелните стопанства в страната с 14,8% спрямо година по-рано. Същевременно, броят на пчелните семейства в тях се увеличава с 0,9%, до 754 105 броя. В резултат, средният размер на пчелните семейства в едно стопанство достига 49,3 броя, при 41,6 броя през 2015 г. В сравнение с предходната година, увеличение се наблюдава единствено на стопанствата със 150 и повече пчелни семейства – с 11,2%, като пчелните семейства, отглеждани в тях са с 14,2% повече. При останалите категории пчелни стопанства е регистрирано намаление с между 2,6% и 26,2%, най-значително при стопанствата с 1 до 9 пчелни семейства.

Фигура II.5. Брой пчелни семейства по райони през 2015 и 2016 г.

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Пчеларството е по-широко разпространено в Северна и Югоизточна България, където през 2016 г. се намират около 72% от пчелните стопанства и близо 82% от пчелните семейства. Най-голям е броят на пчелните семейства, отглеждани в Североизточен (22,8% от общия брой пчелни семейства) и Северен централен райони (20,9%), следвани от Северозападен (20,1%) и Югоизточен райони (17,7%).

По-слабо застъпено е пчеларството в Югозападна и Южна централна България, където в 28% от стопанствата се отглеждат 18% от пчелните семейства.

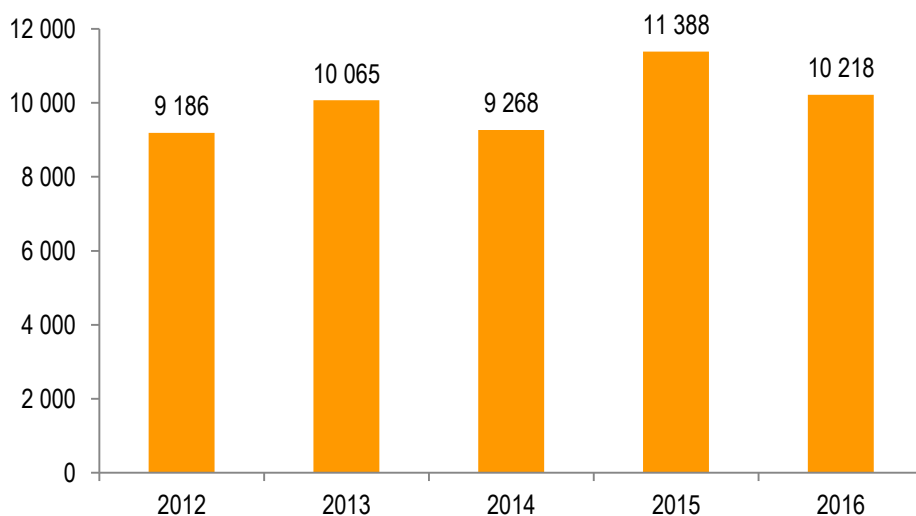
Сравнявайки с предходната година, през 2016 г. броят на пчелните семейства, от които е добиван мед се увеличава с 3%, до 610 631 броя. Средният годишен добив от едно пчелно семейство намалява с 13% на годишна база, до 16,7 кг, поради неблагоприятните климатични условия. В резултат, произведеният пчелен мед е с 10,3% по-малко и възлиза на 10 218 тона.

Реализацията на пчелен мед и средните продажни цени (без ДДС) през 2016 г. са, както следва:

- директни продажби на краен потребител – 1 736 тона - 6,76 лв./кг;
- директни продажби на търговци на дребно – 535 тона – 5,47 лв./кг;
- продажби на преработвателни предприятия – 3 759 тона – 4 61 лв./кг;
- продажби за промишлеността – 623 тона – 4,62 лв./кг;

- за собствена консумация и подхранване на пчелите – 1 899 тона.

Фигура II.6. Производство на пчелен мед 2012 - 2016 г., тона

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Поради по-ниското производство на мед през 2016 г., общото реализирано количество намалява с около 4% на годишна база, до 8 552 тона. Най-значително нарастват директните продажби за промишлеността – над три пъти, следвани от директните продажби на търговците на дребно – с 63% и по-слабо продажбите на краен потребител – с 1%. При продажбите на преработвателни предприятия и реализацията за собствена консумация и подхранване на пчели е отчетено намаление, съответно със 17% и 11%.

По данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХГ, в резултат от болести, отравяне, глад и други причини, през 2016 г. са унищожени общо 37 628 пчелни семейства, което е с 16,2% по-малко спрямо предходната година.

Както за страните от Западна Европа, така и за България, вароатозата е разпространено заболяване и нейното нашествие влияе съществено върху добивите, а мерките за третиране срещу нея - върху качеството на пчелния мед. През 2016 г. са третирани 747 676 броя пчелни семейства (99% от общия им брой), при средна цена на едно третиране 5,2 лева, което е със 7,1% по-малко като разход спрямо предходната година.

В подхранване на пчелните семейства през годината се включват: зимно – 632 928 броя, пролетно - 679 089 броя и есенно подхранване – 633 180 броя пчелни семейства.

През 2016 г. стопанствата, практикували подвижно пчеларство се увеличават с 32% на годишна база, до 639 броя, докато пчелните семейства в тях намаляват със 17,8%, до 44 165 броя.

В рамките на третата тригодишна Национална програма по пчеларство, приложима за периода 2014 - 2016 г., за 2016 г. е осигурен бюджет в размер на 4 436 974 лева, от които на пчеларите са изплатени около 3,6 млн. лева, или налице е 81% усвояемост на средствата.

Въпреки постигнатите резултати, като цяло, секторът продължава да се нуждае от внедряването на нови технологии, по-добър контрол на здравния статус на пчелните семейства и мерки за поощряване реализацията на пчелните продукти.

2.3.7. Зайцевъдство

По данни на БАБХ, към края на 2016 г. общият брой на регистрираните зайци в страната намалява с 30% спрямо предходната година, до около 36,4 хиляди.

Въпреки добрите природно-климатични условия и наличието на традиции в отглеждането, развитието на зайцевъдството е слабо застъпено в страната, поради наличието на редица трудности, като:

- недобра професионална подготовка на зайцевъдите;
- остаряло оборудване;
- високи производствени разходи, които често надвишават изкупните цени;
- липса на стабилни стратегически експортни пазари и партньори;
- силна зависимост на износа на заешко месо от конюнктурата на външните пазари;
- липса на директни субсидии за фермерите-зайцевъди;
- недостатъчно развит научен потенциал за осигуряване на сектора;
- недостатъчен маркетинг и мениджмънт на българския пазар.

2.4. Състояние на биологичното производство в България през 2016 г.

През последните няколко години биологичното производство в страната се развива с бързи темпове, като се наблюдава тенденция на увеличение както на броя на операторите, така и на площите и броя на животните, включени в система на контрол.

В България са налице много добри предпоставки за развитие на биологичното производство – запазени от екологична гледна точка райони. Развитието на сектора е стимулирано от възможностите за подпомагане на биологичните производители по Програмите за развитие на селските райони и усилията на МЗХГ, в партньорство с бизнеса и неправителствените организации в сектора, за популяризиране на ползите за производителите и потребителите на този вид продукти и храни.

Нарастващият брой на производителите, преработвателите и търговците, които се присъединяват към системата на контрол и сертификация за биологичното производство показва, че все повече хора осъзнават ползите от този вид производство. Все повече земеделски производители се насочват към биологично производство, както и все повече потребители търсят здравословна и незамаърсена с изкуствени торове и други химически съставки продукция. Мотивацията и на производителите и на потребителите е следствие от грижата за екологичното равновесие на земята и за собственото здраве.

Информацията за състоянието на биологичното производство в България за 2016 г. се основава на данни от годишните доклади на официално одобрени от министъра на земеделието и храните контролиращи лица на биологично производство: „Балкан Биосерт“ ООД, „Кю Сертификейшън“ АД, „CEREC - Сертификация на екологични стандарти“ ООД, „ЛАКОН-Частен институт за осигуряване на качеството и сертифициране на биологично произведени хранителни продукти“ ООД; „Кива БЦС Еко-Гаранти“ ООД, Дружество „Контрол Юнион Сертификейшънс“, „СЖС България“ ЕООД, „Екогрупо Италия“ ООД с клон „Екогрупо Италия – Клон България“, „Биоагричерт Италия България“ ЕООД, „АВСТРИЯ БИО ГАРАНТИ“ ГмбХ, чрез „АВСТРИЯ БИО ГАРАНТИ КЛОН БЪЛГАРИЯ“ КЧТ, „Булгарконтрола“ АД и „Агенция за биологична сертификация“ ЕООД, „Институт за контрол на биологични продукти акционерно дружество с фирма БИО ЕЛЛАС“ - чрез ТП „Институт за контрол на биологични продукти акционерно дружество с фирма БИО ЕЛЛАС“, „КОСМОСЕРТ услуги за сертифициране“ АД, Гърция, чрез

„КОСМОСЕРТ услуги за сертифициране клон“, „МАКОМ СЕРТИФИЦИРАНЕ“ ООД, „АГРО ОРГАНИК КОНТРОЛ“ ЕООД.

2.4.1. Оператори в система на контрол

Събирането на информацията от системата на контрол на биологичното производство е в рамките на календарната година.

Таблица II.34. Оператори в система на контрол (включва и подизпълнители)

	2015	2016
Брой оператори в система на контрол	6 173	7 262

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Към края на 2016 г. общо регистрираните в Министерство на земеделието и храните биологични оператори са 7 262 броя - с 1 089 повече спрямо година по-рано. От тях, 6 961 броя са производители, 3 броя производители на аквакултури, 177 броя преработватели на биологична продукция и 121 броя търговци (вносители, износители, търговци на едро и дребно). Броят на подизпълнителите е 1 068, при 1 145 през 2015 г.

През 2016 г. броят на операторите в система на контрол в биологичното производство представлява 7,4% от общия брой на регистрираните земеделски производители по Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани. За сравнение, през предходната година този дял е 6,4%,

2.4.2. Площи в система на контрол. Групи култури, отглеждани по биологичен начин.

През отчетния период биологичното производство в България се очертава тенденция на повишаване на площите, върху които се прилагат методите на биологично производство (в това число площи в период на преход и биологични площи), както и на сертифицираните екологично чисти райони, от които се събират диворастящите култури – гъби, билки и горски плодове.

Таблица II.35. Площи в система на контрол

Групи култури (ха)	2015	2016
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	22 191	30 940
Зърнено-бобови, протеинови култури за производство на зърно	1 257	523
Кореноплодни култури	103	92
Технически култури – общо	20 873	30 512
Култури за зелено / Фуражни култури от обработваеми земи	8 330	14 911
Пресни зеленчуци, пъпеши, ягоди, култивирани гъби (оранжерийно и полско производство)	1 866	3 678
Трайни насаждения	25 946	34 874
Постоянни ливади и пасища	31 796	38 736
Угар	6 209	8 075
Други култури от обработваеми площи	16	11
Общо площи в система на контрол	118 571	162 352
*Диворастящи култури	901 617	307 995

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

**Диворастящите култури – гъби, билки и горски плодове се събират от сертифицирани екологично чисти райони, но площите не са култивирани и не се включват в графа „Общо площи в система на контрол“*

През 2016 г. площите в система на контрол заемат дял от 3,2% от общата използвана земеделска площ в страната и 3,0% от общите площи, декларирани по СЕПП, при съответно 2,4% и 1,9% през 2015 г.

Към края на 2016 г. 36 149,67 ха или 22,3% от общите площи в система на контрол за годината са преминали период на преход.

Таблица II.36. Площи на земеделски култури, отглеждани по биологичен начин и площи в преход, ха

Вид култури	Площи в преходен период		Площи, преминали периода на преход		Общо площи	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	18 540	22 102	3 650	8 837	22 191	30 940
Технически култури	15 881	24 332	4 992	6 179	20 873	30 512
Пресни зеленчуци, пъпеши, ягоди, култивирани гъби (общо)	976	2 524	890	1 153	1 866	3 678
Трайни насаждения	19 811	21 802	6 135	11 372	25 946	33 174
Постоянни ливади и пасища	28 361	32 909	3 435	5 826	31 796	38 736
Фуражни култури от обработваеми земи (Култури за зелено)	7 166	13 170	1 164	1 740	8 330	14 911
Угар	5 233	7 120	976	954	6 209	8 074

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Площите със зърнено-житни култури, отглеждани по биологичен начин през 2016 г., са 30 940 ха - с 39% повече в сравнение с предходната година, като се отглеждат основно пшеница, царевица, ечемик и овес.

Таблица II.37. Реколтирани биологични площи през 2016 г., ха

Вид култури	Площи преминали период на преход	Реколтирани площи
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	8 837	2 838
Технически култури	6 179	5 184
Пресни зеленчуци, пъпеши, ягоди, култивирани гъби (общо)	1 153	1 086
Трайни насаждения	11 372	7 409
Постоянни ливади и пасища	5 826	3 601
Фуражни култури от обработваеми земи (култури за зелено)	1 740	1 621

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

Площите, заети с технически култури в система на контрол през 2016 г., са 30 512 ха (в т.ч. площи с маслодайна роза, ароматни култури, медицински растения и подправки). Това е с 9 639 ха или 46% повече спрямо 2015 г.

Значително е увеличението на площите с ароматни култури, медицински растения и подправки, които достигат до 18 089 ха, при 11 456 ха през 2015 г. Най-голям дял от тази група култури заемат площите с лавандула, които възлизат на 4 499 ха, следвани от тези с кориандр с 4 492 ха и резене с 3 627 ха.

Увеличение на площите с почти 50% спрямо предходната 2015 г. се наблюдава и при групата на пресните зеленчуци като: артишок, лук, моркови, марули, карфиол и броколи, дини, пъпеши, ягоди и култивирани гъби. Най-голям дял от тази група култури се пада на тикви – 1 418 ха и артишок – 741 ха.

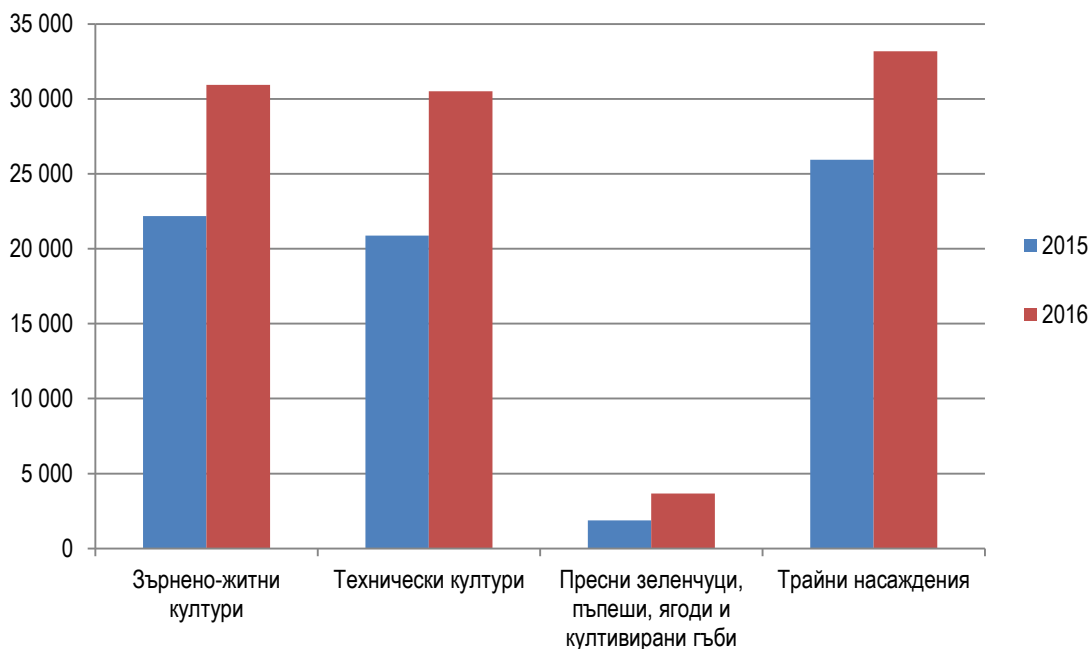
Почти 22% е увеличението на годишна база на площите с постоянни ливади и пасища, които към края на 2016 г. са вече 38 736 ха. Ръст от 6 581 ха спрямо 2015 г. бележат площите с фуражни култури от обработваеми земи (култури за зелено), което се дължи на засиления интерес от страна на операторите към биологичното животновъдство.

Площите, заети с трайни насаждения, отглеждани по биологичен начин, през 2016 г. възлизат на 33 174 ха, което е със 7 228 ха повече в сравнение с предходната година. Ръстът се дължи основно на нарастване на площите с костилкови овощни видове, семкови овощни видове, орехоплодни и лозя.

Продължава да нараства интересът към групата на орехоплодните видове – орехи, лешници, бадеми и кестени. През 2016 г. площите на тази група култури нарастват до 18 484 ха, при 15 366 ха за 2015 г.

Продължава да нараства и интересът към отглеждането по биологичен начин на лозята, като от 4 199 ха през 2015 г. в края на 2016 г. те достигат до 5 390 ха. В сравнение с година по-рано се наблюдава увеличение както на площите с винени сортове (от 4 013 ха на 5 390 ха), така и на тези с десертни сортове (от 186 ха на 247 ха).

Графика II.7. Площи с основни групи култури, отглеждани по биологичен начин през 2015 и 2016 г.

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

През 2016 г. площите с отглеждани по биологичен начин култури от групата на зърнено-бобовите (протеинови) култури за производство на зърно (включително семена и смеси от житни и бобови култури)

се свиват с 58% на годишна база, до 523 ха. При площите с кореноплодни (картофи и цвекло) се отчита лек спад - от 103 ха през 2015 г. на 92 ха през 2016 г.

Отглежданите по биологичен начин нетрадиционни за нашата страна култури, като артишок – 741 ха и киви – 6,7 ха, макар и на малки площи, показват усилията на биологичните производители да отговорят на търсенето на пазара и да разнообразят видовете култури, които отглеждат.

Сертифицираните екологично чисти площи, от които се събират диворастящи плодове, билки и гъби през 2016 г. са в размер на 307 995 ха, което е три пъти по-малко в сравнение с предходната година.

2.4.3. Биологично животновъдство

Секторът на биологичното животновъдство в България остава по-слабо развит от биологичното растениевъдство, макар през последните години да се наблюдава тенденция на увеличение на отглежданите по биологичен начин животни. Интересът към сектора продължава да расте и през 2016 г., за което допринасят възможностите за подпомагане на биологичното животновъдство в рамките на новия програмен период. По биологичен начин в страната се отглеждат основно говеда, овце, кози и пчели.

Таблица II.38. Селскостопански животни в система на контрол (включва и животни в преход)

	Брой животни, отглеждани по биологичен начин		Общ брой животни, отглеждани през 2016 г.	Дял на животните, отглеждани по биологичен начин от общия брой животни за 2016 г.
	2015	2016		
Говеда	4 209	9 718	557 900	1,7%
Овце	18 792	26 809	1 360 100	2,0%
Кози	5 381	8 242	237 500	3,5%
Пчелни семейства	178 331	236 462	754 105	31,4%

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

През 2016 г. говедата, отглеждани по методите на биологично производство, нарастват над два пъти спрямо предходната година, до 9 718 броя, което представлява 1,7% от общо отглежданите говеда в страната.

При броя на овцете и козите, отглеждани по биологичен начин също се отчита чувствително увеличение в сравнение с 2015 г. – съответно с 43%, до 26 809 (2% от общия брой овце в страната) и с 53%, до 8 242 (3,5% от общия брой кози).

През 2016 г. отглежданите по биологичен начин пчелни семейства достигат 236 462 броя – с 33% повече на годишна база, като вече представляват 31,4% от общо отглежданите пчелни семейства в страната.

Таблица II.39. Брой биологични животни, преминали период на преход, от които е получена биологична продукция, към края на 2015 и 2016 г.

	2015	2016
Говеда	1 243	2 195
Овце	10 681	7 897
Кози	3 173	3 669
Пчелни семейства	93 118	140 905

Източник: МЗХГ, по данни от годишните доклади на контролиращите лица на биологичното производство

По данни на контролиращите лица, получената през 2016 г. продукцията от биологични животни (преминали преход) е както следва: сурово краве мляко – 967 141 тона, сурово овче мляко - 267 519 тона, сурово козе мляко – 664 926 тона.

През 2016 г. от биологичното пчеларство са произведени 1 490 тона пчелен мед, което е с 64 тона по-малко от предходната година и представлява близо 15% от общо произведените мед в страната през отчетната година (10 218 тона).

През 2016 г. желанието на фермерите за въвеждане на видово разнообразие на отглежданите по биологичен начин животни продължава като тенденция. В система на контрол през годината се отглеждат пуйки – 3 726 броя, гъски – 200 броя, еднокопитни (коне) – 307 броя и други животни – 120 броя.

В рамките на 2016 г. са произведени 1 400 тона миди като продукцията преминала периода на преход от включените за първи път през 2015 г. в система на контрол две аквакултурни стопанства.

2.4.4. Пазар на биологични продукти

Пазарът на биологични продукти в България е сравнително нов и все още твърде малък, но в същото време бързоразвиващ се. През последните няколко години се наблюдава бум на пазара на биопродукти у нас. Увеличава се броят на специализираните магазини, както и броят на търговските вериги, които се включват в дистрибуцията на биологичните храните.

По-голяма част от българските биологични храни и продукти са предназначени за външни пазари. България е традиционен производител на различни видове биологично сертифициран пчелен мед с отлични качествени показатели, като голяма част от продукцията се изнася на световния пазар.

Българските биологични пресни плодове и зеленчуци, мляко и млечни продукти, сладка, лютеници, сушени плодове и ядки, имат превъзходни вкусови качества и са високо ценени на европейския и световен пазар.

По данни на БАБХ - компетентен орган, отговарящ за вноса на биологични продукти от трети страни, през 2016 г. в България са осъществени 126 броя внос на такива продукти. Внасят се предимно екзотични продукти, които не се произвеждат в страната и суровини, които се влагат в производството на биологични храни, като: какао, какаово масло, различни видове семена от киноа, фурми и паста от фурми, кокосово масло, кокосово брашно и др. Сред страните извън ЕС, биологични продукти се внасят основно от Перу, Китай, Тунис, Индия, Шри Ланка и др.

Освен чрез създаването на правна рамка за функциониране на системата на контрол и сертификация, която прави българските биопродукти легитимни в Европейския съюз, Министерството на земеделието, храните и горите насърчава развитието на сектора и чрез информационни и разяснителни дейности за ползите и предимствата на биологичното земеделие. Тези усилия са насочени и в посока българските производители да работят за българския пазар, така че по-голяма част от произвежданите висококачествени продукти да достигат до българските потребители.

2.4.5. Финансово подпомагане на биологичното производство

Реформите в Общата селскостопанска политика за програмния период 2014–2020 г. предвиждат 30% от директните плащания да бъдат отделени за т. нар. „зелени директни плащания“. Биологичните производители получават безусловно „зелени директни плащания“ за площите в система на контрол. Развитието на земеделието в Европейския съюз след 2014 г. и финансирането му е все по-тясно свързано с темата екология и устойчиво използване на природните ресурси.

Съгласно разпоредбите на Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони от европейския земеделски фонд за развитие на селските райони за периода 2014–2020 г., България е разработила отделна мярка: 11 „Биологично

земеделие” в рамките на новия програмен период на Програмата за развитие на селските райони 2014–2020 г. В рамките на тази мярка се изпълняват две подмерки:

- Подмярка 11.1 Плащания за преминаване към биологично земеделие за хектар ИЗП;
- Подмярка 11.2 Плащания за поддържане на биологичното земеделие за хектар ИЗП.

Очаква се мярката да има положителен ефект и принос към устойчивото развитие на селските райони, като допринася за околната среда и смекчаването на последиците от изменението на климата и подкрепата на малки и средни ферми, повечето от които са семейни.

До края на 2017 г. се очаква запазване на тенденциите за увеличаване на броя на биологичните оператори и размера на площите в система на контрол, както и нарастване на видовото разнообразие на отглежданите по биологичен начин култури и селскостопански животни. Министерство на земеделието, храните и горите ще продължи да работи в посока гарантиране изпълнението на държавната политика в областта на надзора и контрола на биологичното производство и спазването на изискванията на европейското и националното законодателство в областта, възможностите за подпомагане на биологичните производители през периода 2014-2020 г., както и популяризиране на ползите от биологично произведените храни и продукти за човешкото здраве и биологичния метод на производство, като щадящ околната среда и запазващ природните ресурси.

2.5. Лозарство и винопроизводство

2.5.1. Производство на грозде

Площи

През 2016 г. площите с лозови насаждения в земеделските стопанства са 50 892 ха, с 0,4% повече в сравнение с предходната година. Около 3% от площите в стопанствата са млади, невстъпили в плододаване лозя.

Новозасадените площи с лозя през 2016 г. са 790,7 ха, като 520,9 ха са предназначени за производство на бели вина и 269,8 ха - за производство на червени вина и розе.

Таблица II.40. Лозята в България за периода 2007 - 2016 г.

Година	Площи с лозови насаждения в земеделските стопанствата, ха	Лозя извън земеделските стопанствата, ха	Общо площи с лозя, ха
2007	97 387	22 954	120 341
2008	88 570	22 246	110 816
2009	74 018	27 416	101 434
2010	56 968	25 707	82 675
2011	52 567	25 901	78 468
2012	62 701	14 640	77 341
2013	58 236	4 900	63 136
2014	52 587	10 298	62 885
2015	50 705	12 086	62 791
2016	50 892	12 024	62 916

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. не са полагани грижи за над 10 хил. ха лозя, поради икономически и социални причини. Неподдържаните лозя и тези на маломерни и разпокъсани парцели извън земеделските стопанства са общо 12 024 ха.

Общите площи с лозя през 2016 г. възлизат на 62 916 ха, с 0,2% повече спрямо предходната година.

Традиционно, най-голям дял от лозята в стопанствата (близо 70%) се намират в южната част на страната, главно в Югоизточен и Южен централен райони.

Таблица II.41. Разпределение на площите с лозя през 2016 г. по местонахождение на стопанствата

Райони	Обща площ (ха)	От тях реколтирани (ха)	Реколтирани, %
Северозападен	4 827	3 196	66%
Северен централен	3 254	1 647	51%
Североизточен	4 229	2 704	64%
Югоизточен	18 110	13 206	73%
Югозападен	3 889	3 492	90%
Южен централен	16 583	12 306	74%
Общо	50 892	36 551	72%

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

През 2016 г. се отчита намаление на общо реколтираните площи с лозя с около 6% на годишна база. Най-голямо е намалението при десертните сортове лозя – с около 11%, основно поради по-малко реколтирани площи в Северозападния и Югозападния райони. При червените винени сортове най-голямо намаление на реколтираните площи се наблюдава в Северозападния район – с около 18%, а при белите винени сортове - в Южния централен район – с 27%.

Вследствие на лоши климатични условия, през годината не е прибрана продукцията от над 2 680 ха плододаващи лозя.

Таблица II.42. Разпределение на реколтираните лозя през 2016 г. по статистически райони

Райони	Червени винени сортове (ха)		Бели винени (ха) сортове		Десертни сортове (ха)		Общо лозя (ха)	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Северозападен	2 930	2 413	785	727	111	56	3 826	3 196
Северен централен	839	862	806	700	99	85	1 744	1 647
Североизточен	703	683	2 161	1 890	153	131	3 017	2 704
Югоизточен	6 847	6 261	6 306	6 394	641	551	13 794	13 206
Югозападен	2 939	3 140	62	231	219	121	3 220	3 492
Южен централен	9 779	9 552	2 301	1 689	1 031	1 065	13 111	12 306
Общо	24 037	22 911	12 421	11 631	2 254	2 009	38 712	36 551

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Червените винени сортове запазват доминиращата си роля в структурата на лозовите насаждения с относителен дял около 63%, следвани от площите с бели винени сортове – около 32% и десертните – около 5%.

Средни добиви

През 2016 г. средните добиви от лозя са съществено по-ниски спрямо предходната година. При винените сортове средният добив за страната намалява с около 14%, до 5 777 кг/ха, а при десертните сортове - с около 31%, до 5 010 кг/ха.

Най-високи средни добиви при винените сортове са отчетени в Югоизточния и Североизточния райони, съответно 5 993 кг/ха и 5 925 кг/ха. При десертните сортове най-висок среден добив (9 322 кг/ха) е регистриран в Югозападния район.

Таблица II.43. Средни добиви на грозде от лозя – реколта `2016

Райони	Средни добиви от лозя (кг/ха)	
	Винени сортове	Десертни сортове
Северозападен	4 789	4 357
Северен централен	4 786	2 753
Североизточен	5 925	2 931
Югоизточен	5 993	4 978
Югозападен	5 795	9 322
Южен централен	5 909	5 008
България	5 777	5 010

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Производство

През 2016 г. са произведени общо 211 083 тона грозде – с 19% по-малко спрямо 2015 г. Производството на грозде от лозя намалява с близо 20% на годишна база, до общо 209 613 тона, в съотношение винено – 95%, десертно – 5%. Продукцията от асми възлиза на 1 470 тона, с около 29% над нивото от предходната 2015 г.

Традиционно, най-голямо производство от лозя е отчетено в Югоизточния и Южния централен райони, формиращи съответно около 38% и 34% от общото производство.

Таблица II.44. Производство на грозде – реколта `2016

Райони	Грозде от лозя			Грозде от асми (тона)	Общо произведено грозде (тона)
	Винено (тона)	Десертно (тона)	Общо произведено грозде от лозя (тона)		
Северозападен	15 037	244	15 281	-	-
Северен централен	7 475	234	7 709	-	-
Североизточен	15 245	384	15 629	-	-
Югоизточен	75 838	2 743	78 581	-	-
Югозападен	19 534	1 128	20 662	-	-
Южен централен	66 418	5 333	71 751	-	-
Общо	199 547	10 066	209 613	1 470	211 083

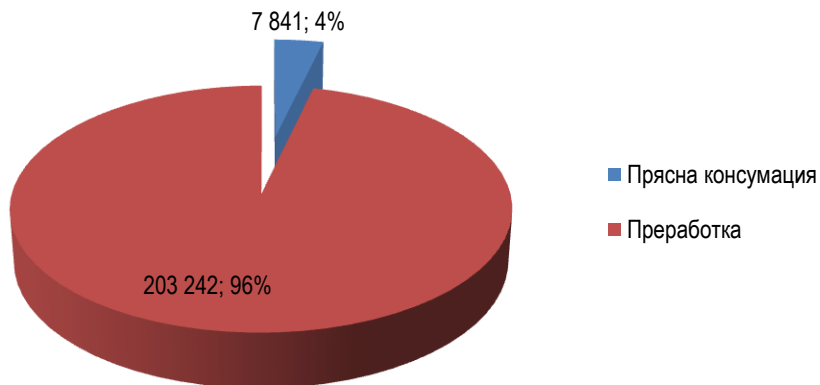
Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

От общо произведеното през 2016 г. грозде, 203 242 тона са преработени във вино и други продукти на гроздова основа, а 7 841 тона са предназначени за директна консумация в пряно състояние.

По данни на Изпълнителната агенция по лозата и виното, регистрираните винопроизводители са преработили 173 503 тона грозде от реколта `2016 за производство на вино и гроздова мъст.

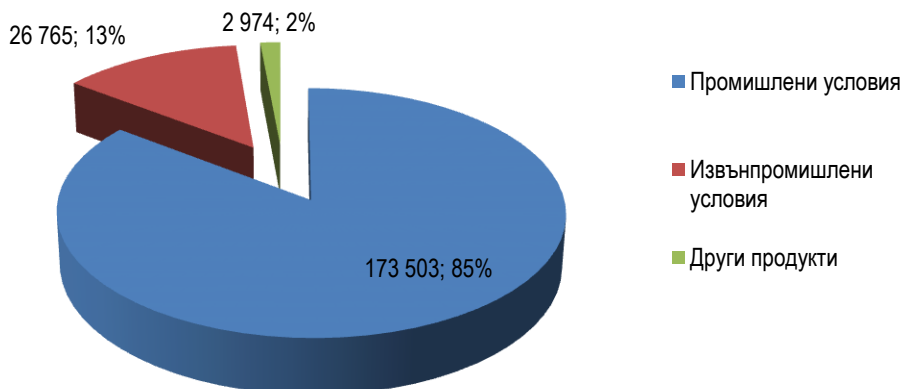
Гроздето, предназначено за преработка в извънпромишлени условия е в размер на 26 765 тона, а 2 974 тона от преработеното грозде е потребено за други продукти, различни от вино и гроздова мъст.

Фигура II.8. Разпределение на произведеното грозде – реколта `2016, тона и процентен дял

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

Фигура II.9. Разпределение на гроздето – реколта `2016, предназначено за преработка, тона и процентен дял

Източник: МЗХГ, отдел „Агростатистика“

2.5.2. Винопроизводство

Производството на вино от реколта `2016, декларирано от регистрираните винопроизводители, възлиза на 1 207 785 хектолитра. Това е с 8% под нивото от 2015 г., като производството на бели вина

намалява с 8%, до 608 285 хектолитра, а това на червени вина и розе - със 7%, до 599 501 хектолитра. Производството на гроздова мъст е в размер на 37 207 хектолитра, с 34% по-малко на годишна база.

С най-голям дял от промишленото производство на вина - реколта `2016 са трапезните вина (вина без защитено наименование за произход или защитено географско указание) – около 69%, следвани от регионалните вина (вина със защитено географско указание) с около 30%.

Водещ в производството на вино е Югоизточен район с около 59% от общото промишлено производство, следван от Южен централен район с 18%. Най-малък е дялът на произведеното в Северния централен район вино – 3,7%.

В извънпромишлени условия през 2016 г. са произведени 126 196 хектолитра вино, при 200 748 хектолитра за предходната година.

Така, общото производство на вино – реколта `2016 възлиза на 1 333 981 хектолитра, с около 12% по-малко в сравнение с 2015 г.

Таблица II.45. Количество произведено вино и гроздова мъст от предприятията за винопроизводство, реколта `2016

Район	Количество произведено вино и гроздова мъст, хектолитра								
	Вина със ЗНП* (качествени)		Вина със ЗГУ** (регионални)		Други вина (в т. ч. трапезни)		Мъст	Общо вина	
	бели	червени и розе	бели	червени и розе	бели	червени и розе		бели	червени и розе
Северозападен район	0	2 515	2 169	8 966	16 690	29 481	0	18 859	40 963
Северен централен район	0	1 445	9 452	10 529	9 943	13 309	82	19 396	25 283
Североизточен район	1 277	42	28 008	7 027	22 877	10 746	627	52 163	17 815
Югоизточен район	935	1 701	67 711	104 677	359 676	175 964	4 858	428 322	282 341
Югозападен район	0	0	2 190	10 119	32 787	58 733	3 597	34 977	68 851
Южен централен район	0	1 596	25 813	84 322	28 755	78 330	28 044	54 568	164 248
ОБЩО ВИНО:	2 212	7 299	135 344	225 640	470 729	366 562	37 207	608 285	599 500

Източник: Изпълнителна агенция по лозата и виното

**ЗНП - Защитено наименование за произход; **ЗГУ - Защитено географско указание*

2.5.3. Износ и внос на вино

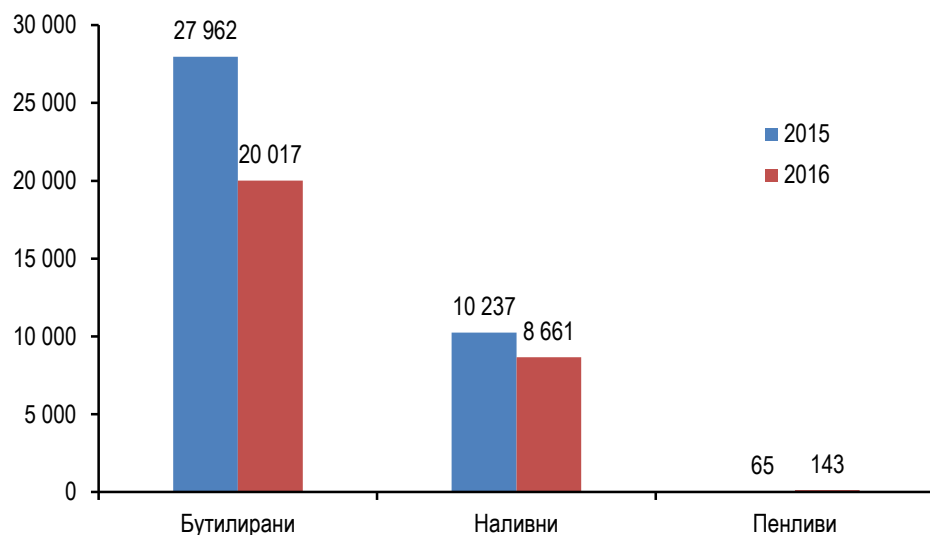
Износ

По предварителни данни на НСИ, през 2016 г. износът на вино е в размер на 28 821 хил. литра - с около 25% по-малко в сравнение с предходната година, като износът за ЕС се свива с 21,4%, а този за трети страни - с 43,6%. Общата стойност на експорта на вино през годината намалява с 9,3% на годишна база, до 32 707 хил. евро, при средна цена 1,13 евро/литър.

Традиционно, най-значителни количества вино са реализирани на пазарите на Европейския съюз – общо 25 713 хил. литра (89,2% от целия износ), в т. ч. 14 878 хил. литра - в Полша. Износът за трети страни възлиза на 3 108 хил. литра.

През 2016 г. бутилираните вина формират 69,5% от общия износ на вина, следвани от наливните вина с 30,1% и пенливите вина с 0,5%.

Фигура II.10. Износ на вино през 2015 и 2016 г., хил. литри

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Износ на бутилирани вина

По предварителни данни на НСИ, износът на бутилирани вина през 2016 г., възлиза на 20 017 хил. литра, с 28,4% по-малко в сравнение с предходната година. В стойностно изражение намалението е много по-слабо изразено - с 5,6%, до 26 516 хил. евро, поради нарастване на средната експортна цена с 31,9%, до 1,32 евро/литър.

Най-голямо количество бутилирани вина през 2016 г. е насочено за Полша – 11 731 хил. литра или около 59% от общия износ на бутилирани вина. В сравнение с предходната година, експортът на бутилирани вина за Русия се свива със 71%, до 1 045 хил. литра. Сравнително голям износ е реализиран и за Обединеното кралство (1 520 хил. литра) и Чехия (1 054 хил. литра).

Таблица II.46. Износ на бутилирани вина през 2015 и 2016 г., литри

Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	22 918 372	17 563 103
Полша	14 878 353	11 730 809
Обединено кралство	2 238 415	1 519 672
Чехия	1 231 745	1 053 519
Румъния	1 321 540	760 338
Германия	524 956	476 360
Белгия	439 600	413 312
Словакия	402 594	397 899
Литва	435 693	363 745
Швеция	222 805	322 558
Латвия	186 345	97 829
Нидерландия	120 967	92 156

Страни	2015 г.	2016 г.
Франция	519 239	82 988
Гърция	93 927	72 362
Хърватия	120 223	48 114
Трети страни, в т. ч.:	5 043 990	2 453 412
Руска Федерация	3 606 984	1 045 311
Китай	315 715	450 068
САЩ	237 183	296 912
Япония	219 417	189 426
Беларус	149 805	58 302
Ирак	65 856	51 921
Хонконг	53 489	42 644
Швейцария	42 886	40 482
Алжир	18 723	39 009
Канада	74 551	35 967
Казахстан	11 322	27 243
Монголия	18 737	24 912
Централноафриканска република	9 420	19 394
Ливан	20 700	15 813
ОБЩО	27 962 362	20 016 515

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Износ на наливни вина

Според предварителните данни, през 2016 г. са изнесени 8 661,3 хил. литра наливни вина, което е с 15,4% по-малко в сравнение с 2015 г. Общата стойност на износа намалява с 22,9% на годишна база, до 5 849,6 хил. евро, при 8,9% по-ниска средна експортна цена от 0,68 евро/литър.

Полша остава водеща дестинация при износа на наливни вина през годината с реализиран експорт от 4 811 хил. литра – с 39,9% повече в сравнение с предходната 2015 г., следвана от Швеция с 2 181 хил. литра и др.

Таблица II.47. Износ на наливни вина през 2015 и 2016 г., литри

Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	9 791 352	8 050 284
Полша	3 439 653	4 811 021
Швеция	2 180 859	2 181 048
Германия	476 590	340 422
Белгия	150 920	175 739
Кипър	2 684	144 325
Италия	57 718	133 749
Чехия	154 333	110 663

Страни	2015 г.	2016 г.
Литва	62 280	40 248
Гърция	168 978	36 177
Словакия	2 404	27 915
Трети страни, в т. ч.:	445 238	611 101
Руска Федерация	299 397	369 538
Япония	96 000	122 000
Ирак	39 324	66 600
Виетнам	0	18 792
ОБЩО	10 236 590	8 661 385

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Износ на пенливи вина

Износът на пенливи вина през 2016 г. нараства над два пъти в сравнение с предходната година, достигайки 143 хил. литра. Общата стойност на износа е 342 хил. евро – със 79,4% повече на годишна база, при по-ниска средна експортна цена от 2,39 евро/литър.

Най-голямо количество пенливи вина е реализирано в Полша – 38 хил. литра. Значителен ръст спрямо предходната година бележат изпращанията на пенливи вина за Италия - близо шестнадесет пъти, до 33 хил. литра и Обединеното кралство - около седем пъти, до 12 хил. литра.

Таблица II.48. Износ на пенливи вина през 2015 и 2016 г., литри

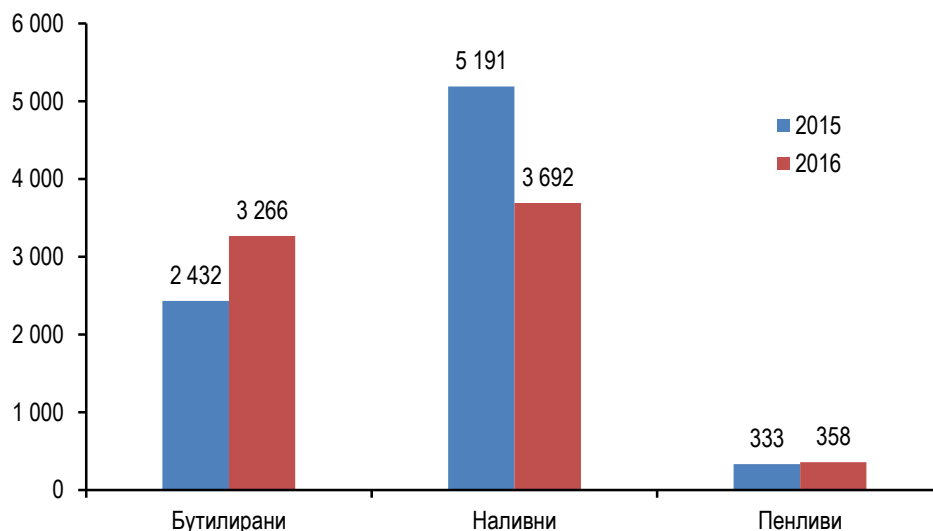
Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	37 866	99 131
Полша	30 316	37 985
Италия	2 072	32 844
Обединено кралство	1 782	11 735
Франция	0	11 133
Германия	405	1 368
Румъния	2 043	1 331
Трети страни, в т. ч.:	27 615	43 810
Виетнам	0	26 815
Косово	5 832	6 102
Монголия	0	3 420
Япония	360	1 485
Непал	0	1 260
САЩ	0	1 039
Руска Федерация	3	783
ОБЩО	65 481	142 941

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Внос

По предварителни данни на НСИ, през 2016 г. общият внос на вино възлиза на 7 316 хил. литра, което е с 8% по-малко на годишна база. В сравнение с 2015 г. се наблюдава чувствително намаление на импорта на наливни вина, донякъде компенсирано от увеличение на този на бутилирани вина. Най-голям дял от общия внос на вина през 2016 г. заемат наливните - 50,4%, следвани от бутилираните с 44,6% и пенливите вина с 4,8%

Фигура II.11. Внос на вино за периода 2015 – 2016 г., хил. литри

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Внос на бутилирани вина

През 2016 г. в страната са внесени 3 266,3 хил. литра бутилирани вина – с 34,3% повече спрямо предходната година. Общата стойност на вноса през годината е 11 008 хил. евро, при средна вносна цена от 3,37 евро/литър. Над 78% от количествата са доставени от ЕС – 2 551,8 хил. литра, което е с 44,8% повече в сравнение с 2015 г. Водещи доставчици на бутилирани вина остават Франция с 616,4 хил. литра и Италия с 530,4 хил. литра. Спрямо предходната година, вносът на бутилирани вина от Германия нараства над три пъти, до 523,6 хил. литра, а този от Испания - над два пъти, до 472,8 хил. литра.

Таблица II.49. Внос на бутилирани вина през 2015 и 2016 г., литри

Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	1 762 236	2 551 876
Франция	517 469	616 403
Италия	452 170	530 419
Германия	171 874	523 581
Испания	191 431	472 282
Обединено кралство	63 057	83 977
Чехия	102 496	76 522
Нидерландия	73 509	70 115
Белгия	23 942	58 075

Страни	2015 г.	2016 г.
Гърция	94 652	56 674
Португалия	24 036	26 624
Швеция	12 086	8 128
Литва	11 057	7 819
Трети страни, в т. ч.:	669 415	714 440
Чили	337 474	273 836
Нова Зеландия	202 968	253 019
Аржентина	82 181	81 430
Южна Африка	29 030	40 653
Молдова	225	24 066
Македония	10 948	19 505
ОБЩО	2 431 651	3 266 316

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Внос на наливни вина

През 2016 г. се отчита намаление на вноса на наливни вина с 28,9% спрямо предходната година, до 3 692,1 хил. литра. При по-ниска средна експортна цена от 0,52 евро./литър (0,80 евро./литър през 2015 г.), общата стойност на вноса намалява с 53,9%, до 1 904,2 хил. евро.

Най-голям внос на наливни вина през годината е осъществен от Румъния (1 643,2 хил. литра) и Италия (1 401,7 хил. литра). Доставкаите от Испания се свиват с 90%, възлизайки на 105 хил. литра.

Таблица II.50. Внос на наливни вина през 2015 и 2016 г., литри

Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	4 879 970	3 213 884
Румъния	2 081 342	1 643 239
Италия	1 510 542	1 401 685
Испания	1 076 774	104 971
Франция	75 890	24 950
Полша	43 220	19 805
Германия	40 483	15 492
Чехия	26 017	2 506
Австрия	16 041	792
Словения	0	324
Трети страни, в т. ч.:	311 195	478 230
Молдова	176 375	323 144
Нова Зеландия	72 000	72 000
Южна Африка	48 020	47 680
Македония	11 500	35 406
ОБЩО	5 191 165	3 692 114

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Внос на пенливи вина

През 2016 г. в страната са внесени 357,5 хил. литра пенливи вина, с 46% повече спрямо 2015 г. Количествата са доставени главно от ЕС, в т. ч. основно от Италия (131 хил. литра), Франция (110,7 хил. литра) и Германия (69,3 хил. литра).

Таблица II.51. Внос на пенливи вина през 2015 и 2016 г., литри

Страни	2015 г.	2016 г.
ЕС, в т. ч.:	322 110	355 158
Италия	141 727	131 036
Франция	88 965	110 651
Германия	64 870	69 296
Испания	22 816	31 844
Швеция	0	8 844
Нидерландия	327	2 248
Трети страни, в т. ч.:	10 867	2 382
Молдова	6 120	1 800
Южна Африка	3 753	225
Турция	0	180
Нова Зеландия	450	45
ОБЩО	332 977	357 540

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

III. ТЪРГОВИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ

Търговията с аграрни стоки заема съществен дял във външната търговия на България, като традиционно формира положително търговско салдо.

По предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХГ, през 2016 г. относителният дял на аграрния сектор в общия износ, внос и стокообмен за страната бележи увеличение на годишна база, като достига съответно до 17,1%, 10,9% и 13,8%.

Таблица III.1. Относителен дял на аграрните стоки във външната търговия на България през периода 2015 – 2016 г., хил. евро

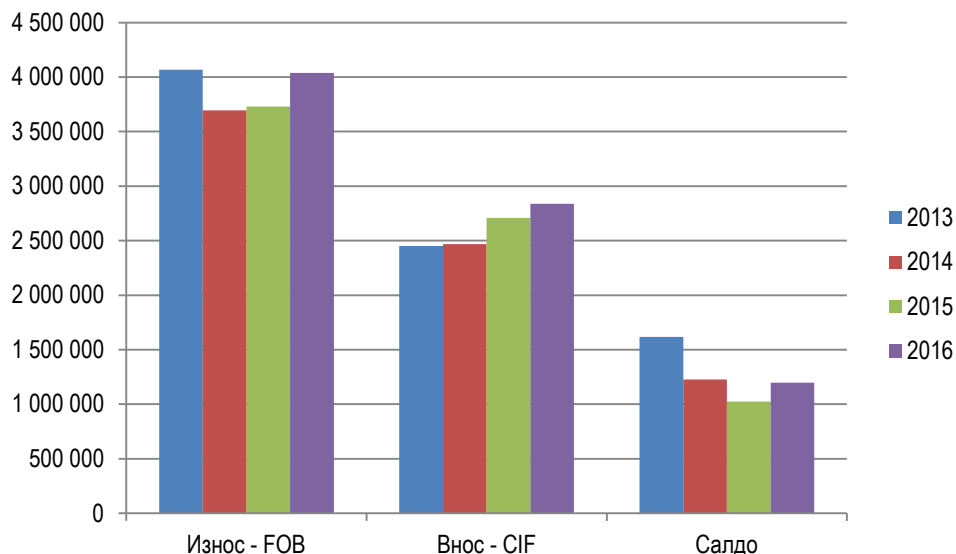
Година	2015		Дял на аграрния сектор в %	2016		Дял на аграрния сектор в %
	Общо за страната	Аграрен сектор		Общо за страната	Аграрен сектор	
Износ, FOB	22 982 301	3 730 850	16,2	23 575 817	4 036 993	17,1
Внос, CIF	26 356 581	2 707 597	10,3	26 090 153	2 839 205	10,9
Стокообмен	49 338 882	6 438 447	13,1	49 665 970	6 876 198	13,8

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

1. Равнище и динамика на външната търговия с аграрни стоки през 2016 г.

През 2016 г. аграрният стокообмен на България нараства с 6,8% спрямо предходната година, като се отчита увеличение както на износа, така и на вноса на селскостопански стоки - съответно с 8,2%, до 4 037 млн. евро и с 4,9%, до 2 839 млн. евро. В резултат от изпреварващия темп на увеличение при износа, положителното търговско салдо в аграрната търговия на страната бележи ръст от 17,1% на годишна база, достигайки 1 198 млн. евро.

Фигура III.1. Внос и износ на аграрни стоки през периода 2013 – 2016 г., хил.евро

Източник: НСИ, предварителни данни за 2016 г.

Таблица III. 2. Външна търговия с аграрни стоки през периода 2013 – 2016 г., хил. евро

Година	2013	2014	2015	2016	Изменение 2016/2015	
					в стойност	в %
Износ - FOB	4 069 012	3 695 105	3 730 766	4 036 993	306 227	8,2
Внос - CIF	2 450 428	2 467 754	2 707 597	2 839 178	131 581	4,9
Салдо	1 618 584	1 227 351	1 023 169	1 197 815	174 646	17,1
Стокообмен	6 519 440	6 162 859	6 438 363	6 876 171	437 808	6,8

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

2. Географско разпределение на външната търговия със селскостопански стоки

Основен партньор на България в търговията със селскостопански стоки са страните от Европейския съюз, което се обуславя от по-изгодните икономически условия при търговията на единния европейски пазар. През 2016 г. аграрният стокообмен с ЕС се повишава с 10,9% на годишна база, като Съюзът заема дял от 69,6% от общия аграрен износ и 79,2% от аграрния внос.

При обмена на селскостопански стоки с трети страни като цяло се наблюдава лек спад спрямо 2015 г. – с 3%. Основен принос за това има намалението на стокообмена с Арабските страни с 10,9%. От друга страна, увеличение на стокообмена се отчита при търговията със страните от Балканския регион – с 8%, ОИСР и ОНД - с по 3%.

Таблица III. 3. Внос и износ на селскостопански стоки по икономически общности, страни и региони през 2015 и 2016 г., млн. евро

Зони на търговия	2015					2016				
	Износ		Внос		Салдо	Износ		Внос		Салдо
	млн. евро	%	млн. евро	%	млн. евро	млн. евро	%	млн. евро	%	млн. евро
Всички страни, в т.ч.:	3 731	100	2 708	100	1 023	4 037	100	2 839	100	1 198
Европейски съюз	2 416	64,8	2 142	87,5	274	2 809	69,6	2 248	79,2	561
ЕАСТ*	8	0,2	5	0,2	3	7	0,2	5	0,2	2
ОИСР**, без страните от ЕС и ЕАСТ	428	11,5	143	5,3	285	434	10,8	154	5,4	280
в т.ч. САЩ	71	1,9	18	0,7	53	66	1,6	21	0,7	45
Балкански регион, без Турция и страните от ЕС ***	125	3,4	99	3,7	26	122	3,0	120	4,2	2
ОНД	83	2,2	17	0,6	66	50	1,2	53	1,9	-3
в т.ч. Русия	61	1,6	5	0,2	56	38	0,9	10	0,4	28
Арабски страни (Лига на арабските държави)	416	11,1	16	0,6	400	375	9,3	10	0,4	365
Други	255	6,8	286	10,6	-31	240	5,9	249	8,8	-9

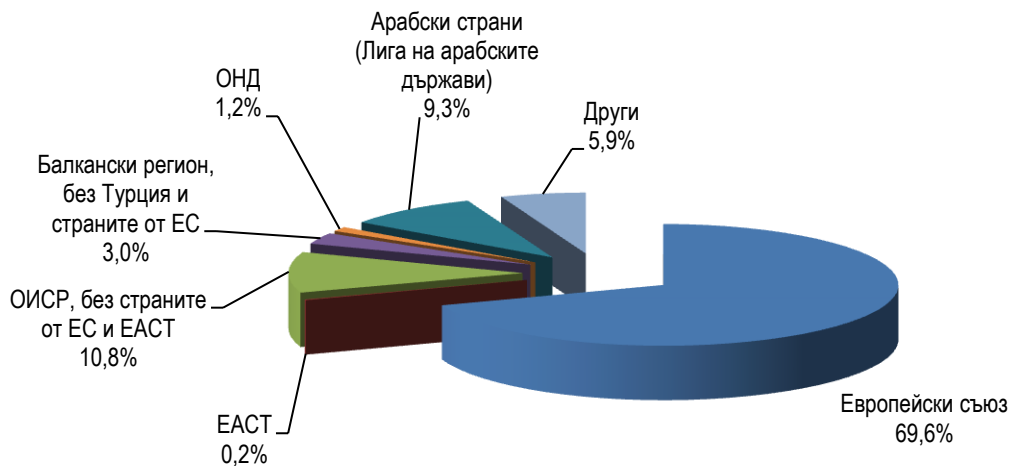
Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

*Включва: Исландия, Княжество Лихтенщайн, Кралство Норвегия и Швейцария

**Включва: Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция, Япония, Република Корея, Мексико, Чили и Израел

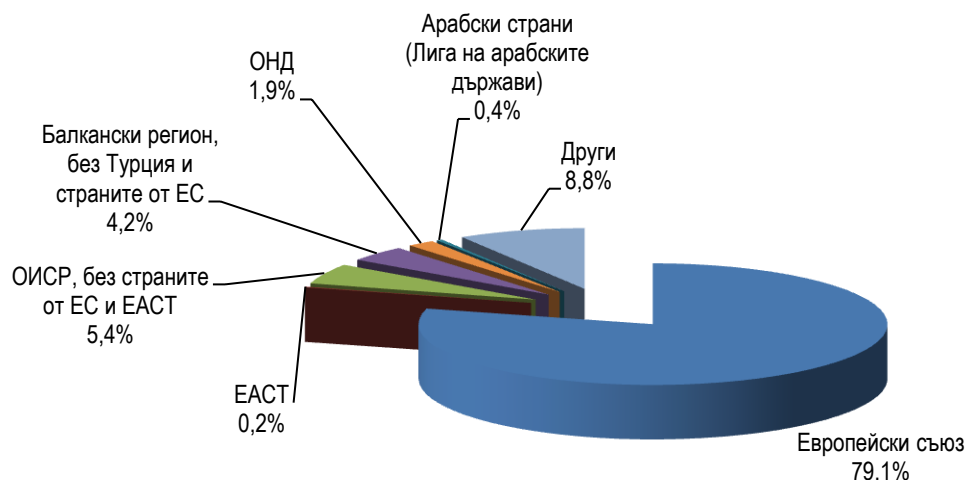
***Включва: Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Сърбия, Черна гора и Косово

Фигура III. 2. Структура на аграрния износ на България по икономически общности през 2016 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

Фиг. III.3. Структура на аграрния внос на България по икономически общности през 2016 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

Търговия с ЕС

През 2016 г. ЕС остава основен партньор в аграрната търговия на България, формирайки 73,5% от общия обмен на селскостопански стоки на страната. По предварителни данни, през 2016 г. аграрният стокообмен със страните от ЕС е в размер на 5 057 млн. евро, с 498 млн. евро. или 10,9% над нивото от предходната година. Изпращанията от България нарастват с 16,3% на годишна база, а доставките от ЕС - с 4,9%. В резултат, положителното салдо в аграрната търговия с ЕС бележи двукратно увеличение спрямо 2015 г., достигайки 561 млн. евро.

Сред страните от ЕС, най-значителен обмен на селскостопански стоки през годината е осъществен с Гърция, Румъния, Германия, Испания, Италия, Нидерландия, Полша и Франция. Най-голям дял в стойностно изражение заемат изпращанията на аграрни стоки за Гърция – 20,1%, Румъния – 16,4%, Германия – 9,7%, Испания – 9,3% и Италия – 8,6%, докато водещи доставчици на селскостопански стоки от Съюза са Румъния – 15,7%, Гърция – 14,6%, Германия – 13,4% и Полша – 10,5%. Съседните Гърция и Румъния представляват общо около 33,7% от аграрния стокообмен на България с ЕС, като формират 36,5% от изпращанията и 30,3% от пристиганията на селскостопански стоки от ЕС.

Таблица III. 4. Търговия на България с аграрни стоки с държавите-членки на ЕС през 2015 и 2016 г.

Страна	2015					2016				
	Износ		Внос		Салдо	Износ		Внос		Салдо
	хил. евро	%	хил. евро	%		хил. евро	%	хил. евро	%	
Общо	2 416 060	100	2 142 696	100	273 363	2 808 760	100	2 247 815	100	560 946
Австрия	33 958	1,4	53 149	2,5	-19 192	44 736	1,6	59 739	2,7	-15 003
Белгия	60 718	2,5	42 494	2,0	18 224	158 495	5,6	52 445	2,3	106 049
Германия	209 570	8,7	294 318	13,7	-84 748	272 602	9,7	301 732	13,4	-29 130
Гърция	496 285	20,5	302 546	14,1	193 738	564 707	20,1	327 200	14,6	237 507
Дания	12 035	0,5	20 886	1,0	-8 852	11 704	0,4	27 430	1,2	-15 726

Страна	2015					2016				
	Износ		Внос		Салдо	Износ		Внос		Салдо
	хил. евро	%	хил. евро	%	хил. евро	хил. евро	%	хил. евро	%	хил. евро
Естония	757	0,0	1 740	0,1	-983	822	0,0	1 269	0,1	-447
Ирландия	3 442	0,1	13 936	0,7	-10 494	5 095	0,2	14 750	0,7	-9 655
Испания	225 351	9,3	113 714	5,3	111 637	260 313	9,3	129 044	5,7	131 269
Италия	185 357	7,7	121 668	5,7	63 689	242 888	8,6	144 912	6,4	97 975
Кипър	36 493	1,5	7 469	0,3	29 025	37 400	1,3	4 925	0,2	32 475
Латвия	2 817	0,1	3 159	0,1	-342	2 279	0,1	6 272	0,3	-3 993
Литва	9 126	0,4	9 768	0,5	-642	8 741	0,3	12 967	0,6	-4 226
Люксембург	72	0,0	518	0,0	-446	447	0,0	556	0,0	-109
Малта	2 936	0,1	270	0,0	2 666	1 502	0,1	1 393	0,1	109
Нидерландия	151 302	6,3	184 131	8,6	-32 829	153 267	5,5	178 027	7,9	-24 760
Обединено кралство	77 347	3,2	32 493	1,5	44 854	76 170	2,7	52 939	2,4	23 231
Полша	94 730	3,9	229 774	10,7	-135 044	89 490	3,2	235 113	10,5	-145 623
Португалия	50 716	2,1	3 970	0,2	46 746	48 172	1,7	3 886	0,2	44 286
Румъния	453 262	18,8	371 130	17,3	82 132	459 879	16,4	352 804	15,7	107 075
Словакия	15 727	0,7	28 788	1,3	-13 060	17 601	0,6	27 443	1,2	-9 843
Словения	5 243	0,2	6 356	0,3	-1 113	7 093	0,3	6 853	0,3	240
Унгария	27 808	1,2	100 116	4,7	-72 309	28 500	1,0	103 097	4,6	-74 597
Финландия	7 412	0,3	1 066	0,0	6 346	7 503	0,3	1 300	0,1	6 203
Франция	164 962	6,8	117 457	5,5	47 506	205 144	7,3	117 840	5,2	87 305
Хърватия	27 090	1,1	17 016	0,8	10 074	30 031	1,1	14 689	0,7	15 342
Чешка република	33 007	1,4	49 718	2,3	-16 710	35 215	1,3	53 675	2,4	-18 460
Швеция	28 536	1,2	15 045	0,7	13 491	38 966	1,4	15 516	0,7	23 450

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

Търговия със страните от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР)

По предварителни данни, през 2016 г. износът на селскостопански стоки от България за страните от ОИСР, без страните от ЕС и ЕАСТ, представлява 10,8% от общия аграрен износ, а вносът от тях – 5,4% от общия. Положителното салдо в аграрната търговия на България с тези страни се свива с 1,8% спрямо предходната 2015 г., до 280 млн. евро, поради изпреварващ темп на увеличение на вноса (със 7,7%) спрямо този при българския износ (с 1,4%) .

Търговия с Балкански страни

Страните от балканския регион запазват своето значение в аграрната търговия на България, което е продиктувано от тяхната териториална близост.

През 2016 г. обменът на селскостопански стоки с Балканските страни (включително тези от ЕС и Турция) достига 2 366,2 млн. евро - с 4,2% повече спрямо предходната година, в резултат от нарастване

както на българския износ, така и на вноса. Положителното търговско салдо за България в аграрната търговия с тези страни бележи ръст от 6,1% на годишна база, до 504 млн. евро.

Таблица III. 5. Търговия с аграрни стоки със страните от балканския регион през 2015 и 2016 г., хил. евро

Страна	2015			2016		
	Износ	Внос	Салдо	Износ	Внос	Салдо
Албания	10 816	5 725	5 091	8 232	5 764	2 468
Босна и Херцеговина	12 443	347	12 096	11 470	1 367	10 103
Гърция	496 285	302 546	193 738	564 707	327 200	237 507
Косово	12 271	696	11 575	9 830	884	8 946
Македония	49 369	26 333	23 036	56 365	28 642	27 722
Румъния	453 262	371 130	82 132	459 879	352 804	107 075
Словения	5 243	6 356	-1 113	7 093	6 853	240
Сърбия	32 851	65 812	-32 961	29 873	83 256	-53 383
Турция	266 241	102 444	163 798	251 048	109 494	141 554
Хърватия	27 090	17 016	10 074	30 031	14 689	15 342
Черна гора	7 607	0	7 607	6 559	166	6 393
Общо	1 373 479	898 405	475 074	1 435 086	931 119	503 967

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

Основни партньори в аграрната търговия на България сред балканските страни са съседните Гърция, Турция и Румъния, като и при трите износът от България надхвърля съществено вноса от съответната страна. Отрицателно търговско салдо е отчетено единствено при търговията със Сърбия.

Търговия със страните от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ)

През 2016 г. търговията със селскостопански стоки между България и страните от Европейската асоциация за свободна търговия възлиза на 12,5 млн. евро. Това е с 3,1% под нивото от предходната година, в резултат от намаление на българския износ със 7,3%, докато при вноса се отчита увеличение с 4%. Така, положително търговско салдо за България се свива до 2,4 млн. евро – с 54,7% по-малко спрямо 2015 г. Основни партньори от ЕАСТ и през 2016 г. остават Норвегия и Швейцария.

Таблица III.6. Търговия с аграрни стоки със страните от ЕАСТ през 2015 и 2016 г., хил. евро

Страна	2015			2016		
	Износ	Внос	Салдо	Износ	Внос	Салдо
Норвегия	4 961	1 979	2 982	5 333	1 531	3 802
Швейцария	3 079	2 586	2 613	2 101	2 526	-425
Исландия	16	306	-290	34	1 007	-973
Лихтенщайн	0	0	0	0	0	0
Общо	8 056	4 871	5 305	7 468	5 064	2 404

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

Търговия със страните от Общността на независимите държави (ОНД)

Обменът на селскостопански стоки с държавите от ОНД през 2016 г. нараства с 3,0% на годишна база, достигайки 103 млн. евро. Аграрният внос от ОНД се увеличава три пъти спрямо предходната

година, докато българският износ намалява с 39,8%. Това води до формиране на отрицателно салдо за България при търговията със селскостопански стоки с тези страни през 2016 г., възлизащо на 3 млн. евро.

Търговия с Арабските страни (Лига на арабските държави)

Търговията със селскостопански стоки между България и Арабските държави се състои главно в износ от България. През 2016 г. аграрният стокообмен с тези държави възлиза на 385 млн. евро - с 10,9% по-малко в сравнение с предходната година, основно поради намаление на българския износ. Така, традиционно положителното търговско салдо за България се свива с 8,8% спрямо 2015 г., до 365 млн. евро.

3. Структура на износа и вноса по групи стоки

Износ

През 2016 г. основните групи стоки, които формират структурата на аграрния износ по раздели на Общата митническата тарифа са:

Раздел I - живи животни и продукти от животински произход

През 2016 г. износът на живи животни и продукти от животински произход представлява 10,5% от общия износ на селскостопански стоки. По този раздел, с най-голям относителен дял от общия аграрен износ са групите меса и карангии – 4,5% и мляко и млечни продукти – 4,2%.

Формираното търговско салдо при търговията с живи животни и продукти от животински произход през 2016 г. е отрицателно, в размер на 230 млн. евро.

Раздел II - растения и продукти от растителен произход

Износът на растения и продукти от растителен произход през 2016 г. нараства с 15,4% спрямо предходната година, до 2 006,2 млн. евро, заемайки най-голям относителен дял от общия аграрен износ за годината – 49,7%. Най-голям е износът на житни растения (пшеница, ечемик, царевица), който представлява 24,9% от общия аграрен износ, следван от този на маслодайните семена и плодове с 16,4%.

Формираното положително търговско салдо по Раздел II за 2016 г. възлиза на 1 294,4 млн. евро, с 21,1% над нивото от 2015 г.

Раздел III - Мазнини и масла от животински и растителен произход

Износът на мазнини и масла от животински и растителен произход представлява 6,3% от общия износ на селскостопански стоки през 2016 г. В сравнение с предходната година се отчита увеличение на износа по този раздел с 2,4%, до 252,3 млн. евро.

Положителното търговско салдо по този раздел нараства със 7,5% спрямо 2015 г., достигайки 143,1 млн. евро.

Раздел IV - Продукти на хранителната промишленост, безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет, тютюни и обработени заместители на тютюна

През 2016 г. износът на преработени продукти остава без съществена промяна на годишна база, възлизайки на 1 355,8 млн. евро или 33,6% от общия селскостопански износ. Сред продуктовете групи, включени в този раздел, с най-голям относителен дял от общия селскостопански износ е експортът на тютюн и обработени заместители на тютюна – 7,7%, следван от този на хранителни продукти, получени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко – 5,3%, остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни – 4,7%, какао и продукти от какао – 3,9% и др.

За разлика от предходната година, през 2016 г. се формира отрицателно салдо при търговията с продукти от раздел IV, в размер на 9,7 млн. евро.

Внос

Раздел I - живи животни и продукти от животински произход

Вносът на живи животни и продукти от животински произход през 2016 г. представлява 23% от общия аграрен внос. По този раздел, с най-голям относителен дял от общия внос на селскостопански стоки са месата и карантите, годни за консумация – 12%, следвани от мляко и млечни продукти – 7,1% и риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни – 2,6%. Спрямо предходната година се регистрира увеличение с 1,3% в стойностното изражение на вноса по Раздел I, най-значително при риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни – с 5,1%. Същевременно, при доставките на меса и карангии, годни за консумация се отчита намаление с 0,5%.

Раздел II - растения и продукти от растителен произход

През 2016 г. вносът на растения и продукти от растителен произход нараства с 6,2% на годишна база, до 711,8 млн. евро, което представлява 25,1% от общия аграрен внос. Най-голям относителен дял в структурата на аграрния внос сред продуктите от Раздел II заемат групите маслодайни семена и плодове; разни видове семена, семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи – 5,8%, плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори – 5,5%; зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация – 4,7% и кафе, чай, мате и подправки – 4,5%.

Раздел III - Мазнини и масла от животински и растителен произход

През 2016 г. вносът на мазнини и масла от животински произход възлиза на 109,2 млн. евро – с 3,5% по-малко в сравнение с предходната година.

Раздел IV - Продукти на хранителната промишленост, безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет, тютюни и обработени заместители на тютюна

Вносът на преработени продукти по Раздел IV заема най-голям относителен дял в структурата на общия аграрен внос на страната през 2016 г. – 48,1%, възлизайки на 1 365,5 млн. евро. Сред продуктите групи, включени в този раздел, с най-голям дял от общия аграрен внос са безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет – 8%, следвани от какао и продукти от какао – 7,3%, тютюни и обработени заместители на тютюн – 6,5%. Спрямо предходната година, стойността на вноса по Раздел IV бележи увеличение с 6,7%, най-значително при разни видове хранителни продукти (със 17,7%) и при захар и захарни изделия (с 13,4%).

Таблица III. 7. Внос и износ на селскостопански и преработени стоки през 2015 и 2016 г.

Код	Раздели и страни	ИЗНОС-FOB					ВНОС-CIF					САЛДО 2015	САЛДО 2016
		2015		2016		2016/2015	2015		2016		2016/2015		
		хил. евро.	дял от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дял от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро.	дял от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дял от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро	хил. евро
	а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ОБЩО:	22 982 301		23 575 817		2,6	26 356 581		26 090 153		-1,0	-3 374 280	-2 514 336
	в това число аграрни стоки:	3 730 850	100,0	4 036 993	100,0	8,2	2 707 597	100,0	2 839 205	100,0	4,9	1 023 253	1 197 788
	РАЗДЕЛ I	390 161	10,5	422 631	10,5	8,3	644 307	23,8	652 676	23,0	1,3	-254 146	-230 045
1	Живи животни	23 552	0,6	39 755	1,0	68,8	23 989	0,9	23 499	0,8	-2,0	-436	16 256

Код	Раздели и страни	ИЗНОС-FOB					ВНОС-CIF					САЛДО 2015	САЛДО 2016
		2015		2016		2016/2015	2015		2016		2016/2015		
		хил. евро.	дъл от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дъл от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро.	дъл от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дъл от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро	хил. евро
2	Меса и каранти, годни за консумация	150 544	4,0	180 013	4,5	19,6	341 138	12,6	339 393	12,0	-0,5	-190 594	-159 380
3	Риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни	25 144	0,7	27 741	0,7	10,3	71 450	2,6	75 084	2,6	5,1	-46 306	-47 343
4	Мляко и млечни продукти; птичи яйца; естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати, нито включени другаде	184 880	5,0	168 489	4,2	-8,9	194 871	7,2	201 501	7,1	3,4	-9 991	-33 012
5	Други продукти от животински произход, неупоменати, нито включени другаде	6 040	0,2	6 632	0,2	9,8	12 859	0,5	13 199	0,5	2,6	-6 819	-6 566
	РАЗДЕЛ II	1 739 205	46,6	2 006 201	49,7	15,4	670 421	24,8	711 792	25,1	6,2	1 068 784	1 294 409
6	Живи растения и цветарски продукти	6 758	0,2	9 948	0,2	47,2	18 848	0,7	24 600	0,9	30,5	-12 091	-14 653
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	70 656	1,9	85 693	2,1	21,3	127 719	4,7	133 699	4,7	4,7	-57 063	-48 006
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пълешови кори	100 495	2,7	101 232	2,5	0,7	132 790	4,9	156 503	5,5	17,9	-32 295	-55 271
9	Кафе, чай, мате и подправки	85 755	2,3	94 946	2,4	10,7	126 441	4,7	126 355	4,5	-0,1	-40 686	-31 409
10	Житни растения	883 051	23,7	1 005 246	24,9	13,8	69 984	2,6	62 562	2,2	-10,6	813 067	942 683
11	Мелничарски продукти; малц; скорбяла и нишесте; инулин; пшеничен глутен	41 015	1,1	42 575	1,1	3,8	34 391	1,3	34 288	1,2	-0,3	6 624	8 287
12	Маслодайни семена и плодове; разни видове семена, семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	547 927	14,7	663 734	16,4	21,1	149 716	5,5	164 634	5,8	10,0	398 211	499 100
13	Естествени лакове, клейове, смоли и други растителни сокове и екстракти	2 676	0,1	2 245	0,1	-16,1	9 816	0,4	8 413	0,3	-14,3	-7 141	-6 168
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	872	0,0	583	0,0	-33,1	715	0,0	738	0,0	3,2	157	-154
	РАЗДЕЛ III	246 312	6,6	252 330	6,3	2,4	113 184	4,2	109 225	3,8	-3,5	133 127	143 104
15	Мазнини и масла от животински или растителен произход; продукти от тяхното разпадане; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	246 312	6,6	252 330	6,3	2,4	113 184	4,2	109 225	3,8	-3,5	133 127	143 104
	РАЗДЕЛ IV	1 355 175	36,3	1 355 834	33,6	0,0	1 279 686	47,3	1 365 513	48,1	6,7	75 489	-9 680

Код	Раздели и страни	ИЗНОС-FOB					ВНОС-CIF					САЛДО 2015	САЛДО 2016
		2015		2016		2016/2015	2015		2016		2016/2015		
		хил. евро.	дял от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дял от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро.	дял от общия износ на аграрни стоки в %	хил. евро	дял от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. евро	хил. евро
16	Продукти от месо, риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	51 447	1,4	68 235	1,7	32,6	44 675	1,6	47 698	1,7	6,8	6 772	20 537
17	Захар и захарни изделия	79 563	2,1	85 404	2,1	7,3	130 055	4,8	147 483	5,2	13,4	-50 492	-62 079
18	Какао и продукти от какао	147 842	4,0	155 861	3,9	5,4	205 355	7,6	206 958	7,3	0,8	-57 513	-51 097
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко; тестени сладкарски изделия	207 096	5,6	214 222	5,3	3,4	116 414	4,3	130 176	4,6	11,8	90 682	84 046
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	119 151	3,2	124 309	3,1	4,3	122 387	4,5	119 987	4,2	-2,0	-3 237	4 322
21	Разни видове хранителни продукти	94 134	2,5	82 041	2,0	-12,8	148 654	5,5	174 938	6,2	17,7	-54 521	-92 897
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	118 671	3,2	123 073	3,0	3,7	208 914	7,7	227 817	8,0	9,0	-90 243	-104 743
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни	205 492	5,5	190 293	4,7	-7,4	125 458	4,6	127 070	4,5	1,3	80 033	63 222
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	331 780	8,9	312 396	7,7	-5,8	177 773	6,6	183 385	6,5	3,2	154 007	129 011

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

През 2016 г. водещо място в аграрния износ на страната заемат следните продукти:

Таблица III. 8. Водещи селскостопански стоки в износа на България през 2016 г.

Наименование на продукта	Количество (тона)	Стойност (евро)	Относителен дял от общия аграрен износ в %
Пшеница и смес от пшеница и ръж	4 414 160	693 773 454	17,2
Семена от слънчоглед, дори натрошени	688 018	370 179 099	9,2
Семена от репица или рапица, дори натрошени	574 259	219 037 579	5,4
Царевица	1 319 047	218 034 175	5,4
Слънчогледово, шафраново или памучно масло и техните фракции, дори рафинирани, но не химически променени	253 101	195 533 640	4,8
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитни продукти, дори с прибавка на какао	82 131	187 636 320	4,6
Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	40 691	166 073 101	4,1
Меса и карантии, годни за консумация, от домашни птици от № 0105, пресни, охладени или замразени	40 955	149 625 548	3,7
Пури (включително тези с отрязани краища), пурети и цигари	12 826	141 370 205	3,5

Наименование на продукта	Количество (тона)	Стойност (евро)	Относителен дял от общия аграрен износ в %
от тютюн или от заместители на тютюна			
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	27 116	103 589 362	2,6
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	93 692	85 702 956	2,1
Сирена и извара	25 308	84 648 767	2,1
Кафе и заместители на кафе, съдържащи кафе, независимо от съотношението в сместа	17 107	75 526 039	1,9
Плодове, черупкови плодове и други части от растения, годни за консумация, приготвени или консервирани, със или без прибавка на захар или други подсладители или алкохол (с изключение на приготвени или консервирани с оцет или оцетна киселина, консервирани със захар - изцедени, захаросани или кристализирани, както и конфитюри, желета, мармелади, пюрета и каши, приготвени чрез варене)	35 862	67 152 664	1,7
Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	20 956	63 335 645	1,6

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016г.

Водещи селскостопански стоки при вноса в България през 2016 г. са:

Таблица III. 9. Водещи селскостопански стоки при вноса в България през 2016 г.

Наименование на продукта	Количество (тона)	Стойност (евро)	Относителен дял от общия аграрен внос в %
Меса от животни от рода на свинете, пресни, охладени или замразени	106 801	172 982 827	6,1
Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически чиста захароза, в твърдо състояние	224 797	112 484 532	4,0
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	28 398	109 871 585	3,9
Кафе, дори печено или декофеинизирано; черупки и люспи от кафе; заместители на кафе, съдържащи кафе, независимо от съотношението в сместа	38 863	106 463 136	3,7
Семена от слънчоглед, дори натрошени	147 005	96 795 409	3,4
Меса и карантии, годни за консумация, от домашни птици от позиция 0105, пресни, охладени или замразени	102 210	93 766 444	3,3
Пури (включително тези с отрязани краища), пурети и цигари от тютюн или от заместители на тютюна	9 850	91 796 903	3,2
Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	24 789	91 744 324	3,2
Етилов алкохол, неденатуриран, с алкохолно съдържание по обем под 80 % vol; дестилати, ликьори и други спиртни напитки (с изключение на алкохолни препарати за производство на напитки)	18 158	90 175 538	3,2
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитни продукти, дори с прибавка на какао, нафора, празни капсули от тесто за медикаменти, тесто за запечатване, сухи тестени листа от брашно, скорбяла или нишесте и подобни продукти	38 063	85 043 068	3,0

Наименование на продукта	Количество (тона)	Стойност (евро)	Относителен дял от общия аграрен внос в %
Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	21 858	84 852 896	3,0
Сирена и извара	24 495	68 900 174	2,4
Води, включително минералните води и газираните води, подсладени със захар или други подсладители или ароматизирани, и други безалкохолни напитки (с изключение на плодови и зеленчукови сокове, както и мляко)	113 492	67 526 761	2,4
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	60 526	63 112 329	2,2
Какаова маса, дори обезмаслена	20 661	58 179 586	2,0

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ; предварителни данни за 2016 г.

4. Развитие на външната търговия със селскостопански стоки през 2017 г.

По предварителни данни на НСИ, обработени от МЗХГ, през първите шест месеца на 2017 г. износът на селскостопански стоки намалява с 5,3% в сравнение със същия период на 2016 г., до 1 615,1 млн. евро. Това се дължи основно на чувствително свиване на стойността на износа на житни растения (царевица - с 50,4% и пшеница – с 22%), птиче месо (с 15,6%) и тютюн (с 9,9%).

Водещите групи продукти в структурата на аграрния експорт на страната през първото полугодие на 2017 г. са житните и маслодайните растения, следвани от мазнини от растителен или животински произход, хлябарски и тестени сладкарски изделия, тютюн и тютюневи изделия, птиче месо и др.

Вносът на селскостопански стоки за шестте месеца на 2017 г. нараства с 16,8% на годишна база, до 1 554,8 млн. евро, като основен принос за това има отчетеното трикратно увеличение на доставките на царевица в стойностно изражение.

Така, за периода януари - юни на 2017 г. се формира положително търговско салдо за България в размер на 60,4 млн. евро, при 374,7 млн. евро за същия период на 2016 г.

Основни партньори в аграрната търговия на страната остават страните от ЕС, които формират около 65% от общия износ на селскостопански стоки за шестте месеца на 2017 г. и 78% от общия аграрен внос за периода.

5. Дейности по подкрепа на износа на земеделска продукция

През 2016 г. е изготвена Концепция за подкрепа на износа и търговията на земеделски хранителни продукти, произведени в България, като е създадено ново звено за подкрепа на износа в МЗХГ. Концепцията е подробно представена в кампанията „Подкрепете българското“, организирана от министерството през периода септември – октомври 2016 г.

Един от основните механизми за подкрепа на износа е набирането и предоставянето на информация за потенциални пазари за произведената в страната земеделска продукция. Втора основна роля е облекчаване и подпомагане на изпълнението на административните формалности, съпътстващи износа (условията, търговските механизми и международните норми за търговия се обобщават и предоставят във форма, леснодостъпна до всички оператори в сектора). В тази връзка са изготвени позиции и становища във връзка със сключването на споразумения между ЕС и трети страни или организации (Украйна, Босна и Херцеговина, Бразилия, Канада, МЕРКОСУР, ТТИР). Стартирани са процедури по запитване и интерес от бизнес оператори за износ на разплодни птици (патици), яйца за люпене, птиче (патешко) месо, черен дроб от водоплаващи птици и месни продукти с традиционно специфичен характер за трети страни по договарянето на двустранни ветеринарни сертификати.

Оказано е съдействие на асоциации, чиито продукти са преминали успешно процедурите и получили знака на защитено географско наименование на стоките си, да бъдат представени и промотирани под формата на дегустации в кулоарите на Европейския парламент и на зелената седмица в град Берлин, Германия.

Работено е по разширяване на външно-търговските отношения чрез дипломатическите мисии на България, по-конкретно чрез службите по търговски и икономически въпроси СТИВ. Оказано е съдействие за осъществяване на контакти между оператори в селскостопанския бранш и потенциални износители на селскостопански стоки от България с бизнес оператори - търговци в аграрния сектор от трети страни. Финализирана е процедурата по присъединяване към заявление на Литва и Унгария за износ на зърно към пазара на САЩ. Стартирана е процедура по присъединяване към заявлението на Испания за износ на череши за пазара на САЩ.

През първото полугодие на 2017 г. е стартирана работа по изготвяне на досиета за потенциален износ на продукти по държави. Всяко досие съдържа аналитична част, която обхваща важни икономически сектори на потенциалната страна, търговията и пазара на съответния продукт в нея. В досиетата присъства и част с възможности за износ, която информира за всички необходими общи и специфични условия за износ, документация, санитарни и фитосанитарни изисквания, митнически процедури, тарифи и двустранно-търговски отношения.

След проведени срещи на високо равнище между представители на българското и турското земеделски министерства е изявено желание за подновяване на износа на живи животни за Република Турция. Предстои да бъде проведен селскостопански българо-турски бизнес форум, с участници от двете министерства и представители на бранша, на който ще бъдат дискутирани важни въпроси, касаещи българо-турските търговски отношения, в това число и износа на живи животни.

Интерес има и към пазарите на Саудитска Арабия и Катар. До края на 2017 г. предстоят срещи на високо равнище с цел затвърждаване на досегашните търговски отношения и откриване на нови пазари за българските продукти в третите страни.

IV. ПОДПОМАГАНЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ

1. Подпомагане по първи стълб на Общата селскостопанска политика на ЕС

1.1. Директни плащания на площ, национални доплащания към директните плащания и специфично подпомагане

Финансовото подпомагане на единица площ и глава животно се предоставя от ЕФГЗ, ЕЗФРСР и НБ. През календарната 2016 г. е извършена оторизация по подадени заявления за кампании `2015 и `2016.

Кампания `2015

Таблица IV.1. Оторизирани средства за кампания `2015 през календарната 2016 г., лева

Схема	Брой подадени валидни заявления	Разпределение на бюджета според източника на финансиране (%)			Оторизирани плащания
		ЕЗФРСР	ЕФГЗ	НБ	
СЕПП	61 145	-	100	-	576 363 098
ЗДП	61 145	-	100	-	457 015 216
СПП	61 068	-	100	-	104 355 039
МЗС	3 269	-	100	-	950 551

Схема	Брой подадени валидни заявления	Разпределение на бюджета според източника на финансиране (%)			Оторизирани плащания
		ЕЗФРСР	ЕФГЗ	НБ	
СМК	6 386	-	100	-	128 227
СКЮ	5 383	-	100	-	77 119
ЕЖСК	959	-	100	-	303 605
ДПЖ	4 227	-	100	-	5 050
ДЖСК	1 200	-	100	-	26 453
Биволи	239	-	100	-	28 351
СП	4 611	-	100	-	37 484 963
СЗ	3 910	-	100	-	33 387 709
СЗо	549	-	100	-	5 093 693
СПК	11 445	-	100	-	30 553 003
Памук	60	-	100	-	3 858 600
ДЗС	9 599	-	100	-	10 571 849
ПНДЖ1	5 999	-	-	100	28 392 966
ПНДЖЗ	7 852	-	-	100	73 766
ПНДТ	41 298	-	-	100	93 641 790
Мярка 10	3 819	75	-	25	40 021 759
Мярка 11	2 116	75	-	25	28 828 693
Мярка 12	10 787	75	-	25	48 203 274
Мярка 13.1	25 821	75	-	25	65 009 971
Мярка 13.2	10 411	75	-	25	20 175 963
Мярка 214 (АЕП)	4 029	75	-	25	14 251 753
Общо					1 598 802 461

Източник: ДФЗ-РА

Кампания `2016

През кампания `2016 продължава да се прилага въведено от предходната кампания изискване, всички кандидат-бенефициенти за директни плащания, с изключение на кандидатите по схеми за преходна национална помощ и мерките от ПРСР 2014-2020 г., да бъдат регистрирани като земеделски стопани по реда на чл. 7 от ЗПЗП.

За кампанията са постъпили общо над 115 500 заявления по следните схеми и мерки за директни плащания, финансирани с европейски и национални средства:

Схеми за директни плащания

- Схема за единно плащане на площ
- Схема за преразпределително плащане
- Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелено директно плащане)
- Схема за млади земеделски стопани

- Схема за дребни земеделски стопани

Схеми за обвързано с производството подпомагане:

- Схема за обвързано подпомагане за млечни крави
- Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници
- Схема за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол
- Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки
- Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол
- Схема за обвързано подпомагане за биволи
- Схема за обвързано подпомагане за плодове
- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци
- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство
- Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури
- Специално плащане за култура - памук

Схеми за преходна национална помощ:

- Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството
- Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството
- Схема за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството.

Мерки от ПРСР 2014-2020 г.

- Мярка 10 „Агроекология и климат“:
 - Подмярка 10.1. Плащания за ангажименти, свързани с агроекология и климат:
 - Направление 10.1.1. Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност (ВПС)
 - Направление 10.1.2. Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваеми земи с орнитологично значение
 - Направление 10.1.3. Контрол на почвената ерозия
 - Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
 - Направление 10.1.5. Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство
 - Направление 10.1.6. Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство
- Мярка 11 „Биологично земеделие“
 - Подмярка 11.1. Плащания за преминаване към практики и методи за биологично земеделие - преминаване на стопанството от конвенционално към биологично производство (растениевъдство, пчеларство и биологично животновъдство)

- Подмярка 11.2. Плащания за поддържане на практики и методи за биологично земеделие стопанството е преминало периода на преход към биологично производство (биологично растениевъдство, биологично животновъдство и биологично пчеларство)
- Мярка 12 „Плащания за Натура 2000 и рамковата директива за водите“
- Мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“
 - Подмярка 13.1 Компенсаторни плащания в планински райони
 - Подмярка 13.2 Компенсаторни плащания за райони, различни от планинските райони със съществени природни ограничения

Схеми за подпомагане на площ

С оглед осигуряване на последователност на политиката, през програмния период 2014-2020 г. продължава прилагането на Схемата за плащане на единица площ. С оглед разширяване на обхвата на земеделските производители, които могат да бъдат подпомогнати по схемата, минималният размер на допустимото стопанство е намален от 1 ха на 0,5 ха, при минимален размер на парцела 0,1 ха.

Към 30 юни 2017 г. от общия бюджет по СЕПП, който възлиза на 741 148 673 лева, са оторизирани 712 973 850 лева (над 96% от бюджета). На база декларираната площ за кампания `2016 (3,72 милиона хектара) размерът на подпомагането за единица площ е определен на 201,11 лева/ха.

Схемата за преразпределително плащане цели насърчаване на икономически по-уязвимите малки и средни стопанства чрез по-високо единно плащане на площ за първите 30 хектара на всяко допустимо за подпомагане по СЕПП стопанство. По схемата, с бюджет 109 268 310 лева, са заявили участие 61 646 земеделски стопани. Ставката на единица площ за кампания `2016 е 147,31 лева/ха.

ОСП за периода 2014-2020 г. предвижда подобряване на екологичните параметри на земеделските земи посредством въвеждане на задължителен компонент „екологизиране“ на директните плащания. Насърчават се селскостопанските практики, благоприятни за климата и околната среда, чрез прилагане на *Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания)*. Земеделските стопани, които имат право да получат плащане по СЕПП, трябва да спазват в рамките на всички свои хектари, в зависимост от техните характеристики, практики за диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи. За кампания `2016 схемата е с бюджет от 464 969 245 лева и заявена от 61 666 земеделски стопани. Към 30 юни 2017 г. е усвоен над 97% от бюджета, при ставка на единица площ от 126,17 лв./ха.

Схемата за дребни земеделски стопани цели повишаване на конкурентоспособността и осигуряване на допълнителни доходи на малките земеделски стопанства. Те се освобождават от изискванията за зелени директни плащания и кръстосано съответствие. Подпомагане са заявили 5 729 земеделски стопани, за които са оторизирани 6 547 208 лева.

За стимулиране навлизането на млади земеделски стопани в селскостопанския сектор се прилага *Схема за млади земеделски стопани*. Допустими за подпомагане са фермери, които са на не повече от 40 години в годината на кандидатстване и са започнали земеделска дейност през последните 5 години. Те получават завишено плащане за първите си 30 ха, в размер на 25% от плащането по СЕПП. За кампания `2016 заявления за подпомагане са подали 4 111 млади земеделски стопани, за които са оторизирани плащания в размер на 1 612 958 лева.

Схеми за обвързано с производството подпомагане

С оглед по-справедливо и по-ефективно насочване на директното подпомагане към уязвими и изпитващи трудности сектори, през периода 2015-2020 г. за обвързана подкрепа в България се прилага

максимално високият допустим размер на финансиране – 232 млн. лева (13% + 2% за протеинови култури).

През 2016 г. подпомагането на земеделските стопани, отглеждащи животни, се осъществява чрез шест схеми за обвързано с производството подпомагане, насочени към крави с предназначение за мляко или месо, юници с предназначение за месо и овце-майки и кози-майки. Земеделските стопани отглеждащи животни под селекционен контрол се подпомагат по отделни схеми за млечни и месодайни крави и овце-майки и кози-майки.

От кампания `2016 сектор „Плодове и зеленчуци“ се подкрепя чрез три отделни схеми за обвързана подкрепа – за плодове, за зеленчуци и за зеленчуци - оранжерийно производство. Подпомагат се земеделски стопани, които стопанисват минимум 0,5 ха земеделски площи и отглеждат една или няколко допустими за подпомагане култури, при минимален размер на парцела от 0,1 ха. Плащането по схемите е на хектар, при доказване на минимален добив, удостоверен чрез документи за реализация на произведената продукция.

Схема за обвързано подпомагане за млечни крави

Схемата, с бюджет от 46 781 500 лева, е насочена към подпомагане на стопанства от млечния сектор за поддържане на нивото на добиваното мляко. За кампания `2016 заявления за подпомагане са подали 6 367 земеделски стопани, със заявени 175 576 млечни крави. Определената за подпомагане ставка е в размер на 272 лв./животно.

Схема за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол

По схемата се подпомагат стопанства, в които се отглеждат и крави под селекционен контрол. За кампания `2016 заявления за подпомагане са подали 1 587 земеделски стопани, с 84 095 броя животни. Годишният бюджет на схемата е в размер на 22 898 565 лева, а определената за подпомагане ставка – 275 лв./животно.

Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници

Целта на схемата е подкрепа за сектор „Говеждо месо“ до нивото, необходимо за поддържане на настоящото производство във ферми, в които се отглеждат 5 и повече крави и/или юници, с предназначение за месо. Схемата е с годишен бюджет 24 866 741 лева. За кампания `2016 заявления са подали 6 356 земеделски стопани, със заявени 122 798 броя животни. Ставката за подпомагане е 206 лв./животно

Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки

От кампания `2016 се подпомагат земеделските стопани, които отглеждат от 10 до 49 овце-майки и/или кози-майки, с цел запазване нивото на производство в тази категория стопанства. Бюджетът по схемата е в размер на 9 018 410 лева. Схемата е заявена от 6 528 земеделски стопани. При заявени за подпомагане 181 100 броя животни, ставката за едно животно възлиза на 50,75 лева.

Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол

За Кампания `2016 е за подкрепа на земеделски стопани, които отглеждат 50 и повече овце-майки и кози-майки, от които поне едно животно под селекционен контрол, е определен бюджет в размер на 12 834 857 лева. Заявления за подпомагане са подали 2 157 земеделски стопани, със заявени 281 101 животни. Ставката за подпомагане за едно животно е 47,10 лева.

Схема за обвързано подпомагане за биволи

Подпомагането на биволовството, като уязвим сектор, се осъществява чрез отделна схема за директни плащания. Подкрепата е насочена към стопани, които отглеждат 10 и повече биволи. Годишният бюджет по схемата е 5 413 177 лева. При заявени за подпомагане 14 015 животни, от 292 земеделски стопани, е формирана ставка в размер на 390,20 лева/глава.

Схема за обвързано подпомагане за плодове

За кампания `2016 заявления за подпомагане по схемата са подадени от 8 153 земеделски стопани, заявили 35 954 ха площи. Определеният бюджет е в размер на 39 164 447 лева, а ставката на хектар - 1 342,66 лева.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци

Заявления за подпомагане по схемата са подадени от 7 778 земеделски стопани, заявили площи в размер на 37 211 ха. Годишният бюджет по схемата е в размер на 35 325 771 лева, при ставка от 1 080,51 лева/хектар.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци – оранжерийно производство

Въведената през кампания `2015 самостоятелна схема с фиксиран бюджет за подпомагане на оранжерийното производство на зеленчуци се прилага и през 2016 г. Поради специфичния характер на това производство, допустими за подпомагане са площи с минимален размер на стопанството от 0,5 ха, които могат да бъдат комбинирани от полско и оранжерийно производство. За кампания `2016 по схемата са кандидатствали 748 земеделски стопани, които са заявили за подпомагане 685 ха площи. Бюджетът по схемата е в размер на 5 182 950 лева, а ставката на хектар – 8 912,77 лева.

Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури

Схемата се прилага за първи път през кампания `2015. Целта е от една страна косвено подпомагане на животновъдите, чрез подкрепа за производството на протеинови култури за фураж. От друга страна се допринася за изпълнението на изискванията за поддържане на екологично насочени площи, като част от зелените изисквания. За кампания `2016 заявления за подпомагане са подали 15 604 земеделски стопани, декларирали площ в размер на 144 827 ха. Годишният бюджет възлиза на 30 997 911 лева, при ставка от 216,47 лева/ха.

Таблица IV.2. Оторизирани средства за кампания `2016 през календарната 2016 г., лева

Схема	Брой подадени валидни заявления	Разпределение на бюджета според източника на финансиране (%)		Оторизирани плащания
		ЕЗФГЗ	НБ	
СЕПП	61 666	100	-	501 366 507
СМК	6 367	100	-	45 318 046
СКЮ	6 356	100	-	24 131 850
ЕЖСК	1 587	100	-	21 906 161
ДПЖ	6 528	100	-	8 777 452
ДЖСК	2 157	100	-	12 507 275
Биволи	292	100	-	5 238 155
ПНДЖ1	5 752	-	100	23 994 930
ПНДЖЗ	7 526	-	100	36 588 813
Общо				679 829 189

Източник: ДФЗ-РА

Специално плащане за памук

През кампания `2016 памукът се подпомага чрез самостоятелна схема със специално определен бюджет. Заявления за подпомагане са подали 122 земеделски стопани, които са заявили площи в размер на 5 114 ха. Общата сума на оторизираните плащания е в размер на 4 393 611 лева.

Схеми за преходна национална помощ

През 2016 г. следвайки последователността в политиката за подпомагане на сектори „Животновъдство“ и „Тютюн“ с национални средства, България се възползва от възможността да продължи подпомагането, чрез прилагане на схеми за преходна национална помощ за говеда, биволи, овце-майки и кози-майки и тютюн, при условията на схемите за национални доплащания, прилагани през 2013 г.

Преходна национална помощ за говеда и биволи (необвързана с производство)

Бюджетът на схемата за 2016 г. е в размер на 44 890 797 лв. За подпомагане са кандидатствали 5 668 земеделски стопани. Определената ставка за говеда е 190 лева, а за биволи - 336 лева.

Преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки (обвързана с производство)

Заявление за кандидатстване по схемата, с бюджет 37 560 737 лева, са подали 7 526 земеделски стопани, с 1 090 013 броя животни. Ставката за подпомагане на глава животно е определена на 35,43 лева.

Преходна национална помощ за тютюн

За Кампания `2016 заявления за подпомагане са подали 41 427 земеделски стопани за предадените през референтните години количества тютюн от сортове „Виржиния“, „Бърлей“, „Каба Кулак“ и „Басми“. Към 30 юни 2017 г. оторизираните средства възлизат на 89 091 629 лева.

Таблица IV.3. Размер на подпомагането по схеми за директни плащания и преходна национална помощ за кампания `2016 и усвояване на бюджета към 30.06.2017 г.

Схема	Бюджет кампания `2016 (лева)	Ставка кампания `2016	Оторизирани средства за кампания `2016 (лева)	Усвояване на бюджета към 30.06.2017 г. (%)
Схема за единно плащане на площ	741 159 823	201,11 лв./ха	712 973 850	96,2%
Схема за преразпределително плащане	109 268 310	147,31 лв./ха	105 443 776	96,5%
Зелени директни плащания	464 969 245	126,17 лв./ха	453 474 615	97,5%
Схема за млади земеделски стопани	25 % от ставката по СЕПП	50,28 лв./ха	1 612 958	100,0%
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави	46 781 500	272 лв./глава	45 471 756	97,2%
Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници	24 866 741	206 лв./глава	24 232 489	97,5%
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави и/или месодайни крави под селекционен контрол	22 898 565	275 лв./глава	21 984 544	96,0%
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози майки	9 018 410	50,75 лв./глава	8 783 207	97,4%
Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол	12 834 857	47,10 лв./глава	12 541 517	97,7%
Схема за обвързано подпомагане за биволи	5 413 177	390,20 лв./глава	5 238 154	96,8%

Схема	Бюджет кампания `2016 (лева)	Ставка кампания `2016	Оторизирани средства за кампания `2016 (лева)	Усвояване на бюджета към 30.06.2017 г. (%)
Схема за обвързано подпомагане за плодове	39 164 447	1 342,66 лв./ха	37 539 994	95,9%
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци	35 325 771	1 080,51 лв./ха	33 434 172	94,7%
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство	5 182 950	8 912,77 лв./ха	4 983 818	96,2%
Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури	30 997 911	216,47 лв./ха	30 025 968	96,9%
Специално плащане за културата памук			4 393 610	
Схема за дребни земеделски стопани		Минимум 977,50 лв.	6 547 208	
		Максимум 2 443,75 лв.		
Схема за преходна национална помощ за говеда и/или биволи, необвързана с производството	44 890 797	Говеда -190 лв./глава	44 723 425	99,6%
		Биволи – 336 лв./глава		
Схема за преходна национална помощ за овце-майки и кози-майки, обвързана с производството	37 560 737	35,43 лв./глава	37 237 677	99,1%
Преходна национална помощ за тютюн			89 091 629	

Източник: Дирекция „Директни плащания и идентификация на земеделските парцели“, МЗХГ

Мерки от ПРСР за плащане на площ

Мярка 214 „Агроекологични плащания“ ПРСР 2007-2013 г.

През 2016 г. по мярка 214 са подадени 2 553 заявления (без повторение) за подпомагане и плащане - с около 35% по-малко в сравнение с подадените през 2015 г., основно поради изтекли ангажименти или отказ на бенефициенти, подали за първи път заявления за подпомагане през 2013 г., които не са могли да поемат нови ангажименти по мярката за кампании 2014, 2015 и 2016.

Към 30.06.2017 г. за кампания `2016 по мярката са оторизирани общо 34 000 868 лева.

Мерки от ПРСР 2014-2020 г.

Мярка 10 „Агроекология и климат“ и Мярка 11 „Биологично земеделие“

През 2016 г. по двете мерки - мярка 10 „Агроекология и климат“ и мярка 11 „Биологично земеделие“ са подадени съответно 5 351 и 4 235 заявления (без повторение) за подпомагане и плащане, което представлява нарастване спрямо кампания `2015 съответно с 30% и 50%. До 30 юни 2017 г. по мярка 10 са оторизирани 32 713 085 лева, а по мярка 11 - 57 845 843 лева.

Мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите“

За кампания `2016 по мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите“ са постъпили са 11 843 заявления за подпомагане. Оторизирани средства възлизат на 48 103 803 лева.

Мярка 13 „Плащания за райони с природни или други специфични ограничения“

Към края на м. юни 2017 г. по мярката са извършени плащанията за кампания `2016 - по подмярка 13.1 „Компенсаторни плащания в планински райони“ - 66 340 674 лева и по подмярка 13.2 „Компенсаторни плащания за райони, различни от планинските райони със съществени природни

ограничения“ - 20 569 894 лева. Бюджетът по двете подмерки за кампанията е усвоен почти изцяло - над 99%.

Кампания 2017

Таблица IV.4. Декларирани данни по схеми и мерки за подпомагане на единица площ

Схема/мярка	Постъпили заявления (брой)	Заявена площ (ха)
Схема за единно плащане на площ	63 337	3 808 851
Схема за преходна национална помощ за земеделска земя на хектар	47 045	3 303 209
Мярка 12	11 550	391 564
Мярка 13.1	24 425	389 531
Мярка 13.2	10 513	280 633
Мярка 10	4 224	279 607
Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури	17 383	199 403
Мярка 214	1 357	158 677
Мярка 11	3 251	91 780
Схема за обвързано подпомагане за плодове (основна)	5 986	22 752
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (основна)	5 474	20 869
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (други)	2 637	8 759
Схема за обвързано подпомагане за плодове (други)	2 787	8 519
Специално плащане за култура – памук	153	5 535
Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство	791	699

Източник: ДФЗ-РА

Забележка: Данните са актуални към 27.06.2017г.

Таблица IV.5. Декларирани данни по схеми за подпомагане на глава животно

Схема	Постъпили заявления (брой)	Заявени животни (брой)
Схема за обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки под селекционен контрол	2 082	324 884
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави	5 590	166 184
Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници	6 568	138 938
Схема за обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки в планински райони	3 087	84 343
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави под селекционен контрол	834	68 581
Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави под селекционен контрол	271	12 417
Схема за обвързано подпомагане за биволи	266	11 068
Схема за обвързано подпомагане за млечни крави в планински райони	186	1 489
Преходна национална помощ (говеда)	5 327	224 239
Преходна национална помощ (биволи)	78	3 382

Източник: ДФЗ-РА

Забележка: Данните са актуални към 27.06.2017 г.

Таблица IV.6. Подадени заявления за подпомагане по Схемата за преходна национална помощ за тютюн

Сорт	Постъпили заявления (брой)	Референтно количество (кг)
Басми	34 383	29 580 542
Бърлей	1 353	6 985 364
Каба кулак	6 174	6 458 182
Виржиния	70	8 574 921

Източник: ДФЗ-РА

Забележка: Данните са актуални към 27.06.2017г.

Към 27.06.2017 г. по Схемата за млади земеделски стопани са подадени общо 3 542 заявления за финансова помощ, а по Схемата за дребни земеделски стопани продължават участие 5 326 бенефициенти.

1.2. Механизми за пазарна подкрепа

Общата организация на селскостопанските пазари на ЕС цели стабилизиране на пазарите, осигуряване на по-добър стандарт на живот на населението, заето в селскостопанския сектор и предлагане на хранителни стоки на приемливи цени. Тя обхваща мерки за пазарна подкрепа, регулаторни пазарни мерки, свързани с контрол на качеството на селскостопанските продукти, признаване на организации на производители, издаване на вносни и износни лицензии и др. Част от пазарните мерки са хоризонтални и се прилагат за всички сектори на земеделието, а друга част - за един или няколко селскостопански продукта.

1.2.1. Сектор „Мляко“

Временни извънредни мерки за подпомагане на производителите на животински продукти в резултат на кризата в някои сектори на животновъдството

В края на 2015 г. и през 2016 г. е предоставено допълнително национално финансиране към временната извънредна помощ, отпусната от ЕС по реда на Регламент 1853/2015 г., в размер на 100% от националния таван, определен за България. С изплатения финансов ресурс от националния бюджет, в размер на 11 740 882 лева, са подпомогнати 12 642 земеделски стопани. Средствата, изплатени през 2016 г., са в размер на 10 199 774 лева, разпределени по следните четири схеми:

- Подпомагане на база доставки и/или директни продажби на краве мляко през квотния период 2014/2015 г. - 4 182 821 лева;
- Подпомагане на брой млечни крави в стопанството - 3 433 492 лева;
- Подпомагане на брой овце-майки и/или кози-майки в стопанството - 2 365 903 лева;
- Подпомагане на брой биволици в стопанството - 217 559 лева.

Във връзка с трудностите, които продължи да изпитва млечният сектор през 2016 г., ЕС предостави извънредна помощ за приспособяване на млекопроизводителите и земеделските стопани в други сектори на животновъдството. Съгласно Регламент № 2016/1613 за България е определен финансов ресурс в размер на 5 809 941 евро (11 363 083 лева). По мярката на земеделските производители са изплатени 11 362 955 лева, разпределени по три схеми:

- Схема за подпомагане на дребномащабни стопанства - изплатени са общо 2 426 176 лева, в това число - за крави и биволици - 2 127 468 лева (за общо 64 233 животни) и 298 708 лева за овце-майки и кози-майки (за 111 897 животни).

- Схема за подпомагане на екологични и щадящи климата методи за производство – изплатени общо 5 281 426 лева, от които 4 246 356 лева за крави и/или биволици (за 182 482 животни) и 1 035 070 лева за овце-майки и/или кози-майки (за общо 575 039 животни).
- Схема за прилагане на екстензивни методи за производство – 3 655 353 лева, в това число: за крави и/или биволици - 2 938 164 лева (за 67 809 животни) и за овце-майки и/или кози-майки - 717 189 лева (за 279 062 животни).

Помощ за намаляване на производството на краве мляко съгласно Делегиран Регламент на Комисията (ЕС) № 1612/2016

Съгласно разпоредбите на Регламента, в рамките на два транша през 2016 г. са изплатени общо 1 250 207 лева на 234 земеделски производители, декларирали и доказали намаление на производството на мляко с общо 4 650 тона.

Млечни квоти

В съответствие с европейското законодателство, квотната 2014/2015 година е последната за прилагане на квотния режим.

През 2016 г., в законоустановения срок от 18 месеца след приключване на подлежащия на проверка квотен период 2014/2015 г., са извършени общо 482 проверки на място на производители, притежаващи индивидуална квота за директни продажби и на доставките на ниво стопанство.

На база анализ на риска са извършени 211 проверки на място на одобрени изкупвачи, по критериите „подадена годишна декларация“, „неподадена годишна декларация“ и „транспортиране на изкупеното сурово краве мляко“ за периода 2014-2015 г.

Договорни отношения в сектора на млякото

Договорните отношения в сектора на млякото, условията и реда за признаване на организации на производители, техни асоциации и междубраншови организации в сектора на млякото и млечните продукти, се уреждат с Наредба № 1 от 28.01.2015 г.

Целта на регламентирането на тези отношения е устойчиво развитие на производството на сурово мляко от всички видове, подобряване на възможностите на млекопроизводителите за договаряне с изкупвачите и по-справедливото разпределение на добавената стойност по веригата на доставките.

През 2016 г. са подадени 1 191 заявления от изкупвачи за регистриране на близо 14 568 договори/анекси за изкупуване на мляко. Извършени са проверки на 476 стопанства, произвеждащи сурово мляко и на 250 изкупвачи, регистрирани в Регистъра на одобрените изкупвачи на краве мляко.

Схема „Училищно мляко“

Схемата се прилага на територията на цялата страна с цел да се повиши в дългосрочен план консумацията на мляко и млечни продукти сред децата, за да се създадат и насърчат здравословни хранителни навици. В тази група храни се включват пряното и киселото мляко, различните видове сирене и кашкавал, извара и др. Възрастовата граница включва деца от: детски градини: (приоритетна група) - всички деца от I до IV група на общинско, държавно или частно детско заведение; училищни заведения - всички ученици от подготвителен клас до IV клас вкл. на съответното училище (общинско, държавно или частно).

Допустимите млечни продукти за подпомагане по категории са упоменати в Приложение I на Регламент № 657/2008 на Комисията, а ставките на европейската помощ по категории са, както следва:

- прясно пастьоризирано мляко - 0,449 лева без ДДС за 250 мл - категория I;
- кисело мляко - 0,5336 лева без ДДС за 200 гр - категория I;

- млечни продукти с минимум 90% съдържание на мляко и с до 5% добавена захар/мед - 0,5336 лева без ДДС за 200 гр/250 мл - категория I;
- млечни продукти с минимум 75% съдържание на мляко и с до 5% добавена захар/мед - 0,77 лева без ДДС за 200 гр - категория II;
- бяло саламурено сирене - 0,36 лева без ДДС за 30 гр - категория V;
- кашкавал - 0,48 лева без ДДС за 30 гр - категория V.

До края на учебната 2014/2015 година одобренията са издавани еднократно и финансирането се е извършва само със средства от ЕФГЗ. От 2016 г. схемата се съфинансира от националния бюджет, а кандидатите се одобряват ежегодно.

Учебна 2015/2016 година

За учебната 2015/2016 година са одобрени 125 заявителя. Предоставеният от ЕС бюджет възлиза на 822 439 лева (без ДДС). Националните средства, необходими за възстановяване на допустимите разходи за доставените продукти и за ДДС, са в размер 7 323 504 лева. Към края на 2016 г. от общия бюджет за учебната година, в размер на 8 145 943 лева, са изплатени 5 200 419 лева.

Учебна 2016/2017 година

За учебната година са одобрени 173 заявителя, които да доставят мляко и млечни продукти на 447 880 деца в детските и учебни заведения (302 000 деца през 2015 г.). Общият бюджет на схемата е 9 875 754 лева (без ДДС), от които от ЕС - 1 288 103 лева (без ДДС) и национално финансиране - 8 587 651 лева (без ДДС).

Към м. юни 2017 г. са извършени плащания в размер на 6 112 250 лева, от които 5 123 607 лева национално съфинансиране.

Съгласно Регламент (ЕС) № 791/2016 за изменение на регламенти (ЕС) № 1308/2013 и (ЕС) № 1306/2013 по отношение на схемата за помощ за предлагане на плодове и зеленчуци, банани и мляко в учебните заведения, от 2017/2018 учебна година двете схеми ще се обединят в една, в резултат на което националната правна рамка ще претърпи промени, с оглед синхронизиране с европейските регламенти.

1.2.2. Сектор „Плодове и зеленчуци“

Схема „Училищен плод“

Общата цел на схемата на ЕС за предлагане на плодове в училищата е да се осигури политическа и финансова рамка за инициативи на държавите-членки, стимулиращи нарастване на дела на плодовете и зеленчуците в храненето на децата.

Схемата се прилага на територията на цялата страна, а възрастовата граница включва деца от: детски градини: (приоритетна група) - всички деца от I до IV група на общински, държавни или частни заведения; училищни заведения - всички ученици от подготвителен клас до IV клас вкл. на съответното общински, държавни или частни училища.

Учебна 2015/2016 година

Бюджетът по схемата за 2015/2016 учебна година е 13 849 127 лева, от които 6 307 228 лева са предоставени от ЕС, а национално съфинансиране възлиза на 7 541 899 лева.

Одобрени за изпълнители са 379 заявителя. Средно на дете за учебната година се полагат 27,29 лв. без ДДС или това се равнява на 40 доставки по 0,68 лв. за доставка на порция плод/зеленчук.

Изплатените средства към края на календарната 2016 г. възлизат в общо на 11 605 852 лева.

Учебна 2016/2017 година

За учебната 2016/2017 година схемата обхваща 316 744 деца от 3 800 учебни заведения. Одобрени са 315 доставчици. Общият бюджет на схемата е 9 767 110 лева, от които 6 071 286 лева европейско и 3 695 823 лева – национално съфинансиране.

Съгласно Национална стратегия за прилагане на схема за предоставяне на плодове и зеленчуци в учебните заведения в Република България за учебната 2016./2017 година от общия бюджет са предвидени средства за изпълнение на съпътстващи мерки в размер на 453 528 лева и за информационни дейности - 243 014 лева.

Към края на м. юни 2017 г. по схемата са изплатени 4 134 466 лева без ДДС.

Схема „Временни извънредни мерки“

Във връзка с удължаването на периода на действие на руската забрана за внос на някои селскостопански продукти, в това число на плодове и зеленчуци, през м. юни 2016 г. ЕК издаде Делегиран регламент (ЕС) № 921/2016 за определяне на допълнителни временни извънредни мерки за подпомагане на производителите на някои видове плодове и зеленчуци. Актът урежда прилагането на временните извънредни мерки за периода 1 юли 2016 г. - 30 юни 2017 г. или до достигане на максималните допустими за подпомагане количества продукти за съответната държава-членка. Разпоредбите на регламента са отразени в Наредба № 6 от 28 август 2014 г. за условията и реда за прилагане на временни извънредни мерки за подпомагане на пазара в сектора на зеленчуците и плодовете.

За България е определено максимално количество от 3 000 тона за прилагане на извънредните мерките по отношение на: домати, краставици, корнишони, моркови, сладки пиперки, зеле, карфиол, гъби, ябълки, круши, малини, десертно грозде, сливи и череши, както и 300 тона за праскови и нектарини.

През м. август 2016 г. е отворен прием на заявления за подпомагане по мярка „Изтегляне от пазара“, който е прекратен през м. септември 2016 г., поради достигане на определения за страната лимит. Одобрени са 6 заявления за изтегляне от пазара на 2 265 тона продукти. През 2016 г. по мярката не са извършвани плащания.

Схема „Групи производители на плодове и зеленчуци“

Подпомагането на групи производители насърчава създаването на стабилни организации на производители. Обединяването на производителите на плодове и зеленчуци в групи допринася за засилване на тяхното влияние в процеса на договаряне на произведената продукция, както и за повишаване на тяхната конкурентоспособност. В рамките на период от пет години групите следва да изпълнят всички изисквания за признаване като организации на производители.

Групите производители могат да ползват две форми на подпомагане - помощ от ЕС за тяхното административно и организационно укрепване, която се определя като процент от стойността на реализираната от тях на пазара продукция, и съфинансиране на направени от тях инвестиции за достигане на критериите за признаване като организации на производители. Условие за получаване на временно признаване е групата производители да представи петгодишен план за признаване, в който могат да бъдат включени и инвестиционни дейности.

През периода 2012-2013 г. са сключени договори за финансова помощ с 12 признати групи производители на плодове и зеленчуци, две от които са преустановили дейността си. В десетте функциониращи групи членуват над 40 земеделски производители, като целта е в края на петгодишния период членовете да достигнат 84. Групите обхващат производители от различни направления – зеленчукопроизводство – полско и оранжерийно и овощарство на територията на Пловдив, Хасково, Русе, Велико Търново, Благоевград, Бургас, Карнобат и Монтана.

През 2016 г. по схемата се изплатени общо 14 608 001 лева.

Необходимият финансов ресурс за 2017 г. за десетте функциониращи групи производители, включващ възстановяване на разходи, извършени през 2016 г. и първото шестмесечие на 2017 г., възлиза на 32 041 864 лева, от които средства от ЕФГЗ - 15 322 394 лева и от националния бюджет - 16 719 470 лева. Към 30 юни 2017 г. са извършени плащания в размер на 5 106 711 лева.

Схема „Организация на производителите“

Организации на производители на плодове и зеленчуци

През 2016 г. са извършени промени в Наредба № 11 от 15 май 2007 г. за условията и реда за признаване на организации на производители на плодове и зеленчуци и на техните асоциации и за условията и реда за одобряване и изменение на одобрените оперативни програми, целящи улесняване обединяването на земеделските стопани. Предвидени са възможно най-опростени условия за признаване, с представяне на минимален брой документи.

Схема „Организации на производители на плодове и зеленчуци“ има за цел обединяване на групи производители в маркетингови организации, което води до концентрация на предлагането, понижаване на производствената цена и скъсяване на търговските вериги.

Проектите, представени от заявителите по схемата са с минимална продължителност 3 години и максимална продължителност от 5 години. Мярката е с инвестиционен характер, с допустимост на административни разходи, вкл. назначаване на персонал. При формиране на размера на финансовото подпомагане за инвестиции се отчита и стойността на търгуваната продукция. Годишният таван на схемата е в размер на 1 328 395 лева, от които от 85% национално и 15% европейско финансиране.

През 2016 г. е одобрена една тригодишна оперативна програма, на стойност 5 418 929 лева. Плащания по схемата не се осъществяват.

Организации на производители на земеделски продукти

За стимулиране създаването на организации на производители на земеделски продукти през 2016 г. се проведе широка разяснителна кампания, включваща над 30 срещи, за представяне на ползите от сдружаването и на допълнителните възможности за подпомагане на организации и групи на производители.

През 2016 г. са признати 34 ОП и ГП, от които: 4 ОП и 8 ГП в сектор „Плодове и зеленчуци“, 1 ГП и 2 ОП в сектор „Зърнени-житни култури“, 1 ОП и 1 ГП в сектор „Медицински и етеричномаслени култури“, 1 ОП в сектор „Мед и пчелни продукти“ и 16 ГП в сектор „Мляко“. Към края на годината признатите организации и групи на производители на земеделски продукти са 56, в които членуват над 340 земеделски стопани. Все пак, степента на организираност в страната остава ниска. Стойността на произведената продукция от членовете на ОП и ГП за 2015 г. възлиза на 1,2% от стойността на общо произведената в страната земеделска продукция. Производствените площи, които стопанисват членовете на ОП и ГП са 1,3% от земеделските площи в страната, а броят на отглежданите от тях животни - около 1% от общия брой в страната.

Следващият етап на политиката, свързана с обединенията на производителите, е стимулиране окрупняването на създадените сдружения, което би допринесло за повишаване на тяхната конкурентоспособност на вътрешния и международните пазари. За целта се предвижда да бъдат предприети нормативни промени и изменения в мерките за подпомагане на ОП и ГП.

1.2.3. Сектор „Пчеларство“

Подпомагането в сектора се осъществява чрез Националната програма по пчеларство, подготвена в сътрудничество с пчеларските организации, в съответствие с изискванията на Регламент 1308/2013.

Основната цел на Програмата е подобряване на условията за производство и търговия с пчелния мед и пчелните продукти, повишаване ефективността на производството, качеството и конкурентоспособността на българския пчелен мед и пчелни продукти, опазване и устойчиво развитие на пчелната популация, осигуряване на по-добра заетост и по-високи доходи на пчеларите.

Финансовата помощ се предоставя за инвестиции, разходи или проекти в следните направления - мерки:

- техническа помощ за пчелари и сдружения на пчелари;
- борба срещу вароатозата;
- мерки за подкрепа на лаборатории, извършващи физико-химичен анализ на пчелния мед;
- мерки за подкрепа на подновяването на пчелните кошери в Общността;
- сътрудничество със специализирани органи за осъществяването на практика на приложните изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти.

Бюджетът на Националната програма по пчеларство за периода 2014-2016 г. е в размер на 13 304 651 лева, в т. ч.: за 2014 г. - 4 436 150 лева, за 2015 г. - 4 436 975 лева и за 2016 г. - 4 431 526 лева

Таблица IV.7. Бюджет и изплатена финансова помощ по НПП за 2016 година, лева

Мярка, дейност	Бюджет	Изплатена финансова помощ			Усвояемост на бюджета (%)
		Общо	в т. ч. ЕФГЗ	в т. ч. НБ	
1. Общо по Мярка А – Техническа помощ за пчелари и сдружения на пчелари	0,00	0,00	0,00	0,00	-
2. Общо по Мярка Б – Борба срещу вароатозата	2 022 901	1 579 057	789 528	789 528	78%
Дейност "Разходи за закупуване за препарати в борбата срещу вароатозата, одобрени, съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност"	2 022 901	1 579 057	789 528	789 528	78%
3. Общо по Мярка В – Мерки за подкрепа на извършването на физико-химичен анализ на пчелния мед	49 950	27 739	13 870	13 870	56%
Дейност "Подкрепа на пчелари за извършване на лабораторен анализ на пчелния мед"	49 950	27 739	13 870	13 870	56%
4. Общо по Мярка Г - Мерки за подкрепа на подновяването на пчелните кошери в ЕС	2 358 675	1 978 138	989 069	989 069	84%
Дейност 1 "Закупуване на нови кошери за подмяна на стари негодни кошери и/или за увеличение на броя на пчелните семейства в пчелина"	1 037 049	1 017 777	508 888	508 888	98%
Дейност 2 "Поддържане или увеличаване на броя на пчелните семейства"	939 141	659 129	329 565	329 565	70%

Мярка, дейност	Бюджет	Изплатена финансова помощ			Усвояемост на бюджета (%)
		Общо	в т. ч. ЕФГЗ	в т. ч. НБ	
Дейност 3 "Закупуване на пчелни майки"	382 485	301 232	150 616	150 616	79%
5. Общо по Мярка Д- Сътрудничество със специализирани органи за осъществяването на практика на приложните изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти	0,00	0,00	0,00	0,00	-
Общо	4 431 526	3 584 934	1 792 467	1 792 467	81%

Източник: ИСАК, модул Национална програма по пчеларство - прием '2016

Традиционно високият интерес на пчеларите към НПП продължава да се наблюдава и през финансовата 2016 г. Подадени са над 2 050 заявления за подпомагане, по които са сключени 1 700 договора за финансиране. Поради големия брой подадени заявления за подпомагане през 2016 г., за дейностите за закупуване на кошери и пчелни семейства, се допусна сключване на договори с кандидатите над предвидения бюджет, под условие същите да бъдат финансирани при наличие на свободен ресурс.

По 1 480 договора (87% от сключените) са изпълнени инвестициите и са подадени заявления за плащане. По останалите договори не са осъществени предвидените инвестиции.

През 2016 г. по мярка Б - Борба срещу вароатозата, дейност „Разходи за закупуване на препарати в борбата срещу вароатозата” са извършени 280 274 третириания на пчелни семейства. Одобрени са разходи за закупуване на препарати на стойност 1 973 821 лева, по които е изплатена финансова помощ в размер 1 579 057 лева. През годината са извършени най-голям брой третириания на пчелни семейства спрямо всички предходни години, през които се прилага НПП.

По мярка В - Мерки за подкрепа на извършването на физико-химичен анализ на пчелния мед, дейност „Подкрепа на пчелари за извършване на лабораторен анализ на пчелния мед” са направени 1 331 изследвания на показатели за анализи на пчелен мед в акредитирани лаборатории по определените в НПП показатели - хидроксиметилфурфурол (ХМФ), диастазна активност, редуциращи захари и захароза, водно съдържание, неразтворими примеси във вода, електропроводимост, свободна киселинност и полен. Одобрените разходи за извършените анализи са в размер на 34 674 лева и за тях е изплатена финансова помощ на стойност 27 739 лева.

По мярка Г - Подкрепа за подновяване на пчелните кошери в ЕС, дейност 1 - Закупуване на нови кошери са закупени 15 509 кошера. Одобрени са разходи на стойност 1 696 295 лева и е изплатена финансова помощ в размер 1 017 777 лева. По дейност 2 - Разходи за поддържане или увеличаване на броя на пчелните семейства са закупени 10 810 пчелни семейства. Одобрени са разходи в размер на 941 613 лева, а изплатената финансова помощ възлиза на 659 129 лева. По дейност 3 - Разходи за покупка и подмяна на пчелни майки са закупени 22 235 племенни пчелни майки. Размерът на одобрените инвестиционни разходи е 430 331 лева, а изплатената финансова помощ - 301 232 лева.

И през 2016 г. ДФЗ предостави възможност на кандидатите по НПП за получаване на нисколихвени кредити за финансиране разходите за закупуване на препарати за борба срещу вароатозата, кошери, пчелни семейства и пчелни майки.

В края на 2016 г. стартира прилагането на Националната програма по пчеларство за периода 2017-2019 г., с общ бюджет в размер на 14 275 774 лева, от който за 2017 г. - 4 758 590 лева, за 2018 г. - 4 758

594 лева и за 2019 г. - 4 758 590 лева.

През проведеня прием за 2017 г. са постъпили 2 238 заявления за подпомагане. Сключени са 1 879 договора за предоставяне на финансова помощ, възлизаща общо на 4 273 907 лева.

В периода 05.06.2017-15.08.2017 г. е отворен прием на заявления за плащане по подписаните договори. Крайният срок за изплащане на финансовата помощ по НПП е 15.10.2017 г.

1.2.4. Сектор „Вино“

Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2014-2018 г. включва три мерки, финансирани изцяло от ЕФГЗ - „Преструктуриране и конверсия на лозя“, „Събиране на реколтата на зелено“ и „Популяризиране на пазарите на трети страни“.

Поради големия интерес към мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“, с решение на Постоянната работна група за решаване на текущи въпроси в сектор „Вино“, създадена със заповед на министъра на земеделието и храните, към бюджета на мярката за финансовата 2016 г. са прехвърлени целия бюджет на мярка „Събиране на реколтата на зелено“ и част от бюджета на мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни“. Така, бюджетът на мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ за годината възлиза на 50 885 934 лева, а на мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни“ – на 1 455 186 лева.

По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ през 2016 г. са проведени два приема на заявления за предоставяне на финансова помощ. Постъпили са 198 заявления, по които са сключени 188 договора, с обща стойност на финансовата помощ 60 532 811 лева. Изплатените през годината средства възлизат на 41 773 139 лева (усвояемост на бюджета 82%).

По мярка „Популяризиране на пазарите на трети страни“ през 2016 г. са сключени 4 договора за предоставяне на финансова помощ на обща стойност 5 749 617, чието изпълнение ще приключи през 2018 г. През годината се извършени плащания в размер на общо 702 021 лева.

В рамките на проведеня прием на заявления за подпомагане за финансови 2017 и 2018 години са постъпили 147 заявления, с обща стойност на финансовата помощ 60 470 913 лева. Към 30.06.2017 г. са извършени плащания в размер на 5 930 529 лева.

1.2.5. Публична интервенция и частно складиране

Публична интервенция

В съответствие с чл. 12 от Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета държавите-членки могат ежегодно да извършват интервенционно изкупуване на следните селскостопански продукти:

- обикновена пшеница - период на изкупуване от 1 ноември до достигане на 3 000 000 тона за целия ЕС, но не по-късно от 17:30 часа на 31 май следващата година;
- масло и обезмаслено мляко на прах - от 1 март до 30 септември;
- твърда пшеница, ечемик, царевица и неолющен ориз, говеждо и телешко месо - интервенционно изкупуване се обявява единствено, ако го изисква ситуацията на пазара.

През 2016 г. няма подадени заявления за интервенционно изкупуване на селскостопански продукти.

Частно складиране на свинско месо

На основание Регламент за изпълнение (ЕС) № 2015/2334 на Комисията в средата на м. декември 2015 г. стартира схемата за частно складиране на свинско месо, чието прилагане е

преустановено в края на м. януари 2016 г. В рамките на приема не са постъпили заявления за подпомагане.

Частно складиране на сирене

Въз основа на Делегиран регламент (ЕС) № 2015/1852 на Комисията за откриване на временна извънредна схема за помощ за частно складиране на някои видове сирена и за предварително определяне на размера на помощта, през м. декември 2015 г. е отворен прием на заявления за предоставяне на помощ за частно складиране на сирене. Постъпило е едно заявление за подпомагане, за 260 тона сирене. През м. август 2016 г., след приключване на всички физически и административни проверки за установяване изпълнението на договорните ангажименти, е изплатена финансова помощ в размер на 32 643 лева.

1.2.6. Сектор „Захар“

Схема „Квотен режим“

Европейският съюз използва системата на квоти за производство на захар и изоглюкоза с цел регулиране на производството на тези продукти. България разполага с национална квота за производство на изоглюкоза, в размер на 89 198 тона, изразени в сухо вещество.

През 2016 г. върху производствената квота за изоглюкоза е събрана такса в размер на 1 046 721 лева. По-голямата част от нея - 80% се предоставя в бюджета на ЕС, а 20% остават за националния бюджет.

През годината не са установени допълнителни суми за облагаемо свръхпроизводство за 2014/2015 пазарна година. Част от сръхпроизведените количества са изнесени извън ЕС с лицензии за износ на извънквотна изоглюкоза или са прехвърлени като произведени в следващата пазарна година, поради което не е начислената санкция.

Схема „Одобрение на предприятия-производители на изоглюкоза и рафиньори“

В съответствие с разпоредбите на европейското законодателство в сектора на захарта, на одобрение подлежат преработвателите на сурова тръстикова захар (рафинерии на пълен работен ден) и производителите на захар и изоглюкоза.

Към началото на 2016 г. едно предприятие е одобрено за производител на изоглюкоза и две предприятия като постоянни рафиньори на сурова тръстикова захар.

За 2014/2015 пазарна година са издадени и изпълнени три лицензии за преференциален внос на захар, предназначена за рафиниране. Внесеното и рафинирано количество по тези лицензии е 54 867 340 кг, изразено в *tel quel* тегло.

За 2015/2016 пазарна година внесеното и рафинирано количество възлиза на 80 409 052 кг, изразено в *tel quel* тегло, от които 4 767 502 кг изразено в *tel quel* тегло са внесени и рафинирани в ЕС от чужда рафинерия, поради прехвърляне на права по лицензия.

Количествата сурова захар за рафиниране, които трябва да бъдат внесени до края на 2016/2017 пазарна година по издадени лицензии за внос на захар по тарифни квоти и преференциални режими са 53 372 674 кг, изразени в *tel quel*. До края на календарната 2017 г. операторите могат да заявят лицензии за внос на допълнителни количества за пазарните 2016/2017 и 2017/2018 години.

1.2.7. Промоционални програми

Промоционалните програми обхващат дейности, насочени към предоставяне на информация за представяния продукт и улесняване на неговото предлагане на пазара. В програмите могат да бъдат включени организация на обучения, конференции с участието на журналисти и лекари, промоции в

супермаркети и магазини, дегустации, реклама, организиране на конкурси, публикации в специализирана преса и интернет, участие в изложби, панаири, национални и международни изложения.

Изпълнението на промоционалните програми води до увеличаване на пазарния дял и търсенето на продуктите в целевите държави, подобрява се имиджът на продуктите в сравнение с други сходни продукти и същевременно се увеличава консумацията на промотираните продукти.

През 2016 г. в процес на изпълнение са следните програми:

- „Европейско овче месо и сирене. Опитайте качеството, вкусете разликата.“ - одобрена от ЕК през м. октомври 2014 г. Програмата е подадена от Национална асоциация за развъждане на синтетична популация Българска млечна порода овце и е насочена към пазарите на Хърватия, Германия, Гърция и България, с общ бюджет 3 577 371 евро (6 996 729 лева).
- „Отиди, вземи, хапни биологично“ – одобрена е от ЕК през м. април 2015 г. Подадена е от Българска асоциация Биопродукти и е насочена към пазарите на Германия, Австрия, Швеция и Дания. Реализират се информационни и промоционални дейности за биологични пресни и преработени плодове и зеленчуци, ядки и биологично вино на обща стойност 4 574 551 евро (8 947 044 лева).
- „Качествено европейско сирене“ - одобрена от ЕК през м. април 2015 г. Подадена е от Асоциация на млекопреработвателите в България и е насочена към пазарите на Казахстан, Азербайджан и Обединените арабски емирства. Реализират се информационни и промоционални дейности за бяло саламурено сирене и кашкавал на обща стойност 3 971 789 евро (7 768 144 лева).
- „Насладете се на черешите на ЕС“ – Мултинационална програма за информация и промотиране на пресни череша. Одобрена е от ЕК през м. април 2015 г. Подадена е от Национален съюз на градинарите в България и Група кооперативи за производство на плодове (Гърция) и е насочена към пазарите на Германия, Финландия и Швеция, с бюджет на обща стойност 4 175 052 евро (8 165 691 лева).
- „Разнообразие от вкусове“ - одобрена е от ЕК през м. април 2015 г.. Подадена е от Национална асоциация за развъждане на синтетична популация българска млечна порода овце и е насочена към пазарите на Йордания, Казахстан и Обединените арабски емирства. Реализират се информационни и промоционални дейности за овче месо и сирене на обща стойност 4 457 456 евро (8 718 026 лева).
- „Промоция на вина със ЗНП/ЗГУ в трети страни“ е подадена от Националната лозаро-винарска камара и е насочена към пазарите на САЩ и Китай с бюджет на обща стойност 3 578 397 евро (6 998 736 лева).
- „Промоция на европейски спиртни напитки с географско указание (Бургаска мускатова ракия, Поморийска гроздова ракия и ципуро „Timavou“)" е подадена от Регионалната лозаро-винарска камара „Южно Черноморие“ - Бургас и гръцко сдружение на производителите на вино Timavos. Програмата е насочена към пазарите на САЩ, Русия и Беларус с бюджет на обща стойност 3 910 309 евро (7 647 899 лева).
- „Информационна и промоционална програма за пресни череша в трети страни“ е подадена от Национален съюз на градинарите в България и е насочена към пазарите на Беларус, ОАЕ и Саудитска Арабия с бюджет на обща стойност 1 639 645 евро (3 206 866 лева).

През 2016 г. по действащи промоционални програми са изплатени 7 628 949 лева, от които 4 798 707 лева от ЕФГЗ и национално съфинансиране в размер на 2 830 242 лева. Сключени са договори да прилагане на 3 промоционални програми на обща стойност 13 661 411 лева.

За периода 1 януари – 15 юни 2017 г. финансовото подпомагане по схемата възлиза на 800 837

лева, от които 500 523 лева европейски и 300 314 лева национални средства.

От 1 декември 2015 г. са в сила нови правила за прилагане на промоционални програми, описани в Регламент (ЕС) 2015/1831 и Регламент (ЕС) 1144/2014 г. Процедурите за избор на промоционални програми предвиждат приемът им да се осъществява в нова агенция на ЕК – Chafea. Както през първия прием през 2016 г., така и през втория прием през 2017 г. Европейската Комисия не одобри нито една обикновена промоционална програма, представена от българска асоциация. До края на м. ноември 2017 г. се очаква ЕК да публикувала информация за одобрените мултинационални промоционални програми, по които има подадени български предложения.

1.2.8. Политика на качество – защитени наименования

През 2016 г. е проведена национална процедура по одобрение на контролиращо лице на Защитеното географски указание „Българско розово масло“.

В съответствие с разписаните процедури за вписване на нови производители в базите данни на производителите на защитени наименования по реда на Наредба № 16 от 2007 г., през 2016 г. към базите данни на производителите на ХТСХ „Кайсерован врат Тракия“ и на ХТСХ „Роле Трапезица“ са вписани нови производители, които имат право да произвеждат продуктите в съответствие със заложената продуктова спецификация.

След приключване на националната и европейска процедура съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1151/2012, през 2017 г. е регистрирано още едно българско защитено наименование в Европейския регистър на Храните с традиционно специфичен характер - „Пастърма Говежда“. Вписването в Регистъра е публикувано в ОВ на ЕС, с Регламент за изпълнение (ЕС) 2017/1106 на Комисията от 21 юни 2017 г.

През м. април 2017 г. в ЕК е изпратен единен документ и доказателства за връзка с географската среда и утвърдената репутация на продукта „Странджански манов мед“/„Манов мед от Странджа“, кандидатстващ за ЗНП. Заявлението на продукта, подадено от група производители, премина успешно националната процедура и предстои да бъде разгледано от ЕК.

През 2017 г. е в процес на обработка по националната процедура заявление- спецификация за Защитено наименование за произход „Източнобалканска свиня“.

1.3. Търговски механизми

1.3.1. Лицензиране на износа

Схема „Задължителни лицензии при износ на селскостопански продукти за календарна 2016 г.“

Продуктите, които подлежат на задължително лицензиране при износ към трети страни, независимо дали се иска възстановяване при износ, са от секторите зърнени култури, ориз и захар. Задължителните лицензии служат за статистически цели, като чрез тях се наблюдава пазарът на тези чувствителни продукти в ЕС.

За календарната 2016 г. са издадени 248 задължителни лицензии за износ (с 42 по-малко спрямо предходната година), разпределени по продукти и количества както следва:

Таблица IV.8. Издадени лицензии при износ на селскостопански продукти през 2016 г., по продукти

Код по комбинираната номенклатура	Описание	Издадени лицензии (брой)	Количество, за което са издадени лицензии (тона)
1001	Пшеница и смес от пшеница и ръж	35	486 643

1003	Ечемик	8	89 350
1005	Царевица	37	380 320
1006	Ориз	139	21 881
1101	Брашно пшенично или брашно от смес от пшеница и ръж	19	1 185
1701	Захар от захарна тръстика или от цвекло и химически чиста захароза, в твърдо състояние	1	2.880
1702	Други видове захар	9	24 872

Източник: ДФЗ-РА

Изпълнението на задължителните лицензии се обезпечава от гаранции. През 2016 г. са приети и обработени 162 гаранции, на обща стойност 7 308 174 лева; освободени са 165 гаранции в размер на 7 957 422 лева; наложени са 9 глоби на обща стойност 19 565 лева и са регистрирани 8 нови бенефициенти.

За периода от 01.01.2017 г. до 01.06.2017 г. са издадени 96 задължителни лицензии за износ, от които 94 за износ на 10 944 тона ориз. Учредени са 44 гаранции по задължителни лицензии, възлизащи на стойност 121 480 лева; освободени са 55 гаранции по лицензии, възлизащи на 939 064 лева и са наложена глоби на стойност 1 210 лева.

Схема „Лицензии при износ на млечни продукти за Канада за календарна 2016 г.”

Съгласно Споразумението между Европейската общност и Канада, подписано през 1995 г., за да се възползват търговците от намаляване на митото при внос на сирена и кашкавал в Канада, задължително се изисква лицензия за износ, издадена в рамките на квота. Лицензията дава право на намалено мито при внос в Канада на млечни продукти под код 0406, произведени в държава-членка на ЕС. България прилага Споразумението след присъединяването си към ЕС през 2007 г.

През 2016 г. са издадени 28 лицензии за износ на мляко и млечни продукти за Канада в рамките на квота, от които 15 за 43 350 кг кашкавал и 13 за 143 029 кг сирене.

Спрямо предходната година, през 2016 г. в рамките на квотата са изнесени с 12 322 кг повече млечни продукти за Канада.

За периода 01.01.2017 г. до 01.06.2017 г. по схемата са издадени 7 лицензии за износ на 26 951 кг кашкавал и 6 лицензии за износ на 63 566 кг сирене.

Схема „Лицензии при износ на сирене за САЩ в квота за календарна 2016 г.”

В резултат на преговорите между САЩ и Европейския съюз, водени в рамките на Световната търговска организация, е сключено споразумение, с което от 2013 г. България и Румъния могат да се възползват от квотата за внос в САЩ на европейско сирене под код 0406 от Комбинираната номенклатура, с намалено вносно мито. За календарната 2016 г. няма проявен интерес от български износители за участие в схемата.

1.3.2. Лицензиране на вноса

През 2016 г. са извършени редица нормативни промени в законодателството на ЕС, свързано с търговските механизми – отменен е Регламент (ЕС) № 376/2008 на Комисията и са приети Делегиран регламент (ЕС) 2016/1237 на Комисията и Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/2039 на Комисията, в сила от 6 ноември 2016 г.

В съответствие с посочените регламенти, задължително лицензиране на вноса от трети страни се прилага по отношение на ориз, чесън и етилов алкохол със земеделски произход.

Прилагането на лицензионния режим при внос в рамките на тарифни квоти и преференциални

режими обхваща: зърнени култури, ориз, захар, маслиново масло и трапезни маслини, пресни и преработени плодове и зеленчуци (чесън и консервирани гъби), говеждо и телешко месо, свинско месо, мляко и млечни продукти, яйца и яйчен албумин и птиче месо.

През 2016 г. са подадени 351 заявления за издаване на лицензии за внос на земеделски продукти, а издадените лицензии са 331, от които 155 по тарифни квоти и преференциални режими.

Учредените гаранции за изпълнение на задължението за внос по издадените през 2016 г. лицензии възлизат на 72 826 431 лева. На вносителите са възстановени гаранции на обща стойност 72 335 943 лева.

През 2016 г. в регистъра на МЗХГ са включени 18 нови вносителите на земеделски продукти. Към 31.12.2016 г. регистрираните вносителите на земеделски продукти са 473.

2. Подпомагане по Втори стълб на ОСП

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Програмата за развитие на селските райони за програмния период 2014-2020 г. е одобрена с Решение за изпълнение на Комисията С (2015) 3480 от 26.05.2015 г. Общият ѝ бюджет възлиза на 5 706 727 515 лева (2 917 848 203 евро) публични средства, разпределени между 17 мерки и Тематична подпрограма за развитие на малките стопанства.

Подмярка 2.1.1. „Помощ за осигуряване на консултантски услуги”

През 2016 г. по подмярката не са предоставяни консултантски пакети, а са заявени за плащане изготвените през 2015 г. от НССЗ 1 269 пакета, което представлява 48% от всички подадени 2 664 заявления за подпомагане по подмярка 6.1 през 2015 г. Изплатените през 2016 г. средства възлизат на 1 816 539 лева.

Подмярка 2.1.2. „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства”

Подмярка 2.1.2 стартира през 2016 г., с бюджет за първата година на прилагане в размер на 7 823 200 лева. Чрез процедура на вътрешно изключване, като единствен ползвател на финансовата помощ, който да предоставя на малките земеделски стопани различни консултантски услуги, включително и пряко свързани с прилагането на мерки от Тематичната подпрограма за малки стопанства, е определена Националната служба за съвети в земеделието.

Подмярката стартира в пълен синхрон с началото на прилагане на подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки земеделски стопани”, което осигурява възможност за тези стопани да получат безплатни съвети и консултации във връзка с техните стопанства и относно кандидатстването им по подмярката. През 2016 г. НССЗ е предоставила консултантски услуги на 2 860 малки земеделски стопани, 2 824 от които са подали изготвените документи и са заявили подпомагане по подмярка 6.3.

Земеделските стопани проявяват значителен интерес към консултантските пакети, свързани със селскостопански практики от полза за климата и околната среда, политиката за водите, както и информация и съвети относно мерки за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, биологичното разнообразие и опазването на водите, както и същността и характеристиките на системата за кръстосано съответствие.

През 2016 г. по подмярката не са извършени плащания. Подадена е заявка за плащане, на стойност 2 112 264 лева.

Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства”

В периода 26.10.2016 г. - 07.12.2016 г. е проведен вторият прием на проектни предложения по подмярката, с бюджет 463 524 600 лева. Постъпили са 2 926 заявления за финансово подпомагане, с

общ размер на публичните средства 1 403 579 870 лева. Средният размер на заявената финансова помощ за едно проектно предложение е 479 171 лева - значително по-висок, в сравнение с първия прием, при който средната стойност на проектно предложение е 365 735 лева.

При втория прием са приложени нови финансови условия и критерии за оценка, базирани на анализ на резултатите от приема през 2015 г. Прецизирани са критериите за оценка, като са променени някои от съществуващите и са включени нови. Добавена е нова допустима дейност, свързана с инвестиции за напояване в рамките на земеделските стопанства. Извършено е прецизиране на финансовите условия по подмярката чрез намаляване на максималния размер на разходите за едно проектно предложение и промяна в предоставяния интензитет на финансова помощ. Създадена е възможност за подаване на заявление за подпомагане от признати групи и организации на производители.

През 2016 г. са сключени 782 договора за финансово подпомагане, със стойност на договорената субсидия 301 837 242 лева.

От началото на прилагане на ПРСР 2014-2020 г. до края на 2016 г. са подписани 804 договора, със стойност на публичните разходи 314 623 869 лева. Най-голям е дялът на сключените договори в сектор „Плодове и зеленчуци” - 44,3%, с размер на одобрената публична помощ 125 171 200 лева или 40% от стойността на одобрените публични разходи по подмярката. Следват проектите в сектор „Животновъдство” – 38,8% от сключените договори и одобрена финансова помощ в размер на 136 906 000 лева (44% от одобрените публични разходи по подмярката). Договорите в сектор „Етерично-маслени и медицински култури” и смесените или други проекти са съответно с дял 8,7% и 8,1% дял и размер на финансовата помощ 22 491 700 лева и 24 838 660 лева.

Най-високата средна стойност на един проект се отчита за сектор „Животновъдство” - 440 055 лева, основно поради спецификата на инвестиционни разходи, които животновъдите правят, включително и свързани със строително-монтажни работи. Средната стойност на финансирането по един проект в сектор „Плодове и зеленчуци” е 350 088 лева, а при производство на етерично-маслени и медицински култури - 322 707 лева.

Данните за завършените до края на 2016 г. проекти показват, че проектите на по-големи стопанства (с размер над 50 ха) представляват 57% от всички завършени проекти, а предоставената им субсидия е 53% от финансовата помощ по подмярка 4.1. На второ място по брой приключени проекти са най-малките стопанства (с размер под 5 ха) - 26% от всички завършени проекти и 36% от изплатената финансова помощ.

През 2016 г. изплатените средства по подмярката възлизат на 64 582 848 лева. Окончателно са изпълнени инвестициите по 167 проекта, с общ размер на изплатената финансова помощ 30 901 640 лева.

Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Подмярка 4.2. има за цел подобряване на цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятия от хранително-преработвателната промишленост.

Прилагането на подмярката стартира в края на 2015 г. По време на проведения прием са постъпили 597 заявления за подпомагане, със заявена от кандидатите финансова помощ в размер на 823 059 314 лева. През календарната 2016 г. не е определен период на прием, а усилията са насочени към финализиране на обработката на заявленията, подадени през 2015 г. Сключени са 178 договора за подпомагане, със стойност на договорената субсидия в размер на 246 786 239 лева. Средният размер на одобрената финансова помощ по сключените договори е 1 378 839 лева.

От всички сключени договори най-голям дял от цялата договорена субсидия по подмярката имат

проектите с инвестиции за насърчаване на кооперирането и интеграцията между земеделските стопани и предприятия от преработвателната промишленост – 34% (общ размер на одобрената финансова помощ 83 610 450 лева). Одобрената финансова помощ за проекти за преработка на биологични суровини и производство на биологични продукти възлиза на 25 953 466 лева (11% от общо договорената субсидия по подмярката). За проекти с включени инвестиции за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и иновации в преработвателната промишленост е договорена финансова помощ в размер на 15 255 240 лева (6% от субсидията по подмярката).

На база сключени договори се наблюдава превес на проектите в сектор „Плодове и зеленчуци“ (42% от договорите), за преработка на животински продукти са одобрени 39% от проектните предложения, а 16 % от сключените договори са за преработка на етерично-маслени култури.

Към края на 2016 г. по подмярката няма завършени проекти, но може да отчете висок интерес към изпълнение на проекти не само от преработвателни предприятия, но и от земеделски стопани, което е показателно за техните намерения да предлагат на пазара не само земеделски суровини, но и продукти с добавена стойност.

Изплатената през годината финансова помощ възлиза на 5 107 109 лева.

Съществен момент във връзка с прилагане на подмярката през 2016 г. е допълването на критериите за подбор на проекти. Включени са два нови критерия за оценка, даващи допълнителна тежест на проекти на кандидати, които извършват селскостопанска дейност или преработка на селскостопански продукти от най-малко три години и не са получавали финансова помощ за сходна дейност и на проекти, насърчаващи интеграцията на земеделските производители и преработвателни предприятия с разширен достъп до пазари за произвежданата от тях продукция, включително експортна активност. Също така е взето решение за намаляване на максималния размер на допустимите разходи по подмярката до левовата равностойност на 2 млн. евро.

Предвижда се вторият прием на проектни предложения по подмярка 4.2 да се проведе през 2017 г. В рамките на предстоящия прием ще бъдат приложени както новите критерии за оценка на проекти, така и нови финансови условия, свързани с намаляване на максималният размер на разходите за едно проектно предложение (Трето изменение на ПРСР, одобрено от ЕК през м. февруари 2017 г.).

Подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани”

Прилагането на подмярката стартира през 2015 г. През 2016 г. са сключени 1 380 договора за финансова помощ, с размер на публичните разходи 67 475 100 лева. Извършени са плащания в размер на 55 838 601 лева.

Значителна част от одобрените проекти на млади земеделски стопани са свързани със селскостопанско производство в преход към биологично производство (над 60% от проектите). В около 90% от одобрените стопанства на млади земеделски стопани се предвижда наемането на допълнителна работна ръка, необходима при развитието на стопанството.

Запазва се тенденцията от предходния програмен период 2007-2013 г. за висок интерес от страна на младите земеделски стопани към подпомагане по подмярката. Ключова роля за нейното прилагане има мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанство и услуги по заместване в стопанство“ от ПРСР 2014-2020 г., която практически осигурява безплатна консултантска помощ при подготовка на документите за кандидатстване на млади земеделски стопани.

Подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки земеделски стопани”

Прилагането на подмярката стартира през 2016 г., с размер на финансовата помощ 58 674 000 лева. Това е първият целенасочен прием за малки стопанства в ПРСР 2014-2020 г., с който на практика започна реално да се прилага специално разработената Тематична подпрограма за малки стопанства. С

цел улесняване на земеделските стопани и намаляване на административната тежест, по подобие на подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“, прилагането на подмярката е децентрализирано в 28 областни дирекции на Разплащателната агенция. Достъпът до подпомагане се благоприятства и от осигурената възможност малките стопанства да получават безплатна консултантска помощ, включително за разработване на бизнесплан и заявление за подпомагане.

Общият брой на подадените в областните дирекции на Държавен фонд „Земеделие“ заявления за подпомагане е 3 815, с размер на заявената субсидия 111 920 655 лева.

През 2016 г., в рамките на определения бюджет по Тематичната подпрограма, по подмярка 6.3 е изплатена финансова помощ в размер на 10 561 098 лева.

Подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“

През 2016 г. стартира прилагането на подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“. Одобрени от Комитета по наблюдение на ПРСР са следните критерии за класиране на проектни предложения:

- включени инвестиции за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях;
- включени инвестиции за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици, тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях;
- включени инвестиции за изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони;
- включени инвестиции за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства;
- включени инвестиции за изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства;
- включени инвестиции за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;
- включени инвестиции за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.

Въз основа на одобрените критерии за подбор на проекти е изготвена нормативната уредба за прилагане на подмярката - Наредба №12 от 25 юли 2016 г.

През периода 02.09.2016 г. – 03.10.2016 г. е отворен прием на проектни предложения, с общ бюджет в размер на 666 927 800 лева. Постъпили са 925 заявления за подпомагане, с общ размер на заявената финансова помощ 2 112 775 520 лева - повече от три пъти над предвидения бюджет. Разглеждането на постъпилите проекти в условията на ограничен бюджет наложи извършване на предварителен ранкинг. След проведеното класиране се извършва последваща обработка на 310 проектни предложения, която към края на 2016 г. все още не е приключила.

Във връзка с влаковия инцидент през м. декември 2016 г. в с. Хитрино, област Шумен, нанесъл огромни щети върху жилища и общинска инфраструктура, е взето решение за обявяване на целеви прием, с бюджет от 19 558 000 лева за община Хитрино, включващ възможност за подпомагане на

инвестиции в публична инфраструктура в строителните граници на селото. Прием на заявления за подпомагане е осъществен в рамките на първите три месеца на 2017 г.

Подмярка 7.6 „Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природно наследство на селата“ от мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“

Прилагането на подмярка 7.6 стартира през 2016 г., след проведено обществено обсъждане със заинтересовани страни и приемане на Наредба № 6 от 28 март 2016 г. за реда и условията за прилагане на подмярката. В периода на прием, с определен разполагаем бюджет в размер на 48 895 000 лева, са постъпили 348 заявления за предоставяне на финансова помощ, с общ размер на заявените инвестиции 209 752 376 лева. До края на годината постъпилите проекти са в процес на разглеждане и одобрение, няма сключени договори за финансова подкрепа и не са извършвани плащания.

Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“

В резултат от прилагането на подмярката са реализирани 101 проекта, с обща договорена стойност 5 085 080 лева. Проектите са изпълнени на територията на 180 общини, обхващаща площ от 74 433 кв. км (78% от територията на селските райони на страната) и население от 2,3 млн. жители. През 2016 г. по мярката се изплатени 454 053 лева.

Изпълнените от бенефициентите дейности включват организиране и провеждане на около 1 200 публични събития (конференции, семинари, срещи, обучения и др.).

Подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“

При проведения прием през 2016 г. са постъпили 53 заявления за подбор на МИГ и одобрение на стратегии за ВОМР, със заявен бюджет за изпълнение на проекти в размер на 226 978 613 лева. Бюджетът е осигурен от три европейски фонда, респективно три оперативни програми и ПРСР, както следва:

- от ЕЗФРСР (ПРСР) - 145 284 663 лева;
- от ЕФРР (ОПОС) - 3 330 418 лева;
- по ЕФРР (ОПИК) - 42 785 458 лева;
- по ЕСФ (ОПРЧР) - 35 578 073 лева.

От всички подадени стратегии 23 съдържат мерки, финансирани само от ЕЗФРСР, 28 стратегии включват мерки, предвидени за изпълнение в рамките на ОПРЧР, 24 стратегии предвиждат прилагане на мерки от ОПИК и 3 включват мерки от ОПОС.

След извършения подбор на стратегии за ВОМР от комисия за избор, назначена със заповед на министъра на земеделието и храните, на етап административно съответствие и допустимост са отхвърлени 11 заявления. На етап техническа оценка и след посещения на място са отхвърлени други 2 заявления.

Останалите 40 стратегии за ВОМР, ангажиращи 112 435 465 лева от бюджета на ПРСР, 3 146 994 лева от бюджета на ОПОС, 29 779 468 лева от бюджета на ОПИК и 21 742 545 лева от бюджета на ОПРЧР, са одобрени за изпълнение към края на декември 2016 г. Сключени са общо 37 договора за прилагане на стратегии за ВОМР, в рамките на които са договорени 103 634 975 лева от ПРСР.

Одобрените стратегии обхващат 74 общини от селските райони на Република България с 1 047 819 жители.

Подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на МИГ“

В края на 2016 г. Комитетът за наблюдение на ПРСР одобри критериите за оценка на проектите по подмярка 19.3. През 2017 г. предстои да бъде отворен прием на проектни предложения.

Подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“

Общият финансов ресурс подкрепя на одобрените по първия прием на подмярка 19.2 местни инициативни групи е 71 934 324 лева. През 2016 г. по подмярка 19.4 са подадени и одобрени 37 заявления за определяне на годишен бюджет. Одобрените бюджети за 2016 г. са на обща стойност 598 932 лева.

Мярка 20 „Техническа помощ“

Към края на 2016 г. по мярката са постъпили 97 заявления с обща стойност 30 706 060 лева. Сключени са 74 договора за финансова помощ, с общ размер на публичните разходи 21 318 220 лева, по които е изплатена финансова помощ в размер на 7 152 567 лева. Както през програмния период 2007-2013 г., така и в периода 2014-2020 г. мярката има ключова роля за прилагането на ПРСР, чрез реализация на дейности, насочени към осигуряване на информираност и публичност, извършване на анализи, проучвания, изследвания и оценки, както и техническо обезпечение и възнаграждения за УО и РА.

Таблица IV.9. Изплатени финансови средства по ПРСР през 2016 г., по мерки и подмерки, лева

Мярка/ Подмярка	Наименование на мярката/подмярката	Изплатени публични средства
2.1.1	Консултантски услуги за земеделски и горски стопани	1 816 539
4.1	Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства	64 582 848
4.2	Подкрепа за инвестиции в развитието на селскостопански продукти	5 107 109
6.1	Помощ при стартиране за млади земеделски стопани	55 838 601
6.3	Помощ при стартиране за развитието на малки стопанства.	10 561 098
8.1	Залесяване и поддръжка	506 950
9	Учредяване на групи и организации на производителите	50 387
10	Агроекология и климат	56 625 404
11	Биологично земеделие	28 762 598
213 (ПРСР 2007-2013)	Плащания по Натура 2000	93 546
12	Плащания по „Натура 2000“ и Рамковата директива за водите	48 103 803
13.1	Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	64 716 837
13.2	Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения	20 097 540
211 (ПРСР 2007-2013)	Плащания на земеделски стопани за природни ограничения	254 758
212 (ПРСР 2007-2013)	Плащания на земеделски стопани в райони с ограничения	52 556

Мярка/ Подмярка	Наименование на мярката/подмярката	Изплатени публични средства
19.1	Водено от общностите местно развитие	454 053
20	Техническа помощ	7 152 567
	Общо	364 777 194

Източник: ДФЗ-РА

3. Допълнително държавно подпомагане

В допълнение към подпомагането по двата стълба на ОСП, земеделският сектор в България получава финансова подкрепа с национални средства по схеми за държавни помощи, краткосрочни и дългосрочни кредити, отпускани от ДФ „Земеделие“.

3.1. Държавни помощи

Основната цел на политиката за държавните помощи в областта на земеделието е подобряване на икономическата ефективност на земеделските стопанства и жизнения стандарт на заетите в сектора.

Държавните помощи в земеделието се предоставят в съответствие със законодателството на ЕС в тази област и съобразно възможностите на държавния бюджет. Като допълнително средство за подпомагане на отрасъла, те се насочват към приоритетни и чувствителни сектори, които не са обхванати от европейските фондове или при извънредни ситуации.

Разработването на държавни помощи се извършва на база анализи на състоянието на отделните сектори на земеделието.

Основните моменти в политиката на държавно подпомагане на земеделието в България за периода 2015 - 2020 г. са:

- приоритетно подпомагане на традиционни за България, но уязвими селскостопански сектори, които имат значителен потенциал за развитие;
- насочване на политиката на държавните помощи към намаляване на диспропорциите между отделните селскостопански сектори;
- обръщане на особено внимание на малките и средните земеделски стопани.

През 2016 г. са приложени съществуващи през предходни години схеми на държавни помощи в сектор „Растениевъдство“ и в сектор „Животновъдство“, както и две схеми на държавна помощ под формата на данъчно облекчение за двата сектора, едната от които с инвестиционен характер.

Схемите на държавни помощи могат да се обобщят в следните направления:

- *Инвестиционни помощи*
 - Държавна помощ за инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване на земеделски стопани, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни. Прилаганата инвестиционна помощ има за цел обновяване на материално-техническата база в земеделието и затваряне на производствения цикъл;
 - Държавна помощ за инвестиции в земеделски стопанства чрез преотстъпване на корпоративен данък. Данъчното облекчение има за цел да насърчи инвестициите в нови сгради и нова земеделска техника при производството на непреработена растителна и животинска продукция.

- *Компенсаторни помощи*

- Държавна помощ за компенсиране на щетите по земеделските култури, причинени от неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени на природни бедствия;
- Помощ за компенсиране на материални щети по загинали селскостопански животни и унищожени пчелни кошери;
- Държавни помощи за превенция на болести по растения и животни;
- Държавна помощ за съфинансиране на застрахователни премии при застраховане на селскостопанска продукция.

Компенсаторните помощи са особено важни за земеделските стопани, тъй като земеделието е силно зависимо и уязвимо от природните условия, нашествието на вредители, болести по растения и животни. Този тип помощи предоставят възможност стопаните да бъдат максимално защитени от непредвидими неблагоприятни обстоятелства.

- *Помощи, насочени към гарантиране използването на качествен посевен материал в растениевъдството и поддържане на високо ниво на развъдната дейност в животновъдството*
 - Държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал;
 - Държавна помощ за водене на родословна книга и определяне на продуктивните качества на животните.

С прилагането на помощите от този вид се цели увеличаване на производството и използването на сертифицирани (качествени) семена за зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук и зеленчукови култури, както и подпомагане на селекционните дейности в животновъдния сектор, което от своя страна е насочено към увеличаване не само на броя на фермите и животните под селекционен контрол, но и запазване на положителната тенденция на увеличение на средния брой животни в стопанство, както и промяна в продуктивните показатели, характеризиращи вида и породата.

- *Помощи, насочени към повишаване на качеството на храните и суровините от животински произход чрез отделяне на особено внимание на хуманно отношение към животните*
 - Държавна помощ за реализиране на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към свинете;
 - Държавна помощ за реализиране на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към птиците.

Схемите за хуманно отношение към свине и птици, нотифицирани през програмния период 2007-2013 г., ще продължат да се прилагат до края на 2017 г.

През 2017 г. схемите са нотифицирани пред ЕК за периода 2018 – 2022 г. Схемата за хуманно отношение към свинете е одобрена от Европейската комисия през месец юли 2017 г. По схемата за хуманно отношение към птиците се очаква решение на ЕК за съвместимост с правилата за държавни помощи.

- *Помощ за участие в изложения*

Подпомагането от този вид допринася както за популяризацията на българската селскостопанска продукция на пазара, така и за промотиране на рентабилните сортове растения, породи животни,

иновационни и ефективни технологии и практики сред българските земеделски стопани. Прилага се в сектори „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Преработка на земеделски продукти“.

- *Минимални помощи (de minimis)*

Помощите от типа de minimis, се предоставят при спазване разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1408/2013 г. Правилото de minimis се прилага по отношение на помощи, които поради малкия си размер не застрашават конкуренцията и могат да се предоставят от държавите–членки без необходимост от одобрение от Европейската комисия. Максималният размер на помощите de minimis в сектора на производството на селскостопански продукти е установен на 15 000 евро на стопанство за период от три последователни данъчни години.

Този тип помощи обикновено целят бърз ефект при наличие на съществени затруднения от различно естество в определен селскостопански сектор..

Общата стойност на подпомагането под формата на държавни помощи в сектор земеделие през 2016 г. е в размер на 213,5 млн. лева, от които:

- 106,6 млн. лева по схеми на държавни помощи и помощи de minimis, администрирани от ДФЗ и
- 106,9 млн. лева по 2 схеми за данъчни облекчения (преотстъпване на корпоративен данък за данъчна 2016 г. и намалена акцизна ставка на газьол).

В рамките на 2016 г. са предоставени общо 20,2 млн. лева помощи de minimis за животни, пчелни семейства и преработватели на ориенталски тютюн.

Таблица IV.10. Държавни помощи в земеделието през 2016 г.

Държавна помощ	Увоен финансов ресурс, лева	Брой бенефициенти
Помощ за компенсиране на разходите на земеделските стопани, свързани с изпълнение на мерки по Държавната профилактична програма и Програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните	9 022 210	86 795
Помощ за създаване и поддържане на родословна книга и за определяне продуктивността и генетичните качества на животните	5 473 244	4 743
Помощ за компенсиране на материални щети по загинали селскостопански животни и унищожени пчелни кошери	95 212	20
Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски стопани, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни	24 059	3
Помощ за реализирането на доброволно поети ангажименти за хуманно отношение към свинете	27 868 918	91
Помощ за реализирането на доброволно поети ангажименти за хуманно отношение към птиците	28 162 691	321
Държавна помощ за компенсиране на щетите по земеделските култури, причинени от неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени на природни бедствия	5 920 698	817
Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по Националната програма за контрол на вредителите в трайните насаждения през зимния период	3 771 892	3 936

Държавна помощ	Увоен финансов ресурс, лева	Брой бенефициенти
Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по Националната програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец	996 436	184
Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по „Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от сем. Телени червеи	809 500	208
Помощ за съфинансиране на застрахователни премии при застраховане на селскостопанска продукция	1 434 837	471
Помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал	1 292 043	498
Помощ за участие в изложения	1 524 055	1 082
Помощи de minimis	20 187 646	
Общо държавни помощи и de minimis, администрирани от ДФЗ	106 583 441	
Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство	70 894 270	7 468
Помощ за инвестиции в земеделски стопанства чрез преотстъпване на корпоративен данък - за 2016 г.	36 019 350	2 107
ОБЩО по схеми за държавни помощи (вкл. и чрез данъчни облекчения) и de minimis	213 497 061	

Източник: ДФ „Земеделие“, Национална агенция за приходите, Агенция „Митници“

Забележка: Част от земеделските стопани, подпомогнати с помощи от типа de minimis са получили подпомагане и по други схеми на държавни помощи.

По данни на Националната агенция по приходите, заявленият за преотстъпване корпоративен данък по държавна помощ за инвестиции чрез преотстъпване на корпоративен данък за 2016 г. е в размер на 36,0 млн. лева (при 36,5 млн. лева за данъчната 2015 г.). По тази помощ, администрирана от НАП, през годината са се възползвали 2 107 земеделски стопани.

По държавната помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство, през 2016 г. са изплатени 70,9 млн. лева. През 2017 г. по схемата са изплатени още 11,1 млн. лева.

Данни за периода януари-юни 2017 г.

За 2017 г., заделеният ресурс за държавни помощи и помощи de minimis в селското стопанство, прилагани от ДФЗ, е в размер на 125,8 млн. лева. Към края на м. юни 2017 г., с решения на Управителния съвет на ДФЗ са разпределени близо 104,1 млн. лева от бюджета, от които са усвоени 55,9 млн. лева или около 54%.

3.2. Краткосрочно кредитиране

През 2016 г. ДФ „Земеделие“ е предоставил общо близо 2,5 млн. лева под формата на краткосрочни кредити за земеделските стопани, при 2,8 млн. лева през 2015 г. Средствата са предоставени изцяло по целеви кредит за закупуване на минерален тор и/или семена и използването на неокончателно сертифицирани собствени семена за производство на пшеница - реколта 2017 г, като са подпомогнати 59 броя земеделски стопани.

През годината са разсрочени кредити за животновъди, птицевъди и свиневъди, получени през периода 2008 – 2012 г., както и кредити за отглеждане на картофи, реколта 2011 г.

Утвърденият ресурс за предоставяне на краткосрочни кредити от ДФЗ през 2017 г. е в размер на 30 млн. лева.

3.3. Инвестиционни схеми за подпомагане на ДФЗ

През 2016 г. националното подпомагане за насърчаване на инвестициите в селското стопанство се осъществява чрез прилагането на схеми за кредитиране и за държавни помощи, както следва:

- Схема за кредитиране със средства на ДФ „Земеделие” на лица с одобрени проекти по „Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2014 – 2016 година”;
- Кредитна схема на ДФ „Земеделие” за инвестиции в селското стопанство;
- Схема за кредитиране и държавна помощ „Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски производители, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход”.

Схема за кредитиране със средства на ДФ „Земеделие” на лица с одобрени проекти по „Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2014 – 2016 година” (НПП)

Чрез тази схема за кредитиране, прилагана за пета поредна година, е дадена възможност на по-голям брой земеделски производители да осигурят необходимия им финансов ресурс за реализация на одобрените им проекти по мерки Б и Г от НПП – за разходите за закупуване на препарати за борба срещу вароатозата, за закупуване на кошери, пчелни семейства и пчелни майки. По схемата се прилага годишен лихвен процент в размер на 4%.

За срока на прием по схемата са подадени 88 заявления за кредит, като всички са обработени и финансирани. Сумата на предоставените средства е 393 508,19 лева. Съгласно условията на схемата кредитите се погасяват чрез прихващане на дължимите суми от полагащата се субсидия. През 2016 година с получената финансова помощ са погасени всичките 88 броя кредита.

Кредитна схема на ДФ „Земеделие” за инвестиции в селското стопанство

Кредитната схема на ДФ „Земеделие” за инвестиции в селското стопанство е с три основни направления - „Растениевъдство”, „Животновъдство” и „Техническо обезпечаване”. Схемата цели стимулиране на инвестиционния процес, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс.

Дейностите и обектите, предвидени за финансово подпомагане са:

- създаване, възстановяване и отглеждане на трайни насаждения и инвестиции в оранжерийното производство;
- създаване и оборудване на животновъдни ферми и закупуване на чистопородни, хибридни и стокови животни;
- закупуване на техника, оборудване и инвентар, използвани в селското стопанство.

Кредитите по схемата са със срок на погасяване от 12 месеца до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията, в които срокове се включват и гратисни периоди по отношение издължаване на главницата.

Инвестиционните проекти се финансират при годишен лихвен процент равен на референтния лихвен процент, приложим към датата на сключване на договора за кредит, но не по-нисък от определения от УС на ДФ „Земеделие” за 2016 г. – 4% при пряко кредитиране и до 7% при рефинансиране чрез търговски банки. За финансираните пряко от ДФ „Земеделие” кредити таксата за обработка и управление е 0,5 %.

През 2016 г. са одобрени 3 проекта с общ размер на искания ресурс 1 728 420 лева, в т.ч. 2 проекта по направление „Техническо обезпечаване“ – пряко кредитиране от ДФЗ на стойност 28 420 лева (финансирани в рамките на годината) и 1 проект по направление „Растениевъдство“ чрез рефинансиране на търговска банка за закупуване на оранжерия на стойност 1 700 000 лева.

Схема за кредитиране и държавна помощ „Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски стопани, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни”

През 2016 г. за пета поредна година е прилагана и схемата за държавна помощ “Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски стопани, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни”.

Схемата за държавна помощ дава възможност за възстановяване на 50% от извършените разходи за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за осъществяване на директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход. В обхвата на схемата се включва закупуването на млекомати, построяването или приспособяване на съществуваща сграда/помещение за нуждите на обект за търговия на дребно, закупуването на хладилници, хладилни витрини и друго специфично търговско оборудване. За осигуряване финансирането на тези проекти, кандидатите имат възможност да ползват и кредитиране със средства на ДФЗ.

През 2016 г. ДФ „Земеделие“ е одобрил 3 проекта с инвестиционна стойност 52 857 лева и размер на държавна помощ 25 016 лева. През годината са реализирани инвестициите по 3 проекта (по един в София-област, Бургас и Сливен), в т.ч. 1 проект със сключен договор от предходната година, за които са изплатени 24 059 лева държавна помощ – изцяло за закупуване на млекомати.

Изплащане на държавна помощ по схема „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“

Съгласно Постановление № 227/01.09.2016 г. ДФ „Земеделие“ е изплатил държавна помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство. Средствата са изплатени след като Агенция „Митници“ е възстановила по сметка на ДФЗ частта от стойността на акциза по схемата и след извършване на необходимите проверки съгласно Закона за подпомагане на земеделските производители.

Механизмът по схемата за държавна помощ се прилага за календарните години от 2015 до 2020 г. включително. Помощта се предоставя на земеделски производители под формата на намаление на акцизната ставка на газьола, използван за механизирани дейности в първичното селскостопанско производство в секторите „Растениевъдство“ и „Животновъдство“. На подпомагане подлежат земеделски стопани, които имат валидно заявление за подпомагане по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП) и схемите за обвързано подпомагане за животни за годината, предхождаща годината на кандидатстване по схемата за държавна помощ. Право на подпомагане имат и фермерите, чиито видове животни не попадат в обхвата на схемите за обвързано подпомагане, но имат регистриран животновъден обект по Закона за ветеринарномедицинската дейност.

За прилагане на помощта през 2016 г. е определен бюджет в размер на 84 млн. лева. Въз основа на подадените заявления за кандидатстване са определени отстъпка от стойността на акциза за литър закупен газьол в размер на 0,40 лева, както и индивидуални годишни квоти за всеки бенефициент.

Съгласно условията на схемата, Националната агенция за приходите извърши проверка за съответствие на данните от фактурите, по които земеделските стопани са заявили закупен газьол, с данните посочени в дневниците за продажби на съответните доставчици по всяка фактура.

Държавен фонд „Земеделие“ е изплатил на 6 716 земеделски стопани първата част в размер на 70 894 271 лева по схемата.

Очаквани данни за 2017 г.

За 2017 г. на земеделските производители се очаква да бъдат предоставени средства по следните инвестиционни схеми:

- **Кредитна схема за инвестиции в селското стопанство**

Очакванията са до края на годината по схемата да бъдат предоставени инвестиционни кредити до 12 млн. лева. Към месец юни 2017 г. са постъпили 7 проекта. Четири от тях по направление „Растениевъдство“ са за закупуване и реконструкция на оранжерии, всеки на стойност 2 млн. лева или общо 8 млн. лева. По същото направление са постъпили и два проекта за създаване на трайни насаждения от орехи и подкултури на обща стойност 2 159 656 лева. По направление „Техническо обезпечаване“ е одобрен и финансиран 1 проект за закупуване на косачка за лавандула на стойност 15 000 лева.

- **Схема за кредитиране със средства на ДФ „Земеделие“ на лица с одобрени проекти по Националната програма по пчеларство 2017 г. - 2019 г.**

Очакванията са до края на годината по схемата да бъдат предоставени инвестиционни кредити до 500 хил. лева. Към 30.06.2017 г. са подадени 90 заявления за кредит на стойност 412 910 лева, като от тях са финансирани 88 кредита на стойност 388 710 лева.

- **Схема за кредитиране и държавна помощ “Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски производители, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни”.**

Очакванията са до края на годината по схемата да бъдат предоставени държавни помощи в размер до 200 хил. лева.

Към месец юни 2017 г. са подадени 4 заявления за държавна помощ. Поети са ангажименти за подпомагане на три от тях с размер на държавната помощ 26 322 лева, а един бенефициент се е отказал. По поети ангажименти от 2016 г. е финансиран 1 проект с размер на изплатената държавна помощ 8 976 лева.

- **Държавна помощ по схема „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“**

През м. март и м. май 2017 г. ДФЗ е превел втори и трети транш от полагащите се плащания за кампания 2016, съответно на 2 653 и 22 бенефициенти, в общ размер на 11 120 849 лева. Част от бенефициентите са получили плащания на повече от един етап, като за кампания 2016 общият брой на бенефициентите по схемата е 7 468, а общият размер на изплатените средства - 81 872 372 лева.

Очакванията са в края на 2017 г. и в началото на 2018 г. по схемата да бъдат предоставени държавни помощи в размер до 84 млн. лева. Помощта за кампания 2017 ще се изплаща на земеделски производители, направили разходи за закупуване на газьол през 2016 г.

V. ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗЕМЕДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО

1. Контрол на земеделска и горска техника

1.1. Регистрация на земеделска и горска техника

Техническото и технологично обновяване е един от основните фактори за повишаване на ефективността и конкурентоспособността на земеделското производство.

Таблица V.1. Регистрирана земеделска и горска техника през 2016 г.

Вид машина	Регистрирана земеделска и горска техника	
	Общо	в т.ч. нови машини
Верижни трактори	196	19
Колесни трактори	6 302	1 318
Самоходни шасита	98	6
Друга самоходна техника	3 449	801
Тракторни ремаркета	1 812	576
Зърнокомбайни	922	142
Самоходни силажкомбайни	30	1
Други самоходни машини	98	19
Машини за сеидба и садене	1 058	583
Машини за торене и растителна защита	1 222	725
Фуражоприбиращи и фуражопреработващи	2 298	1 337
Почвообработващи	3 517	1 942
Сушилни и други	40	28
Зърно и семепочистващи	16	9
Машини за поливане	48	23
Горска техника	1 550	470
Общо	22 656	7 999

Източник: МЗХГ

1.2. Технически преглед на техниката

Техническото състояние на техниката характеризира нейната работоспособност и изправност и оказва пряко влияние върху безопасността при работа и движение по пътищата. Контролът върху техническото състояние на машините и безопасността играе важна роля както за ограничаване на пътно-транспортните произшествия и злополуки със земеделска и горска техника, така и за опазване на околната среда от замърсяване и предотвратяване загуби и унищожение на земеделска продукция.

През 2016 г. областните дирекции „Земеделие“ са извършили 117 346 технически прегледа на земеделска и горска техника.

1.3. Правоспособност за работа с техника и издаване на свидетелства

Правоспособността за работа със земеделска и горска техника е един от решаващите фактори, който обуславя безопасната работа с техника. Знанията, уменията и професионалните качества на механизаторите гарантират не само качествено изпълнение на селскостопанските операции, но и значително снижение на риска от пътно-транспортни произшествия и злополуки със земеделска и горска техника. През 2016 г. са издадени:

- 104 броя разрешителни за извършване на обучение за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника;
- 7 814 броя свидетелства за правоспособност за работа със земеделска и горска техника.

1.4. Изпитване и сертифициране на земеделска и горска техника

През 2016 г. в центровете за изпитване и сертифициране в Русе и Пловдив са извършени 1 172 изпитвания на употребявана земеделска и горска техника и машини за земни работи.

2. Хидромелиорации

Държавната политика в областта на хидромелиорациите е насочена към подпомагане на поливното земеделие, опазване на хидромелиоративните обекти - публична държавна собственост, предпазване от заливане на териториите извън населените места, инвестиции в областта на хидромелиорациите и подпомагане процесите на създаване и функциониране на сдруженията за напояване.

2.1. Контрол по дейностите, свързани с експлоатацията на хидромелиоративния фонд и с услугата „водоподаване за напояване”

Държавният хидромелиоративен фонд на територията на България обхваща поливни площи в размер на 818 062 ха, от които годните за напояване са 541 779 ха. Процентът на използваемост на съществуващите напоителни системи през последното десетилетие е много нисък, като се движи от 4% до 8%.

По данни на „Напоителни системи” ЕАД, през 2016 г. полетите площи възлизат на 27 776 ха първа поливка и 23 388 ха втора и следващи поливки, а подадените водни маси през годината са в размер на 297 040 хил. м³. Спрямо предходната година се наблюдава увеличение на площите, които са полети с втора и следващи поливки, като за това са подадени по-малко водни маси при съизмерими площи първа поливка. Това се дължи на увеличаване прилагането на водоспестяващи поливни технологии от водоползвателите.

Цените, по които се извършва услугата „Доставяне на вода за напояване” от основния доставчик - „Напоителни системи” ЕАД, са диференцирани, както по региони, така и в зависимост от начина на доставка. Това позволява в районите, където се напояват повече площи с повече водни обеми, да се определят регионални цени, които са по-ниски, от тези в районите с по-малко поливани площи.

През 2017 г. цените, по които ще се извършва услугата „Доставяне на вода за напояване”, ще се определят по нова методика, съгласно която цената на услугата е двукомпонентна – за полята площ и за доставен обем вода. Сравнявайки цените, предложени от „Напоителни системи” ЕАД за поливен сезон 2017 г. с тези, действали през 2016 г., при подаване на две поливки водоползвателите ще заплащат същата стойност за услугата, докато при водоползване за всяка следваща поливка, заплащаната стойност за услугата намалява.

С Решение на Министерския съвет № 688 от 18 август 2016 г. е приета Обща стратегия за управление и развитие на хидромелиорациите и защита от вредното въздействие на водите.

Стратегията поставя няколко основни цели:

- Възстановяване и модернизация на съществуващата хидромелиоративна инфраструктура;
- Справяне на страната с очакваните в бъдеще продължителни периоди на засушаване, в съчетание с все по-чести и по-тежки наводнения, водещи до нарастващи рискове за селскостопанската дейност в България;
- Използване на напоителната инфраструктура за задоволяване на нарасналите нужди на селскостопанските култури от вода;
- Сигурна защита на обработваемата земя от вредните въздействия, свързани с климатичните рискове;

- Създаване на един добре представящ се подсектор по напояване и отводняване, предлагащ значителни възможности за насърчаване на конкурентоспособността на селското стопанство, чрез подобряване на производителността му.

Предвижда се до 2030 г. да бъде изпълнен двуетапен процес на правна и институционална реформа, позволяващ постепенно, координирано и целенасочено възстановяване на поливните площи чрез модернизиране и ефективно управление на хидромелиоративната инфраструктура в България, както и че предприетите реформи ще улеснят достъпа до финансиране по линия на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

2.2. Дейности, свързани с учредяването и развитието на сдружения за напояване

На 1 юли 2016 г. е приет Закон за изменение и допълнение на Закона за сдружения за напояване. Целта е да се облекчи процедурата по учредяване и да се оптимизира дейността на сдруженията за напояване за ускоряване процесите на създаване на модерно, пазарно ориентирано и конкурентно поливно земеделие.

С промените се спазват нормите на европейското право в областта на държавните помощи, съгласно които предоставянето на право на ползване на обекти става възмездно.

2.3. Дейности, свързани с експлоатацията и поддържането на язовирите и обектите за предпазване от вредното въздействие на водите

Всяка година в МЗХГ се изготвя списък на хидромелиоративни обекти, които имат нужда от ремонт, реконструкция или от изготвянето на проекти за тази дейност. Съгласно изискванията на Закона за обществените поръчки, се провеждат процедури по възлагане и се сключват договори за услуги, като през 2016 г. такива не са извършени.

За предпазване от вредното въздействие на водите на обектите публична държавна собственост (като Дунавски диги), предпазни диги, отводнителни системи, корекции на реки и отводнителни помпени станции, които са пострадали при природни явления, има възможност да бъде извършено възстановяване със средства от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет. В Междуведомствената комисия през 2016 г. са потвърдени документи с искане за финансиране на строително-монтажни работи на петнадесет обекта за 35 899 123 лева.

Отпуснатите средства са, както следва:

- Три обекта са разплатени по спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи за 368 577 лева ;
 - „Корекция на р. Марица, К. Андреево – Границата – ремонтно – възстановителни работи на лява дига при км 0+400, з-ще с. К. Андреево, община Свиленград „- в размер на 70 637 лева;
 - „ГОК-1-почистване от наноси и оформяне профила на канала, з-ще с. К. Андреево, общ. Свиленград“ - в размер на 175 430 лева;
 - „ГОК-2-почистване от наноси и оформяне профила на канала, з-ще с. К. Андреево, общ. Свиленград“ - в размер на 122 474 лева;
- За един обект е проведена процедура по ЗОП, като е финансиран етапно за 250 000 лева;
 - „Корекция на р. Места диги – разрушен участък от дясна дига на км 14+750 с дължина 350 м. в землището на с. Борово, общ. Гоце Делчев – ремонтно – възстановителни работи, частично финансиране”.

През 2014 г. МЗХГ е възложило на „Напоителни системи” ЕАД извършването на обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите на територията на цялата страна. В изпълнение на

този договор и в съответствие с направената прогноза от МЗХГ, през 2016 г. на „Напоителни системи“ ЕАД са преведени 15 млн. лева.

Изразходването на средствата се отчита пред специално назначена за целта комисия.

В МЗХГ се събира информация за състоянието на дигите на р. Дунав, коригираните участъци на вътрешните реки, язовири (публична, държавна и частна собственост), напоителните и отводнителни системи и съоръжения, включително отводнителните помпени станции. Въз основа на събраните данни са изготвени два обобщени доклада за 2016 г. – за пролетното и есенното състояние на съоръженията, като същите са изпратени на Министерство на вътрешните работи.

3. Растителна защита и фитосанитарен контрол

3.1. Растителна защита

▪ Растителна защита при зърнено-житни култури

През 2016 г. общото фитосанитарно състояние на зърнено житните култури е добро.

Контрол на плевели

През годината са внесени хербициди общо на 1 225,27 хил. ха с есенници, в т. ч. 1 078,78 хил. ха с пшеница и 146,49 хил. ха с ечемик. Третиране срещу широколистни плевели е проведено на 719,33 хил. ха. Противожитни хербициди са внесени на 128,664 хил. ха, а хербициди срещу житни и широколистни плевели - на 377,277 хил. ха.

Върху засетите площи с царевица са внесени почвени хербициди на 263,66 хил. ха. С вегетационни хербициди срещу видове житни и широколистни плевели са третирани общо 246,61 хил. ха.

Контрол на неприятели и болести

Вредна житна дървеница

Общо нападнатите площи от възрастното на вредната житна дървеница са 106,471 хил. ха, а третиране е извършено на 54,194 хил. ха

Третиране срещу ларвите на неприятеля е извършено на 38,735 хил. ха, при нападнати 88,871 хил. ха.

Обикновена житна пиявица

През 2016 г. са третирани 72,191 хил. ха срещу ларвите на обикновена житна пиявица, при нападнати 110,097 хил. ха.

Брашнеста мана

През 2016 г. нападнатите площи с пшеница от брашнеста мана са 518,505 хил. ха, третиране е извършено на 564,997 хил. ха. Извършени се много ранни химични третираня, като на голяма част от третираните площи използваните фунгициди са съчетани с внасяне на вегетационни хербициди.

Септориози

Нападение от болестта е отчетено на 344,439 хил. ха, а третиране е проведено на 430,729 хил. ха.

▪ Растителна защита при технически култури

Контрол на плевели

През 2016 г. са внесени почвени хербициди на 527,648 хил. ха слънчоглед, а са третирани вегетационно 448,386 хил. ха.

През есента е проведен химичен контрол на плевелите, при рапицата, основно с почвени хербициди, като са внесени на 65,874 хил. ха. Вегетационни хербициди са приложени на 78,042 хил. ха.

През 2016 г. са внесени почвени хербициди на 3,015 хил. ха тютюн, с вегетационни хербициди са третирани 1,098 хил. ха.

Химичният контрол на плевелите при картофите е проведен чрез внасяне на почвени и вегетационни хербициди. Почвени хербициди са внесени на 7,646 хил. ха, а вегетационни хербициди са приложени на 1,541 хил. ха.

Контрол на болести и неприятели

Черни петна (фома) и Сиви петна (фомопсис) при слънчоглед

През 2016 г. е проведено третиране на 1,440 хил. ха срещу фома и на 4,554 хил. ха срещу фомопсис.

Мана по слънчогледа

Общо нападнатите площи от болестта са 1,725 хил. ха.

Рапичен цветояд

През месеците април и май 2016 г. са проведени пръскания срещу рапичен цветояд на 130,435 хил. ха рапица.

Рапичен стъблен скритохоботник

През 2016 г. са третирани 29,095 хил. ха рапица срещу неприятеля.

▪ Растителна защита при зеленчукови култури

Контрол на неприятели

Доматен миниращ молец

През 2016 г. в повечето оранжерии на страната е отчетена добра опазеност на домати. Проведени са от 2 до 9 броя пръскания с инсектициди на 0,402 хил. ха.

При полски условия срещу доматиения миниращ молец са проведени от 2 до 10 третираня на площ от 3,419 хил. ха

През 2016 г. отново е отворен прием за подпомагане с държавна помощ по „Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец. Бенефициенти на помощта са земеделски стопани, отглеждащи домати, на площи с размер над 1 дка. Във връзка с прилагане на помощта, през годината са издадени 258 предписания за предприемане на растително защитни действия. Нападнати от неприятеля са общо 1,526 хил. ха зеленчуци, в това число: 1,376 хил. ха домати полско производство и 0,15 хил. ха оранжерийни домати.

▪ Растителна защита при овощни култури

Контрол на неприятели и болести

Листогризещите гъсеници

Гъботворка

През 2016 г. се наблюдава намаляване на ареала и степента на нападение. В горските масиви и в посевите граничещи с тях, в областите: Бургас, Видин, Враца, Добрич, Монтана, Разград и Силистра, гъботворката е в много ниска плътност и провеждане на самостоятелен химичен контрол не се е наложил.

Златозадка

През 2016 г. неприятелят е в ниска популационна плътност и степен на нападение. В областите Кърджали, Кюстендил, Пазарджик, Перник и Разград се наблюдава слабо нападение по крайпътни дървета и храсти. В област Сливен по овощните е констатирана по-висока плътност и по-силно нападение в сравнение с предходната година.

Педомерки

Вредна дейност от голяма и малка зимна педомерка по сливови и изоставени ябълкови насаждения е наблюдавана в областите Плевен, Разград и Сливен, като в област Сливен констатираните повреди, основно по листата, от гъсениците на педомерките е в по-висока степен в сравнение с предходната година.

Бяла американска пеперуда

Подобно на предходните години, през 2016 г. неприятелят е в депресия. В областите Варна, Пазарджик, Плевен и Силистра, бялата американска пеперуда запазва ниската си популационна плътност и степен на нападение за първо поколение. Развитието на второ поколение е в по-висока плътност в сравнение с първото. Ниската плътност не е наложила извеждане на самостоятелно третиране.

Бяла овощна пеперуда

В областите Кюстендил и Перник е отчетено нападение от неприятеля по крайпътни дървета и единични ябълкови градини, в плътност под ПИВ. Третиранията срещу другите неприятели са ограничили вредната дейност и разпространението на гъсениците на бялата овощна пеперуда.

Третиране срещу основните листогризеци видове е извършено на 8,883 хил. ха овощни насаждения, в това число 2,48 хил. ха семкови и 6,40 хил. ха костилкови овощни видове.

Листозавивачки и пъпкозавивачки

Третиране срещу неприятелите е извършено на 1,886 хил. ха семкови овощни видове.

Листни въшки

През 2016 г. нападение от листни въшки е констатирано повсеместно и при всички овощни култури. Отчетена е масова вредоносна дейност и висока популационна плътност. Третиран са 3,534 хил. ха семкови и 10,194 хил. ха костилкови овощни видове, от 2 до 4 пъти.

Калифорнийска щитоносна въшка

Срещу калифорнийска щитоносна въшка са третирани общо 2,231 хил. ха овощни насаждения.

Обикновена сливова щитоносна въшка

През 2016 г. са третирани 1,35 хил. ха сливи от общо 6,401 хил. ха сливови насаждения, като основно са извършени комбинирани пръскания със сливов плодов червей.

Черешова муха

Степен на червивост, от 2 – 3%, е отчетена в областите Кърджали, Монтана, Пазарджик, Плевен, Силистра, Стара Загора и Ямбол. По-висока степен на червивост, от 3% до 5 – 10%, на плодовете е отчетена в нетретирани масиви в района на Благоевград, Варна, Плевен, Кърджали, Стара Загора, Търговище и Ямбол. Третиран са 7,708 хил. ха.

Черна сливова плодова оса

През 2016 г. са третирани 2,843 хил. ха от общо 6,401 хил. ха сливови насаждения.

Плодови червеи

През 2016 г. са третирани 4,192 хил. ха ябълкови градини срещу ябълков плодов червей, 5,109 хил. ха сливови насаждения срещу сливов плодов червей и 4,927 хил. ха срещу източен плодов червей по праскови и кайсии.

Прасковен клонков молец

През годината са третирани 4,968 хил. ха с праскови и кайсии.

Кръгломиниращ молец по ябълката

Срещу кръгломиниращ молец са третирани 0,662 хил. ха от общо 4,825 хил. ха ябълкови насаждения.

Струпяване по ябълката и крушата

През годината е постигната добра опазеност на ябълките и крушите по отношение на струпяването. Във всички области на страната отчетената степен на нападение по листата е от слаба до средна, а по плодовете степента на нападение е слаба. По-висока степен на нападение се наблюдава в насаждения с чувствителни сортове.

Брашнеста мана по ябълката

През 2016 г. срещу брашнестата мана са напръскани 4,136 хил. ха ябълкови и крушови градини.

Ранно кафяво гниене

В областите Благоевград, Пазарджик, Разград и Силистра, в градините с праскови и кайсии, са констатирани поражения от болестта по леторастите, със слаба до средна степен на нападение.

Късно кафяво гниене

При праскови и кайсии проявите от късно кафяво гниене се ограничават до слаба степен на нападение, а за чувствителните сортове достигат до средна.

Брашнеста мана по прасковата

През вегетацията са проведени от 1 до 4 броя пръскания. Третирани са 3,632 хил. ха насаждения от праскови.

Къдравост по прасковата

Проведени са от 1 до 3 третирания на 4,134 хил. ха праскови.

Бяла ръжда (Цилиндоспориоза) по черешата и вишната

През 2016 г. са извършени от 1 до 3 третирания на площ от 4,582 хил. ха череша и вишна.

▪ Растителна защита при лозя

Контрол на плевели

През 2016 г. са приложени почвени хербициди на 0,808 хил. ха и вегетационни хербициди на 23,655 хил. ха от стопанисваните площи.

Контрол на неприятели и болести

Шарен гроздов молец

През 2016 г. са третирани 27,186 хил. ха срещу шарен гроздов молец от общо 57,709 хил. ха

Жълт лозов акар

През година третирание е проведено на 4,687 хил. ха лозови насаждения, от 1 до 5 пъти.

Мана по лозата

Срещу маната са проведени от 2 до 8 третириания на обща площ от 56,291 хил. ха лозя.

Брашнеста мана (Оидиум)

През 2016 г. са проведени от 2 до 8 броя третириания на 56,291 хил. ха лозя.

Сиво гниене (ботритис)

Площите третириани срещу сиво гниене са 35,752 хил. ха, проведени са от 1 до 5 броя третириания.

▪ **Растителна защита при многоядни неприятели** ***Обикновена полевка***

През пролетта на 2016 г. общо нападнатите есенници от обикновена полевка са 57,942 хил. ха, химичен контрол е проведен на 26,32 хил. ха.

Телени червеи

През 2016 г. в Областните дирекции по безопасност на храните са подадени 212 декларации от земеделски стопани за нападнати 2,075 хил. ха картофи. Химическо третиране е изведено на 2,24 хил. ха от нападнати общо 3,242 хил. ха.

Сив царевичен хоботник

През пролетта на 2016 г. се наблюдава леко намаляване на нападнатите площи в сравнение с 2015 г., в резултат на използваните обеззаразени семена за посев с разрешените за ограничена и контролирана употреба два продукта за растителна защита (продукт с активно вещество имидаклоприд (Сийдоприд 600 ФС) и продукт с активно вещество тиаметоксам (Крайцер 350 ФС)).

Химичен контрол срещу сив царевичен хоботник е изведен на 15,4 хил. ха царевица и 10,75 хил. ха слънчоглед.

3.2. Фитосанитарен контрол

Приоритетните дейности за постигане на основната оперативна цел в областта на фитосанитарния контрол през 2016 г. са:

- Законодателство, хармонизирано с режима на растително здраве на ЕС;
- Ефективен контрол при внос на растения и растителни продукти от трети страни на територията на страната и ЕС, като външна граница на Съюза;
- Контрол при производството за своевременно установяване и предотвратяване на разпространението на карантинни вредители по растенията и растителните продукти;
- Провеждане на фитосанитарни мониторингови програми, съобразени с изискванията на ЕС;
- Осигуряване износ на растения и растителни продукти, съгласно фитосанитарните изисквания на страната вносител и МКРЗ;
- Лабораторно - диагностичната мрежа.

3.2.1. Контрол при производството и движението на растения, растителни продукти и други обекти в ЕС

Фитосанитарният контрол при производство и движение на растения, растителни продукти и други обекти и наблюденията на територията на страната по отношение на регулираните карантинни вредители се осъществява съгласно Закона за защита на растенията и Наредба № 8 за фитосанитарния контрол.

През 2016 г. са регистрирани 3 172 производители, складове и тържища в официалния регистър за ФСК.

Основен приоритет в областта е да се осигури производство на здрави растения и растителни продукти, тяхното движение на територията на ЕС чрез системата за растителни паспорти и безпроблемен износ за трети страни, спазвайки фитосанитарните изисквания при внос на страната – вносител. За целта се разработват и провеждат мониторингови програми за карантинни вредители по култури и вредители.

През 2016 г. инспекторите по растителна защита на БАБХ са извършили фитосанитарен контрол по 12 национални мониторингови програми за наблюдения на карантинни вредители при картофи, овощни видове, лозя, зеленчукови видове в оранжерии и на открито, ягоди и малини, горски видове, цветни и декоративни видове в разсадници и на открито, специфични мониторинги за вредители и календарен план за наблюдения на вредители по растения и растителни продукти, които не са включени в мониторинговите програми, но са обект на контрол.

При производството на растения и растителна продукция са извършени 5 534 инспекции и са взети 5 741 проби за лабораторен анализ.

През 2016 г. в Централната лаборатория по карантина на растенията, при контрол на движение на територията на ЕС, са постъпили 108 проби и са извършени 540 анализи на растения и растителни продукти.

От контрол на терена и мониторингови програми са постъпили 3 783 проби, извършени са 9 758 анализа. В областните диагностични лаборатории по растително здраве в ОДБХ са анализирани 2 478 проби.

Навременното откриване на вредителите е дало възможност на фитосанитарните инспектори да предприемат навремени действия за локализиране огнищата на зараза и ликвидирането им там, където е било възможно. Установени са следните карантинни и некарантинни вредители:

- В растителни проби - *Bemisia tabaci*, *Aphelenchoides besseyi*, *Globodera* sp., *Erwinia amylovora*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*, *Clavibacter michiganensis* spp. *sepedonicus*, TSWV, PPV, PD, ESFY, ArMV;
- В почвени проби - *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis* и *Synchytrium endobioticum*.

През 2016 г. в 29 точки на 12 области на страната е установен вредителят Петнистокрила дрозософила, който не е карантинен вредител, но може да причини огромни щети в производството на плодове. От постъпили в ЦЛКР 267 уловки, неприятелят е установен в 59. Уловените възрастни индивиди са 2 680, в т. ч. 1 263 мъжки и 1 417 женски. В 11 проби от плодове от малини, бъзак и череши са установени стотици ларви на *Drosophila* spp.

За първи път през 2016 г. в страната е установен нов вредител – Ериофиден галообразуващ акар по годжи бери. Вредителят е установен на територията на ОДБХ Пловдив, Враца, Видин, Перник, Варна, Бургас и В. Търново.

През годината са издадени 2 542 растителни паспорта на стоки от местно производство (за страната и ЕС) и 82 здравни свидетелства.

3.2.2. Фитосанитарен контрол при износ

През 2016 г. са извършени 12 874 инспекции на пратки от растения и растителни продукти, предназначени за износ, за съответствие с фитосанитарните изисквания на страната вносител. Издадени са 25 278 фитосанитарни сертификати за износ и 212 ФСС за реекспорт.

3.3. Контрол на продукти за растителна защита и торове

Контролът на продукти за растителна защита и торове се осъществява от Българската агенция по безопасност на храните, съгласно Закона за защита на растенията.

Основната цел на контрола е да се гарантира предлагане на пазара, съхраняване, преупаковане и употреба в земеделието само на разрешени, годни за употреба, ефикасни, максимално безопасни за здравето на хората и животните, щадящи околната среда продукти за растителна защита и торове, които отговарят на законовите изисквания за опаковане и етикетирание. Той е насочен към осигуряване на добрите практики при търговията с продукти за растителна защита и торове и интересите на потребителите и гарантиране правилната употреба на продуктите за растителна защита и торове при производство на растения и растителни продукти.

През 2016 г. са разрешени 218 продукта за растителна защита за пускане на пазара и употреба, съгласно изискванията на Закона за защита на растенията и Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита.

Отнети са 3 разрешения на продукти за растителна защита и са постановени общо 8 отказа по заявления за паралелна търговия, ограничена и контролирана употреба и изменение на разрешенията.

3.3.1. Резултати от контролната дейност върху предлагането на пазара на ПРЗ

През 2016 г. на територията на страната са извършени 1 660 инспекции, от които 988 в селскостопански аптеки, 544 в складове, 20 в цехове за преупаковане и 108 на нерегламентирани обекти (общински пазари, магазини и др.). Съставени са 1 661 констативни протокола, направени са 321 предписания с корективни мерки за отстраняване на несъответствията и посочен срок за изпълнение, взети са общо 113 проби за анализ на ПРЗ, в т. ч. 96 проби за съответствие с показателите, одобрени при разрешаването и 17 проби за удължаване срока на годност на продукта.

Съставени са 29 акта за административно нарушение, съгласно разпоредбите на Закона за защита на растенията.

3.3.2. Резултати от контролната дейност върху употребата на ПРЗ

В рамките на 2016 г. на територията на страната са извършени общо 7 165 инспекции на употребата на ПРЗ, в т. ч. 1 645 на земеделски производители с наземна техника, 35 при авиационно третиране, 5 при извършване на фумигация и 357 при обеззаразяване на семена. Съставени са 7 270 констативни протокола, направени са 1 255 предписания и са съставени 13 акта за установено административно нарушение.

Проби за остатъци от пестициди в изпълнение на Националната програма за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни от растителен и животински произход (НПКОП)

През 2016 г. са планирани по програма 78 растителни проби, но инспекторите от ОДБХ са взели от полето общо 23, тъй като не е определена външна лаборатория, която да извършва идентификация на употребените ПРЗ.

Проби от растения и растителни продукти по Националната програма за контрол на замърсители в храни (нитрати и тежки метали – олово и кадмий)

За 2016 г. е планирано по програма вземане на 49 растителни проби, а инспекторите от ОДБХ са взели от полето общо 46.

Растителни проби за анализ за съдържание на ГМО

На основание План за оценка на риска при регламентирано и нерегламентирано отглеждане на генетично модифицирани висши растения в Р България, през 2016 г. са взети и анализирани общо 11

растителни проби за съдържание на ГМО.

Резултатите за всички анализирани проби от маслодайна рапица, соя и царевица са отрицателни за наличие на ГМО.

4. Торове

4.1. Регистрация на торове

През 2016 г. са регистрирани общо 48 нови продукта - органични, неорганични, органо-минерални, микробиални торове и почвени подобрители.

4.2. Контрол на торовете при предлагането им на пазара

На територията на страната през 2016 г. са извършени общо 1 258 инспекции във връзка с контрола на торове. Изготвени са 68 предписания със съответните корективни мерки и посочен срок за изпълнение. Взети са 106 проби от торове за оценка за съответствие с показателите, декларирани от производителя и с изискванията на Регламент (ЕО) № 2003/2003. Съставени са 7 акта за установяване на административно нарушение.

Таблица V.2. Контрол върху торовете през периода 2013 - 2016 г.

Дейности	2014	2015	2016
Брой регистрирани торове	26	31	48
Брой проверки на обекти	470	953	1 258
Взети проби от торове за анализ	101	96	106
Актове за нарушения	4	1	7

Източник: БАБХ

4.3. Употреба на торове

Минерални торове

По данни на ОДБХ, през 2016 г. в страната са употребени общо 484 936 тона минерални торове, разпределени както следва: 356 913 тона азотни торове, изразени като азот, 82 566 тона фосфорни торове, изразени като фосфор и 45 457 тона калиеви торове, изразени като калий. В сравнение с предходната година се наблюдава увеличение както на общото количество употребени минерални торове, така и поотделно на азотните, фосфорните и калиевите торове.

Таблица V.3. Употребени количества минерални торове, тона активно вещество

Година	Всичко NPK	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
2014	418 758	322 004	64 459	32 295
2015	460 120	341 608	63 152	34 112
2016	484 936	365 913	82 566	45 457

Източник: БАБХ

При културите от реколта 2016 г. са наторени 23 140 хил. декара с азотни торове, като средно на декар наторена площ се падат по 15,4 кг азот. Площите, наторени с фосфорни торове са 9 790 хил. декара – средно по 8,4 кг P₂O₅ и с калиеви торове – 7 035 хил. декара – средно по 6,5 кг K₂O. През 2016 г. общо наторените площи са 39 965 дка, при 34 387 дка през 2015 г. Наблюдава се значително намаление на употребеното средно количество тор на декар при фосфорните и калиевите торове и леко увеличение

на средното количество тор при азотните торове. В почти всички области на страната се констатира използване на различни видове сложни/комбинирани торове.

Таблица V.4. Наторени площи с азотни, фосфорни и калиеви торове, хил. декари

Година	Наторени площи с N	Наторени площи с P ₂ O ₅	Наторени площи с K ₂ O
2014	23 283	5 360	4 153
2015	24 576	5 263	4 548
2016	23 140	9 790	7 035

Източник: БАБХ

Оборски тор

През 2016 г. е налице намаление както на използваните количества оборски тор, така и на наторените площи. Площите, наторени с оборски тор са в размер на 40 703 ха, с 39,3% по-малко в сравнение с предходната година. Употребеното количество оборски тор възлиза на 500 235 тона, при 590 532 тона през 2015 г.

Таблица V.5. Употребени количества и наторени площи с оборски тор

Година	Използван оборски тор, тона	Наторени площи, ха
2014	511 945	34 765
2015	590 532	67 095
2016	500 235	40 703

Източник: БАБХ

5. Сортоизпитване, апробация и семеконтрол

Държавната политика в областта на сортоизпитването, сортоподдържането, производството, търговията, вноса и износа на посевен и посадъчен материал се осъществява чрез Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол към МЗХГ.

ИАСАС осъществява контрола при производството, заготовката, разпространяването, търговията и съхраняването на посевен и посадъчен материал; сертифицирането му при спазване на приетите методи, схемите и технологични характеристики за качество; ръководи процедурата по изпитването, признаването и районирането на сортовете културни растения; ежегодно издава Официална сортова листа на Р България за сортовете от полски, зеленчукови, овощни култури и лози; вписва новорегистрираните сортове в Европейските каталози на ЕС и отговаря за пълното хармонизиране на националното законодателство в областта на семената и посадъчния материал с това на Общността.

Агенцията е национален орган по отношение прилагането на схемите за семена на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD).

За да отговори на очакванията на клиентите за предоставяне на административни услуги, при спазване на най-високи професионални стандарти, ИАСАС е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт 9001:2008, по стандарта на Международната асоциация на самететстващите лаборатории (ISTA) и от Европейския офис за сортовете растения (CPVO).

През 2016 г. е проведен периодичен външен одит на системата за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008, резултатите от който потвърждават ефективността на внедрената система за управление.

Внедряването на ISO 9001:2008 е допринесло за усъвършенстване и подобрене проследимостта на процесите в Агенцията, засилен е вътрешния контрол при изпълнение на процесите, подобрени са предоставяните услуги, съответстващи на изискванията на гражданите и на приложимите нормативни актове, повишена е компетентността на служителите, а оттам и ефективността при обслужване на гражданите.

Администриране на държавна помощ

В изпълнение на договор за предоставяне на държавна помощ за насърчаване на производството и използването на качествени семена и посадъчен материал, през 2016 г. ИАСАС е извършвала услуги на земеделските производители, свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партиди семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партиди семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури. От държавната помощ за насърчаване производството и използването на качествени семена и посадъчен материал са се възползвали 90% от клиентите на ИАСАС.

Държавната помощ е предпоставка за реализиране на значителна добавена стойност в резултат от използването на сертифицирани семена, свързана с количеството и качеството на продукцията.

Общата стойност на предоставените от ИАСАС услуги за 2016 г. е в размер на 1 292 042 лева.

Издаване на официална сортова листа на Република България

През 2016 г. ИАСАС осъществява постоянен обмен на информация с Европейската комисия, държавите членки и други международни институции по отношение наименованията, вписването и отписването на сортове растения в и от официалната сортова листа, както и относно търговията на семена и посадъчен материал.

Официална сортова листа на Република България е част от Европейските каталози за сортове от полски и зеленчукови култури, което дава възможност на сортове българска селекция да присъстват на свободния пазар на ЕС. Официалната сортова листа е публикувана на интернет страницата на агенцията, като се актуализира своевременно след вписване на нови сортове растения.

През 2016 г. са вписани 900 сорта полски, зеленчукови, медицински, ароматни и овощни култури, лозя и тютюн, с 10% повече в сравнение с 2015 г.

Наблюдава се увеличение на броя на вписаните сортове полски и зеленчукови култури. От общо 540 сорта полски култури, 200 сорта са защитени със сертификат за правна закрила в Патентно ведомство. От общо 176 броя вписани сортове от зеленчукови култури, 57 броя притежават сертификат за правна закрила.

При овощните култури и лозата броят на подадените за вписване сортове се запазва на нивото от предходната година.

Броят на заявените за вписване сортове тютюн в официалната сортова листа на страната също се запазва. От общо вписани 33 сорта тютюн (в т. ч. 28 сорта – българска селекция), 27 притежават сертификата за правна закрила.

По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни Агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения, въз основа на която Патентно ведомство издава сертификата за правна закрила.

Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност (РХС), и биологични и стопански качества (БСК) на нови сортове растения

През 2016 г. са сключени 107 договора за официално сортоизпитване с цел признаване и вписване на сортове растения в Официалната сортова листа на Република България и Общите каталози на Европейския съюз, за получаване на правна закрила и за провеждане на предварителни опити по схеми и указания, предоставени от заявителите. Сключени са 2 договора за възлагане на сортоизпитване за БСК по чл. 18 от ЗППМ.

В рамките на годината, в опити за различимост, хомогенност и стабилност (РХС) са заложили и изпитани общо 970 броя сортове, хибриди и линии (при 891 за 2015 г.), като 302 от тях са по сключени договори за сортоизпитване и 668 – подобни сортове и сравнителна колекция за доказване различимостта на заявените нови сортове и за изготвяне на наши сортоописания от чужди сортове, признати от други изпитващи офиси. Сравнителната сортова колекция (семена, материал от вегетативно размножаващи се видове растения и официални сортоописания) е увеличена до 8 972 сорта от 114 вида култури.

През 2016 г. са изпитани за РХС 4 сорта слънчоглед и 2 сорта ориз, възложени с договор от CPVO и на 1 сорт нахут, възложен от Чешкия сортоизпитващ офис (UKZUZ).

По видове земеделски култури сортоизпитването за РХС е разпределено както следва:

- 15 вида полски култури (при 18 за 2015 г.);
- 1 вид етерично-маслени и лекарствени (при 12 за 2015 г.);
- 9 овощни вида и лоза (при 3 за 2015 г.);
- 4 вида цветни култури;
- 7 вида зеленчукови култури (при 12 за 2015 г.);
- 4 вида трайни култури (при 4 за 2015 г.).

Общият брой сортове, без сортове стандарти, които са заложили и изпитани в опити за БСК (за вписване в списък А на Официалната сортова листа и в предварителни опити, съгласно сключени договори) е 1 503 (при 1 668 броя за 2015 г.).

От общия брой сортове, в предварително изпитване са заложили и изпитани 1 298 броя хибриди царевица, слънчоглед, рапица и сортове обикновена и твърда пшеница, тритикале и ечемик (при 1 477 броя за 2015 г.), а за БСК са заложили и изпитани общо 205 броя (при 193 броя за 2015 г.).

От изпитаните сортове за БСК и предварително изпитване, 1 444 броя са чужда селекция (96,1%) и 59 броя българска селекция (3,9%). Съпоставено с 2015 г., съотношението на сортовете българска и чужда селекция се запазва.

Извършени са 930 оценки за сортове, изпитани за БСК: 158 фитопатологични, 102 за студоустойчивост и 670 химико-технологични и дегустационни. От предварителните опити са подготвени и предадени на заявителите 2 441 средни проби за химико-технологични оценки.

Изготвени са общо 220 окончателни доклади за РХС и доклади за БСК с окончателни резултати от проведено 2 – 3 годишно сортоизпитване, за разглеждане от експертни комисии.

През 2016 г. са проведени 9 заседания на експертни комисии за обсъждане на резултатите за БСК с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа. Бяха изготвени доклади за БСК за 17 сорта българска селекция (при 15 за 2015 г.) и 48 сорта чужда селекция (при 53 за 2015 г.)

През годината са заложили 1 436 броя проби за грунтово контрол от 32 вида земеделски култури, от които са одобрени 1 430 броя.

Регистриране и поддържане на бази данни за производители, заготовители и търговци на посевен и посадъчен материал, по чл.28 от ЗППМ

За регламентиране дейностите по производство, заготовка и търговия със семена и посадъчен материал, ИАСАС поддържа публичен регистър, който позволява бързо ориентиране на потребителите и други административни звена за регистрираните по дейности и групи култури лица.

През 2016 г. са издадени 293 удостоверения за производство, заготовка и търговия, с 1 брой повече от 2015 г., и 143 разрешения.

Сертифициране на посевен и посадъчен материал

Сертификацията на посевния и посадъчен материал през 2016 г. се извършва съгласно изискванията на процедурите от системата за управление на качеството и „Схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал“.

През годината са получени заявления за сертификация за 40 216 ха семепроизводствени посеви от различни групи култури. Общата площ на инспектираните от инспектори на ИАСАС посеви с полски култури е 39 168 ха, като най-голям дял заема групата на зърнените култури - 35 001 ха (89,4%), следвана от фуражни - 3 396 ха (8,7%), маслодайни и влакнодайни - 586 ха (1,5%), картофи - 181 ха (0,4%), зеленчукови култури - 77 ха (0,2%), цвекло – 3 ха и тютюн - 1 ха. Инспектираните посеви намаляват с 9,9% спрямо 2015 г. След извършване на полските инспекции са декласирани 177 ха (0,4%) в по-ниска категория от заявената за сертификация, бракувани са 348 ха (0,9%), поради по-ниски показатели от изискващите се.

Инспектирани са 934 ха семепроизводствени посеви от пшеница, царевича и фуражни култури, с 415 ха повече в сравнение с 2015 г.

През 2016 г. са инспектирани по-малко посеви от зимна обикновена пшеница, ечемик, овес и тритикале. Ръст в сравнение с предходната година е налице при инспектираните семепроизводствени посеви от ориз (с 55,2%), царевича (с 18,1%) и твърда пшеница (с 16,9%).

Сериозно намаление на площите спрямо 2015 г. се наблюдава при семепроизводството на соя, а незначително – при това на фъстъци. Същевременно, площите със слънчоглед и памук се увеличават.

През 2016 г. инспектираните посеви от фуражни култури нарастват с 50,9% спрямо 2015 г.

Инспектираните посеви от картофи, тютюн и цвекло намаляват спрямо 2015 г., докато при посевите от зеленчукови видове се отчита увеличение с 11,2%.

През 2016 г. са инспектирани 37 ха лозови маточници, 46 ха маточни лозя и 20 ха лозови вкоренилища. Окачествени са 5 350 702 броя лозов посадъчен материал (при 4 185 024 броя през 2015 г.), от които 1 110 220 броя облагородени лози, 504 832 броя резници за калеми и 3 735 650 броя резници за подложки.

За целите на сертификацията са взети 6 567 проби от хомогенно заготовени партиди семена. От физически лица (пробовземачи), получили разрешение от изпълнителния директор на ИАСАС по условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2013 г., са взети 607 проби.

В отдел Централна лаборатория са извършени 4 267 анализа за определяне на посевните качества на семената.

Централна лаборатория, като акредитирана от Международната асоциация по сementesване ИСТА, през 2016 г. участва успешно в три кръгови международни теста на лук, слънчоглед и житна трева.

През годината са направени 141 теста “електрофореза” за извършване експертизи на биохимично и генетично равнище, за установяване сортовата автентичност и сортовата чистота на семената от родителски линии и хибриди от царевица и слънчоглед.

От лабораторията са издадени 26 сертификата съгласно изискванията на схемите на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие при износ на семена за трети страни.

През 2016 г. са издадени 455 658 броя официални етикета.

Във връзка с прилагането на мярка 10 „Агроекология и климат“ от ПРСР 2014 – 2020 г., са издадени 115 удостоверения за вече съществуващи трайни насаждения и многогодишни култури потвърждаващи, че заявените сортове са застрашени от генетична ерозия.

Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос и износ на семена и посадъчен материал от и за трети страни

През 2016 г. са извършени над 800 проверки по ЗГМО и ЗППМ по документи и на място. При проверките по ЗГМО не е открито наличие на генетично модифицирани организми в конвенционалните партиди семена.

Осъществен е ефективен контрол при подготовката и търговията със семена и посадъчен материал. При извършени проверки от инспекторите са взети 462 проби за контролен анализ. Неотговарящите на минималните изисквания за кълняемост семена са спрени от търговия.

Предоставяне на възможност на бизнес операторите да извършват дейности по сертификация под официален контрол

По условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2013 г. е издадено 1 разрешение за частна лаборатория и на 3 физически лица за вземане на проби от семена.

Очаквани данни за 2017 г.

Във връзка с хармонизиране на националното законодателство със законодателството на ЕС в областта на семената и посадъчния материал през 2107 г. са подготвени изменения и допълнения към Наредба № 7/28.10.2013 г. за условията и реда за сортоизпитване, признаване, вписване и отписване на сортовете растения в и от официалната сортава листа на Република България, Наредба № 21/30.06.2009 г. за търговия на посевен материал от зърнени култури на пазара на европейския съюз. Направени са и промени в Наредба № 29/22.06.2004 г. за производство и търговия на посевен материал от тютюн.

През месец март 2016 г. ИАСАС е одитирана от Международната асоциация на сementesващите лаборатории /ISTA/ за потвърждаване акредитацията на централната лаборатория.

Агенцията е одитирана и от Службата на Общността за правна закрила на сортовете растения (CPVO) за потвърждаване статута на нейния статут като официален изпитващ офис, извършващ експертиза за различимост, хомогенност и стабилност на нови сортове, за предоставяне на правна закрила в Европейския съюз.

През месец юни 2017 г. е проведен периодичен външен одит на внедрената в Агенцията система за управление на качеството по изискванията на международен стандарт ISO 9001:2008, като официална част от процеса на сертифициране, с цел поддържане сертифицирането на системата за управление.

През 2017 г. ИАСАС продължава да предоставя услуги, свързани с прилагането на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал, по силата на сключен договор с ДФ „Земеделие“.

Предвиденият максимален годишен бюджет на помощта за 2017 г. е в размер на 1,5 млн. лева.

През 2017 г. за полска инспекция са заявени общо 31 456 ха, в т. ч. и 653 ха от инспектори по чл. 6 от Закона за посевния и посадъчния материал.

От заявените семепроизводствени посеви, най-голям дял заема групата на зърнените култури – 27 833 ха (88,5%). Заявени са и семепроизводствени посеви от фуражни култури – 2 643 ха, маслодайни и влакнодайни култури – 826 дка, картофи – 98 ха, зеленчукови култури – 55 ха и цвекло - 1 ха.

Продължава приемането на заявления за сертификация на пролетни култури.

През 2017 г. ИАСАС продължава да осъществява контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал.

6. Контрол на зърно и зърнени продукти

6.1. Контрол на публичните складове, зърнохранилища и други обекти за съхранение на зърно

През 2016 г. се наблюдава увеличение както на броя на обектите за съхранение на зърно, така и на общия капацитет за съхранение. В рамките на годината, в поддържаната за целта база данни са вписани 263 броя нови обекта за съхранение на зърно и е направена промяна в обстоятелствата на 16 от вписаните обекти. Към 31.12.2016 г. общият брой на обектите за съхранение на зърно в страната е 3 631 броя, с капацитет 14 278 492 тона.

През 2016 г. са извършени общо 1 553 проверки, в т.ч. на обекти за съхранение на зърно - 539 броя, на зърнопроизводители - 635 броя и на нови обекти за съхранение на зърно - 379 броя. За установени нарушения при проверките са съставени 385 констативни протокола и 4 акта за административни нарушения.

6.2. Окачествяване на реколта `2016

За извършване на представително окачествяване на добитата реколта `2016 от ечемик, пшеница, царевица, слънчоглед и оризова арпа са взети и анализирани 2 995 проби от 3 432 298 тона, което е над 35% от добитото количество и покрива критериите за представителност на окачествяването.

Окачествяване на пшеница от реколта `2016

Крайните резултати от окачествяването показват, че пшеницата произведена през 2016 г., с млевни и хлебопекарни качества, които отговарят на изискванията на търговци и преработватели, възлиза на 70,4% от общото производство.

Разпределението на зърното по групи е както следва:

- Първа група – 0,7%, при 2,3% за 2015 г.;
- Втора група – 4,4%, при 8,4% за 2015 г.;
- Втора Б група – 36,3%, при 24,3% за 2015 г.;
- Трета група – 58,8%, при 65% за 2015 г.

Средните стойности на основните показатели, които определят качествената характеристика на зърното от реколта 2016 година за страната са:

- съдържание на влага: $11,7\% \pm 0,8\%$
- хектолитрова маса: $77,2 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 3,0 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$
- добив на мокър глутен: $23,3\% \pm 3,9\%$
- отпускане на глутена: $8,4 \text{ мм} \pm 2,2 \text{ мм}$
- число на хлебопекарна сила: $50,9 \text{ усл. ед.} \pm 6,4 \text{ усл. ед.}$
- съдържание на протеин: $11,7\% \text{ с.в.} \pm 2,6\% \text{ с.в.}$
- число на падане: $376,7 \text{ сек.} \pm 49,5 \text{ сек.}$
- Средната стойност на W е 152,1

Окачествяване на ечемик от реколта `2016

Получените крайни резултати показват, че 61,4% от ечемикът е пивоварен, а 38,6% - фуражен. В сравнение с предходната 2015 г., делът на фуражния ечемик нараства с 8 процентни пункта за сметка на пивоварния.

Средните стойности на основните качествени показатели на ечемика от реколта 2016 година са както следва:

- съдържание на белтъчни вещества: $11,6\% \pm 1,2\%$
- хектолитрова маса: $62,2 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3 \pm 3,3 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3$
- изравненост на партидите: $85,0\% \pm 12,2\%$
- влажност: $12,1\% \pm 1,0\%$
- културни примеси: $1,5\% \pm 1,3\%$
- чужди примеси: $1,2\% \pm 1,5\%$

Окачествяване на маслодаен слънчоглед от реколта `2016

Окончателните резултати от извършеното окачествяване показват, че 79,2% от анализираниите проби отговарят на условията на стандарта за качество на слънчогледовото семе при установени 61,3% през предходната реколтна година. През 2016 г. се отчита по-висок дял на партидата слънчоглед с високи технологични качества - 94,3% от анализираното слънчогледово зърно отговарят на изискванията на стандарта за масленост, при 70,5% през 2015 г.

Средните стойности на основните качествени показатели на слънчогледа от реколта 2016 година са:

- съдържание на влага: $5,9\% \pm 0,6\%$
- масленост: $44,8\% \pm 2,3\%$
- културни примеси: $1,5\% \pm 1,5\%$
- чужди примеси: $3,0\% \pm 2,1\%$

Окачествяване на царевица от реколта `2016

Крайните резултати показват, че 76,4% от произведеното количество царевично зърно отговарят на критериите за съдържание на нишесте и минималните граници залегнали в стандарта по отношение на съдържанието на влага и наличието на примеси.

Средните стойности на основните качествени показатели на царевичната реколта 2016 година са:

- влага: $12,7\% \pm 1,8\%$
- културни примеси: $2,8\% \pm 2,6\%$
- чужди примеси: $1,2\% \pm 1,3\%$
- съдържание на нишесте: $72,6\% \pm 0,9\%$
- хектолитрова маса: $71,4 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,3 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$

Окачествяване на оризова арпа от реколта `2016

Резултатите от анализиранияте проби показват, че 96,6% от анализиранията количество арпа отговаря на изискванията за първо качество, при 75,7%, отчетени през 2015 г.

Средните стойности на основните качествени показатели на оризовата арпа от реколта `2016 година са:

- влага: $12,7\% \pm 1,3\%$
- културни примеси: $1,4\% \pm 0,8\%$
- чужди примеси: $0,6\% \pm 0,3\%$
- червени зърна: $0,5\% \pm 0,4\%$
- пожълтели зърна: $0,3\% \pm 0,1\%$
- оголени зърна: $1,6\% \pm 1,2\%$
- хектолитрова маса: $58,1 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,3 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$.

7. Безопасност по хранителната верига

Приоритет на политиката на ЕС по безопасност на храните са защитата на човешкото здраве и интересите на потребителите по отношение на храните, както и ефективното функциониране на вътрешния пазар.

Министерство на земеделието, храните и горите ръководи, координира и контролира прилагането на държавната политика и политиката на ЕС в областта на здравеопазването на животните и безопасността на храните, чрез своята специализирана администрация.

Дирекция „Политики по агрохранителната верига“ подпомага министъра на земеделието, храните и горите при разработването, координирането и прилагането на държавната политика в областта на качеството и безопасността на храните и фуражите, здравеопазването на животните, здравето на растенията и растителния репродуктивен материал.

Дирекция „Животновъдство“ подпомага министъра на земеделието, храните и горите при разработването, координирането и прилагането на държавната политика в областта на хуманното отношение към животните. Изготвя и участва в разработването и съгласуването на проекти на нормативни актове в областта на животновъдството, хуманното отношение към животните и обезвреждане на страничните животински продукти.

През 2016 г. продължава оптимизирането на нормативната база в областта на безопасността на храните и фуражите, здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията, растителния репродуктивен материал и продуктите за растителна защита.

Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) осъществява официалния контрол на храните на принципа „от фермата до масата“, следвайки най-добрите европейски практики в прилагането на високи стандарти при контрола в областта на безопасността и качеството на храните, хранителните добавки и напитките, ветеринарната медицина и здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, растителната защита и торовете, фитосанитарния контрол, контрол на фуражите, граничния контрол и др.

7.1. Здравеопазване и хуманно отношение към животните

Здравеопазване на животните

Приоритетни задачи на БАБХ в тази област са:

- опазване здравето на животните в страната;
- опазване здравето на селскостопанските животни от възникване на опасни вирусни инфекции, свързани с големи икономически загуби;
- осигуряване на добив на отговарящо сурово краве мляко, съгласно европейското законодателство;
- безпроблемно движение на животни, продукти и суровини добити от тях между държавите членки и износ за трети страни;
- предпазването на населението от възникване на зоонози (болести, предавани от животните на човека).

За постигане на тези приоритети, през 2016 г. продължава да се прилага схема за подпомагане на земеделските стопани при изпълнение на мерките, посочени в Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Р България за периода 2016 – 2018 г. За първи път тази програма е изготвена за срок от три години, с цел навременна доставка на диагностикуми и ваксини, необходими за нейното изпълнение.

Разработени и съгласувани с ръководството на Българския ветеринарен съюз са образци на договорите за ветеринарномедицинско обслужване на земеделските стопани, за изпълнение на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите, за изпълнение на програмите за надзор на различните болести, както и указания за прилагане на Схемата за подпомагане на земеделските стопани.

Разработена е Наредбата за условията за регистрацията и реда за идентификация на пчелните семейства и Наредбата за профилактика, ограничаване и ликвидиране на някои заразни болести по пчелите.

Със заповед на изпълнителния директор на БАБХ, през м. юни 2016 г. са извършени промени в някои цени за услуги извършвани от Агенцията в тарифата за определяне на цените, които се заплащат за изпълнение на някои мерки по Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Р България.

През 2016 г. са изпълнени задължителните мероприятия, заложиени по изпълнение на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите .

Дейността на БАБХ е насочена към намаляване на риска от появата и разпространението на остри и екзотични заразни болести по животните, имайки предвид географското разположение на страната ни. За тази цел се изпълняват национални програми за надзор на болестите, а именно:

- Програма за надзор на инфлуенца при домашните и дивите птици;
- Програма за контрол и ерадикация на болестта бяс;
- Програма за надзор на болестта син език при преживните животни;
- Програма за надзор и ерадикация на класическа чума по свинете;
- Програма за контрол на салмонелоза при кокошките-носачки, бройлери, развъдни стада и пуйки;
- Програма за надзор на ТСЕ;
- Програма за контрол на заболяването шап по чифтокопитните животни.

Всички посочени по-горе програми, с изключение на програмата за контрол на заболяването шап по чифтокопитните се кофинансират от Европейската комисия.

През 2016 г. са разработени, одобрени и издадени със заповеди на изпълнителния директор на БАБХ следните стандартни оперативни процедури:

- Стандартна оперативна процедура за реда и начина за идентификация на еднокопитните животни, издаването на идентификационен документ/паспорт/, тяхното движение и придвижване, търговията до предприятията за добив на месо в страната и от/до държави- членки на Европейския съюз и трети страни и въвеждане на данните в системата ИИС на БАБХ – ВетИС;
- Стандартна оперативна процедура за извършване на интрадермална туберкулинизация, отчитането и, определяне на говедата за диагностично клане и отразяване на резултатите в ИИС на БАБХ – ВетИС;
- Стандартна оперативна процедура за получаване, съхранение, прилагане и отчитане на ваксина за извършена ваксинация срещу болестта заразен нодуларен дерматит;
- Стандартна оперативна процедура за получаване, съхранение, прилагане и отчитане на ваксина за извършена ваксинация срещу болестта син език.

През 2016 г., в изпълнение на плана за действие за укрепване на схемата за тестване на качеството на суровото краве мляко, са тествани всички говедовъдни обекти, в които се добива сурово мляко, отглеждащи повече от 50 говеда. Тестването, което се извършва на основание Регламент 853/2004 г. на ЕС, продължава и през 2017 г., като ще бъдат обхванати говедовъдните обекти в които се отглеждат от 10 до 49 броя говеда.

През 2016 г. са сключени 1 017 договора между ОДБХ и регистрираните ветеринарни лекари, а те от своя страна са сключили 74 394 договора за обслужване на стопаните, отглеждащи животни.

Официалните ветеринарни лекари са извършили 350 броя проверки по отношение на Програмата за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите и др., като са връчени 245 предписания, съставени са 20 акта за установени административни нарушения и са издадени 13 наказателни постановления.

През 2016 г. на територията на страната са констатирани следните по-важни заболявания, включени в листа с приоритетни заболявания от Закона за здравеопазване на животните, издаден от Европейската комисия: заразен нодуларен дерматит (ЗНД); високпатогенна инфлуенца по птиците; антракс при говеда; туберкулоза по говеда и бруцелоза по дребни преживни животни.

Във връзка с констатираните през 2015 г. огнища от заразен нодуларен дерматит в Р Турция и Р Гърция, са предприети следните мерки:

- ежеседмични клинични преглади за заразен нодуларен дерматит на едрите преживни животни, отглеждани в общините, граничещи с Турция и Гърция;
- забрана за провеждането на пазари и изложби на едрите преживни животни в общините, граничещи с Турция и Гърция;
- извършване на инвентаризация на едрите преживни животни на територията на ОДБХ и актуализация на данните в интегрираната информационна система на БАБХ - ВетИС;
- вземане на проби от цяла кръв от говеда, показали клинични признаци на ЗНД и изпращането им за вирусологично изследване до Националния научно изследователски и диагностичен ветеринарномедицински институт (НДНИВМИ), гр. София;
- незабавно свикване на областните и общинските епизоотичните комисии, които да набележат конкретни мерки за предотвратяване на проникването и разпространението на болестта на територията на съответните области и общини;
- информиране на кметовете на населените места в общините, граничещи с Турция и Гърция, както и на лицата, отглеждащи едри преживни животни, за клиниката на ЗНД, спазването на мерките за биосигурност в обектите за едри преживни и задължението им при съмнение за заболяване и/или смъртност незабавно да информират съответния официален ветеринарен лекар;
- запознаване на фермерите в населените места в общините, граничещи с Турция и Гърция с начините за извършване на дезинсекция, както и с подходящите инсектициди;
- засилен контрол по придвижването на животните и мерките за биосигурност в обектите за едри преживни животни;
- привеждане в готовност наличната дезинфекционна техника в областите Бургас, Ямбол, Сасково и Кърджали;
- осигуряване на диагностична готовност в изпитателната лаборатория по "Екзотични и особено опасни инфекции" за болестта ЗНД.

На 12.04.2016 г. за първи път в Р България е клинично констатирано заболяване от заразен нодуларен дерматит, болест характерна за субтропичните области. Заболяването е потвърдено лабораторно на 13.04.2016 г. на територията на селата Воден и Черногорово, община Димитровград, област Хасково. Въпреки предприетите от БАБХ мерки за ограничаване на заболяването, заразният нодуларен дерматит продължи да се разпространява, като първоначално обхвана област Сасково и Стара Загора, а в последствие областите Пловдив, Благоевград, Пазарджик, Кюстендил, Перник, Сливен и др. Освен предприетите мерки по ограничаване на движението и извършване на дезинсекция с противоинсектицидни препарати, се наложи да се извърши спешна ваксинация на всички говеда, отглеждани на територията на страната.

До 01.08.2016 г. са констатирани 217 огнища на заразен нодуларен дерматит, като БАБХ предприе всички необходими действия, съгласно Европейското законодателство (Директива 92/119/ЕС). Всички заразени и контактни говеда са унищожени по хуманен начин, а труповете на унищожените животни са загробени с цел предпазване от разпространение на болестта. На стопаните на унищожени говеда, поради възникналото заболяване, е изплатено обезщетение, съгласно Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Предвид констатираните огнища от син език през 2014 г. и заразен нодуларен дерматит през 2016 г., с цел предпазване на животните, възприемчиви към тези болести и опазване на животновъдството в страната, БАБХ закупи ваксина срещу син език, серотип 4 и ваксина срещу заразен нодуларен дерматит, с които се извърши ваксинация през 2016 г.

В края на 2016 г. е констатирано огнище от високопатогенна инфлуенца по птиците в с. Ново село, област Видин при домашни птици, отглеждани в заден двор. В гр. Видин са установени още две огнища от високопатогенна инфлуенца по птиците, също при птици, отглеждани за лична консумация. Заболяването е лабораторно потвърдено, като е установено, че се касае за високопатогенна инфлуенца щам H5N8. Всички заразени и контактни птици са унищожени незабавно. По-късно, високопатогенна инфлуенца по птиците е установена при патици за угодяване в област Пловдив. До края на 2016 г. в област Пловдив са констатирани 12 огнища от високопатогенна инфлуенца щам H5N8 при патици за угодяване и пет огнища при патици за угодяване в област Стара Загора. БАБХ предприе незабавно мерки за унищожаването на всички заразени и контактни патици в огнищата, съгласно изискването на Директива 2005/94/ЕС.

Констатирани заболявания, опасни за хората (зоонози) през 2016 г.:

През 2016 г. в гр. Ситово, област Силистра са констатирани три огнища от антракс при говеда и едно в с. Попина, обл. Силистра. Констатирано е и едно огнище в с. Голям Дервент, област Ямбол. Възникналите огнища от антракс през 2016 г. са в резултат на пропуски във ваксинационната програма срещу заболяването.

В резултат на предприетите действия за ликвидиране на туберкулозата по говедата в област Разград, през 2016 г. заболяването е прекратено в седем животновъдни обекта.

В общ. Асеновград, обл. Пловдив през 2016 г. са установени нови три огнища на туберкулоза по говедата – в с. Златоград, в с. Червен, в с. Мулдава и едно огнище в с. Куклен, общ. Куклен.

През 2016 г. са ликвидирани огнищата от бруцелоза по дребните преживни, възникнали на територията на областите Кюстендил, Плевен и Благоевград. Така страната ни е свободна от бруцелоза по дребните преживни и през 2017 г. ще кандидатства за получаване на статут на официално свободна от бруцелоза пред Европейската комисия.

През 2016 г. са извършени проверки на 628 ветеринарните лечебни заведения на територията на страната, като са съставени 15 акта за установени административни нарушения.

Изпълнени се мерките, заложи в Плана за действие за обезвреждането на страничните животински продукти от двата екарисажа в страната.

През 2016 г. всички разходи за провеждане на мерките по Националната програма за профилактика, контрол, надзор и ликвидиране болестите и зоонозите в Р България, които са включени в програми за надзор и ерадикация, но не се кофинансират от Европейската комисия се предоставят като помощ на земеделските стопани от ДФ “Земеделие”.

Хуманно отношение към животните

Хуманното отношение към животните вълнува широки обществени кръгове и е пряко свързано с производството на безопасни храни.

Общата европейска платформа за хуманно отношение към животните, стартирала през 2017 г. ще служи като общ форум, използван от Комисията, държавите-членки, организации за защита на животните, селското стопанство организации, ветеринарни сдружения, потребители и т. н.

Практиката в България показва, че фермерите много често не спазват предвидените в законодателството норми, с цел да увеличат печалбата от дейността си. В повече от случаите те нямат

възможност за съпоставка на прилаганите от тях практики и на новите научни обосновки на хуманното отглеждане на животните. Това налага намесата на ветеринарномедицинските специалисти в страната с цел гарантиране благополучието на животните.

През 2016 г. продължава издаването на лицензи за превоз на живи животни, с цел спазване изискванията на националното и европейско законодателство в сферата на хуманното отношение към животните по време на транспорт. Издадени са 95 лиценза за кратки пътувания и 18 - за продължителни пътувания.

В БАБХ се поддържа регистър на издадените лицензи за превоз на живи животни и актуална информация за одобрените превозни средства.

През 2016 г., във връзка с констатирани нарушения на хуманното отношение по време на транспорт, са подадени 24 сигнала от други контактни точки до БАБХ, както и 675 сигнала от БАБХ към други контактни точки.

В областта на хуманното отношение към животните България изпълнява изискванията на Директива 2008/120/ЕО на Съвета относно определяне на минималните стандарти за защита на свинете.

Във връзка с хуманното отношение към опитни животни съгласно Директива 2010/63/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 22 септември 2010 г. относно защитата на животните, използвани за научни цели се поддържа регистър на издадените разрешителни за използване на животните в опити.

Извършено е изменение на Наредба №14 от 3.02.2006 г. за минималните изисквания за защита и хуманно отношение при отглеждане на телета, която е обнародвана в ДВ., бр. 73 от 16.09.2016 г.

Поддържа се регистър на регистрираните приюти за безстопанствени животни.

Идентификацията (чипирането) на кучета в страната продължи и през 2016 г., а данните за същите се отразяват във ВетИС, като системата в значителна степен е адаптирана и за тези животни.

7.2. Интегрирана информационна система на БАБХ за идентификация, регистрация и проследимост на движението на животните

Приоритетни задачи на БАБХ в тази област са:

- навременна идентификация и регистрация на селскостопанските животни (едри, дребни преживни, свине, еднокопитни животни), пчели, домашни любимци;
- регистрация на животновъдните обекти, съгласно националното законодателство;
- осигуряване на проследимост на движението на животните в страната, както и на тези при внос и вътрешнообщностна търговия, заедно с предоставяне на здравни гаранции при тези движения;
- осигуряване своевременно въвеждане на коректни данни в регистрите на ИИС във връзка с изпълнението на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България;
- предоставяне на актуална и коректна информация, поддържана в регистрите на ИИС до Интегрираната система за администрация и контрол (ИСАК), поддържана от ДФ Фонд „Земеделие” – РА.

За постигането на тези цели през 2016 г. продължи работата по развитие на съществуващите и добавяне на нови функционалности и справки в ИИС на БАБХ – ВетИС за целите на официалния контрол, както и във връзка с подобряване на работата на потребителите на системата. Извършени са и промени в Закона за ветеринарномедицинската дейност, по-специално по отношение на

идентификацията на животните, контрола на тяхното движение и задълженията на собствениците, съответно ползвателите на животновъдни обекти със селскостопански животни.

През 2016 г. продължи и активната работа по осигуряване на идентификацията на еднокопитните животни (коне, магарета, мулета и катъри), както и на тази на домашните любимци (кучета) в страната.

Във връзка с идентификацията на еднокопитните, в периода 3 - 7 октомври 2016 г. в страната е проведена одитна мисия от експерти от Дирекция „Одити и анализи в областта на здравето и храните“ DG SANTE 2016-8754 за оценяване на контрола на място по здравеопазване на животните за идентификация и проследяване на животни от семейство еквиди (коне).

През календарната 2016 г., с цел подобряване на законодателството в областта на идентификацията и регистрацията на животните, регистрацията на животновъдните обекти, повишаване на ефективността на осъществявания от БАБХ официален контрол, както и за предоставяне на повече възможности при идентификацията на животните за техните стопани, стартира подготовка на изменения и допълнения на няколко подзаконови нормативни акта в тази област.

През 2016 г. служители на БАБХ са извършили и значителен брой проверки за обекти, в които се отглеждат животни: 8 656 животновъдни обекта с 329 438 броя едри преживни животни; 664 обекта с 13 488 броя еднокопитни; 5 403 обекта с 438 883 броя дребни преживни животни; 291 обекта с 109 934 броя свине; 109 обекта с 1 263 броя кучета; 1 541 пчелина с 69 932 пчелни семейства.

В рамките на година са извършени и проверки от служители от ОДБХ по кръстосаното съответствие. За проверка на база извършения риск - анализ от ДФ „Земеделие“ - РА са избрани общо 1 168 кандидати с животновъдни обекти.

7.3. Контрол и управление на рисковете по хранителната верига

7.3.1. Безопасност на храните

Българската агенция по безопасност на храните методически ръководи и координира дейността на областните дирекции по безопасност на храните по осъществяване контрола на безопасността и качеството на: суровините, храните, материалите и предметите предназначени за контакт с храни; междинните предприятия за съхранение и предприятията за преработка на странични животински продукти; хуманното отношение към животните по време на клане.

Компетентните органи в направление „Контрол на храните“ и през 2016 г. изпълняват дейности, насочени към: опазване здравето на потребителите при консумация на храни, засилване на доверието на консуматорите към предлаганите на пазара храни, което се осигурява чрез поддържане на системата за осъществяване на контрол за спазване изискванията на законодателството от страна на производителите и търговците на суровини и храни. Основен приоритет през годината е и осигуряване на оптимална ефективност на системата за официален контрол, като по този начин се гарантира безопасността при производството, съхранението и предлагането на суровини и храни; поддържане на контролна система по цялата хранителна верига, която да защитава здравето и интересите на консуматорите.

През 2016 г. е постигнат значителен напредък при изпълнение на стратегическите и специфичните цели в контролната система върху храните, чрез:

- провеждане на ефективен контрол върху храните и обектите за производство и търговия с храни и материали в контакт с храни, с цел защита здравето на потребителите и провеждане на контрола в обектите за производство на храни и в обектите за търговия с храни в т.ч. и заведенията за обществено хранене за изпълнението на нормативните изисквания за хигиената на храните, посочени в Регламент (ЕО) № 852/2004 за хигиената на храните, чрез прилагане на дейностите, посочени в Регламент (ЕО) № 882/2004 относно официалния контрол и Закона за храните;

- прилагане на подхода за оценка на риска при провеждане на официалния контрол върху храните и обектите за производство и търговия с храни;
- спазване на разпоредбите и изискванията на законодателството на ЕС и на националното законодателство;
- извършване на контрол за изпълнение на нормативните изисквания по отношение критериите за химична и микробиологична безопасност на храните и на критериите за техния състав и етикетиране;
- извършване на тематични проверки в обектите за производство и търговия с храни и проверки на основание заповеди на изпълнителния директор на БАБХ;
- извършване на оценка на ефективността при прилагането на системите за самоконтрол в обектите за производство на храни и обектите за търговия с храни, както и на системите за проследимост – провеждане на одити на системите HACCP;
- недопускане разпространението на хранителни взривове, включително проучване и елиминиране на причините за възникналите заболявания;
- предприемане на административно наказателни мерки, адекватни на констатираните несъответствия;
- засилване на доверието на консуматорите чрез осигуряване на независима и прозрачна контролна дейност, подобряване на формите и начините за предоставяне на информация на обществеността за резултатите от провеждания контрол чрез провеждане на системна медийна политика;
- създаване на всички предпоставки за безопасно хранене на децата и учениците - детски ясли, детски млечни кухни, детски градини, училища, детски и ученически лагери.

През 2016 г. са извършени общо 179 383 проверки официален контрол на база оценката на риска в обекти за производство, търговия на едро и дребно с храни и заведения за обществено хранене, тематични проверки, извънпланови проверки и проверки по сигнали и жалби.

Таблица V.6. Осъществен официален контрол

Проверки	2016 г.	към юни 2017 г.
1. Обекти за производство и търговия на едро с храни	33 443	13 514
1.1 Одити	2 191	712
1.2 Проверки	31 252	12 802
1.2.1 Инспекции проследимост (Регламент 178/2002)	13 160	5 444
1.2.2 Инспекции общи хигиенни изисквания (Регламент 852/2004)	20 424	8 497
1.2.3 Инспекции специфични хигиенни изисквания към храни от животински произход (Регламент 853/2004)	8 704	2 949
1.2.4 Инспекции СЖП (Регламент 1069/2009)	6 133	2 209
2. Обекти за търговия на дребно и заведения за обществено хранене	145 940	51 114
Общ брой извършени проверки (планови, тематични, по сигнали)	179 383	64 628
Издадени актове за установяване на административно нарушение (брой)	2 574	827
Предписания (брой)	11 301	4 217
Възбранени и бракувани храни (кг/л)	574 174	41 407

Източник: БАБХ

Резултатите от официалните инспекции показват, че подходът, основан на оценката на риска, за планирането и изпълнението на официалните проверки е подходящ по отношение откриването на несъответствията и гарантиране на безопасността на храните възможно най-ефективно.

Официалният контрол на храните в България се извършва адекватно, в пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство.

Поддържат се електронни национални регистри и списъци на обектите под контрол на БАБХ. Чрез въвеждането през 2016 г. на уеб базирана система за регистрите се улеснява достъпът на потребителите, бизнес операторите и институциите до актуална информация за регистрираните обекти на територията на страната. През 2016 г. общият брой на регистрираните обекти е 150 519.

Извършва се ефективен официален контрол, основан на анализа на риска върху безопасността на храните в обекти за производство, търговия на едро и дребно с храни и заведения за обществено хранене. Извършват се и допълнителни тематични проверки (зимен и летен туристически сезон, официални и религиозни празници и др.), както и проверки по сигнали.

През 2016 г. продължава да действа процедурата за получаване на информация за предстоящи изнесени обучения, спортни лагери, зелени училища, екскурзии и лагери на деца от детски градини и училища, въведена през 2013 г. Това гарантира безопасното хранене на децата в детски заведения, училища и при изнесени мероприятия, чрез извършване на проверки за спазване изискванията на Наредба № 9 от 16 септември 2011 г. за специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения и училищата.

Контрол на храни, произведени по стандарти (национални, утвърдени или браншови)

Контролът се извършва чрез проверки на производствените обекти и чрез вземане на проби храни от търговска мрежа.

Предприятия, които произвеждат храни по стандарти през 2016 г. са:

- Утвърден стандарт „Стара планина“ – 92 броя;
- Утвърден стандарт „България“ – 108 броя;
- Браншови стандарт „Лютеница“ – 8 броя;
- Браншови стандарт за „Рафинирано слънчогледово масло“ – 5 броя;
- Български държавен стандарт (БДС) млечни продукти – 45 броя.

Съгласно Годишен план за анализ на продукти, взети от търговска мрежа и произведени по национални и браншови стандарти за 2016 г. са изследвани 265 проби, както следва:

- Утвърден стандарт „Стара планина“ – 93 проби;
- Утвърден стандарт „България“ – 25 проби;
- Браншови стандарт „Лютеница“ – 7 проби;
- Браншови стандарт „Рафинирано слънчогледово масло“ – 1 проба;
- БДС 15:2010 „Българско бяло саламурено сирене“ – 45 проби;
- БДС 14:2010 „Български кашкавал“ – 23 проби;
- БДС 12:2010 „Българско кисело мляко“ – 71 проби.

От тях, несъответстващи са 48 броя, като за отстраняване на несъответствията са предприети мерки от БАБХ.

Изпълнение на програмите за официален лабораторен контрол

Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни (НПКОП) 2016

г.

Общият брой взети проби от храни през 2016 г. е 215, установени са несъответстващи резултати при 10 от тях, за което са предприети съответните корективни действия.

Национална програма за контрол на суровини и храни за съдържание на химични замърсители, добавки в храни, материали и предмети предназначени за контакт с храни, храни обработени с йонизиращи лъчения (2016 г.)

Общият брой взети проби от храни е 523, установени са несъответстващи резултати при 13 от тях, за което са предприети съответните корективни действия.

Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ)

Взети са общо 60 броя проби от храни, установен е един несъответстващ резултат, за което са предприети съответните корективни действия.

Национална мониторингова програма за контрол на остатъци (НМПКО)

Официалният контрол по отношение на остатъци от ВМП и замърсители в живи животни и храни от животински произход се осъществява чрез НМПКО, която се изпълнява в периода от април 2016 г. до март 2017 г. Общият брой взети проби е 1 273. При 13 от тях са установени несъответстващи резултати, за което са предприети съответните корективни действия.

През 2016 г. по контролни програми в Централната лаборатория за химични изпитвания и контрол (ЦЛХИК) са анализирани 1 335 броя проби за 21 439 броя анализи. Установени са общо 53 броя несъответстващи проби (4%).

Националният диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт (НДНИВМИ) е специализирана структура на БАБХ за провеждането на научноизследователска и лабораторно-диагностична дейност. Дейностите на НДНИВМИ са насочени в няколко основни направления: научноизследователска дейност; обучение на докторанти; експертно-диагностична дейност; референтна дейност и участие в национални и международни ринг-тестове; печатна продукция.

През 2016 г. в НДНИВМИ е извършена значителна по обем научноизследователска работа, както и диагностична и експертна дейност в областта на здравеопазване на животните и за осигуряване безопасността на храните от животински произход.

Научноизследователска дейност на НДНИВМИ през 2016 г. включва разработването на 5 научни проблема, с общо 20 научни задачи. Освен тях, Институтът участва в изпълнението и на 4 научноизследователски задачи извън научноизследователския план на БАБХ със сродни институти в страната и в един проект.

В института функционират 32 лаборатории, от които 19 референтни. Референтните лаборатории са организирани в 4 Национални центъра. Националните референтни лаборатории (НРЛ) са водещи при мониторинга и контрола на стопански значими заразни заболявания. НДНИВМИ участва в изпълнението на Националната програма за профилактика, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите 2016-2018 г., като трансмисивни спонгиозни енцефалопатии, бяс и контрол на ефективността от ваксинацията, класическа чума по свинете, син език, нюкясълска болест и инфлуенца по птиците, антракс, бруцелоза, салмонелози по птиците, туберкулоза, екзотични и неекзотични вирусни болести по рибите, гнилцови заболявания по пилото, нозематоза и вароатоза по пчелите. В тази връзка в Института са извършени общо 106 292 броя изследвания на обща стойност 785 449 лева.

В Националния център по безопасност на храните в НРЛ микробиология и органолептика на храни са изследвани общо 48 проби за официален контрол и 197 проби за самоконтрол. В секцията "Физико-химия на храни" са изследвани 801 проби и са извършени 2 176 анализа.

През годината всички НРЛ са изследвали проби за референтно потвърждаване на положителни проби от лабораториите на БАБХ и частни такива.

Общият брой анализирани проби през 2016 г. от Централната лаборатория за оценяване на фуражи е 4 598 с извършени 23 812 анализа, включващи официален контрол, частни клиенти и оценяване на реколта от зърно.

През 2016 г. в Централната лаборатория за ветеринарно санитарна експертиза и екология (ЦЛВСЕЕ) са приети 4 212 броя проби. В сравнение с 2015 г. се отчита намаление на пробите с около 5%. Разпределението на пробите по програми е както следва:

- НМПКО - 2 051 броя;
- НМПКО - внос от трети страни - 191 броя;
- НПМОП - 31 броя ;
- РПКФ - 128 броя;
- официален контрол - 327 броя;
- собствена информация - 1 484 броя.

Одити на официалния контрол

През 2016 г. са проведени:

- Генерален одит на системата за контрол в Р България през месец март 2016 г. по време на който е отразен напредъкът на официалния контрол в страната и в областта на контрола на храните, като е закрыта препоръка от проведения през 2010 г. одит, свързана с официалния контрол при първично производство на рибни продукти, в частност осъществяване на официален контрол на местата за първа продажба на риба;
- Одит с реф. № DG(SANTE)/2016-8747 за оценка на системите за контрол на защитени наименования за произход, защитени географски указания и храни с традиционно специфичен сарактер, проведен в периода 30 май - 3 юни 2016 г. В доклада се заключава, че като цяло е въведена система за официален контрол в областта на защитените наименования за произход, защитените географски указания и храните с традиционно специфичен сарактер за селскостопанските продукти и храни. Отправена е една препоръка към компетентните органи, а именно да се гарантира, че всички регистрирани наименования подлежат на официален контрол, включващ проверката, че продуктът отговаря на съответната продуктова спецификация, както е установено в член 36, параграф 3, буква а) от Регламент (ЕС) № 1151/2012.

Дирекция „Политики по агрохранителната верига“ (ПАВ) на МЗХГ извършва одит и верификация на официалния контрол, осъществяван от БАБХ и одит на звената за контакт по Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи. Целта на одита е да се извърши проверка, на принципа на съответствието, за установяване степента на изпълнение на изискванията на законодателството, доколко официалният контрол се организира и провежда в съответствие с приложимите разпоредби на Регламент (ЕО) № 882/2004, Единния многогодишен национален план за контрол на Република България януари 2015 г. - декември 2017 г. и законодателството, европейско и национално в съответната сфера на контрол.

С одита се цели да се докаже, че официалните дейности, свързани със законодателството се прилагат ефективно и са подходящи за постигане на целите на законодателството.

През 2016 г. е изготвена Програма за одити на компетентните органи към МЗХГ, извършващи официален контрол, съгласно чл. 4, параграф 6 от Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните.

В програмата за одит за 2016 г. са планирани 5 броя одити, обхващащи различни дейности на официалния контрол за оценка на съответствието с изискванията на Регламент (ЕО) № 882/2004. От тях, 4 броя са извършени, а изпълнението на 1 брой е отменено във връзка с възникнали обективни обстоятелства от страна на одитираната организация.

Извършените одити обхващат 4 Областни дирекции по безопасност на храните в София град, Пловдив, Варна и Кърджали. Одитирани са следните области на дейност: контрол на храни; контрол на фуражи; граничен контрол; лабораторна дейност; системата за бързо предупреждение за храни и фуражи.

Към одитираните организации са направени общо 10 препоръки, от тях са закрити 7 броя, останалите 3 са в процес на изпълнение.

7.3.2. Система за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF)

Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) е създадена от Европейската комисия за да предостави на контролните органи на държавите членки добре функциониращ инструмент за уведомяване за рисковете за здравето на човека, произтичащи от храни или фуражи, чрез поддържането на бърз обмен на информация и за мерките, които са взети или предстои да бъдат взети, за овладяване на тези рискове. Функционирането на системата RASFF се осъществява чрез мрежа от звена за контакт, като всяка ДЧ определя едно звено за контакт, което е в постоянна връзка със звеното за контакт на Европейската комисията. С Регламент (ЕС) № 16/2011 на Комисията се определят мерките за прилагане на Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи.

Системата RASFF функционира в България от 1 януари 2007 г. с присъединяването на страната към ЕС. За ефективна работа на системата RASFF в България са създадени звена за контакт, както следва:

- национално звено за контакт на Република България, ситуирано в специализирана администрация на Министерство на земеделието, храните и горите;
- звено за контакт в Министерството на здравеопазването;
- звено за контакт в Българската агенция по безопасност на храните.

Във връзка с функционирането на Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи, за периода от 01.01.2016 г. до 31.12.2016 г. в Националното звено за контакт на Р България в Министерство на земеделието и храните са получени от звеното за контакт на Европейския съюз общо 2 941 броя нотификации, които са проверени, анализирани и предприети мерки.

По сектори, получените нотификации се разпределят както следва: 2 600 нотификации за сектор „Храни“, 210 нотификации - за сектор „Фуражи“ и 131 нотификации - за сектор „Материали в контакт с храни“.

По видове, разпространените чрез системата RASFF нотификации за ЕС са както следва:

- Нотификации за предупреждение – 817 броя (със 74 броя повече на годишна база), в т. ч.: за храни – 763 броя, за фуражи – 27 броя, за материали в контакт с храни – 27 броя;;

- Нотификации за насочване на вниманието – 573 броя (с 99 броя повече на годишна база), в т. ч.: за храни – 507 броя, за фуражи – 38 броя, за материали в контакт с храни – 28 броя;
- Нотификации за проследяване – 372 броя (със 7 броя по-малко на годишна база); в т. ч.: за храни – 257 броя, за фуражи – 100 броя, за материали в контакт с храни – 15 броя;
- Нотификации за пратки отхвърлени на граница – 1 159 броя (с 209 броя по-малко на годишна база), в т. ч.: за храни – 1 054 броя, за фуражи – 44 броя, за материали в контакт с храни – 61 броя;
- Нотификации за информация – няма;
- Нотификация „Новини“ - 20 броя (с 19 броя по-малко на годишна база), в т. ч.: за храни – 19 броя, за фуражи – 1 брой;

През 2016 г. изготвените и изпратени от България на Европейската комисия, нотификации са общо 92, разпределени по видове, както следва:

- Нотификации за предупреждение – 2 броя за храни;
- Нотификации за насочване на вниманието – 2 броя за храни;
- Нотификации за проследяване – 1 брой за храни;
- Нотификации за пратки отхвърлени на граница – 84 броя за храни;
- Нотификации за информация – няма;
- Нотификация „Новини“ – няма.

Нотификациите, в които България е засегната страна, по нотификации, изготвени от другите членове на системата RASFF, и за които е уведомена от Европейската комисия за предприемане на необходимите мерки и действия по тях, са общо 119 броя, като тяхното разпределение по групи е както следва:

- Нотификации за предупреждение: 29 броя, в т. ч.: за храни – 25 броя, за фуражи – 3 броя, за контакт с храни – 1 брой;
- Нотификации за насочване на вниманието – няма;
- Нотификации за проследяване – 22 броя, в т. ч.: за храни – 21 броя, за фуражи – 1 брой;
- Нотификации за информация – няма;
- Нотификация „Новини“ – 2 броя - за храни.

Всички уведомления (нотификации) са изпратени до звената за контакт в БАБХ и Министерство на здравеопазването за предприемане на необходимите мерки и действия.

7.3.3. Системата за административна помощ и сътрудничество

Системата за административна помощ и сътрудничество (АПС) на Европейската комисия е създадена с Решение за изпълнение (ЕС) 2015/1918 на Комисията от 22 октомври 2015 г. за създаване на системата за административна помощ и сътрудничество съгласно Регламент (ЕО) № 882/2004 на Европейския парламент и на Съвета относно официалния контрол, провеждан с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към животните. С това решение се определят правилата за създаването и използването на система АПС, която да бъде в подкрепа на обмена на информация между компетентните органи на държавите членки, както и между тях и Комисията, в съответствие с дял IV от Регламент (ЕО) № 882/2004.

През 2016 г. получените уведомления по системата АПС за Европейския съюз са общо 11 броя. От тях, по 3 броя България е засегната страна, която трябва да предостави информация, като срокът за предоставяне на информацията е спазен.

7.3.4. Системата за административна помощ и сътрудничество – Мрежа за измами с храни

Борбата срещу измамите с храни е приоритет на ЕС, насочен към спазване на най-високите стандарти за безопасност на храните. Мрежата на ЕС за измами с храните е създадена в отговор на кризата с месото от коне, с цел да се даде възможност на страните от ЕС да работят в съответствие с правилата, определени в членове 36-40 от Регламента за официалните контроли (Регламент 882/2004, правила за административно сътрудничество и помощ) и по въпросите, при които националните власти са изправени пред възможни умишлени нарушения на закона за хранителната верига с трансгранично въздействие. Мрежата на ЕС за измами на храни се състои от 28 национални звена за контакт в държавите-членки, Швеция, Норвегия и Исландия и Европейска комисия.

През 2016 г. по системата са получени общо 20 уведомления, като в 5 от тях България е засегната държава членка и е предоставена информация по тях. Малкият брой на уведомленията, получени чрез системата през 2016 г., се дължи на честото ѝ актуализиране и все още продължаващо ѝ доизграждане от страна на нейния администратор - ЕК.

7.3.5. Система за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита/Plant Protection Products Authorization Management System (PPPAMS)

В ЕС функционира зонална Система за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита, която позволява да се работи в хармонизирана и ефективна система. ЕС е разделен на 3 зони за разрешаване на продукти за растителна защита (ПРЗ): северна, централна и южна зона. Държавите-членки извършват оценка на заявленията от името на други държави в тяхната зона и/или понякога от името на всички зони.

Регламент (ЕС) 1107/2009 определя изискванията, процедурата и сроковете за разрешаването ПРЗ, като кандидатите, държавите-членки, Европейската комисия и Европейският орган за безопасност на храните могат да участват в процеса на разрешаването. Съществуват различни видове заявления, които могат да бъдат подадени в зависимост от предвидената употреба на ПРЗ, държавата(ите)-членка(и), за която се изисква ПРЗ, и регулаторния статут на всички съществуващи разрешения.

Системата за управление на заявленията за разрешаване на продуктите за растителна защита е разработена от Европейската комисия, за да даде възможност на потребителите на индустрията да създават заявления на ПРЗ и да ги представят на държавите-членки за оценка. След получаването на заявленията държавите-членки управляват тези заявления в рамките на Системата, като одобряват разрешението за ПРЗ или правят отказ на подаденото заявление.

Целите на Системата за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита са:

- Хармонизиране на формалните изисквания за прилагане на ПРЗ между държавите-членки;
- Рационализиране на взаимното признаване на разрешенията за ПРЗ между държавите-членки, за да се ускори времето за пускане на пазара;
- Подобряване управлението на процеса на оценяване за разрешаване на ПРЗ;
- Предоставя на заинтересованите страни точна и навременна информация за разрешени или оттеглени продукти за растителна защита.

7.3.6. Контрол на ветеринарномедицинската дейност, ветеринарномедицинските продукти и фуражи, граничен контрол

7.3.6.1. Контрол на ветеринарномедицинската дейност

Главна дирекция "Верификация на официалния контрол" (ВОК) при ЦУ на БАБХ осъществява контрол върху дейността на 28-те Областни дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) на територията на Република България и координира действията на териториалните звена.

Експертите от ГД "ВОК" организират и участват в проверки на дейността на ОДБХ за оценка на ефективността на извършвания официален контрол, в съответствие с чл. 8, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 882/2004, планират, организират и извършват одити на официалния контрол съгласно изискванията на чл. 4, п. 6 от Регламент (ЕО) № 882/2004, извършват тематични проверки на поделенията на БАБХ и внезапни проверки по сигнали или при съмнения за неправомерни действия на служители на агенцията.

Проверките се извършват по Стандартна оперативна процедура (СОП) „Процедура за извършване на проверка на ефективността на официалния контрол, осъществяван от Българска агенция по безопасност на храните“, утвърдена със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

В съответствие с утвърдения План-график, до края на 2016 г. са извършени общо 12 проверки на дейността на ОДБХ в София-област, Перник, Стара Загора, Кюстендил, Ловеч, Търговище, Плевен, Пазарджик, Смолян, Бургас, Сасково и Добрич.

При констатиране на неправомерни действия или бездействия от страна на служители на съответното поделение на БАБХ, ГД „ВОК“ изготвя становища и предложения за налагане на дисциплинарни наказания, съгласно Закона за държавния служител.

Одитите на официалния контрол, съгласно чл. 4 п. 6 на Регламент (ЕО) № 882/2004, се организират и провеждат от отдел „Одит на официалния контрол“. За 2016 г. са планирани 18 одита на официалния контрол, като всичките са изпълнени. Проведените одити са в областта на здравеопазването и хуманното отношение към животните и официалния контрол на храните.

През годината е проведен проследяващ одит с цел оценка на изпълнението на корективните и превантивните мерки от страна на одитираната организация във връзка с проведения през 2015 г. одит с обхват: „Оценка на системата на официалния контрол при търговия на дребно и заведенията на обществено хранене – ОДБХ Добрич.“

С извършените през годината одити са обхванати 18 областни структури. С изпълнението на програмата за вътрешни одити в БАБХ през 2016 г. и с цялостния процес на одит е извършен анализ на степента на изпълнение на планираните мерки и на съответствието и ефективността на провеждания официален контрол.

Дирекцията обработва постъпилите в ЦУ на БАБХ жалби, сигнали, запитвания, молби, кореспонденция с граждани, фирми, неправителствени организации, структурни и териториални поделения на агенцията, проверките се организират и осъществяват по Стандартна оперативна процедура (СОП) „Процедура на ГД „Верификация на официалния контрол“ за извършване на проверки по писма, сигнали и жалби срещу неправомерни действия или бездействия на служителите на ОДБХ“, утвърдена със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

През 2016 г. в ГД "Верификация на официалния контрол" при ЦУ на БАБХ са постъпили, проверени и отработени в срок 470 броя жалби, сигнали, запитвания, молби, кореспонденция с ведомства, фирми, граждани, неправителствени организации, структурни и териториални поделения на агенцията.

Експертите от ГД "Верификация на официалния контрол" при ЦУ на БАБХ са в постоянно взаимодействие с органите на реда, медиите, гражданите, координационните мрежи и други неправителствени организации, имащи ангажименти към спазване разпоредбите на Закона за защита на

животните и подзаконовите нормативни актове, регламентиращи правата и отношението към домашните любимци, селскостопанските и безпризорните животни.

ГД “Верификация на официалния контрол” събира, анализира, обобщава и изпраща до Постоянния кризисен щаб на МЗХГ ежеседмична и ежемесечна информация за констатирана завишена смъртност при животни в резултат на природни бедствия (наводнения, пожари, градушки, засушавания, снеговалежи или измръзвания), възникнали епизоотии, каламитети, епифитотии, както и за открити огнища от болести по животните или карантинни вредители на територията на страната, съгласно Закона за защита при бедствия.

7.3.6.2. Контрол на ветеринарномедицинските продукти

Официалният контрол на ветеринарномедицинските продукти, осъществяван от БАБХ, е свързан пряко с ефективното прилагане на профилактика и лечение на животните, като има отношение и към базата, на която се разработва мониторинг на остатъци от ветеринарномедицински продукти в суровини и/или храни от животински произход, предназначени за консумация от хора.

Дейностите по контрола на ветеринарномедицинските продукти са свързани с лицензиране за употреба на имунологични и лекарствени ветеринарномедицински продукти, подновяване на лицензи за употреба, издаване на допълнения, във връзка с промени в обстоятелства, при което продуктите са били лицензирани, работа по процедури по взаимно признаване на ВМП, децентрализирана процедура, прехвърляне на права върху лицензи за употреба на ВМП и др.

През 2016 г. е извършена оценка на досиета на ВМП, които заявителите са приложили към документацията по цитираните процедури. Извършвана е оценка на постъпилите периодични доклади за безопасност в рамките на т. нар. „фармакологична бдителност“ - система, която има отношение не само към качеството и безопасността на ВМП, но чрез която биват следени неблагоприятни реакции при животни, както и реакции при хора, които прилагат ВМП на животни.

Регистърът на лицензираните за употреба ВМП се актуализира периодично, като целта е да бъде подпомогнат контрола на пазара на ВМП, както и предоставяне на предвидената в закона информация на ветеринарномедицински специалисти и външни потребители.

Във връзка с надзора върху антимикробната резистентност, БАБХ ежегодно събира и обобщава данни за продадени и употребени количества ВМП с антимикробно действие от притежателите на лицензи за употреба на ВМП. Данните се предоставят в Европейската агенция по лекарствата и Международното бюро по епизоотии (ОИЕ), съгласно утвърдените от ESVAC/ Европейска система за надзор на употребата на ветеринарни антимикробни средства и ОИЕ формати. Предоставените през 2016 г. данни от страна на БАБХ са включени в Годишните доклади на ESVAC и ОИЕ за употребата на антимикробни средства за животни в ЕИП.

БАБХ контролира употребата, производството, търговията, съхранението и рекламата на ВМП. Контролът върху търговията с ВМП, както и употребата на ВМП във фермите се извършва съгласно Годишната инспекционна програма на БАБХ за официален контрол върху ВМП, която определя честотата и реда за извършване на проверките на базата на оценка на риска.

Обекти на контрол по отношение на ветеринарномедицинските продукти са: производители на ВМП, търговци на едро с ВМП и/или активни субстанции, търговци на дребно с ВМП /ветеринарномедицински аптеки/, животновъдни обекти и ветеринарномедицински практики.

Данните от проверките за контрол върху употребата и търговията на ВМП показват, че извършените проверки в обектите, които подлежат на контрол от ОДБХ надвишават минимално заложените, съгласно Инспекционната програма на БАБХ за 2016 г. Това се дължи на допълнително извършени проверки за изпълнение на издадени предписания, проверки извършени във връзка с

подадени сигнали и жалби и на база оценката на риска за всеки отделен обект, въз основа на която са били планирани допълнителни проверки, както и проверки по разпореждане от ръководството на БАБХ. В отделни обекти се констатира сериозни несъответствия с нормативните изисквания, с които се регламентира търговията и употребата на ВМП. Това налага предприемане на мерки за повишаване на ефективността на извършвания от ОДБХ официален контрол в обектите за търговия с ВМП, ветеринарномедицинските заведения и животновъдните обекти. Необходимо е да се подобрят уменията на отговорните за контрола на ВМП служители от ОДБХ за извършване на проверки, установяване на несъответствия и предприемане на последващи мерки.

Най-често несъответствия с изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност и подзаконовите нормативни актове, по отношение на търговията и употребата на ВМП се установяват при проверки на животновъдни обекти и ветеринарномедицински заведения.

Констатираните несъответствия пряко повишават риска от:

- прилагане върху животни на нелицензирани за употреба ВМП;
- невъзможност за пълно проследяване на произхода на закупуваните/прилаганите ВМП и идентифициране на третирани животни;
- прилагане на ВМП от лица без необходимата квалификация на животни, от които се получават продукти предназначени за човешка консумация;
- неспазване на карентни срокове след употреба на ВМП, за които се изискват такива;
- употреба на ВМП с изтекъл срок на годност, или с отклонения в качеството;
- съхранение на ВМП в нарушение на изискванията, предписани от производителя;
- първопричина за несъответствието.

В резултат на констатирани несъответствия при извършените проверки на обектите за търговия и употреба на ВМП през 2016 г. са издадени 407 предписания и са съставени 39 акта за установяване на административно нарушение.

Извършените проверки от страна на ОДБХ надвишават минимално предвидените съгласно Годишния план за официален контрол на ВМП за 2016 г., което се дължи на допълнително възложени проверки във връзка с постъпили жалби и сигнали и при данни за извършване на търговия и употреба на ВМП в нарушение на законоустановените изисквания.

Установява се тенденция към увеличаване на количествата използвани антимикробни продукти в животновъдните обекти. Предприети са действия във връзка с рисковете по отношение на контрола на остатъчните количества от антимикробни ВМП в суровини и храни от животински произход и рисковете от нарастване на антимикробната резистентност вследствие на необоснована употреба на такива ВМП.

7.3.6.3. Граничен контрол

Граничен ветеринарномедицински контрол се осъществява за спазване изискванията на европейското и национално законодателство, касаещо вноса, износа и транзита на: продукти от животински произход; живи животни и фуражи; продукти от животински произход, предназначени за лична консумация от пътниците съгласно Регламент (ЕО) 206/2009 г.; на влизащите в страната домашни любимци, съпровождащи пътниците от трети страни - съгласно Регламент (ЕО) 576/2013.

Официалният контрол на търговските пратки на продукти от животински произход, фуражи и живи животни се извършва, съгласно Решение на Комисията 2007/275/ЕС. Контролът се осъществява от гранични ветеринарни инспектори - официални ветеринарни лекари на 8 одобрени от ЕК „Гранични инспекционни пунктове“ (ГИП).

Официалният граничен фитосанитарен контрол (карантинен) при внос на растения и растителни продукти за България и държави членки на ЕС, в съответствие с европейските стандарти и Директиви 2000/29, 98/22 и др. се извършва на граничните инспекционни фитосанитарни пунктове, които са идентични с ГИП.

Граничен здравен контрол върху вноса на „високорискови“ храни от неживотински произход съгласно изискванията на европейското законодателство се осъществява на определени пунктове за внос, първи пунктове за въвеждане и контролни пунктове, определени от компетентния орган и нотифицирани пред ЕК. Определените гранични пунктове за извършване на официален контрол върху вноса на храни от неживотински произход са: Капитан Андреево, Пристанище Бургас, Пристанище Варна, Пристанище Варна – запад, Летище София.

ГИП Капитан Андреево е приведен в съответствие за извършване както на ветеринарен, така и на фитосанитарен и здравен граничен контрол.

Официалният граничен контрол включва извършването на документални, идентификационни и физически проверки, включително вземане на проби и предприемане на корективни действия при установяване на несъответствие с изискванията на законодателството.

Официалният контрол върху вноса на храни от животински и неживотински произход, фуражи, живи животни, растения и растителни продукти, материали и предмети в контакт с храни, ГМО и вноса на биологично произведени храни и продукти с произход от трети страни, се осъществяват при стриктно спазване на изискванията на регламентите и директивите на ЕС, както и при спазване на националното приложимо законодателство в областта.

Резултатите от контролната дейност при внос на растения и растителни продукти, храни и фуражи от животински произход, живи животни, храни и фуражи от неживотински произход, биологично произведени продукти и храни с произход трети страни, от проведен мониторинг при внос на пресни плодове и зеленчуци с произход трети страни и крайно местоназначение Р България _са отразени в доклада за изпълнението на Единния многогодишен национален контролен план за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията (ЕМНКП) за 2016 г., изготвен в съответствие с изискванията на чл. 44 на Регламент (ЕО) № 882/2004.

7.3.6.4. Контрол на фуражите

През 2016 г. са изпълнявани стратегическите цели, заложи в Единния многогодишен национален контролен план на Република България за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията (януари 2015 г. - декември 2017 г.) (ЕМНКП) за постигане на стратегическата цел „Ефективно функциониране на системата за контрол върху фуражите”.

С цел постигане висока степен на защита здравето на хората и животните, опазване на околната среда и защита от заблуди през годината е извършван регулярен, ориентиран към риска контрол на всеки един от етапите на производство, преработка, съхранение, транспортиране, разпространение, включително изхранване с фуражите. Контролът обхваща както обекти от фуражния сектор, така и животновъдни обекти, които произвеждат фуражи, или само изхранват животни.

Контролът на фуражите през 2016 г. следва следните приоритети:

- Постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните и околната среда посредством провеждане на ефективен контрол на всички етапи от производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране, разпространение, включително хранене на животни;
- Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с фуражи;

- Ефективно функциониране на системата за контрол на фуражи;
- Извършване на редовен и ориентиран към риска контрол на процесите при операторите от фуражния сектор на всеки етап от производство, преработка, съхранение и разпространение на фуражи, включително хранене на животни;
- Извършване на контрол на фуражи, относно съдържание на нежелани и забранени субстанции, както и контрол за съответствието им с предоставената на клиентите информация;
- Ефективен контрол върху генетично модифицирани фуражи, контрол на пускането на пазара, проследяването и етиктирането на фуражи, които съдържат или са произведени от ГМО;
- Контрол по спазване на фуражната забрана, свързана с трансмисивни спонгиформни енцефалопатии.

Регистрация и одобрение на обектите във фуражния сектор

В съответствие с изискванията на Закона за фуражите и Регламент (ЕО) № 183/2005 относно хигиена на фуражите извършваните дейности в сектор „Фуражи“ се осъществяват само в обекти, които са одобрени или регистрирани от Българската агенция по безопасност на храните.

На интернет сайта на БАБХ са публикувани и се поддържат актуални 7 национални регистъра на одобренията и на регистрираните обекти във фуражния сектор за дейностите, определени в член 9 и член 10 на Регламент (ЕО) № 183/2005.

Съгласно подписани двустранни споразумения между Китайската Народна Република (КНР) и Република България, отдел „Контрол на фуражите“ поддържа 2 списъка:

- Списък на одобренията предприятия за износ на царевица за КНР;
- Списък на одобренията предприятия за износ на люцерна за КНР.

Същите са публични и са достъпни за потребителите на интернет страницата на БАБХ.

В изпълнение на изискванията на член 19 на Регламент (ЕО) № 183/2005, Регистърът на одобренията оператори от фуражния сектор е достъпен на сайта на ГД „Здравеопазване и безопасност на храните“ към Европейската комисия.

Операторите в сектор „Фуражи“ се регистрират и/или одобряват за всички обекти под техен контрол, за всяка извършвана от тях дейност.

Към 31 декември 2016 г. се наблюдава увеличение на броя на регистрираните обекти от фуражния сектор и на одобренията обекти, съответно с 1% и с 5% на годишна база.

Към 31.12.2016 г. броят на заличените регистрации, по искане на оператора на основание чл. 16, ал. 10, т. 1 от Закона за фуражите е 209 броя, като намалява с 20,8% в сравнение с 2015 г..

Отнетите удостоверения за регистрация общо за всички дейности, на основание чл. 16, ал. 10, т. 2 от Закона за фуражите и прилагане на чл. 15 от Регламент (ЕО) № 183/2005, нарастват до 41 броя (при 17 броя за 2015 г.). Най-честата причина за това е временно преустановяване на дейността на оператора за срок по-дълъг от една година.

Към 31 декември 2016 г. са издадени 21 удостоверения за одобрение, което е с 1 брой повече спрямо 31 декември 2015 г. При заличените одобрения се наблюдава увеличение с 2 броя на годишна база, до 13 броя.

Таблица V.7. Брой регистрирани и одобрени обекти във фуражния сектор в съответствие с изискванията на чл. 9 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 към 31.12.2016 г.

Заявена дейност	Брой регистрирани обекти	Брой одобрени обекти
I. Регистрирани обекти по чл. 9 на Регламент (ЕО) № 183/2005	3 379	
1. Производители на добавки	4	
2. Производители на премикси от добавки	2	
3. Производители на комбинирани фуражи	266	
4. Оператори, извършващи дейности разфасоване, пакетирание, препакетиране и търговия с комбинирани фуражи и фуражни суровини	58	
5. Опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	8	
6. Смилане, опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	5	
7. Производители на фуражни суровини	416	
8. Търговци на фуражи	2 080	
9. Оператори, транспортиращи фуражи	503	
10. Оператори, отдаващи складове под наем	37	
II. Регистрирани обекти на ниво първично производство на земеделски култури, предназначени за фуражи по чл. 9, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) 183/2005[1]	10 415	
1. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи първични фуражи по местонаоодение на имота	6 923	
2. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи силажи, като използват силажни добавки, като фуражите са предназначени само за нуждите на собствената им ферма	785	
3. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи изключително за собствената си ферма, без да използват добавки и премикси, като използват допълващи фуражи	2 594	
4. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи и произвеждащи силажи, предназначени само за нуждите на собствената им ферма	113	
III. Одобрени обекти по чл. 10, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 2 на Регламент (ЕО) №183/2005		
1. Производители на фуражни добавки		6
2. Производители на премикси, изготвени на основата на фуражни добавки		5
3. Производители на комбинирани фуражи		48
4. Търговци на фуражни добавки и премикси		85
5. Оператори, извършващи дейност деконтаминация на фуражи		1
6. Оператори, извършващи дейност смесване на мазнини		3
Общо одобрени обекти по чл. 10, упражняващи дейности съгласно чл. 5, § 2 на Регламент (ЕО) 183/2005		148
IV. Одобрени обекти по чл. 55 от Закона за фуражите		
1. Производители на медикаментозни фуражи		10

Заявена дейност	Брой регистрирани обекти	Брой одобрени обекти
Общо одобрени обекти по чл. 55 от Закона за фуражите		10
Общо регистрирани и одобрени обекти, в които се упражняват дейности по чл. 9 и чл. 10, чл. на Регламент (ЕО) 183/2005		13 950

Източник: БАБХ

¹ Информацията се предоставя от дирекция „Директни плащания и идентификация на земеделските парцели“, Министерство на земеделието, храните и горите. На основание член 3, ал. 2 и съгласно член 8, алинея 4 от Наредба № 3 за създаване и подържане на регистър на земеделските стопани, лицата, които упражняват дейност по член 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) № 183/2005 (на ниво първично производство на фуражи), заявяват дейността си чрез попълване на общото заявление за регистрация на земеделски стопанин и Приложение № 3, Декларация за извършване на дейности с първични фуражи. Списъкът на регистрираните земеделски стопани на ниво първично производство на фуражи по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) №183/2005 се публикува на интернет страницата на Българска агенция по безопасност на храните.

Таблица V.8. Брой регистрирани и одобрени обекти във фуражния сектор през 2015 и 2016 г.

Заявена дейност от оператора	Брой обекти към 31.12.2015 г.	Брой обекти към 31.12.2016 г.	Изменение в %
Производители на фуражни суровини, различни от първичното производство на фуражи	414	416	0,5%
Регистрирани търговци на фуражи	2 078	2 080	0,01%
Регистрирани производители на добавки, премикси и комбинирани фуражи	263	272	3,4%
Одобрени производители на добавки, премикси и комбинирани фуражи	54	59	9,3%
Одобрени оператори за смесване на мазнини или за детоксикация на фуражи	4	4	0,0%-
Одобрени търговци	79	85	7,6%
Одобрени производители и/или търговци на медикаментозни фуражи	10	10	0,0%-
Оператори на ниво първично производство на фуражи (земеделски стопани)	9 790	10 415	6,4%
Други видове оператори, в т.ч. предприятия, транспортиращи фуражи и оператори, отдаващи складове под наем	526	609	15,8%
Общо регистрирани и одобрени обекти	13 218	13 950	5,5%

Източник: БАБХ

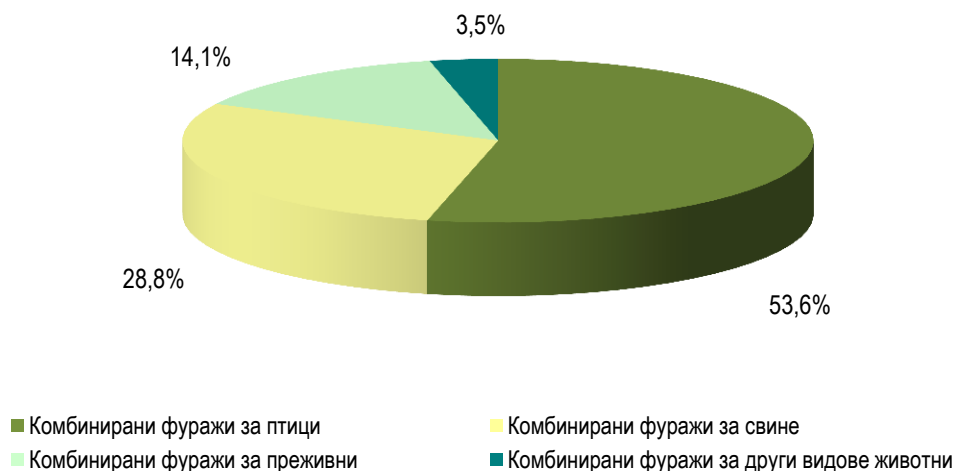
Производство на комбинирани и медикаментозни фуражи

В изпълнение на чл. 146 от Закона за фуражите, за 2016 г. са предоставени данни за произведени общо 1 189 992 тона комбинирани фуражи (КФ), в т. ч. 191 497,3 тона, съдържащи кокцидиостатици. В сравнение с 2015 г., производството на комбинирани фуражи се увеличава с 3,3%.

През 2016 г. делът на производството на комбинирани фуражи за нуждите на собствените животновъдни стопанства е 35% от общото произведено количество, а този за пазара – 65%, при съответно 36,1% и 63,9% през 2015 г.

През 2016 г. в страната са произвеждани медикаментозни фуражи само за свине, в размер на 30 971 тона - със 7,2% повече в сравнение с предходната 2015 г. Делът на производството на медикаментозни фуражи през годината за нуждите на собствените животновъдни стопанства е 59,1% от общото произведено количество, а този за пазара – 4,9%.

Фигура V.1. Производство на комбинирани фуражи по видове животни в %

Източник: БАБХ

Таблица V.9. Производство на медикаментозни фуражи през 2016 г. по области

Област	Медикаментозни фуражи за свине (тона)		
	за пазара	за собствени ферми	Общо
Варна	4 986	13 705	18 691
Разград	0	1 683	1 683
Русе	845	4 257,5	5 102,5
Стара Загора	0	356,5	356,5
Шумен	2 891	1 982	4 873
Ямбол	265	0	265
Общо	8 987	21 984	30 971

Източник: БАБХ

През 2016 г. контролът на фуражите следва определените основни специфични (оперативни) цели, които са свързани със стратегическите цели, определени в ЕМНКП на Република България за 2015 - 2017 г., а именно:

- Да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията за безопасност;
- Проверка на съответствието с изискванията на законодателството за пускането на пазара и употребата на фуражите (етикетиране).

В съответствие с чл. 17 от Регламент (ЕО) № 178/2002 и съображение (6) от Регламент (ЕО) № 183/2005, операторите от фуражния сектор са отговорни за безопасността на произведените от тях фуражи, за опазване на здравето на животните и за предотвратяване на рисковете за околната среда.

Официалният контрол на фуражите е планов и текущ. Текущият контрол включва последващи проверки, при съмнение и разследване (сигнали, уведомления по системата RASFF и др.).

Плановият контрол се основава на база критерии за оценка на риска. През 2016 г. е изпълняван „Рамков план за контрол на фуражите за 2016 г.“ и са прилагани указания за работа по неговото изпълнение.

Резултати от контролната дейност през 2016 г.

Рамковият план за контрол на фуражите обхваща три контролни системи: „Фуражи и хранене на животните“, „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и странични животински продукти“ и „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти“.

- **Резултати от контролната дейност по контролна система „Фуражи и хранене на животните“**

Цялостният напредък при постигането на стратегическите и специфичните цели по контролна система „Фуражи и хранене на животните“ се оценява като положителен. Към 31.12.2016 г. са изпълнени 104,3% от заложените в Рамковия план за контрол 2016 г. брой проверки. През годината са извършени 4 119 планови проверки - с 6,2% по-малко в сравнение с 2015 г., въз основа на извършената оценка на риска от операторите във фуражния сектор. По-малкият брой извършени планови проверки през 2016 г. се основава на извършената оценка на риска на операторите от фуражния сектор.

До 31.12.2016 г. са извършени общо 4 880 броя проверки, като за всяка от тях е съставен констативен протокол.

Таблица V.10. Брой планирани и извършени проверки за 2016 г. на всички етапи от производството (вкл. първично производство на фуражи), преработката, разпространението и изхранването на фуражи

Брой планирани проверки	Брой извършени проверки				
	Планови/извънпланови	последващи	разследване	по сигнал	Общо
3 951	4 119	569	162	30	4 880

Източник: БАБХ

По отношение на анализиранияте фуражи не се наблюдават сериозни несъответствия, които да доведат до опасност за здравето на животните или общественото здраве.

Не са редки случаите, при които не се изпълняват плановете за самоконтрол от страна на операторите от фуражния сектор и фермерите.

Типът и мястото на установяване на несъответствията не представляват потенциален риск за животните.

Констатираните несъответствия и вида на операторите, при които са установени, са взети предвид при оценката на риска при планирането на рамковия план за контрол 2017 г.

Причините, които водят до несъответствията са неосъзната отговорност на операторите в съответствие с Регламент (ЕО) №178/2002, недостатъчни познания за изискванията на законодателството и недостатъчни финансови ресурси от страна на операторите от фуражния сектор за инвестиции в ново оборудване, което оказва влияние върху спазването на хигиенните изисквания.

През 2016 г. при проверките на обектите във фуражния сектор са взети проби за анализ по показатели, декларирани от производителя за съответствие, както и за спазване на допустимите стойности за безопасност, определени в законодателството.

Общият брой на анализи от взети проби за официален контрол през 2016 г. е 3 096 броя. От тях, 460 броя са за хранителен състав (получени са 26 несъответстващи резултати или 5,7% от пробите,

което е увеличение с 36,8% на годишна база); 326 броя за фуражни добавки, с фиксирано максимално съдържание, в това число разрешени кокцидиостатици (несъответствия са установени при 33 анализи, като основно несъответствията са относно съдържанието на цинк и мед - 10,1% от пробите, което е увеличение с 37,5% на годишна база); 1 983 броя за нежелани вещества (получени са 27 несъответстващи резултати или 1,4%, което е с 55,7% по-малко спрямо 2015 г.); 91 броя анализи за забранени за влагане медикаментозни субстанции, като фуражни добавки и за неизбежен пренос в нецелеве фуражи (получени са 9 несъответстващи резултати, три от които са потвърдени след искане от оператора за извършване на повторна експертиза).

Несъответстващите резултати от анализи са 9,9% от общия брой извършени анализи, което е увеличение на броя несъответствия с 5,1% спрямо 2015 г.), 207 броя за микробиологични изследвания – салмонела (установени са 2 броя несъответстващи анализа, което е намаление със 71,4% спрямо 2015 г.).

Взети са 29 броя проби от фуражи за наличие на ГМО (идентичен брой с взетите през 2015 г.), като в 12 от тях (41,4%) е установено наличие на ГМО – всички открити генетични модификации са разрешени в съответствие с Регламент (ЕО) № 1829/2003.

При извършения анализ на получените резултати се установява, че се увеличават случаите, при които лабораторно е доказано съдържание на забранени за влагане лекарствени субстанции като фуражни добавки и несъответствие на стойностите на хранителния състав (фуражните добавки във фуражите, декларирани от производителите и лабораторно установените такива). Установените несъответствия от проби за анализ за съдържанието на забранени за влагане лекарствени субстанции като фуражни добавки са следствие на нерегламентирана употреба на лекарствени продукти от производители на комбинирани фуражи, основно за свине. За установените несъответствия на операторите е наложена санкция по Закона за фуражите, като обжалваните наказателни постановления са потвърдени от Съда на първа и втора инстанция. При двама оператори е установено несъответствие – неизбежен пренос на кокцидиостатици в нецелеве фуражи, което е следствие на недобро почистване след производство на комбиниран фураж, съдържащ целево добавен кокцидиостатик.

При извършения анализ на взетите проби от фуражи за наличие на ГМО през 2016 г. не са установени наличия на неразрешени за влагане генетично модифицирани фуражи и несъответствия с разпоредбите на законодателството. През годината е установен 1 случай на недеklarирана генетична модификация във фураж (поради кръстосано замърсяване при транспортирането на фуража). В случая са предприети своевременни мерки и действия с цел изясняване на причината за несъответстващите резултати, направени са предписания и са предприети корективни действия.

През 2016 г. за съдържание на микотоксини са анализирани общо 295 броя проби от фуражи, в т.ч. и 70 проби от фуражи, предназначени за износ за трети държави. В сравнение с 2015 г., пробите от фуражи, предназначени за износ за трети държави са със 73 по-малко. Пробите от фуражи, взети в изпълнение на Рамковия план за контрол на фуражите през 2016 г. са със 7 броя или с 3,1% по-малко спрямо 2015 г.. Причините за това са намалението на разследвания във връзка с несъответстващи резултати през 2016 г. и метеорологичната обстановка през годината, която не води до замърсяването на реколтата с микотоксини.

- **Контрол на фуражи по контролна система „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и странични животински продукти“**

Контролира се спазването от страна на операторите от фуражния сектор на тоталната фуражна забрана (чл. 7 и Приложение IV към Регламент (ЕО) № 999/2001) и вътревидовата фуражна забрана (чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009) по отношение на преработените животински протеини.

При извършените документални и физически проверки през 2016 г. от инспекторите, отговорни за

официалния контрол на фуражи, не са констатирани нарушения на чл. 7 и Приложение IV на Регламент (ЕО) № 999/2001 и на чл. 11 на Регламент (ЕО) № 1069/2009 относно фуражните забрани.

Взетите проби от фуражи за наличие на съставки от животински произход в изпълнение на рамковия план за контрол на фуражите през 2016 г. са 364 броя и 16 броя проби, взети при извършените през отчетния период разследвания във връзка със съмнение за наличие на скрейпи.

Протеините от животински произход са рискови по отношение на замърсяване с микроорганизми, поради което се вземат проби от фуражи и за наличие на микробиологично замърсяване от салмонела и ентеробактерии.

Взетите проби от фуражи за наличие на салмонела за 2016 г. са 33 броя, а за ентеробактерии - 18 броя. При осъществения лабораторен контрол не са установени положителни случаи на наличие на салмонела или ентеробактерии във фуражи.

През 2016 г. се констатира, че 2 оператори са нарушили изискванията на чл. 7 и Приложение IV към Регламент (ЕО) № 999/2001) и са произвеждали или търгували фуражи, съдържащи частици от сухоземни животни. Всички налични партии от несъответстващите фуражи са унищожени след издаване на разпореждане за унищожаване от инспекторите, отговорни за официалния контрол на фуражи в съответната ОДБХ.

- **Контрол на фуражи по контролна система „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти”**

Българска агенция по безопасност на храните контролира производството и търговията на медикаментозни фуражи. Следи се за спазване на изискванията на Наредба № 1 от 2014 г. за изискванията за производството и/или търговията с медикаментозни фуражи и/или с междинни продукти за производството им (Обн. ДВ. бр. 26 от 21.03.2014 г.).

Към 31.12.2016 г. са одобрени 10 обекта за производство и/или търговия с медикаментозни фуражи и/или с междинни продукти по чл. 55в, ал. 1 от Закона за фуражите.

През 2016 г. са извършени общо 12 проверки на одобрени оператори, извършващи дейност „Производство на медикаментозни фуражи”, от които 10 планови проверки, 1 последваща проверка и 1 разследваща проверка. Във връзка с установените несъответствия са извършени разследвания и са дадени съответни предписания.

Одити на оператори от фуражния сектор

През 2016 г. са извършени 204 одита (81,27% от планираните 251 броя) на оператори във фуражния сектор. Може да се направи заключение, че същите са разработили, въвели и прилагат процедури, основани на принципите на HACCP, с което са изпълнени изискванията на чл. 6 и чл. 7 от Регламент (ЕО) № 183/2005. При някои оператори е установено, че процедурите, основани на принципите на HACCP не са актуални към момента. За всички установени несъответствия са дадени препоръки, по които операторите са предприели корективни действия. Същите са проверени за изпълнението им и са закрити.

7.3.6.5. Проверка на ефективността на официалния контрол на фуражи

Съгласно одобрена „Програма за извършване на проверки на ефективността на официалния контрол на фуражите, извършван от ОДБХ“, експерти от отдел „Контрол на фуражите” към дирекция Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите“на животните, ЦУ на БАБХ в периода януари – март 2016 г. са извършени планираните 3 проверки за оценка на ефективността на извършвания контрол от ОДБХ Перник, Благоевград и Кюстендил, съгласно чл. 8, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 882/2004.

Програмата е изпратена до всички ОДБХ и е публикувана на интернет страницата на БАБХ:

На основание направените констатации при проверките, екипът от експерти прави препоръки, с цел подобряване на организацията за планирането и извършването на официалния контрол на фуражите, който да е ефективен и да е в съответствие със заложените цели. При извършените 3 проверки за ефективността на извършвания официален контрол на фуражите са дадени общо 16 препоръки с цел подобряване на ефективността на извършвания официален контрол на фуражите.

За резултатите от извършените проверки на ефективността на извършвания официален контрол на фуражите са изготвени подробни доклади, които са изпратени до съответната областна дирекция по безопасност на храните за предоставяне на информация за предприетите корективни действия по направените препоръки.

В отчетния период е извършена и една извънпланова проверка на ефективността на официалния контрол извършван от ОДБХ Софийска област.

Постигнатите резултати в сектор „Фуражи“ се потвърждават от направените оценки при извършените проверки на извършвания официален контрол на фуражите от Главна дирекция „Верификация на официалния контрол“, ЦУ на БАБХ. Установени са несъществени несъответствия, за които са направени препоръки.

7.4. Анализ на рисковете по хранителната верига

Центърът за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) е научна структура за оценка на риска в областта на безопасността на храните и фуражите, здравеопазването и хуманното отношение към животните, растителната защита и здравето на растенията, при спазване на принципите за прозрачност, достъпност, обективност и безпристрастност като независим, отзивчив и доверен партньор на управляващите риска компетентни органи – МЗХГ, БАБХ и др., както и активно да допринася за високото ниво на защита на потребителите.

Основната цел на ЦОРХВ е да извършва независима научна оценка по здравеопазване на животните и растенията и безопасност на храните чрез пряко възлагане от Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ), БАБХ или други държавни органи, физически и юридически лица, като допринася за високото ниво на защита на потребителите.

В ЦОРХВ е ситуиран Националният контактен център на ЕОБХ, който осъществява връзката между ЕОБХ, ЦОРХВ и националните научни организации по оценката на риска на държавите членки. ЦОРХВ работи в мрежа от научни организации, както и с компетентни органи и заинтересовани страни, имащи отношение към безопасността на хранителната верига.

ЦОРХВ изготвя независими научни становища и оценки на риска и оказва научна и техническа помощ по модела на ЕОБХ, които служат за вземане на решения за управление на рисковете по хранителната верига. ЦОРХВ, като компетентен орган по подобие на ЕОБХ, изпълнява своите задачи в условия, които му позволяват да служи за референтна институция по силата на своята самостоятелност, научно и техническо качество на представените от него становища и информация, която той разпространява.

През 2016 г. са изготвени 32 научни становища в различни области, 6 оценки на риска, 138 информации и 12 ежемесечни анализи на данните по Система за бързо предупреждение на храни и фуражи (RASFF).

По отношение на здравеопазване на животните, във фокуса на дирекцията по оценка на риска към ЦОРХВ са три трансгранични и особено опасни заболявания: Заразен нодуларен дерматит по говедата, Високопатогенна Инфлуенца А по птиците и Африканска чума по свинете. В тази връзка са изготвени 5 научни становища, както следва: „Научно становище, относно необходимостта от

извършване на „спешна ваксинация“ срещу заразния нодуларен дерматит“; „Научна оценка за Роговата муха (*Haematobia irritans irritans*), като ектопаразит и възможен вектор за предаване на вируса на заразния нодуларен дерматит по говедата у нас и устойчивост на вируса“; „Научно становище за рисковете, които следва да се имат предвид преди употребата на неразрешени ваксини за спешни ваксинации“; „Научно становище за „Дефиниране на случаите на инфлуенца с оглед оптимизиране на чувствителността и специфичността на лабораторните изследвания за целите на надзора“; „Становище за огнищата на Инфлуенца А сред домашните птици във Франция, причинени от високо патогенни щамове: H5N1; H5N2 и H5N9 и риска за България“.

Във връзка с горепосочените заболявания са изготвени още 5 анализи и оценки на риска и 14 информации. Проведени са и теренни епизоотологични проучвания за заразен нодуларен дерматит по говедата на територията на страната.

Към EFSA и ЕК са отправени предложения за изменение на нормативната уредба за борба със Заразния нодуларен дерматит, някои от които са приети и въведени с Решение на Комисията.

Проведен е и семинар от ЦОРХВ в ССА на тема “Възможни рискове от проникване и мерки за контрол на Африканска чума по свинете в България“.

Изготвени са още 7 научни становища, отнасящи се до други направления в областта на опазване здравето на животните.

Изготвени са и 5 информации, касаещи различни направления от сектора, както и анализи на данните от информационната система на ЕС за обявяване на някои особено опасни болести по животните - 52 ежеседмични информации.

По отношение на различни по вид биологични опасности са изготвени 17 информации, касаещи биологични агенти, причиняващи тежки заболявания, като Зика вирусна инфекция, салмонелози, хранителни токсикоинфекции, причинени от *E. Coli*, ехинококоза, туберкулоза по говедата и др.

Отбелязан е и проблемът с кризата с мигрантите в Европа, която създава рискове от влошаване на епидемичната и епизоотичната обстановка в приемащите европейски страни.

Във връзка с рисковете, свързани с повишено съдържание на пестициди в храни и фуражи са изготвени 14 научни становища.

В направление „Здраве на растенията“ са изготвени 2 научни становища, 1 оценка на риска и 17 информации.

По отношение на оценката на препарати за растителна защита са разгледани 33 броя досиета на продукти за растителна защита, извършени са 58 броя оценки и са предадени 16 доклада за оценка на ПРЗ към БАБХ. С преминаване на оценката на ПРЗ към ЦОРХВ е изпълнено изискването на Регламент (ЕО)1107/2009 за "извършване на независима, обективна и прозрачна оценка" чрез разделянето на оценката на продуктите за растителна защита от контрола върху тях.

В направление „Материали и предмети, предназначени за контакт с храните“ са изготвени 2 научни становища и 11 информации.

През 2016 г. са изготвени 1 научно становище и 11 информации по отношение на храните (свързани с свързани с добавките в храните, нови храни, диетични референтни стойности, хранене, напредъка на научната оценка на риска, анализ на нотификации по RASFF, отнасящи се до храни), като и 1 научно становище и 10 информации по отношение на ГМО.

ЦОРХВ е изготвил ежемесечни анализи на данните, получени от Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) през 2016 г.; както и информация за: система за молекулярен надзор, основаваща се на възможността за предоставяне на сравними резултати от

диагностичните лаборатории; събиране, обобщение, изпращане на резултати от лабораторни изпитвания за зоонози и зоонозни агенти; събиране, обобщение, изпращане на резултати от лабораторни изпитвания за остатъци от пестициди; събиране, обобщение, изпращане на резултати от лабораторни изпитвания за химични замърсители в храни и фуражи и др.

През 2016 г. Центърът за оценка на риска организира провеждане на срещи, научни конференции и обучения. Експерти от ЦОРХВ са взели участие в работни групи по създаване на нормативни документи, в международни срещи и работни групи на EFSA, МЗХГ и БАБХ и др., както и в изготвянето и изпълнение за проекти, финансирани от ЕС, EFSA и МОН.

7.5. Законодателни промени в областта на безопасността на храните

По отношение на безопасността на храните

- Изготвен е проект на нов Закон за храните;
- Изготвен е проект на Закон за управление на хранителната верига;
- Изготвен е проект за допълнение на Наредба № 1 за хигиената на храните. Проектът е нотифициран пред Европейската Комисия и останалите държави-членки, в процес на изготвяне е предварителна оценка на въздействието;
- Изготвен е проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на Наредбата за специфичните изисквания към млечните продукти. Проектът е нотифициран пред Европейската Комисия и останалите държави-членки, в процес на изготвяне е предварителна оценка на въздействието;
- Изготвена и публикувана в ДВ бр. 46 от 17 юни 2016 г. е Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 4 от 15 юли 2014 г. за специфичните изисквания към производството на суровини и храни от животински произход в кланични пунктове, тяхното транспортиране и пускане на пазара.

По отношение на здравеопазване на животните и здравето на растенията са разработени:

- Тарифа за определяне на цените, които се заплащат за изпълнението на мерките по програмата за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болести по животните и зоонози, одобрена с Постановление № 78 от 12 април 2016 г. на Министерския съвет;
- Тарифа за таксите, които се събират от Центъра за оценка на риска по хранителната верига, одобрена с Постановление № 223 от 29 август 2016 г.;
- Устройствен правилник на Центъра за оценка на риска по хранителната верига, приет с ПМС № 231 от 08.09.2016 г.;
- Наредба № 11 от 15 юли 2016 г. за условията, при които карантинни вредители, растения, растителни продукти и други обекти могат да се използват за научни изследвания и селекция;
- Наредба № 14 от 19 септември 2016 г. за опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители;
- Наредба № 19 от 8 ноември 2016 г. за условията и реда при които се извършва биологично изпитване на продукти за растителна защита;
- Наредба № 21 от 23 ноември 2016 г. за условията и реда за регистрацията, етикетирането, пускането на пазара, употребата и контрола на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати;
- Наредба № 1 от 5 януари 2017 г. за съхранение, транспортиране и износ на неодобрен активни вещества, обн. в ДВ. бр. 5 от 2017 г.;

- Проект на Наредба за условията и реда за производството, пускането на пазара, търговията, преупаковането, транспортирането и съхранението на продукти за растителна защита;
- Проект на Наредба за условията и реда за интегрирано производство на растенията и растителни продукти и контрола върху него. Предстои нотифициране по реда на Директива (ЕС) 2015/1535 с период на изчакване 3 до 6 месеца;
- Проект на Наредба за разрешаване на продукти за растителна защита – проектът е изработен в работна група и е на етап отразяване на бележки от вътревъдомствено съгласуване. Предстои нотифициране по реда на Директива (ЕС) 2015/1535 с период на изчакване 3 до 6 месеца.

Дейности през 2017 г.

Дирекция „Политики по агрохранителната верига“ подготвя Годишен доклад за изпълнението на Единния многогодишен национален контролен план за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията за 2016 г. (спазвайки изискванията на Решение на Комисията 2008/654/ЕС), както и Обобщение/Резюме към доклада, спазвайки определена структура по контролни системи.

През 2017 г. тече процес на привеждане на националното законодателство в областта на храните и фуражите, здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията, растителния репродуктивен материал и продуктите за растителна защита в съответствие с новоприетите принципи за безопасна агрохранителна верига на ниво Европейски съюз.

Предприети са мерки за довършване на проекти на следните нормативни документи:

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 52 от 28 април 2006 г. за здравните изисквания към овце и кози при придвижването или транспортирането им между Република България и държавите - членки на Европейския съюз, за определяне на здравния статус на обектите, от които произождат, и допълнителните гаранции за здравния статус на тези обекти;
- Наредба за условията и реда за употреба на продукти за растителна защита;
- Наредба за условията и реда за контрол върху търговията, преупаковането, съхранението и употребата на продукти за растителна защита;
- Наредба за съдържанието и реда за водене на публичните регистри в областта на растителната защита;
- Закон за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност. Промените целят осъвременяване на нормативната уредба за регулация на селскостопанските дейности. С изменение на чл. 133 от Закона за ветеринарномедицинската дейност общинските съвети ще могат да издават наредби за правилата, при които отглеждат животни в съответната община.

Дирекция „Политики по агрохранителната верига“ подготвя нотификациите на проектите на нормативни актове от компетентността на МЗХГ, които съдържат разпоредби, засягащи функционирането на вътрешния пазар на ЕС и се организира и координира обмена на информация по отношение на техническите регламенти, нотифицирани от други държави-членки.

В тази връзка, през първото полугодие на 2017 г. са изготвени: нотификации на национално законодателство на Р България по 10 проекта на нормативни актове; 4 броя отговори на коментари и становища по нотификации на национално законодателство на Р България; 1 коментар по нотификации на национално законодателство на други държави членки; 124 броя препратени нотификации на национално законодателство на други държави членки по компетентност.

8. Селекция и репродукция в животновъдството

8.1. Управление на националните генетични ресурси в животновъдството

Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ) подпомага министъра на земеделието, храните и горите при провеждане на държавната политика в областта на развъдната дейност и управление и съхранение на генетичните ресурси. Агенцията осъществява мониторинг на състоянието на националните генетични ресурси, както и координация на дейностите, свързани с управлението им.

ИАСРЖ участва в управление на националните генетични ресурси в животновъдството чрез организиране и участие в дейността на Националния съвет по управление и съхранение на генетичните ресурси. През 2016 г. са проведени 26 заседания на Съвета по секции за отделните направления в животновъдството, където са обсъждани проблемите на съответния бранш и са направени редица предложения за подобряване на развъдната дейност.

През 2016 г. Агенцията е определила развъдния статус на стадата, рисковия статус на породите и тренда на изменение. През годината развъдните организации в страната контролират 26 автохтонни породи, които са и обект на подпомагане по мярка 214 „Агроекологични плащания“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007 - 2013 г. и мярка 10 „Агроекология и климат“ от ПРСР за периода 2014 - 2020 г.

През периода 2009 - 2016 г. има породи с понижен статус на застрашеност, но няма изчезнали породи. Като изчезваща порода може да бъде определена единствено породата „Плевенски кон“. Тревожно е и състоянието на Старозагорската овца, Бялата маришка овца, Копривщенската овца, Местната карнобатска овца и Брезнишката овца, а от комерсиалните породи - на Карнобатската и Тракийската тънкорунни, Дунавския кон и Дунавската бяла свиня. Опазването им ще изисква разработването на по-специални мерки.

ИАСРЖ поддържа информационна база данни за състоянието на генетичните ресурси по образец на базата EFABIS на Европейската регионална фокусна точка. Националната система е свързана с EFABIS, а последната - с информационната система DAD-IS на Световната организация по прехраната (FAO). Тази интеграция дава възможност за трансфер на данни от националната към европейската и световната информационни системи, като информацията е актуализирана и през 2016 г.

През 2016 г., съвместно с развъдните организации е извършена актуализация на данните в Информационната система за местните породи селскостопански животни, като в края на годината са регистрирани 113 161 броя животни от 33 породи. Посредством унифициране на информацията, събирана за отделните породи, системата осигурява ефективен електронен достъп до данните, необходими за управлението на генетичните ресурси в животновъдството на всички участници в този процес и предоставя нови възможности за информационно обслужване.

ИАСРЖ управлява и поддържа Национална генетична банка с две хранилища (София и Сливен), в които се съхранява криоконсервирана семенна течност от различни видове и породи животни. Към края на 2016 г. в Национална генетична банка се съхраняват общо 3 046 648 дози дълбоко замразена семенна течност. В нея се поддържа голямо разнообразие от консервиран генетичен материал от 267 говеда, 18 биволи, 4 коча и един жребец, от 20 породи говеда, 3 породи биволи, една порода овце и една порода коне. По този начин Генбанката допринася за обогатяване на европейското и световно генетично разнообразие, удовлетворява потребностите на развъдните организации, фермерите и животновъди. Най-голямо е разнообразието на бици от следните млечни породи: Българско черношарено, Кафяво говедо, Българско кафяво и Българско родопско, а от месодайните породи от Лимузин, Шароле, Блон Д'акитен и Абердин ангус.

Агенцията поддържа и Национален генетичен резерв като отделна част от Националната генетична банка. Резервът гарантира националния суверенитет на страната по отношение на генетичните ресурси и запазването на генетичното разнообразие, като ключ към устойчиво животновъдство.

Към 31.12.2016 г. в Националния генетичен резерв на страната се съхраняват 374 421 дози замразен семенен материал от 399 говежди, 28 биволски разплодника, от 48 коча и 4 жребца. Дозите са от 26 породи говеда (14 млечни и 12 месодайни), 4 породи биволи (Мурра, Българска мурра, Джафарабаци и Нили равни), 16 породи овце (Каракачанска, Медночервена шуменска, Местна карнобатска, Реплянска, Средностаропланинска, Дъбенска, Сакарска, Софийска, Западностаропланинска, Брезнишка и кръстоски от породата Аваси, Австралийски и Новозеландски меринос, Бурула, Перендел и Коридел) и 4 породи коне (Чистокръвен арабски, Англо-арабски, Плевенски и Български тежковозен кон).

През 2016 г. Националният генетичен резерв е обогатен с 6 504 дози от два нови разплодника от породата Симентал, три от породата Българско родопско говедо и два биволски разплодника от породата Българска мурра.

За гарантиране на по-висока биосигурност замразеният семенен материал от Националния генетичен резерв се съхранява в две криохранилища - София и Сливен.

Към края на 2016 г. в Националната Генбанка и Националния генетичен резерв се съхраняват общо 3 421 069 дози дълбоко замразена семенна течност, с 8 104 дози в повече спрямо предходната година. От тях 366 110 дози са от изчезващи и застрашените от изчезване местни и автохтонни породи, в т. ч. 305 620 дози са от пет породи говеда, 57 785 дози от една порода биволи, 1 183 дози от три породи овце и 1 522 дози от две породи коне.

ИАСРЖ управлява и поддържа двете Държавни станции за изкуствено осеменяване (ДСИО) в София и Сливен, осигуряващи развъдната дейност и съхранението на генетичните ресурси в страната. В станциите се произвежда и съхранява дълготрайно разплоден материал от ценни високо продуктивни породи от застрашени от изчезване и изчезващи местни автохтонни породи животни.

През 2016 г. в двете Държавни станции за изкуствено осеменяване се отглеждат говежди мъжки разплодници от породите Българско родопско говедо, Симентал, Шароле, Джерсей, Холщайн фризийско говедо, Холщайн черношарен, Българско кафяво говедо и биволски разплодници от породата Българска мурра.

В рамките на 2016 г. в двете станции са произведени общо 40 450 дози дълбоко замразена семенна течност от говеда и биволи под формата на пайети, което е с 23 010 дози повече в сравнение с предходната година. Голямата разлика се дължи на наложените ограничителни мерки за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта син език по преживните животни през 2015 г.

В ДСИО Сливен се поддържа депо за отглеждане на нерези с цел производство на свежа сперма за изкуствено осеменяване на свине, като от действащите нерези са произведени 1 182 дози свежа сперма и са осеменени 720 свине-майки, което е с 217 свине-майки по-малко на годишна база.

В ДСИО София се поддържа коневъдно депо, като към края на 2016 г. в него се отглеждат следните категории коне: два жребца - един от Англо арабска и един от Плевенската порода; едно жребче под три годишна възраст от Чистокръвната арабска порода; две подрастващи женски кончета от породата Плевенски кон; седем кобили, четири от които са от породата Плевенски кон, една Тракенен ВГ и две безпородни кобили използвани за подложки при получаване на сперма от жребци.

ИАСРЖ подпомага дейността на развъдните организации чрез предоставяне на възможност за: изследване на качествените показатели на контролираните признаци в нейните лаборатории;

отглеждане на мъжки животни и производство и съхранение на семенен материал; доказване на произхода на разплодни животни в нейната лаборатория.

За целта, Агенцията управлява и поддържа лаборатория за контрол на млечната продуктивност и лаборатория за контрол на вълнодайната продуктивност.

През 2016 г. в лабораторията за определяне на физико-химичния състав на млякото (гр. Сливен) са анализирани общо 6 818 млечни проби (при 39 672 проби през 2015 г.), от които 6 791 проби на Асоциация за Българско родопско говедо и Джерсея, гр. Смолян и само 27 - проби на Асоциация за развъждане на черношарената порода в България, гр. Добрич.

Лабораторията за изпитване на кочове по собствена продуктивност (гр. Шумен), обслужваща селекцията в тънкорунното овцевъдство, дава възможност да се определи величината на някои селекционни признаци и качеството на вълната по отношение на физико-механичните свойства, рандемана и количеството чисто влакно. През 2016 г. в нея са изследвани 924 броя проби от вълна, с 81 броя по-малко спрямо предходната година.

ИАСРЖ предоставя на развъдните организации различни варианти за съвместна дейност, сътрудничество и партньорство по отглеждане на мъжки разплодни животни, производство и криоконсервация на сперма от тях. Развъдните организации в говедовъдството все още подценяват дейностите по бикопроизводство и тестиране на млади бичета. През 2016 г. няма сключени договори с развъдни организации за предоставяне на телета за отглеждане в базите на ИАСРЖ, макар организациите да акцентират на бикопроизводство в развъдните си програми.

През 2016 г. е официално открита Националната генетична лаборатория, която да служи за достоверно, научно обосновано определяне на породната принадлежност на животните на съвременно ниво, признато от международната общност и да позволи извършване на референтни ДНК – анализи. С това се дава възможност да се разкрият нови закономерности, необходими при разработване на развъдни стратегии и програми за съхранение на националните генетични ресурси в животновъдството.

Чрез ИАСРЖ, България е пълноправен член на Международния Комитет по Регистрация в Животновъдството (ICAR) и като такъв получава достъп до значителна техническа информация, възможност за използване на съществуващи контакти с други международни организации, експертна помощ при акредитиране на лаборатории и много други. С въвеждането в експлоатация на съвременното оборудване в млечната лаборатория и в националната генетична лаборатория, България гарантира изпълнението на световно утвърдени методи и стандарти в областта на развъдната дейност. Това създава възможности за достъп до международните пазари за племенни животни, произведени от българските фермери.

Реализацията на семенен материал на разплодници от националния генофонд се осъществява от 9 лицензирани центрове за съхранение на сперма. През 2015 г. центрoвете са намелени на 9, а подвижните линии са увеличени на 20.

През 2016 г. са реализирани 46 821 дози сперма, което е с 18 639 дози по-малко в сравнение с предходната година. От тях, 43,3% са от български породи говеда и биволи. Стабилно нараства търсенето на семенен материал от Българско родопско говедо, което е на второ място след Българско черношарено говедо.

През последните години силно нараства интересът за запазване на генетичното разнообразие на животните, използвани за селскостопански цели. С одобрението на Глобалния план на ФАО за действие за опазване на генетичните ресурси в животновъдството, ИАСРЖ е предприела конкретни стъпки за ефективно управление и дългосрочно опазване на генетичното разнообразие в животновъдството. С тази цел е разработена десетгодишна Консервационна програма за *ex situ* управление на генетичните ресурси в Р България. В нея е предвидено в Държавните станции за изкуствено осеменяване да

постъпват разплодници от комерсиални и автохтонни породи говеда, биволи, овце, кози и коне, от които ще се консервира генетичен материал. С изпълнение на криоконсервационната програма, Националният генетичен резерв и Националната генетична банка ще се обогатят с потенциално полезни гени от 11 породи говеда, 1 порода биволи, 26 породи овце, 4 породи кози и 13 породи коне.

В изпълнение на програмата, през последните 3 години ИАСРЖ е предприела дейности за възстановяване на породата Българско червено говедо. В тази връзка са издирени 13 типични животни, отговарящи на породните описания на породата. Осигурен е семенен материал от високо класни бици.

В изпълнение на програмите за спасяване от изчезване и възстановяване на породите Дунавски, Плевенски кон и Български тежковозен кон, продължават да действат сключените през 2013 г. договори на ИАСРЖ с Асоциация за възстановяване и развитие на породите Плевенски кон и Гидран и Асоциация на коневъдите в България. Целта е получаване и стокиране на сперма от жребци от породите: Дунавски, Плевенски и Български тежковозен кон; извършването на ембриотрансфер и естествено покриване на кобили от породата Дунавски и Плевенски кон.

С оглед предотвратяване изчезването на породите Дунавски и Плевенски кон е създаден екип за разработване, изпитване и внедряване на технология за получаване, окачествяване, обработка и криоконсервация на семенна течност от жребци. През 2015 г. успешно е замразена семенна течност от жребци, която е преминала термичната проба и е пристъпено към попълване на НГР със семенна течност от жребци. Към 31.12.2016 г. са стокирани 2 542 дози семенна течност от вида коне.

За популяризиране на развъдната дейност, през 2016 г. ИАСРЖ е организираща и провела две изложения, финансирани от ДФ „Земеделие“ по схемите на държавни помощи - Национално изложение по животновъдство - гр. Сливен, Изложение Евро Тиър, гр. Ханوفر. Агенцията е организираща и провеждането на третия Фестивал на местните породи, с. Чупрене, с цел популяризиране на българските местни породи.

През 2016 г. са проведени множество срещи и са предоставени консултантски услуги и професионални съвети на развъдни организации, неправителствени организации и фермери по въпроси, свързани с развъдната дейност, технологиите на отглеждане, хранене и възпроизводство на разплодни животни.

Съветническата дейност на ИАСРЖ е насочена към популяризиране предимствата от отглеждането на местни автохтонни породи, стимулиране ефективното използване на националните генетични ресурси, поети и успешно реализирани агроекологични ангажименти по опазване на околната среда, запазване и съхранение на биологичното разнообразие на видовете и породи селскостопански животни и усъвършенстване процеса на саморегулиране и въвеждане на добрите земеделски практики.

През 2016 г. ИАСРЖ продължава да представлява България в международни органи и организации, свързани с управлението и съхраняването на европейските и световни генетични ресурси в животновъдството и да участва в работни групи и различни проекти.

8.2. Контрол и координация на развъдната дейност

През 2016 г. ИАСРЖ е извършила планови проверки на дейността на 33 развъдни организации, както и 11 проверки по жалби, сигнали и молби.

През годината Агенцията е осъществила контрол на дейността на развъдните организации чрез провеждане на проверки по схемата на държавна помощ „Помощ за водене на родословна книга и за определяне на продуктивността и генетичните качества на животните”. В съответствие с изискванията на схемата, извършените проверки обхващат развъдната дейност с животни, както следва: 68 973 говеда, 7 493 броя биволи, 205 483 броя овце, 12 457 броя кози, 39 937 броя свине, 721 243 броя птици, 6 721 броя коне, 12 612 пчелни семейства и 278 кучета.

В рамките на годината е проведен пролетен и есенен преглед на коневъдното стадо в Държавно предприятие „Кабиюк“.

ИАСРЖ е осъществила проверки за спазването на развъдната програма от бенефициентите, субсидирани по направление „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“ на мярка 214 „Агроекологични плащания“ и мярка 10 Агроекология и климат от ПРСР. Проверени са 1 805 бенефициенти, въз основа на резултатите от които са извършени съответните плащания.

ИАСРЖ е извършила контрол върху дейностите на развъдните организации на проведените през годината 25 изложби и изложения, подпомогнати по различни схеми за държавна помощ чрез ДФ „Земеделие“; Специализирана изложба Ден на Арабските коне в България в ДП „Кабиюк“, гр. Шумен; Специализирана изложба на породата Български тежковозен кон в местността Предела, общ Разлог; Специализирана изложба на коне – „Ден на Българския производител“, Балчик; Национално изложение на коне от породата Дунавски кон, София; Специализирана изложба на коне от породата Хафлингер, с. Коняво; Национално изложение на коне от породата „Източнобългарски кон“, Шумен; Специализирана изложба на Български спортен кон, с. Житница; Национално изложение на породата Ил Дьо Франс, с. Царевец, обл. Добрич; Есенна изложба на Бели и Вакли Маришки овце.

Поради липса на одобрени развъдни организации за определени породи, през 2016 г. ИАСРЖ извършва селекционна дейност в говедовъдството с 11 стопанства с 341 животни, разпределени по следните породи: Галуей - 200 животни, Шароле - 68 животни, Обрак - 60 животни и Българско червено говедо - 13 животни.

Развъдната дейност в овцевъдството с породи, за които няма развъдни организации в страната, обхваща 17 стопанства с 3 371 овце, разпределени по породи както следва: Котленска - 1 151 животни, Местна карнобатска - 1 062 813 животни, Аваси - 659 животни, Хиос - 297 животни, Романовска - 162 животни.

Селекционната дейност в козевъдството с породи, за които няма развъдни организации в страната, се извършва с 235 кози от породите Боер (101 животни) и Алпийска (134 животни).

С тази дейност на ИАСРЖ се дава възможност на фермерите, отглеждащи посочените породи за които няма създадени развъдни организации, да кандидатстват по схемите за обвързано подпомагане за животни под селекционен контрол.

Във връзка с прилагането на схемите за обвързано с производството подпомагане в сектор „Животновъдство“ за животни под селекционен контрол са извършени проверки за определяне на животните под селекционен контрол, както и отразяване на одобрените животни в системата ВетИС на БАБХ. Към 31.12.2015 г. в системата ВетИС са отразени: 104 316 говеда, 296 118 овце и 16 402 кози.

Качеството на разплодния материал, произвеждан, постъпващ и разпространяван на територията на страната, се контролира от ИАСРЖ чрез поддържане на национален регистър на мъжките разплодни животни и Регистър на развъдните стада от националния генофонд.

Към 31.12.2016 г. в Регистъра на мъжките разплодни животни са включени: 5 165 говежди бика, 267 биволски бика, 9 500 коча, 720 пръча, 1 858 жребеца, 500 нереза и 205 кучета. В Регистъра на развъдните стада са включени 5 129 стада, разпределени, както следва: говедовъдство – 1 825, биволовство – 203, овцевъдство – 1 949, козевъдство – 350, свиневъдство – 67, коневъдство – 701, птици – 6. В регистрите са включени и 160 пчелина, както и 20 собственици на кучета.

През 2016 г. в регистъра на вносителите на биологични продукти е регистриран 1 вносител, с подадени 6 уведомления за междуобщностна търговия. През годината са внесени 17 460 дози дълбоко замразена сперма от 54 говежди разплодника и 8 от вида кози. Регистрираните дози са от породите

говеда Холщайн, Кафяво, Симентал, Джерсей, Херфорд, Лимузин, Шароле, Абердин Ангус, Белгийско синьо и Партенез; и от породите кози - Саанска и Алпин.

9. Селскостопанска наука, обучение и съветническа дейност

9.1. Научноизследователска дейност и научно обслужване в селското стопанство, осъществявани от Селскостопанска академия

Научноизследователската дейност на Селскостопанска академия (ССА) е свързана с разработването на проекти от национално и общоевропейско значение в областта на селското стопанство.

През 2016 г. в Научноизследователските институти и Опитните станции към ССА са разработвани 297 национални проекта. От тях, 36 проекта са финансирани от фонд „Научни изследвания“ към Министерство на образованието и науката, 167 проекта са получили финансиране от национални ведомства и организации, а 129 проекта са финансирани от бюджетната субсидия на Академията.

9.1.1. Създадени и внедрени в производството научни продукти

В ежегодно издаваната от ИАСАС Официална сортова листа на страната за 2016 г. са вписани 247 сорта на ССА. В списък А (зърнени, фуражни, технически и маслодайни култури и тютюн) са включени 211 сорта, а в списък Б (зеленчукови, декоративни, медицински и ароматни култури и лози) - 47 сорта.

Юридическата защита на новите сортове растения, породи животни и други научни постижения на Селскостопанска академия, се осъществява чрез патенти за изобретения, свидетелства за регистрация на марки и сертификати за закрила на новите сортове растения и породи животни, издавани от Патентното ведомство на Република България. За 2016 г. са подадени 16 заявки в Патентното ведомство.

Научните продукти, получили правна закрила през 2016 г. са 10 на брой, с готовност за сключване на лицензионни договори, в т.ч.: зърнено-житни – 5; маслодайни и технически култури – 2; зеленчукови култури – 1 сорт и 2 породи животни.

ССА притежава 85% от всички издадени и поддържани сертификати за сортове растения и породи животни в Патентното ведомство.

Академията разполага със значителни и разнообразни активи от интелектуална собственост, със стратегическо значение за българското земеделие и с възможности за реализиране на икономическа изгода.

9.1.2. Трансфер на знания и научни продукти

През 2016 г. са създадени 77 демонстративни полета и ферми, където са проведени 59 открити дни и срещи на колективите на научните звена на Академията със земеделските производители за запознаване с най-новите сортове растения, породи животни и иновации в технологичните аспекти на отглеждането им.

Учените от ССА са участвали в 74 краткосрочни курса за повишаване квалификацията на селскостопанските специалисти и фермери от земеделските кооперации по производството на базови семена, отглеждане на плодоодаващи лозя, създаване и отглеждане на нови лозя, производство на посадъчен материал, отглеждане на зеленчукови култури и цветя, характерни за нашите райони, борбата срещу болестите и неприятелите, създаване на интензивни трайни насаждения, създаване и развъждане на племенни породи животни, проектиране на частни модулни ферми в областта на овцевъдството,

говедовъдството, бубарството, по конкурентоспособността и рентабилността на отделните видове производства и разработване на технологии.

Организиран са 128 научно-практически конференции, семинари, симпозиуми, кръгли маси, където са дискутирани проблемните въпроси на съвременното земеделие, икономиката и маркетинга, както и финансирането на селскостопанската наука.

През 2016 г., чрез участия в 100 различни изложения и панаири от национален и местен характер, са представени на земеделските стопани нови сортове и технологии, разработени от институтите и опитните станции в системата на ССА.

9.1.3. Квалификационна структура на учените и обучение на докторанти

Общият брой на научните работници в ССА към края на 2016 г. е 535, разпределени както следва по академични длъжности и научни степени: професори – 74, доценти – 207, главни асистенти – 104, асистенти - 150, с образователна и научна степен „доктор“ - 400 учени и с научна степен „доктор на науките“ - 18. Съотношението между хабилитирани и нехабилитирани учени в ССА е 1,1. През годината са напуснали 55 учени, а са новоназначени 27. Запазва се тенденцията от последните години за намаляване броя на учените.

През 2016 г. са хабилитирани 28 учени, от които 14 са придобили академична длъжност „професор“, а другите 14 - академична длъжност „доцент“. През годината 20 асистенти са придобили академична длъжност „главен асистент“, 20 асистенти и главни асистенти са придобили образователна и научна степен „доктор“, а един доцент – научна степен „доктор на науките“.

През 2016 г. в научноизследователските институти на ССА са зачислени в докторантура 15 докторанта (държавна поръчка). Зачислени са и 13 асистента в докторантура на самостоятелна подготовка. Общо през отчетния период се обучават в ОНС „Доктор“ 128 докторанта. Успешно защитили дисертационните си трудове и получили дипломите си за придобита ОНС „Доктор“ са 22 докторанта. Шест институти са получили 18 акредитационни листове за обучение в ОНС „Доктор“.

9.1.4. Специализирана научна периодика

ССА издава пет специализирани списания - „Bulgarian Journal of Agricultural Science“, „Растениевъдни науки“, „Животновъдни науки“, „Почвознание, агрохимия и екология“ и „Икономика и управление на селското стопанство“. Издателският съвет е взел решения, насочени към поддържане на високи критерии за оценка на постъпващите статии и постепенно преминаване към публикуване на английски език. Сключени са договори за индексирание на списанията в световната информационна система за научна и бизнес информация EBSCO Publishing.

9.1.5. Международно сътрудничество в областта на селскостопанската наука

През 2016 г. научноизследователските институти и опитните станции на ССА са взели участие по тематики от взаимен интерес в съвместни изследователски проекти, в международни семинари, конференции, консултативни срещи, специализации в чужбина, прием на чуждестранни учени и др.

През годината са изпълнявани общо 165 проекта, от които 65 на двустранна основа и лицензионни, дистрибуторски и търговски договори.

Институтите на Академията са изпълнявали 34 проекта, финансирани и подпомагани от ЕС, Организацията по прехрана и земеделие (ФАО), Международния център по генетично инженерство и биотехнология (МЦГИБ), Международната агенция за атомна енергия (МААЕ), Международния център за подобряване на царевичата и пшеницата (СИММИТ) и др.

През годината са изпълнявани съвместно с ЕС 8 проекта по Програма „Хоризонт 2020“, проекти по програма „Трансгранично сътрудничество между България и Румъния“ и проекти по програма „Здравеопазване и потребители“ с Европейската служба по безопасност на храните (EFSA).

Учени от ССА са национални координатори или участници в 4 проекта по програма COST на ЕС в областите: „Храни и Земеделие“, „Индивиди, общества, култури и здраве“ и „Науки за земята и околната среда“.

ДЗИ-Генерал Тошево, ИЗ-Карнобат и ИЗС-Русе са изпълнявали 52 лицензионни, дистрибуторски и търговски договори с Турция, Русия, Румъния и Украйна.

През годината е осъществявано и научно-техническо сътрудничество с Алжир, Азербайджан, Армения, Виетнам, Германия, Израел, Индия, Индонезия, Казахстан, Кипър, Китай, Кралство Мароко, Литва, Молдова, Монголия, Русия, Румъния, Словакия, Украйна, Унгария, Франция, Япония и др.

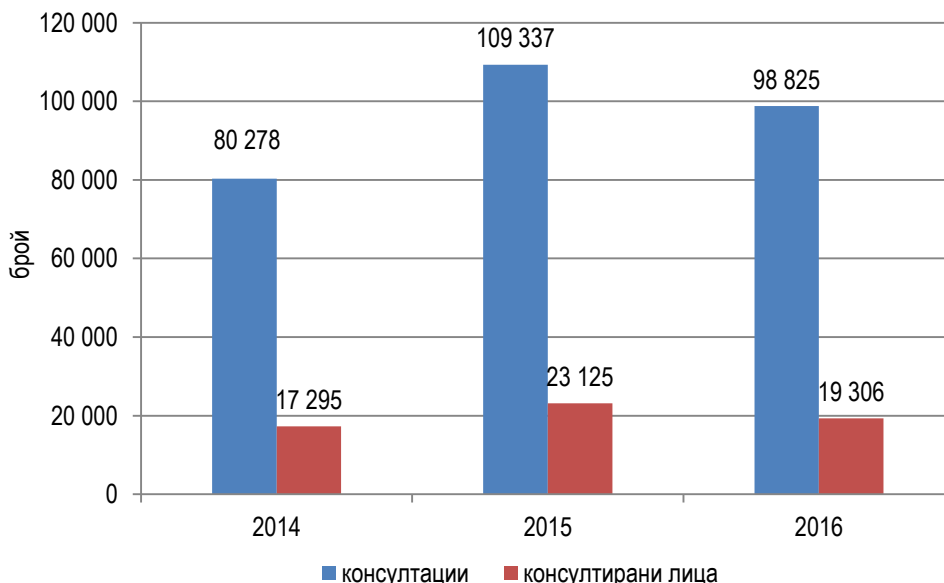
9.2. Съветническа дейност

Съществена част от държавната политика за предоставяне на консултантски услуги за осигуряване подходящо ниво на технически и икономически знания и умения в земеделския и горския сектор с цел прилагане на ОСП и повишаване конкурентоспособността на българския производител в единния европейски пазар се реализира чрез Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ).

НССЗ предлага комплексен „пакет от консултантски услуги“, включващ консултации от създаването на стопанството до неговото пълно обслужване в агрономически, животновъден и аграрикономически аспект, организира и провежда обучения за земеделските стопани.

Службата подпомага трансфера и приложението на научните и практическите достижения в областта на земеделието и по този начин оказва съдействие за усъвършенстване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес“.

Фигура V.2. Общ брой предоставени консултации и консултирани лица в офиса и на място за периода 2014 - 2016 г.

Източник: НССЗ

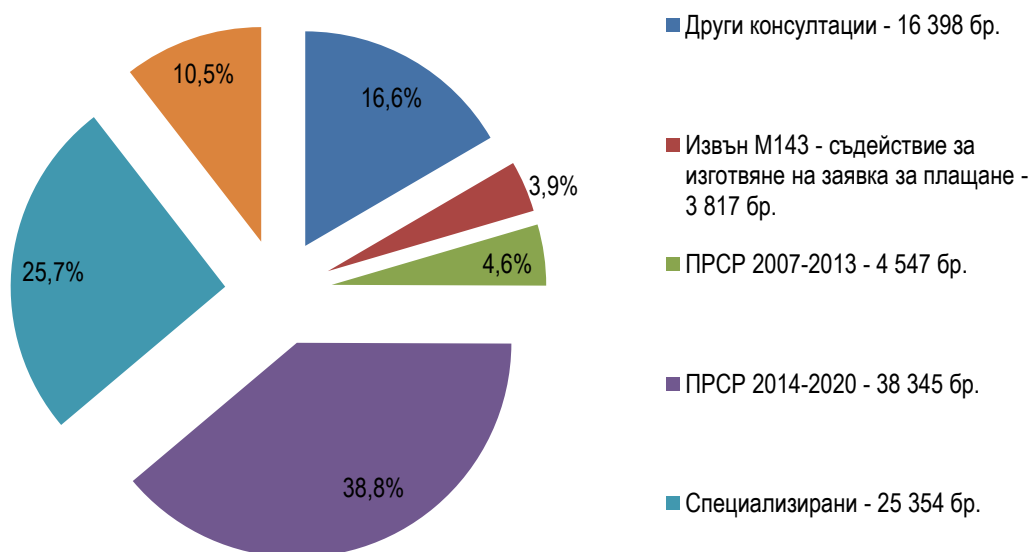
НССЗ организира и провежда изнесени приемни (консултантски дни) в различни населени места, които са отдалечени от областните центрове, с цел улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги на Службата.

НССЗ разпространява сред земеделските стопани полезна информация и популяризира добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР. Чрез новосъздадените т. нар. „фермерски кръгове“ се повишава ефективността на предоставяните от Службата консултации и се достига до по-голям брой земеделски стопани.

Консултациите, предоставяни от НССЗ, са безплатни за земеделските производители. Службата извършва консултантска и съветническа дейност основно чрез експертите от Териториалните областни офиси (ТОО).

През 2016 г. общо 19 306 лица са получили 98 825 консултации от експертите на НССЗ. Средно едно лице е получило около 5 консултации. Броят на консултираните лица за 2016 г. е със 17% по-малко спрямо предходната година.

Фигура V.3. Предоставени консултации по вид за 2016 г.

Източник: НССЗ

Предоставените от НССЗ консултации в офиса и на място в земеделските стопанства са с 10% по-малко спрямо 2015 г. По-голяма част от лицата, получили консултации, се възползват от предлагания от НССЗ цялостен пакет от съветнически услуги.

Целевите групи, към които са насочени дейностите са: земеделски стопани, които вече са започнали своята земеделска дейност (в тази група преобладават малките земеделски стопанства); лица, които искат да започнат земеделска дейност; лица, живеещи в селските райони, включително и собственици на гори.

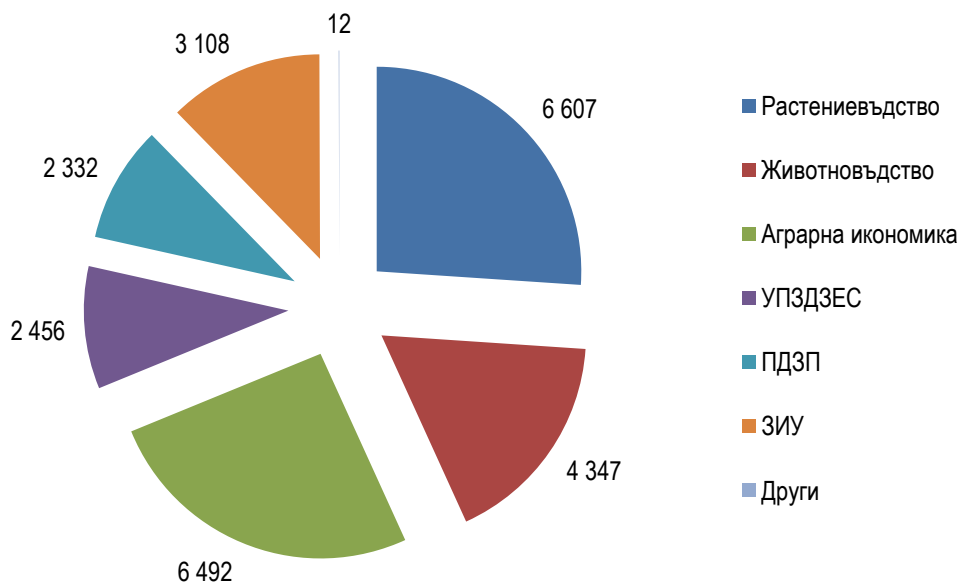
През 2016 г. експертите от НССЗ са посетили 3 680 земеделските стопанства, което е с 21% повече спрямо предходната 2015 г. По време на посещенията земеделските стопани са получили конкретни съвети за оценка на условията, в които се отглеждат селскостопанските култури и животни.

Това допринася за повишаване на количеството и качеството на произведената продукция, при спазване на европейските норми и стандарти.

За 2016 г. водещо място заемат следните видове консултации:

- Консултации по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) за периода 2014 - 2020 г. - предоставени са 38 345 броя, с 9% повече спрямо 2015 г.;
- Специализирани консултации – 25 354 броя или 25,7% от всички консултации, като спрямо 2015 г. намаляват с 11,5%. Те могат да бъдат обобщени в следните основни направления:
 - Растениевъдство, вкл. биологично растениевъдство;
 - Животновъдство, вкл. биологично животновъдство;
 - Аграрна икономика – този вид консултации са свързани с данъците и осигуровките в областта на земеделието, както и с годишните данъчни декларации;
 - Законоустановени изисквания за управление (ЗИУ);
 - Правила за добра земеделска практика (ПДЗП);
 - Условия за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние (УПЗДЗЕС).

Фигура V.4. Специализирани консултации по видове за 2016 г., брой

Източник: НССЗ

- Консултации от група „Други“ – дадени са 16 398 консултации, което представлява 16,6% от всички консултации. Спрямо 2015 г. са намалели с 11,8%. Тук се причисляват:
 - Консултации относно регистрацията и пререгистрацията на земеделските стопани по Наредба 3 от 1999 г.;
 - Консултациите относно сключване на договори за ползване на земеделски земи;
 - Консултациите по безопасните условия на труд.

- Консултации по ПРСР 2007 - 2013 г., относно условията за изпълнение на одобрени по различни мерки на Програмата проекти и заявления за подпомагане. За 2016 г. са предоставени са 4 547 броя консултации;
- Консултации във връзка с трети Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) за периода 2013 – 2020 г. – дадени са 8 548 консултации, което е с около 29% повече спрямо 2015 г. Този вид консултациите се разделят на две основни групи:
 - Консултации относно мерки с косвен ефект върху намалението на емисии на парникови газове;
 - Консултации относно мерки с пряк ефект върху намалението на емисии на парникови газове.
- Консултации в категория „Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане“ - 10 364 консултации (10,5%). Спрямо 2015 г. броят им е намалял с 21,6%. Най-голям интерес е проявен към:
 - Консултации по схемата за единно плащане на площ;
 - Консултации по схемите за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци;
 - Консултации по схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания).

9.3. Професионални обучения

В Центъра за професионално обучение (ЦПО) към НССЗ се провежда обучение на лица над 16 години за придобиване, разширяване и усъвършенстване на професионалната квалификация с цел подобряване на пригодността за заетост, подпомагане на професионалната кариера и индивидуалното развитие.

Обученията осигуряват възможности на земеделските стопани да определят ясно приоритетите и да се научат как да разпределят финансовите ресурси за осъществяването им. По време на обученията освен придобиване на знания и умения за управлението на собствения бизнес с цел повишаване на доходите си, земеделските стопани създават контакти с колеги, преподаватели, научни работници, фирми и национални звена на МЗХГ, необходими за деловата им работа.

През 2016 г. в ЦПО са обучени общо 82 курсисти, като 72 от тях са земеделски стопани.

9.4. Подобряване на връзката „научни изследвания – съвети в земеделието - земеделски бизнес“

През 2016 г. са проведени 126 съвместни информационни срещи-семинари и мероприятия, където са дискутирани специализирани теми и възможностите за подпомагане на земеделските стопани по мерките от ПРСР 2014 - 2020 г. с участието на учени и експерти от НССЗ, ССА, Аграрния университет – гр. Пловдив, Тракийския университет - гр. Ст. Загора, Русенския университет „А. Кънчев“, Шуменския университет „Е. Константин Преславски“, областните дирекции на БАБХ, Национален съюз на говедовъдите в България, Асоциация растителнозащитна индустрия България, Басейнови дирекции към МОСВ.

От 2016 г. стартира и провеждането на информационни семинари с демонстрации в стопанствата на клиенти на НССЗ. Семинарите с демонстрации през годината наброяват 29, като най-много са проведените съвместни мероприятия в сектор „животновъдство“ - 53% и в сектор „растениевъдство“ - 32%. Над 3 300 фермера са проявили интерес и са посетили тези съвместни

дейности и мероприятия, които по своя характер представляват специализирано обучение, изцяло ориентирано към нуждите на земеделските стопани.

9.5. Информационно осигуряване

През 2016 г. експертите на НССЗ са участвали в 295 информационни мероприятия (информационни срещи – 142 броя, семинари - 108 броя, семинари с демонстрация – 29 броя и 16 броя др. мероприятия, без да се включват изнесените приеми), което е с 31 броя (12%) повече спрямо 2015 г. Изготвени и разпространени са 137 броя информационни материали (календар на земеделския производител, образователни листовки, диплянки и брошури).

Чрез изнесените приемни земеделските стопани получават актуална информация и съвети за възможностите за финансиране по ПРСР 2014 - 2020 г., схемите за директни плащания и националните схеми за подпомагане на място в региона. През 2016 г. са проведени 1 037 изнесени приемни (запазва се броят им спрямо 2015 г.), като са консултирани 4 229 лица.

Продължават да функционират 27-те „фермерски кръга“. В тях през годината са взели участие 314 земеделски стопани. Фермерските кръгове обхващат около 60% от всички общини. Целта им е да разпространяват сред земеделските производители полезна информация и да популяризират добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР.

9.6. Агрохимични анализи

Аналитичната лаборатория подпомага дейността на НССЗ и земеделските стопани за прилагане на ОСП и мерките по ПРСР. Направленията на лабораторната дейност са свързани с изискванията за подобряване на дейността и повишаване конкурентоспособността на стопанствата.

В рамките на допълнителните съветнически услуги по мярка 143, НССЗ предоставя лабораторни услуги и подпомага земеделските стопани в процес на реструктуриране“. Лабораторията е в помощ и на младите фермери при предоставяне от експертите на НССЗ на консултантските пакети А2Б, както и на малките земеделски стопанства при получаване на консултантски пакети по подмярка 2.1.2 от ПРСР 2014-2020 г.

В лабораторията се извършват агрохимични анализи на почвени проби за киселинност (рН), усвоими фосфор и калий, минерален азот (амонячен и нитратен), общ азот в почви, определяне на активен калций, определяне на хумус и определяне на норма за варуване на кисели почви.

През 2016 г. са постъпили 3 193 броя почвени проби, на база на които са изработени 16 519 определения (анализи). Въз основа на направените анализи са изготвени 2 090 препоръки за торене. Изработените проби са постъпили от 1 763 лица. Преобладават постъпилите почвени проби по подмярка 2.1.2 – 2 877 броя или 90% от всички постъпили проби през годината.

9.7. Дейност на НССЗ по мярка 2 „Консултантски услуги, по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014 - 2020 г.

НССЗ е ползвател на финансовата помощ и предоставя на земеделски стопани, кандидати по подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ от ПРСР 2014 - 2020 г. (съгласно Наредба № 13 от 19 май 2015 г. за прилагане на подмярка 2.1. „Помощ за осигуряване на консултантски услуги“ по мярка 2 „Консултантски услуги, по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014 - 2020 г.) консултантски пакет А2Б до сключването на договори с избраните ползватели на финансова помощ.

През 2016 г. експертите на НССЗ са изготвили 1 312 доклада за предоставените КП А2Б на младите фермери, включващи и подробен анализ, оценка и препоръки за развитието на техните стопанства.

През 2016 г. стартира и прилагането на подмярка 2.1.2. „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“ по мярка 2 „Консултантски услуги, по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014 - 2020 г., като НССЗ е единствената определена на този етап съветническа организация и одобрена от ЕК да предоставя консултантските услуги на малките земеделски стопанства.

По подмярка 2.1.2 НССЗ предоставя на малките земеделски стопанства напълно безплатно шест основни консултантски пакета, допринасящи както за икономическо развитие и укрепване на малките земеделски стопанства чрез модернизация и технологичното обновление като устойчиви и жизнеспособни единици, така и за подобряване на опазването на околната среда и борба с климатичните промени.

Общият брой на подадените заявления от младите фермери за получаване на КП по подмярка 2.1.2. през 2016 г. е 2 872 (от които 2 866 броя включват два или повече консултантски пакети, а 6 броя - само консултантски пакет ТП 5.1 – изготвяне на бизнес-план по подмярка 6.3. „ Стартова помощ за развитие на малки земеделски стопанства).

От 2 869 подадени заявления за получаване на КП ТП 5.1, на 2 860 малки земеделски стопани са изготвени и предадени бизнес план и заявление за подпомагане по подмярка 6.3 „ Стартова помощ за развитие на малки земеделски стопанства“. Най-много са заявленията от стопанствата с направление растениевъдство - 1 409 броя, следват животновъдните стопанства с 961 броя и стопанствата със смесено направление с 454 броя.

Растениевъдните стопанства, кандидати по подмярка 6.3., най-често са за производство на плодове и зеленчуци. При животновъдните стопанства най-висок е делът на тези за пчели. В смесените стопанства основно се отглеждат пчелни семейства, плодове и зеленчуци.

10. Борба с градушките

Географското положение и орографията на Република България я предопределят като една от страните в Европа с високи честота и мощност на градовите процеси.

През последните години се наблюдава увеличаване на честотата и силата на опасните явления като градушки, наводнения, торнада и мълнии. Прогнозите, направени въз основа на числени модели при различни сценарии за климатичните изменения, потвърждават това увеличение и в бъдеще. Един от географските райони, в които се прогнозира значително нарастване на екстремните случаи, е Югоизточна Европа.

България е една от страните в Европа, където тенденцията за увеличаване на честотата и силата на градовите процеси се запазва, независимо от наблюдаваните колебания през годините в степента на градова активност.

Защитаваната от Изпълнителна агенция „Борба с градушките“ (ИАБГ) територия е 1 720 226 ха, от които 1 120 000 ха са обработваема земя, трайни насаждения и площи със смесено предназначение в силно градобитни райони в областите Видин, Монтана, Враца, Плевен, Пазарджик, Пловдив, Стара Загора и Сливен.

Дейността на ИАБГ е свързана с предотвратяване образуването на големи градови зърна в облаци. Броят на ледените кристалчета в облака е малък и при наличие на условия, те бързо нарастват до градови зърна с големи размери. Основните концепции, прилагани в противоградовата защита са: полезна конкуренция и ранно изваляване.

При полезната конкуренция в облака се доставят допълнително количество изкуствени ледени кристали, които в процеса на нарастване конкурират естествените зародиши в борбата за вода в облака. Така преохладената вода се преразпределя между естествените и изкуствените ледени зародиши, при

което те не нарастват до големи размери. Градовите зърна, падайки към земята, се стопяват до дъждовни капки или ситнозърнеста градушка.

Прилагането на втората концепция е свързано със стимулиране на валежа в по-ранен стадий от живота на облака, в който все още има силно развити възходящи потоци. Изкуствено се намалява водността на облака и така се предотвратява нарастването на ледените зародиши до градови зърна с големи размери.

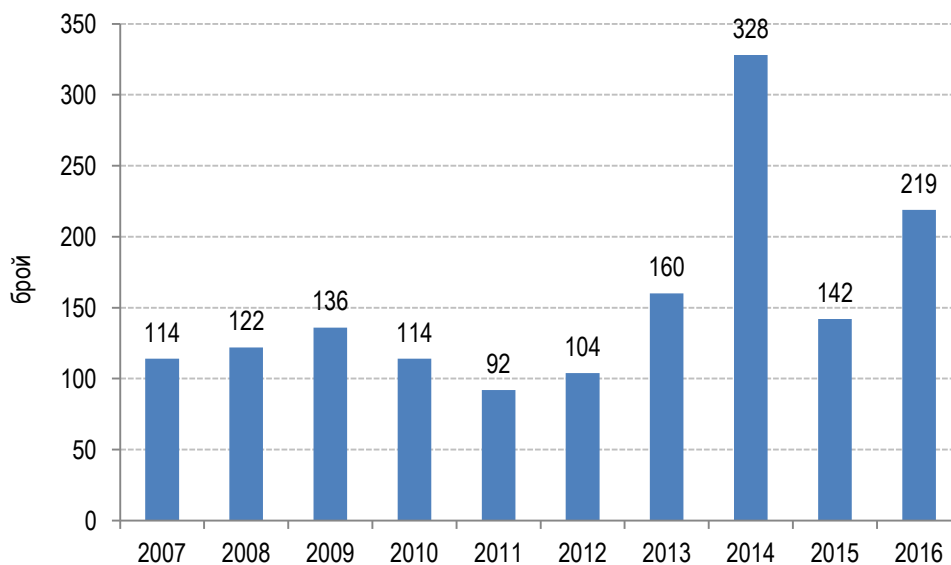
В България е възприет методът на доставяне на реагент - изкуствени ледообразуващи ядра (AgI) в облака чрез ракети. Това позволява прякото и непрекъснато инжектиране на определеното за засев в облака място.

За да се постигне успех при активните въздействия е необходимо засяването с реагент да се осъществява в ранен стадий от развитието на облаците, преди да са се образували големи градови зърна. Основните причини за пораженията са:

- облачни клетки с високи градоопасни параметри и формирани градови зърна, поради което е невъзможно осъществяване на конкуренция;
- ураганни ветрове със скорост, достигаща до 40 м/сек, водещи до намаляване концентрацията на реагента в зоната на засев;
- намалена концентрация на изкуствените конкурентоспособни ледообразуващи ядра поради ограничаване стрелбата над населени места;
- недостатъчен засев и прекъсване на обработката поради привършване на противоградовите ракети.

ИАБГ разполага с национална метеорологична радарна мрежа, чрез която 24 часа в денонощието се осигурява непрекъснато наблюдение на атмосферата за откриване и свръхкраткосрочна прогноза за силни бури, мълнии, порои, градушки и др. неблагоприятни явления. Информацията се предава незабавно към МВР, ВВС, РВД, НИМХ и др. служби. Чрез интернет сайта на Агенцията постоянно се предоставя метеорологична информация.

Фигура V.5. Проведени въздействия в системата за противоградова защита през периода 2007 - 2016 г.

Източник: ИАБГ

Екипи на ИАБГ съвместно с Областните дирекции „Земеделие“ провеждат обследване за поражения в защитените територии след всяко въздействие. Агенцията получава информация за засетите площи, състоянието и фазата на развитие на културите, рекултирани площи, среден добив и др. На базата на синоптичните прогнози и фазата на развитие на селскостопанските култури в защитените територии Изпълнителния директор на ИАБГ издава заповед за започване и закриване на активният сезон за противоградова защита.

През 2016 г. активният сезон за работа на противоградовата защита на територията на страната е открит на 25 април и е закрит на 4 октомври. От 82 дни, в които се развива мощна купесто-дъждовна облачност, в 55 са проведени въздействия. Градоопасните процеси се развиват основно под влиянието на преминаващи над страната студени атмосферни фронтове и формирани конвергентни линии. Два пъти повече спрямо 2015 г. са процесите, свързани с преминаващи Средиземноморски циклони.

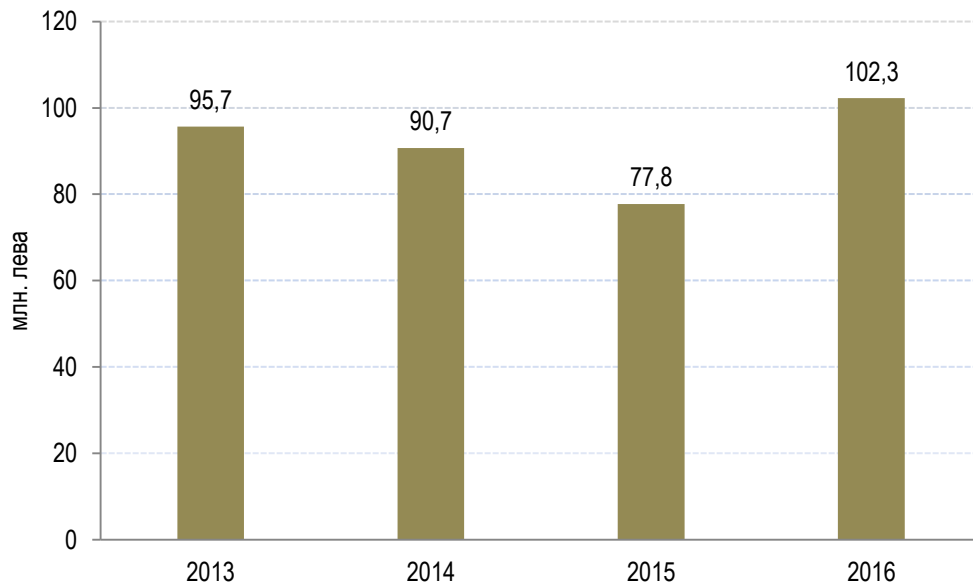
Сезон 2016 се класифицира с „висока степен на градова активност“ за Южна България и за Северна България. През годината са проведени 219 въздействия, като са обработени 1 090 градоопасни клетки. Сумарната площ на подложените на въздействие облачни клетки е приблизително 7,4 млн. ха.

Честотата на процесите в Южна България е значително по-голяма в сравнение със Северна България. В Южна България са проведени 138 въздействия върху 659 градоопасни клетки със сумарно време на обработка 119 часа, а в Северна България - 81 въздействия върху 431 градоопасни клетки със сумарно време на обработка 80 часа.

Месеците май и юни 2016 г. се характеризират с типичната за сезона голяма честота на образуване на мощна купесто-дъждовна облачност и тогава са реализирани 155 въздействия в 34 дни. През периода юли - септември честотата на процесите значително намалява, като са проведени 62 въздействия на 20 дати.

Съгласно възприетата Методика за определяне икономическата ефективност на противоградовата защита, през 2016 г. стойността на продукцията, спасена в резултат на проведените от ИАБГ активни въздействия, се оценява на близо 102,3 млн. лева.

Фигура V.6. Стойност на спасена от градушки продукция през периода 2013 – 2016 г., млн. лева

Източник: ИАБГ

През целия сезон на активни въздействия, град с поражения върху селскостопанските култури има само от 23 клетки. При обработваема площ от 1 120 000 ха, над която са преминали градовите процеси, поражения от градушки на селскостопанската продукция има на 2 870,9 ха при среден процент на поражение 50%.

През 2016 г. са започнати дейности за разширяване на системата за противогордова защита на територията на страната. Предвижда се чрез ракетен способ да бъдат защитени и районите на Подбалканската котловина и Хасковска област, като към вече съществуващата мрежа от 3 метеорологични доплерови радарни станции бъдат инсталирани още 4 станции. Планира се да се изгради оптична информационна среда за повишаване на сигурността при предаване на радарната информация, необходима за провеждане на въздействия. Предстоят дейности по подготовка за въвеждане на самолетен способ за градузащита над териториите, необхванати от ракетния способ.

Активният сезон за работа на противогордовата защита през 2017 г. е открит на 27 април 2017 г. Периодът до 20 юни 2017 г. се характеризира с ниска честота и интензивност на градоопасните процеси. Проведени са 71 въздействия върху 330 градоопасни облака.

11. Намаляване на регулаторната и административна тежест за бизнеса

11.1. Изпълнение на мерките за намаляване на административната тежест, обхванати в приетите от Министерски съвет на Република България пакети и планове

През 2016 г. МЗХ е предприело действия за изпълнение на заложените мерки в Третия план за действие за намаляване на административната тежест за бизнеса с 30 на сто от избрано законодателство за периода 2015 г. - 2017 г., съгласно т. 3 от Решение по т. 2 от Протокол № 21 от заседание на Министерския съвет от 27 май 2015 г., както и на неизпълнените мерки от първия план за действие за намаляване на административната тежест за бизнеса, а именно:

- Трети план за действие за намаляване на административната тежест за бизнеса с 30 на сто от избрано законодателство за периода 2015 г. – 2017 г. - заложи са 9 мерки, като 1 мярка е отпаднала. Включените в третия план мерки са свързани с облекчаване на процедурите при администрирането на услуги, отпадане на изискването за предоставяне на публично достъпни документи и електронен обем на информация. За изпълнението на тези мерки са направени изменения на подзаконовни нормативни актове. Към 31.12.2016 г. са изпълнени всичките 8 броя мерки за намаляване на административната тежест или изпълнението е 100 %.

- Първи план за действие за намаляване на административната тежест за бизнеса (2010 – 2012 г.) – включени са 5 мерки, които към 31 декември 2016 г. са в процес на изпълнение. Срокът за изпълнение на тези мерки е удължен до края на 2016 г.

Изпълнението на заложените мерки е свързано с промени в Закона за сдруженията за напояване и Наредбата за придобиване и отнемане от сдруженията за напояване правото на ползване върху обектите от хидромелиоративната инфраструктура и обслужващата техника на територията на сдружението.

През 2016 г. е приет Закон за изменение и допълнение на Закона за сдруженията за напояване. Изготвен е и проект за изменение и допълнение на Наредбата за придобиване и отнемане от сдруженията за напояване правото на ползване върху обектите от хидромелиоративната инфраструктура и обслужващата техника на територията на сдружението. Проектът е приет от МС в началото на 2017 г.

11.2. Отменени и облекчени регулаторни режими

През 2016 г. са отменени 2 броя регулаторни режими и са облекчени 7 броя, от които на 3 броя са намалени изискуемите документи, 2 броя преминават в режими от по-ниска степен и на 2 броя се намалява обхвата на продуктите, подлежащи на задължително лицензиране.

11.2.1. Отменени регулаторни режими през 2016 г.

През 2016 г. са отменени 2 регулаторни режима, а именно:

- Регистрационният режим „Регистрация на фермите за производство на сурово краве мляко“ – преустановена е категоризацията на фермите за производство на краве мляко и вписването им в регистър. Отмяната на режима е след изтичане на срока на Решение за изпълнение на Комисията (2013/686/ЕО) от 25 ноември 2013 г. за изменение на Решение 2009/861/ЕО относно преходни мерки съгласно Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на преработката на несъответстващо на критериите сурово мляко в някои млекопреработвателни предприятия в България от 1 януари 2016 г.
- Лицензиране на вноса на коноп (съответствие на конопа с чл. 157 от Регламент (ЕО) № 1234/2007) - специалният режим за издаване на лицензия за внос на коноп (съответствие на конопа с чл. 157 от Регламент (ЕО) № 1234/2007) преминава в общия режим за издаване на лицензии за внос от трети страни - AGRIM.

С влизането в сила от 6 ноември 2016 г. на Делегиран регламент (ЕС) 2016/1237 на Комисията от 18 май 2016 година и Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1239 на Комисията от 18 май 2016 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на системата за лицензии за внос и износ, специалният режим за издаване на лицензия за внос на коноп преминава към общия режим за издаване на лицензии AGRIM.

11.2.2. Облекчени регулаторни режими през 2016 г.

През 2016 г., чрез промяна в европейското и националното законодателство - нормативни и поднормативни актове, са облекчени 7 броя регулаторни режими, а именно:

- С промяната на Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на ЕС са облекчени 3 броя регулаторни режими:
 - Режимът „Регистрация на кланиците, извършващи задължителна класификация“ преминава в режим от по-ниска степен - от регистрационен в разрешителен;
 - Режимът „Регистрация на класификаторите, завършили курс за класификация на кланични трупове от говеда, свине и овце“ преминава в режим от по-ниска степен - от регистрационен в разрешителен;
 - Регистрационният режим „Одобряване на изкупвачите на краве мляко“ се облекчава чрез намаляване на броя на изискуемите документи – отпаднало е изискването за представяне на заповед за одобряване от министъра на земеделието, храните и горите. Регистрацията ще се извършва въз основа на подадена информация в заявлението за регистрация.
- С промените в Наредба № 16 от 2007 г. за подготовка и представяне на искания до Европейската комисия относно земеделските продукти и храни със защитени географски означения и традиционно специфичен характер, за контрол за съответствие с продуктовата спецификация и поддържане на база данни на производителите и контролиращите лица са облекчени 2 броя регулаторни режими:

- o Регистрационният режим „Регистрация на производителите на земеделски продукти и храни с географски означения“, е облекчен чрез намаляване на броя на изискуемите документи, включително и такива, които са публично достъпни;
- o Регистрационният режим „Регистрация на производителите на земеделски продукти и храни с традиционно специфичен характер“ е облекчен чрез намаляване на броя на изискуемите документи, включително и такива, които са публично достъпни.
- Лицензионните режими „Издаване на лицензии за внос на земеделски продукти от трети страни – AGRIM“ и „Издаване на лицензия за износ на земеделски продукти от трети страни или сертификат за предварително фиксиране AGREX“ са облекчени чрез намаляване на обхвата им. С влизането в сила на Делегиран Регламент (ЕС) 2016/1237 на Комисията от 18 май 2016 година и Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1239 на Комисията от 18 май 2016 година, от 6 ноември 2016 г., за посочените два лицензионни режима е намален броят на земеделските продукти, които подлежат на задължително лицензиране при внос и износ.

11.3. Въведено електронно предоставяне на услуги

През 2016 г. в системата на МЗХ е въведено електронно предоставяне на следните услуги:

11.3.1. Компетентен орган по прилагане - Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури

- Приемане на документи за издаване на удостоверение за любителски риболов - извършва се от териториалните звена на ИАРА и от регистрирани разпространители;
- Приемане на документи за вписване/отписване на риболовен кораб;
- Приемане на документи за издаване на удостоверение за стопански риболов;
- Издаване на удостоверение за право за извършване на стопански риболов;
- Подаване на декларация за произход;
- Подаване на информационно статистически формуляр;
- Издаване на разрешително за извършване на стопански риболов от кораби от трети държави;
- Регистрация на центровете за първа продажба на продукти от риболов.

11.3.2. Компетентен орган – Българска агенция по безопасност на храните

- При регистрация на животновъдни обекти - за животновъдни ферми, зоопаркове, аквариуми, терариуми, циркове, ферми, волиери и вивариуми за отглеждане на диви животни;
- Разрешаване пускането на пазара и употребата за паралелна търговия на продукт за растителна защита.

11.3.3. Компетентен орган – Изпълнителна агенция по горите

- Регистрация на физически лица за упражняване на лесовъдска практика и за извършване на дейности в горските територии;
- Регистрация на търговци – юридически лица за упражняване на лесовъдска практика и за извършване на дейности в горските територии;
- Издаване на удостоверение за регистрация на контролна горска марка;
- Издаване на удостоверение за регистрация на производствена горска марка.

11.4. Изготвени и приети оценки на въздействие на нормативните актове през 2016 г.

През 2016 г. има изготвена една оценка на въздействие на нормативен акт - изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти, приета с Постановление № 311 от 21 ноември 2016 г. на Министерския съвет.

11.5. Разработени и/или приети подзаконовни нормативни актове, свързани с промяна или отмяна на такси

- С Постановление № 223 на МС от 29 август 2016 г. е приета Тарифа на таксите, които се събират от Центъра за оценка на риска по хранителната верига.
- С посоченото по-горе Постановление е изменена и допълнена Тарифата за таксите, които се събират от Българската агенция по безопасност на храните (приета с ПМС № 375 от 30.12.2011 г., обн. ДВ, бр. 1 от 2012 г.). В Тарифата са направени изменения и допълнения свързани с одобряването на тарифата по чл. 6, ал. 4 от Закона за центъра за оценка на риска по хранителната верига, предвид факта, че Центърът за оценка на риска по хранителната верига е компетентният орган за извършване на одобряване, подновяване и преразглеждане на одобрението на активни вещества, антидоти и синергисти, изготвяне на доклад за оценка при разрешаването за пускане на пазара и употребата на продукти за растителна защита, подновяване, изменение и отнемане на разрешение за пускане на пазара и употреба, разширяване на обхвата на разрешение и употреба на продукт за растителна защита за минимална употреба и други, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО.

Въведени са такси за обезвреждането на трупове на мъртвите животни в стопанството, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 702/2014 на Комисията от 25 юни 2014 година, относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар. Изискванията на европейското законодателство в областта на държавните помощи определя процентното съотношение между размера на средствата, отпуснати под формата на държавна помощ и средствата, които трябва да се заплащат от собственика или ползвателя на животновъдния обект. С въвеждането на тези такси се изпълнява изискването на европейското законодателство за нотификация на държавната помощ за обезвреждане на трупове на мъртви животни, а именно част от разходите да бъдат за сметка на собствениците или ползвателите на животновъдните обекти.

VI. ГОРСКО СТОПАНСТВО

1. Характеристика на горските територии

Общата площ на горските територии в Република България към 31.12.2016 г. възлиза на 4 230 825 ха, от които 2 913 090 ха - държавни горски територии, управлявани от държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, 172 473 ха – гори в националните паркове, резерватите и поддържаните резервати, управлявани от МОСВ, 11 415 ха – горски територии, предоставени за управление на Учебно – опитни горски стопанства, 546 931 ха - общински горски територии, 426 082 ха – горски територии, собственост на частни физически лица, 43 916 ха – горски територии, собственост на частни юридически лица, 20 911 ха – горски територии, собственост на религиозни общности и 96 007 ха - земеделски територии, придобили характер на гора.

В сравнение с 2015 г., общата площ на горските територии се увеличава със 7 951 ха, вследствие на включване към горските територии на неустроени досега гори.

Залесената площ от 3 857 658 ха през 2015 г. нараства на 3 864 965 ха през 2016 г., което е в резултат на инвентаризация на неинвентаризираните досега гори, на залесяване на голи площи, преоценка на нелесопригодни горски площи при инвентаризацията на горските територии, а също и на самозалесили се насаждения между последните две инвентаризации на отделните горски и ловни стопанства в незалесени горски площи или в изоставени земи извън горските територии.

Незалесената площ се увеличава с 644 ха, до 365 860 ха. Намаление има в площта на голини, пожарища, ливади, обработваеми земи, скали, реки, сипеи и други недървопроизводителни горски площи, а увеличение – при сечищата, поляните, горските разсадници, пътищата и просеките.

Залесената площ на иглолистните гори намалява с 2 635 ха спрямо 2015 г. Това се дължи на продължаващото заглушаване на част от смесените иглолистно – широколистни насаждения, получени след създаването на иглолистни култури, и на провежданата през последните години политика за трансформация на иглолистните насаждения, създадени извън естествения им район на разпространение. Тази тенденция ще продължава и за в бъдеще. Широколистните високостъблени гори се увеличават с 2 445 ха, поради превръщане на издънкови насаждение във високостъблени, залесяване на пожарища, ветровали, преоценка на иглолистни култури и насаждения с ниска производителност и трансформиране на част от горите за реконструкция към тези гори. Издънковите гори за превръщане се увеличават с 9 218 ха, както поради приобщаване към горските територии на насаждения, отнасяни досега към категорията на т. н. „неустроени гори”, така също и на преоценка на част от нискостъблените гори, представляващи широколистни издънкови насаждения с участие на зимен дъб, благуи, космат дъб, цер и др. Площта на нискостъблените гори е с 1 836 ха по-малко спрямо предходната година, поради преоценка на „нискостъблени стопански клас”, като от него отпадат издънкови дъбови насаждения. Осъщественото годишно ползване е в размер на 8 448 074 м³ стояща маса, което се равнява на 104,1% от предвидените по горскостопански план (лесоустройствен проект) 8 117 254 м³ стояща маса.

От общото годишно ползване, 3 620 099 м³ е от възобновителни сечи (42,9% от общото ползване и 82,2% от предвиденото по горскостопански план) и 4 827 975 м³ от отгледни сечи (57,1% от общото ползване и 130,1% от предвиденото по горскостопански план). Осъщественото годишно ползване в горските територии – държавна собственост, управлявана от предприятията по чл. 163 от Закона за горите, е в размер на 6 517 597 м³ стояща маса, което се равнява на 100,7% от предвидените по горскостопански план.

Общата залесена площ на държавните предприятия се увеличава с 5 857 ха през 2016 г., до 2 647 355 ха.

Незалесената площ за залесяване – държавна собственост, предоставена за управление на ДП към 2016 г., намалява с 517 ха в сравнение с 2015 г., до 48 965 ха. Недървопроизводителните горски територии възлизат на 216 770 ха, като се увеличават с 1 431 ха спрямо 2015 г.

Залесената площ на иглолистните гори – държавна собственост, предоставена за управление на ДП към края на 2016 г. възлиза на 780 026 ха, с 2 314 ха по-малко спрямо предходната година, в резултат на продължаващата трансформация на иглолистните култури в широколистни, както и на заглушаване на част от иглолистно – широколистните насаждения, получени след създаване на иглолистни култури, установено с инвентаризацията на държавните горски и държавните ловни стопанства.

Общата залесена площ на широколистните високостъблени гори в горските територии на държавните предприятия през 2016 г. възлиза на 636 404 ха, с 1 245 ха повече в сравнение с 2015 г., вследствие на инвентаризацията на неустроени досега гори, превръщането на издънковите насаждения във високостъблени, преоценка на иглолистните култури и насаждения с ниска производителност.

Издънковите гори за превръщане в горските територии, управлявани от ДП, възлизат на 929 522 ха, с 8 582 ха повече в сравнение с 2015 г., поради причисляване към горските територии на насаждения, отнасяни до този момент към категорията на т.н. „неустроени гори“, преоценката на смесените иглолистни култури с издънкови широколистни дървесни видове и издънковите насаждения с ниска производителност.

Площта на нискостъблените гори в държавните горски територии намалява с 1 845 ха – от 303 059 ха през 2015 г. на 301 214 ха през 2016 г.

2. Промени в горските територии

В рамките на 2016 г. в горските територии на страната са настъпили следните промени:

- Издадени са 33 административни акта за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии по реда на чл. 14 от Закона за горите (отм.) с обща площ 89,468 ха, с цена за промяната 2 149 424 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване в размер на 514 622,77 лева, постъпващи по сметката на съответното държавно предприятие. Прекратени са административните производства по реда на АПК по 20 заявления;
- Издадени са 27 административни акта за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии по реда на чл. 77 от Закона за горите с площ 316,218 ха, с цена за промяната 7 377 802 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване в размер на 2 783 533,15 лева;
- Безвъзмездно е променено предназначението по реда на чл. 73, ал. 5 от ЗГ на 52,853 ха горски територии, за изграждането на национални и общински обекти от първостепенно значение, като са издадени 15 административни акта, с които се констатира вече възникнали права и задължения;
- Издадени са 74 административни акта за придобиване право на собственост върху 4,681 ха горски територии (частна държавна собственост), представляващи застроена и нормативно определена прилежаща площ на сгради, постройки, мрежи и съоръжения, по реда на § 123, ал. 3 на ПЗР към ЗИД на Закона за горите (отм.), с обща цена за продажба на поземлените имоти 564 990,61 лева и режийни разноски в размер на 11 226,82 лева;
- Издадени са 4 административни акта за отказ за придобиване право на собственост върху застроена и нормативно определена прилежаща площ на сгради, постройки, мрежи и съоръжения, по реда на § 123, ал. 3 на ПЗР към ЗИД на Закона за горите (отм.). По едно заявление е прекратено административното производство по реда на АПК;
- Издадени са 6 заповеди по чл. 82 от Закон за горите за промяна на предназначението на земеделски земи в горски територии, с обща площ 19,299 ха;
- Издадени са 44 административни акта за учредяване право на строеж (по реда на чл. 56 от Закона за горите) на площ от 1,756 ха, с обща цена 212 377,18 лева и 4 247,60 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст, за оценяваните насаждения, е в размер на 4 415,11 лева. Определените средства за компенсационно залесяване са 9 808,31 лева;
- Издадени са 24 административни акта за учредяване на сервитут по реда на чл. 63 от ЗГ върху горски територии с площ 7,90 ха с обща цена 508 917,50 лева и 10 176,61 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е в размер на 11 593,22 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване за 52 623,82 лева;
- Издадени са 14 административни акта за учредяване на сервитут на енергиен обект по реда на чл. 64 от ЗГ върху горски територии, с площ 42,168 ха, с обща цена 1 319 474,50 лева и 26 389,49 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за

оценяваните насаждения е в размер на 224 301,49 лева. Определените средства за компенсационно залесяване са 339 662,51 лева;

- Издадени са 7 административни акта за учредяване право на ползване по реда на чл. 70 от ЗГ върху горски територии с площ 1,077 ха с обща цена 2 127,55 лева и 42,55 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е 6 048,84 лева. Определените средства за компенсационно залесяване са 10 534,99 лева;
- Издадени са 10 административни акта за учредяване право на ползване и сервитути по реда на чл. 16 от ЗГ (отм.) върху горски територии с площ от 1,151 ха с обща цена 55 878,60 лева и 1 117,57 лева режийни разноски. Определените средства за компенсационно залесяване са в размер на 4 397,63 лева.

3. Стопанисване на горските територии

Стопанисването, ползването и защитата на горите са насочени към формиране и поддържане на жизнени и многофункционални горски екосистеми, създаване на условия за естественото им възобновяване и подобряване на тяхната устойчивост.

3.1. Залесяване и защита срещу ерозия и порои

През 2016 г. основната дейност на ИАГ в тази област е насочена в следните направления:

- Изпълнение на целите и показателите, заложи в програмата и бюджета на ИАГ;
- Изпълнение на задълженията на България, произтичащи от членството в Европейския съюз в областта на горските репродуктивни материали;
- Одобряване и регистрация на базови източници за горски репродуктивни материали (ГРМ), регистрация на доставчици на ГРМ, изпитване и окачествяване на семена и подобряване на състоянието на горската семепроизводствена база;
- Водене на регистър на горските разсадници в страната;
- Извършване на контролна дейност;
- Съгласуване на проекти за биологична рекултивация в горски територии, проверки по жалби, изготвяне на отговори и становища;
- Участие в изготвянето на проекти на нормативни документи;
- Изпълнение и координация на проекти и програми, финансирани от ЕС;

Таблица VI.1. Изпълнени дейности по създаване на гори през 2016 г.

№	Видове дейности	Мярка	Изпълнение за 2016 г.
1.	Събрани и добити семена от ТП ДГС/ДЛС	кг	42 732
2.	Произведени фиданки в държавните горски разсадници	хил. бр.	12 536
3.	Залесени площи		24 766
	в т. ч. от : държавни предприятия	дка	19 872
	общини	дка	4 892
	частни	дка	2
4.	Попълване на култури в държавни горски територии	дка	3 178
5.	Отглеждане на култури в държавни горски територии	дка	92 474
6.	Среден процент на прихващане на		

№	Видове дейности	Мярка	Изпълнение за 2016 г.
	културите:		
	а) държавна собственост:		
	- едногодишни	%	74,10
	- двегодишни	%	81,71
	- тригодишни	%	85,84
	б) общинска собственост		
	- едногодишни	%	64,73
	- двегодишни	%	67,8
	- тригодишни	%	60,88
	в) частна собственост		
	- едногодишни	%	80,03
	- двегодишни	%	62,2
	- тригодишни	%	70,07

Източник: ИАГ

През 2016 г. в изпълнение на поставените цели и задачи са извършени следните дейности:

- Изготвен е Национален списък на одобрените и регистрирани източници за производство на ГРМ и е изпратен на Европейската комисия;
- Одобрени и регистрирани са 20 нови базови източника от категория „селекциониран“ за производство на ГРМ, отговарящи на минималните изисквания на директива 1999/105/ЕС;
- За идентифициране произхода на ГРМ от РДГ и ГСС са издадени 236 сертификата;
- В семеконтролните лаборатории на ГСС София и Пловдив са окачествени и са издадени семеконтролни свидетелства на 299 партиди семена от широколистни и иглолистни видове;
- От специалисти на ИАГ и ГСС са извършени 831 контролни проверки на състоянието и провежданите дейности в регистрираните базови източници за ГРМ;
- Съгласувани са 12 проекта за рекултивация на нарушени терени в горски територии;
- Изготвен е отчет с база данни за проведената инвентаризация на горските култури в страната и са дадени препоръки за отстраняване на допуснатите пропуски и грешки;
- Определена е цената на компенсационното залесяване и са издадени заповеди от министъра на земеделието и храните и изпълнителния директор на ИАГ;
- В семехранилището за дългосрочно съхранение в ГСС Пловдив са съхранени 695,61 кг семена от 177 партиди от иглолистни и 870,21 кг от 192 партиди от широколистни видове;
- Ежемесечно е актуализиран публичния регистър на горските разсадници в страната;
- За защита на горските територии от ерозия и порои са извършени 579,9 ха противоерозионни залесявания, изградени са 108 м² клейонажи и е направен ремонт на един бараж;
- За залесителни мероприятия в държавни горски територии са изразходени 13,36 млн. лева.

През 2016 г. залесените площи от държавните горски предприятия възлизат на 1987,2 ха, с 20% повече в сравнение с предходната година.

За защита на горските територии от ерозия и порои, през 2016 г. са извършени противоерозионни залесявания върху 523,8 ха горски територии – държавна собственост, управлявани от ДП, като се отчита увеличаване на площта с 69,4 ха спрямо 2015 г.

Общото количество на произведените фиданки в държавните горски разсадници по данни от отчетна форма „1 ГС“ през 2016 г. е 12,5 млн. броя.

Средствата, изразходвани от ДП за осъществяване на дейностите по залесяване и защита срещу ерозия и порои през 2016 г. възлизат на общо 13 462 хил. лева, като се отчита ръст от 5% спрямо 2015 г.

3.2. Провеждане на сечи в горите

През 2016 г. в държавните гори за регулиране на дървесния състав и подобряване на растежните условия са проведени отгледни сечи на площ от 42 577,6 ха, което представлява 61,9% от предвижданията на ГСП/ЛУП. От проведените отгледни сечи, 43,5% са в иглолистни гори, 38,8% в широколистни високостъблени гори и 17,7% в издънкови гори за превръщане в семенни. Изпълнението на отгледните сечи без материален добив на площ от 4 225,5 ха е 87,6% от предвижданията на ГСП/ЛУП. По видове отгледни сечи изпълнението на ГСП/ЛУП е 82,6% за осветленията, 37,5% за прочистките, 52% за прорежданията и 73,7% за пробирките.

През 2016 г. в държавните гори са проведени селекционни сечи на площ от 1 275,3 ха, с което са изпълнени на 105,4% предвижданията на ГСП/ЛУП.

Проведените отгледни сечи през годината в горите на възраст до 40 години, държавна собственост, са върху обща площ от 22 127 ха, със 157 ха по-малко в сравнение с 2015 г. През 2016 г. площта на отгледаните млади насаждения без материален добив възлиза на 4 242,2 ха, от които 335,7 ха е площта на насажденията, в които са проведени отгледни сечи за производство на висококачествена дървесина.

В рамките на годината е извършено подпомагане на естественото възобновяване чрез залесяване или сеене под склопа и изсичане на подлеса върху площ от 6 158,9 ха.

За изпълнение на дейностите, свързани със стопанисване на горските територии – държавна собственост, през 2016 г. ДП са изразходили общо 4 739 хил. лева, с 208 хил. лева повече, сравнено с 2015 г.

Съгласно информационната система на ИАГ, през 2016 г. в недържавните гори са проведени отгледни сечи на площ от 10 096,4 ха, от които 6 167,7 ха в общински гори, 3 536,5 ха в гори, собственост на физически лица, 264,4 ха в гори, собственост на юридически лица и 127,8 ха в гори, собственост на религиозни организации.

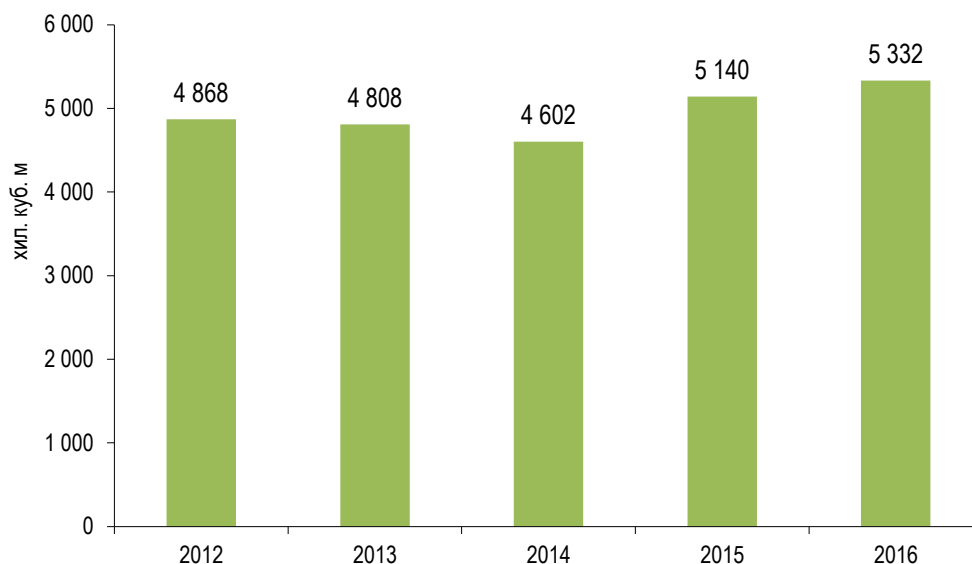
В държавните гори е извършено кастрене на стоящи дървета за подобряване на качеството на произвежданата дървесина и подпомагане процеса на естественото самоокастриане на дървостойките върху 1 464,2 ха, с 1 388,9 ха повече от предвижданията на горскостопанските планове/лесоустройствени проекти. Подпомогнато е естественото възобновяване върху площ от 6 158,9 ха, което представлява 88,5% от предвижданията на горскостопанските планове и е с 289,6 ха повече от предходната година.

4. Ползване на дървесина и на недървесни горски продукти

4.1. Ползване на дървесина

През 2016 г. ИАГ и регионалните дирекции по горите са извършвали постоянен контрол на издаваните разрешителни за сеч и съставяните протоколи за освидетелстване на сечищата чрез информационната система на ИАГ. През годината са издадени разрешителни за сеч за 8 965 534 хил. куб. м лежача дървесина като към 22.05.2017 г. са съставени протоколи за освидетелстване на сечищата за добити 7 094 027 хил. куб. м лежача дървесина.

Фигура VI.1. Реализирана дървесина от горски територии – държавна собственост за периода 2012 – 2016 г., хил. куб. м

Източник: МЗХ

През 2016 г. ДП са реализирали общо 5 331 804 куб. м дървесина от горските територии – държавна собственост, или 112,8% спрямо планираното за годината количество от 4 725 482 куб. м. Продадената дървесина е със 192 хил. куб. м (3,7%) повече от 2015 г. По-големият обем на реализацията се дължи на усвояването на значително количество пострадала от абиотични и биотични фактори дървесина в размер на 1 257 хил. куб. м.

Отчетените общи приходи от продажба на дървесина през 2016 г. са 275 835 хил. лева, с 3% повече спрямо 2015 г. Отчетените общи разходи при ползването на дървесина са на стойност 97 649 хил. лева.

През 2016 г. чрез продажба на добита дървесина от склад са реализирани 49,2% от общите количества дървесина. Останалите 50,8% са чрез продажба на стояща дървесина на физически лица за лична употреба и на юридически лица след провеждане на търгове. За задоволяване нуждите на физически лица са продадени по ценоразпис общо 705 хил. куб. м дървесина, основно дърва за огрев, което е с 87 хил. куб. м повече от 2015 г.

Най-голямо търсене и потребление се отчита на асортиментите дървесина за технологична преработка и дърва за горене, от които са реализирани 75,5% от продажбите на стояща дървесина на корен и 63,8% от продажбите на добита дървесина от склад (общо 3428 хил. куб. м, което е със 132 хил. куб. м повече от 2015 г.).

Среднопретеглената отчетена продажна цена от горски склад на добитата дървесина от горските територии – държавна собственост за 2016 г. е 68,60 лева/куб. м, незначително по-висока (с 0,63 лв./куб. м) от отчетената към края на 2015 г. Среднопретеглената продажна цена на стояща дървесина е 36,70 лева/куб. м, с 1,50 лева/куб. м (4%) по-висока спрямо 2015 г.

Отчетеният среден разход за добив на дървесина за 2016 г. е в размер на 23,60 лева/куб. м, със 0,74 лева/куб. м (3%) по-висок от този през 2015 г.

Таблица VI.2. Ползване на дървесина от горски територии, предоставени за управление на ДП, и приходи от продажба през 2016 г.

Начин на ползване и на продажба	Отчет 2015 г.		Отчет 2016 г.			
	количество (куб. м)	стойност (хил. лв.)	количество		стойност	
			куб. м	изм., %	хил. лева	изм., %
I. Приходи от продажба на дървесина (1+2+3+4):	5 140 343	266 548	5 331 804	104%	275 835	103%
1. Продажба на стояща дървесина на корен	2 515 675	88 464	2 710 685	108%	99 531	113%
1.1. в т.ч. по ценоразпис на физически лица за лична употреба	274 584	4 248	295 676	108%	3 253	77%
2. Продажба на добита дървесина	2 552 708	172 211	2 545 118	100%	174 620	101%
2.1. в т.ч. по ценоразпис на физически лица за лична употреба	377 887	19 233	295 676	78%	17 006	88%
3. Ползване на дървесина по чл. 116б от ЗГ	6 329	х	7 101	112%	х	х
4. Ползване на дървесина по чл. 193 от ЗГ	65 631	1 547	68 899	105%	1 547	100%
II. Общо разходи, количество (I.1.+ II.1.), стойност II.(1+2+3):	5 138 742	95 117	5 338 337	104%	97 649	103%
1. Разходи за добив на дървесина - общо:	2 623 067	60 394	2 627 652	100%	62 135	103%
2. Разходи за направа на извозни пътища и текущ ремонт на горски автомобилни пътища	х	2 874	х	х	4 207	146%
3. Отчисление за фонд "Инвестиции в горите"	х	31 849	х	х	31 307	98%

Източник: МЗХ

4.2. Ползване на недървесни горски продукти

През 2016 г. ДП отчетат общо 11 883 хил. лева приходи от странична дейност и недървесни горски продукти и съответстващи разходи от 8 568 хил. лева, като спрямо 2015 г. се отчита спад от 3% и по двата показателя. От общите приходи, тези от ползване на недървесни горски продукти от държавните горски територии са 337 хил. лева, което е със 159 хил. лева по-малко в сравнение с 2015 г.

5. Защита на горските територии

5.1. Защита на горските територии от болести, вредители и други повреди

Отчетите за 2016 г. показват, че най-голямо влияние върху здравословното състояние на горите в страната оказват повредите от абиотични фактори. Подадени са 7 000 сигнала за обща площ от 36 000 ха, като са засегнати предимно иглолистни насаждения. Най-много щети от сняг са нанесени в РДГ – Смолян (9 050,7 ха), РДГ Пазарджик (6 540,7 ха), РДГ Кърджали (4 959,9 ха), РДГ Пловдив (2 262,4 ха) и РДГ Стара Загора (258,9 ха). Засегнатите насаждения вторично са нападнати от стъблени вредители (корояди). Проведените санитарни сечи за усвояване на засегнатите от сняг, корояди и др. причини площи са 26 350,4 ха.

През 2016 г. е проведена авиоборба в иглолистните гори на обща площ 3 086,6 ха, при предвидени по прогноза 4 534,5 ха. Борбата е проведена срещу насекомния вредител борова процессионка с продукти за растителна защита на основата на активните вещества Спинозад и Дифлубензурон. Отчетеният ефект от авиоборбата, изразен в смъртност на вредителите, е 53 – 98%. Общо за авиоборба през годината са изразходвани 170 000 лева, при средна стойност 5,50 лева./дка.

Извършена е наземна химична и биологична борба върху 383,5 ха за 35 561 лева. Проведена е механична борба на площ от 440,8 ха на стойност 9 206 лева. Предвидените мероприятия за борба с вредители, болести и други повреди са преизпълнени с изключение на авиоборбата, механичната борба и санитарните сечи. Санитарните сечи са изпълнени на 58% спрямо прогнозата за 2016 г.

През 2016 г. ДП са изразходили 228 хил. лева за извършване на лесозащитни дейности в горите, с 30 хил. лева повече в сравнение с предходната година.

Таблица VI.3. Проведени лесозащитни мероприятия през 2016 г.

Мероприятие	Годишна прогноза 2016 г.	Отчет 2016 г.	Изразходвани средства
	дка	дка	лева
Авиоборба	45 345	30 866	170 800
в т.ч. авиохимична	7 628	691	2498
Авиобиологична	37 717	30 175	168 302
Наземна химична и биологична борба	1 862	3 835	35 561
Механична борба	6 843	4 408	9206
Интегрирана борба	-	-	-
ОБЩО:	54 050	39 109	386 367
Санитарни сечи	454 819	308 434	601 934

Източник: ИАГ

Защита на горите от пожари

През 2016 г. в страната са регистрирани 583 пожара, които са засегнали 6 338,9 ха горски територии, като 715,6 ха от тях са опожарени от върхови пожари. Площта на засегнатите иглолистни гори е 935,9 ха, засегнатите площи с широколистни гори са 4 193 ха, със смесени гори – 221,3 ха, а 988,7 ха са опожарените треви и незалесени горски територии.

Най-голям брой пожари и засегнати площи са на територията на РДГ Кърджали – 91 пожара на площ 3 494,9 ха, Стара Загора – 34 на площ 695,5 ха, РДГ Бургас – 45 пожара на площ 497,5 ха, РДГ Ловеч – 30 броя на площ 402,9 ха и РДГ Сливен – 33 пожара на площ 414,7 ха. Опожарените площи само в тези пет РДГ представляват почти 90% от всички засегнати горски територии през годината. В същото време, най-малко горски пожари са регистрирани в РДГ Шумен – 5 броя върху 3,6 ха, РДГ Смолян – 27 пожара на площ от 6,2 ха и в РДГ Велико Търново – 9 пожара на площ 15,5 ха.

Най-голям дял от опожарените площи през 2016 г. са държавна собственост – 66%, 20% са общинска собственост, 12% - частна собственост и 2% - собственост на юридически лица.

Основните причини за възникване на горските пожари през 2016 г. са:

- по естествени причини от мълнии – 4%;
- неизвестни – 17%;
- умишлени – 5%;
- причинени от човешка небрежност – 74%.

Преките щети от горските пожари през 2016 г. са оценени на почти 6 млн. лева, което е над средната стойност за преки щети от около 5 милиона лева за последните 11 години. В тази сума не влизат разходите, необходими за възстановяване на опожарените от върхови пожари горски територии, които ще бъдат направени в следващите 3 години от държавните горски предприятия и останалите собственици на горски територии. Посочените финансови показатели не включват и разходите на МВР,

МО, Областни администрации, Общини, доброволци и други собственици на горски територии за потушаване на пожарите в отчетения период.

През годината, в резултат на създадената организация и благодарение на незабавната и адекватна реакция на горски служители, пожарникари и други, в голяма част от случаите при получаване на сигнал за пожар не е допуснато навлизане на огъня в горските територии. Голям принос за това има и дейността на изнесеня център на тел. 112 към ИАГ.

Сред основните причини, освен метеорологичните фактори (много влажно първо шестмесечие и сухо и горещо лято), е и небрежността на земеделските стопани, главно при почистване на пасища и необработваеми земеделски земи. Предвид установените множество пожари, възникващи при почистване на пасища и преминаващи в последствие и в горски територии, със заповед на Министъра на земеделието и храните РД09-651 от 01.09.2016 г. е създадена работна група с представители на МЗХ, МВР – ГД ПБЗН, МОСВ, МТ, ДФЗ, ИАГ, НСОРБ и други, със задача да представи проекти за изменение и допълнение на ЗОЗЗ, ЗСПЗЗ, ЗМВР, НК и други, с цел актуализиране на административните процедури при установяване на пожари, предвиждане на режим за санкциониране на собственици, ползватели и/или кандидати по схемите и мерките за директни плащания при установяване на неспазване на правилата за пожарна безопасност и предизвикване на пожари, и като цяло за превенция на пожарите в земеделски земи.

През 2016 г. от приоритетна важност за МЗХ и ИАГ е и изготвянето на методика и извършване на оценка и картографиране на риска от горски пожари за територията на страната. Тяхното изготвяне е важно както за изпълнение изискванията на Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия, така и във връзка с изпълнението на тематично предварително условие (ТПУ) „5.1: Превенция и управление на риска“ от Приложение 5 на Споразумението за партньорство между Република България и Европейската комисия – „Преглед на изпълнението на приложимите тематични предварителни условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014 – 2020 г. Разработката е публикувана и на интернет страницата на ИАГ.

За изпълнението на дейностите за защита на горските територии от пожари през 2016 г. ДП са изразходвали 2 208 хил. лева. Финансирането на тези дейности със средства от стопанската дейност на ДП през 2016 г. възлиза на 1 433 хил. лева, с 4% по-малко спрямо 2015 г. За направата на 2 300 241 м минерализовани ивици са изразходвани 550 хил. лева.

6. Защитени територии

Съгласно Закона за защитените територии, в страната съществуват 6 категории защитени територии, отговорността за чието управление е споделена между МЗХГ - ИАГ и МОСВ.

МОСВ осъществява контрол върху управлението на всички защитени територии и пряко управление на националните паркове и резерватите.

Министерството на земеделието, храните и горите, Изпълнителната агенция по горите, както и физическите и юридическите лица и общините - собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии извън тези, които са обект на изключителна държавна собственост, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на този и други специални закони.

ИАГ е отговорна за управлението на природните паркове, както и за защитените местности и природните забележителности, намиращи се в горски територии, държавна собственост. За управление на природните паркове са създадени 11 дирекции – специализирани териториални звена към ИАГ: ПП „Беласица“, ПП „Българка“, ПП „Витоша“, ПП „Врачански Балкан“, ПП „Златни пясъци“, ПП „Персина“, ПП „Сините Камъни“, ПП „Странджа“, ПП „Русенски Лом“, ПП „Рилски манастир“ и ПП „Шуменско плато“.

Дейностите по управлението на защитените местности и природните забележителности в горски територии се осъществява от държавните горски и ловни стопанства, в зависимост от това в чии териториален обхват попада територията. Независимо от статута на защитената територия и собствеността, всички горски ресурси в защитените територии се управляват от МЗХГ чрез Държавните предприятия и съответните държавни горски и ловни стопанства.

През м. февруари 2016 г. е приет План за управление на Природен парк „Беласица“.

През годината са сключени четири споразумения за сътрудничество и съвместни дейности между ДПП и ДП – ДПП Беласица, ДПП Витоша и ДПП Рилски манастир с ЮЗДП Благоевград и ДПП Врачански Балкан с СЗДП Враца. Споразуменията целят решаването на проблеми от взаимен интерес в следните области: устойчиво управление и опазване на природните ресурси, опазване на екосистемите и биоразнообразието, екологосъобразно управление на земите в защитените територии и защитени зони по ЗБР, квалификация на персонала, подготовка, кандидатстване и изпълнение на проекти, свързани с горите и защитените територии.

След приключване на проектите, финансирани по Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.“, дейността на парковите дирекции е насочена основно към поддържане на изградената туристическа инфраструктура – поставяне и обновяване на информационни табла, почистване на туристически маршрути, кътове за отдих и др. През годината са изградени нови туристически пътеки със съпътстващите ги кътове за отдих и допълнителна туристическа инфраструктура (табели, безопасителни парапети, пейки и др).

Изградената в рамките на проект по ОПОС Система за ранно известяване за пожари на територията на ДПП Врачански Балкан работи пълноценно, като през 2016 г. са регистрирани 4 пожара. В резултат на уведомяването на РС пожарите са овладени, без да причинят сериозни щети.

Парковите дирекции са продължили своите дейности в областта на реинтродукция на застрашени и редки видове и поддържане на техните популации. Извършено е и обезопасяване на електрически стълбове чрез поставяне на протектори, с цел защита на птици. Продължава и подхранването на птици, като в част от изградените волиери в парковите територии са отгледани и аклиматизирани птици – ушати сови, египетски лешояди, бухал, мишелов, кукумявка, чухал и други, които след това са разселени в съответните паркове.

ДПП Врачански Балкан съвместно със специалисти от ЛТУ – София са разработили методология и технология за производство на птици от вида планински кеклик. Предстои разработването на методика за разселване на произведените птици. През годината са наблюдавани и снимани три индивида от вида черен лешояд.

Изградените обучителни и интерпретационни центрове в парковете са стартирали своята дейност, като посрещат периодично групи ученици и деца от страната.

В Младежки еко лагер, с. Очин дол, през годината са проведени семинари, образователни уикенди с участието на ученици от градовете Враца, София и Мездра и международна среща с участието на младежи от България и Германия.

През юни 2016 г. е открит посетителски център „Ритлите“ като до края на годината той е посетен от 740 туристи. Проведени са 10 прожекции на 3D филми с природозащитна тематика за деца от с. Лютиброд.

През 2016 г. е отворен летен информационен център в природен парк „Шуменско плато“, в който се помещава и новият астрономически център в гр. Шумен.

ДПП са изготвили и публикували редица материали в местни и национални медии, с цел популяризиране на своята дейност. Организиран са и са проведени образователни мероприятия с деца

и ученици от местните училища (образователни екскурзии, състезания, образователни дейности посветени на празника на детето, обучения в информационно – посетителските центрове на ДПП, конкурси за най-добра рисунка и др.).

ДПП Беласица стартира изпълнение на дейност „Подготовка на кадри за развитието на туризъм“, в рамките на която под формата на пътуващи обучения се подготвят кадри за провеждане на различни туристически изяви.

Парковите дирекции са работили активно за подкрепа на местни инициативи и развитие на доброволческа мрежа.

Проведени са информационни кампании във връзка с дати от природозащитния календар, реализирани са дейности с еко – клубове и училища в населените места в близост до парковете. Дирекциите на парковете са участвали и в инициативата на МЗХ „Купи жива елха, помогни на дете“.

Дирекциите на природните паркове са продължили изпълнението на задълженията си, свързани с провеждането на мониторинг на консервационно значими видове растения и животни, включени в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, като са попълнени необходимите формуляри и са изпратени за въвеждане в системата на ИАОС.

През годината дирекциите на природните паркове са организирали и участвали в доброволчески акции по почистване на парковите територии, както и в традиционната кампания на БТВ „Да почистим България за един ден“.

В рамките на Седмица на гората парковите дирекции съвместно с РДГ и ДП са организирали и провели „Горски празник – Лесовъд за един ден“.

ДПП съвместно с ИАГ са участвали в превърналото се в традиция туристическо изложение „Зелени дни“ през месец май в София.

През месец октомври 2016 г., експерти от ИАГ са организирали и провели второ обучение за служителите в РДГ, ДПП и Държавните предприятия за работа с деца – „Горска педагогика“.

Представители на ИАГ и ДПП „Беласица“ и ДПП „Странджа“ са участвали в заседания на Националния комитет по Програмата „Човекът и биосферата“ на ЮНЕСКО. Представени са резултатите по проект „Подготовка на процеса на ревизия на мрежата от биосферни резервати в България“ на Българска Фондация Биоразнообразие. В резултат на проведените срещи за територии от природните паркове са подготвени два номинационни формуляра (Биосферен парк „Беласица“ и Биосферен парк „Узунбуджак“, част от ДПП Странджа), съгласно съвременните изисквания на програмата „Човекът и биосферата“ на ЮНЕСКО. В края на месец септември до секретариата на ЮНЕСКО е подаден номинационния формуляр за Биосферен парк „Узунбуджак“.

През 2016 г. ИАГ е участвала в процедури по категоризиране, заличаване, намаляване на площта и съгласуване на проекти на планове за управление на защитени територии и басейнови дирекции.

7. Горска сертификация

Сертифицираните горски територии в България към момента притежават сертификат от FSC. Съгласно годишния бюлетин на FSC, за 2016 г. площта на сертифицираните горски територии е 1 084 554 ха, което представлява 25% от общата горска територия в страната, а сертифицираните единици са 20.

Сертификат за проследяване на дървесината (Chain of custody) притежават 128 сертифицирани единици.

Въз основа на решение на МЗХ, Държавните горски предприятия са предприели действия за

ускорена сертификация на държавните гори. В резултат на тях е сертифицирана значителна площ от държавните горски територии.

В процедура по сертифициране са Югозападно държавно предприятие, Югоизточно държавно предприятие (ТП ДГС/ДЛС Мъглиж, Сливен, Твърдица, Чирпан, Гурково, Казанлък и стопанства в териториалния обхват на РДГ Бургас), Южноцентрално държавно предприятие (стопанства в териториалния обхват на РДГ Пловдив и ТП ДГС Михалково) и Северозападно държавно предприятие – (ТП ДГС Берковица и Говежда).

Отчитайки постигнатите до момента резултати, може да се очаква, че заложената оперативна цел в Стратегически план за развитие на горския сектор в Република България 2014-2023 г., за сертифициране на 50% от горските територии ще бъде изпълнена за периода на действие на плана.

Към края на 2016 г. общата площ на сертифицираните по стандарта на FSC горски територии, управлявани от държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, е 1 065 298 ха, или 37% от всички държавни горски територии. През 2016 г. по стандарта FSC са сертифицирани нови 275 хил. ха горски територии, управлявани от ДП.

8. Инвентаризация и планиране в горските територии

През 2016 г. са проведени съвещания на комисиите по чл. 34, ал. 1 от Наредба № 18/07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии за извършване на инвентаризация на горските територии и изработване на горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари през 2016 – 2017 г. за териториални поделения държавни горски стопанства „Мездра“, „Миджур“ – за частта на влятото „Чупрене“, „Троян“, „Борима“, „Севлиево“, „Момчилград“, „Кирково“, „Широка лъка“, „Пещера“, „Варна“, „Места“, „Дупница“, „Рибарица“, „Самоков“ – за частта на влятото „Боровец“ и „Ново Паничарево“, и за териториални поделения държавни ловни стопанства „Русалка“, с. Априлци и „Граматиново“. Подготвена е и документация за провеждане на открити процедури за обществена поръчка по извършване на инвентаризация на горските територии и изработване на горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари през периода 2016 – 2017 г. за същите териториални поделения.

В съответствие с разпоредбите на Наредба № 18/07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии, която предвижда дейностите по инвентаризация на горските територии да се възлагат в годината, предшестваща годината за инвентаризация, е подготвена и документацията за провеждане на открити процедури за обществена поръчка по извършване на инвентаризация на горските територии и изработване на горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове за периода 2017 – 2018 г. за териториални поделения държавни горски стопанства „Говежда“, „Цонево“, „Сандански“, „Крумовград“, „Кости“, „Малко Търново“, „Звездец“, „Славейно“, „Хисаря“, „Алабак“, гр. Велинград, „Радомир“ и „Костенец“, за териториални поделения държавни ловни стопанства „Родопи“, „Борово“, „Дикчан“, с. Сатовча и „Витошко – Студена“ и за Учебно опитно горско стопанство „Георги Ст. Аврамов“, с. Юндола.

През годината са проведени експертни съвети за приемане на стопанските класове и размера на годишното ползване за държавните горски и ловни стопанства, съвещания на комисии за инвентаризация и планиране в горските територии за приемане на извършената инвентаризация на горските територии и изработените горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари, експертни съвети за приемане на протоколите на комисиите за инвентаризация и планиране в горските територии, за приемане на извършена инвентаризация на горските територии и изработените горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари през 2015 – 2016 г. Проведени са и експертни съвети за приемане на задания във връзка с

инвентаризация на горските територии през 2016 - 2017 г. и съвместното с нея изработване на горскостопански карти, горскостопански планове, планове за ловностопански дейности и за дейностите по опазване от пожари.

През 2016 г. е предоставена цифрова ортофотокарта на дружествата, извършващи инвентаризацията на горските територии и изработващи горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари за периода 2016 – 2017 г. Разработена е и приета Методика за контрол на дейностите по инвентаризация на горските територии.

9. Ловно стопанство

През 2016 г. са извършени следните по-важни дейности, свързани със стопанисването и използването на дивеча:

- обсъждане на изменение и допълнение на ЗЛОД в Народното събрание;
- разработване на Национална Стратегия за развитието на ловното стопанство в Р България;
- провеждане на заседания на междуведомствени работни групи с участието на ИАГ, МОСВ и НПО по отношение на изпълнението на Плана за управление на мечката и дивата коза в страната;
- съвместно с БАБХ е организирана борба срещу разпространението на беса по лисиците в Северна България и превенция в борбата с разпространението на африканската чума и птичия грип;
- проведено е обществено обсъждане на Плана за действие за вълка и на Национално съвещание, съвместно с ръководителите на ловните сдружения от НЛРС;
- проведени са 5 заседания на Ловния съвет, както и съвещание с експерти по лова към РДГ в ДЛС „Витошко – Студена“;
- организирано е изложение „Природа лов и риболов“ 2016 г. в гр. Пловдив, като и участие в 4 международни ловни изложения - Дортмунд, Залцбург, Москва и Вараждин, в резултат на което са постигнати редица договорености за ловен туризъм;
- издадени са 11 разрешителни с научно – изследователска дейност;
- проведени са курсове и изпити за придобиване право на лов в 72 ловни сдружения, както и за придобиване право на подборно ловуване в 15 ловни сдружения;
- подготвени са заповеди за обособяването на 6 дивечовъдни участъка към ДГС и 7 заповеди за изменение на границите на ловностопанските райони;
- издадени са 139 билета за лов на чуждестранни граждани;
- участие в категоризирането на 6 ловни бази в ДЛС и ДГС, както и в тематични и специализирани проверки по изпълнението на ловностопански мероприятия и изпълнението на договори за съвместна дейност в ДЛС;

През 2016 г. извършените ловностопански дейности в горските територии - държавна собственост, са в следните насоки: създаване и поддържане на фуражна база; подхранване на дивеча; строеж и поддръжка на биотехнически съоръжения - чакала, хранилки, капани, калища, строителство и ремонт на бази за интензивно стопанисване на дивеч.

Общите приходи от ловностопанската дейност в горските територии – държавна собственост през годината са в размер на 8 995 хил. лева, с 12% повече спрямо 2015 г. От тях, приходите от организиран ловен туризъм възлизат на 4 751 хил. лева. За изпълнение на предвидените

ловностопански и рибностопански мероприятия през годината са изразходвани 10 287 хил. лева, с 8% повече в сравнение с 2015 г. Отчетените приходи за 2016 г. от сключени договори по ЗЛОД под формата на годишни вноски за стопанисване на дивеча в дивечовъдните участъци (ДУ) на ДГС и годишни наемни цени на бази за ловен туризъм към ДУ на ДГС възлизат на 3 104 хил. лева, като отбелязват увеличение от 7% спрямо предходната година.

През 2017 г. ДП планират приходи от ловностопанска дейност в размер на 9 048 хил. лева.

10. Опазване на горските територии и контрол

През 2016 г. служителите на РДГ и ДП са извършили общо 420 384 проверки на превозни средства, лица и обекти, свързани с ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси, което е със 77 704 броя по-малко от 2015 г. Проверени са 23 627 обекта по чл. 206 от ЗГ, 65 418 обекта за добив на дървесина, 124 883 превозни средства, 130 952 ловци, 10 556 риболовци и 64 948 други лица.

Прекият контрол в страната се извършва от 422 горски инспектори в РДГ, като през годината те са намалели с десет в сравнение с 2015 г.

През 2016 г. по Кодекса на труда са наложени дисциплинарни наказания на двадесет и един горски инспектори от РДГ (с 23 по-малко от 2015 г.). Дисциплинарни наказания са наложени и на 449 служители от държавните предприятия и техните териториални подразделения, както и на 9 служители от общински структури.

През 2016 г. са констатирани общо 21 999 нарушения на горското законодателство. Съставени са 16 864 акта за установяване на административни нарушения, с 54 повече от 2015 г. За 3 093 нарушения не са открити извършителите, а 2 042 нарушения, установени с констативни протоколи, са с известни нарушители, на които предстои да бъдат съставени актове.

В горски територии държавна собственост са установени общо 11 553 нарушения, в общинска собственост – 1 182 нарушения, а в частна собственост – 3 926 нарушения.

От общо 16 864 акта, 5 807 са съставени от служители в РДГ, 10 095 от служители в ТП ДГС/ДЛС, 790 от служители на общините, 121 акта са съставени от лица на частна лесовъдска практика и 51 от служители на МВР (всички в териториалния обхват на РДГ Берковица).

По ЗГ са съставени 15 550 акта, по ЗЛОД – 799 акта, по ЗРА – 166 акта, по Закона за лечебните растения 22 акта и 327 акта по други закони.

Служителите на РДГ са съставили 161 акта за нарушения, извършени от служители на ТП ДГС/ДЛС, 357 акта на лесовъди, практикуващи частна лесовъдска практика и 140 акта на лица, имащи отношение към дейностите по стопанисване и опазване на горски територии, общинска собственост. Наложени са 61 принудителни административни мерки по чл. 253 от ЗГ.

През 2016 г. общо с актове и констативни протоколи е установена отсечена незаконна дървесина в размер на 26 182 плътни куб. м.

Приходите от продажби на задържани вещи през годината възлизат на общо 153 488 лева. Голяма част от задържаната дървесина се предоставя безвъзмездно по реда на чл. 273 от ЗГ.

През 2016 г. ИАГ е продължила популяризирането и прилагането на Регламент (ЕС) № 995/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 година за определяне на задълженията на операторите, които пускат на пазара дървен материал и изделия от дървен материал.

В резултат на упражнените контролни функции ИАГ и РДГ са извършили 430 проверки, като 351 от тях са на оператори, а останалата част – на търговци по смисъла на Регламента. За подпомагане на

дейността ИАГ е използвала информация от информационно – справочната система на Агенция „Митници“.

Взаимодействие с други институции

Взаимодействието на служителите по контрола и опазването на горските територии е предимно със служители на МВР. При наличие на данни за престъпление, структурите на МВР поемат случаите. От друга страна, при констатиране на нарушения, свързани с горското законодателство, често служителите на МВР се обръщат за съдействие и съставяне на актове към служители от РДГ или ТП ДГС/ДЛС. Единствено в териториалния обхват на РДГ Берковица служители на МВР са съставили 51 акта.

Защитата и опазването на горските територии от пожари, както и непосредствените действия по гасене се осъществяват в тясно сътрудничество с ГД „ПБЗН“ – МВР.

През 2016 г. са проведени съвместни акции с Дирекция „Жандармерия“ към МВР, на територията на РДГ София, РДГ Берковица, РДГ Пловдив, РДГ Бургас, РДГ Сливен, РДГ Кърджали и др.

Извършени са и съвместни проверки със служители на НАП, Дирекция за национален строителен контрол, ИАРА, Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, Държавна агенция за метеорологичен и технически надзор и др.

За противодействие срещу незаконния лов и други дейности, ИАГ е участвала в изпълнение на международни съвместни проверки за незаконен лов и други дейности, нанасящи щети на околната среда, съвместно с представители на МВР, проведени през месеците май, септември и октомври. След сериозна подготовка, включваща изготвянето на оперативен план с цели, място, време, структури за изпълнение и с участието на служители от шест регионални дирекции по горите, са извършени 344 проверки на обекти за дърводобив и преработка на дървесина, МПС, ловци и риболовци.

Предприети мерки за подобряване на контрола

Въведена е система за издаване на превозни билети от временен склад по електронен път и регистрирането им в централен сървър в ИАГ. Разработени са софтуери за електронни превозни билети, издавани от обектите по чл. 206 от ЗГ, като предстои да бъдат внедрени през 2017 г. Със заповеди на ИАГ е регламентирано издаването на електронни превозни билети от временен склад и от обекти, в които постъпва, преработва се или от които се експедира дървесина. Разработва се нов софтуер за обработка на актовете преписки, който предстои да бъде внедрен през 2017 г.

Горските инспектори в РДГ са преминали ежегодните обучения с лектори от ИАГ и РДГ.

С цел преустановяване на нарушенията и респектиране на потенциалните извършители, са предприети съвместни акции с участие на горските инспектори в РДГ, служители на ТП ДГС/ДЛС и МВР. Продължават и специализираните акции, при които горските инспектори от една регионална дирекция по горите проверяват територии на други регионални дирекции по горите, като с тези мерки допълнително се цели да бъде елиминиран фактора за евентуална „обвързаност“ на местно ниво. През 2016 г. са извършени 4 специализирани акции.

Във връзка с подобряване нивото на дейностите по превенция и опазване на горските територии, са организирани и проведени съвместни теренни проверки от екипи горски инспектори към РДГ с мобилните екипи за опазване на горските територии към съответните държавни горски и ловни стопанства.

Изнесен център на телефон за спешни повиквания 112

През 2016 г. от центъра за приемане и обслужване на спешни повиквания към телефон 112 са постъпили 8 606 сигнала за нарушения на ЗГ, ЗЛОД, Закона за защитените територии, Закона за рибарството и аквакултурите и др.

Най-голям е делът на сигналите, постъпили за извършване на незаконна сеч в горски територии – 32,5%, транспорт на незаконна дървесина – 15,2%, съхранение на незаконна дървесина – 8,7 % и др. Постъпилите сигнали за възникнали пожари са 27,6% от общия брой на инцидентите, като след анализ на резултатите е установено, че запалванията са предимно в земеделски земи и не обхващат горски територии. Най-много са сигналите, предадени на дежурните служители при СЗДП Враца – 19% от общия брой на постъпилите.

В модул „Център 112” на system.iag.bg са попълнени резултатите от извършените проверки на половината от подадените сигнали (53,9%). По 10,7% от тях са констатирани нарушения, като служителите от държавните предприятия и регионалните дирекции по горите са съставили съответните протоколи и са наложили актове за административни наказания, задържали са вещи – предмети и/или средства на нарушенията. Фалшиви са 332 от постъпилите сигнали.

През 2016 г. мобилните контролни екипи на ДП са извършили 97 236 проверки, като 20 146 от тях са на обекти за добив на дървесина, 34 603 на превозни средства, на ловци – 28 412, на други лица – 14 075. Съставени са 3 110 акта за установяване на административни нарушения. Задържани са 2 681,59 пространствени куб. м дърва, 216 каруци и 128 моторни триона.

11. Стратегическо планиране, усъвършенстване на нормативната база и международни дейности

През 2016 г. е разработена Концепция за организация и извършване на работата по разработване на Стратегия за развитие на ловното стопанство в Република България. В края на годината е разработен първи вариант на документа, като след приемане на необходимите законови промени ще се проведе обществено обсъждане;

Във връзка с извършване на мониторинг на резултатите от прилагането на Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България (НСРГСРБ) 2013 – 2020 г. и Стратегическия план за развитие на горското стопанство (СПРГС) 2014 – 2023 г. е създадена работна група с участници от всички заинтересовани страни от горския сектор. В съответствие с план – графика са проведени три заседания на работната група и две регионални срещи (за Северна и за Южна България) с участието на широк кръг представители – общо повече от 100 участници.

Чрез извършения мониторинг е констатирано, че е създадена система на горскостопанско планиране на национално, регионално и местно ниво, която позволява динамично и реалистично конкурентно развитие на горския сектор, основано на изпълнение на определените в горските стратегически документи цели, приоритети, мерки и дейности. Налице е резултатно взаимодействие между заинтересованите страни и партньори в процеса на изпълнение на НСРГСРБ 2013 – 2020 г. и СПРГСРБ 2014 – 2023 г. Изпълнението на националната политика за развитие на горския сектор допринася за устойчивото управление на горите и ефективното развитие на горския сектор в Европейския съюз. Работната група е предложила в периода 2017 – 2020 г. МЗХ и заинтересованите страни и партньори да предприемат необходимите действия за постигане на целите чрез изпълнението на мерките и дейностите, отразени в проектната част на оценката.

С цел осигуряване на изчерпателна и надеждна информация за горите е започнало реализирането на проект, финансиран със средства от мярка 20 „Техническа помощ” на ПРСР (2014 – 2020 г.), с наименование „Предоставяне на консултантски услуги с цел подкрепа опазването на екосистемите и устойчивото управление на природните ресурси в България чрез подобряване на информацията за горите и горските територии за нуждите на Програмата за развитие на селските райони (2014 – 2020 г.)”. Законът за ратифициране на Споразумението за предоставяне на консултантски услуги между Министерството на земеделието и храните на Република България и Международната банка за възстановяване и развитие е обнародван в ДВ брой 105 от 30 декември 2016 г.

През 2016 г. е изготвен анализ на изпълнението на Стратегията за борба с горските пожари и в рамките на създадената работна група на ИАГ е разработен проект на Програма за опазване на горите от пожари.

Утвърдени са Методически указания за работата на ИАГ и нейните структури при кандидатстване по проекти с външно финансиране, създадена е постоянна работна група за предварителен преглед на проектните предложения, с цел оценяване на тяхната необходимост и целесъобразност за нуждите на ИАГ.

Одобрена е Годишна програма на ИАГ с цели и дейности за 2016 г., изготвен е и отчет за изпълнението на Програмата на ИАГ за 2015 г.

През 2016 г. са изготвени проекти на следните нормативни актове:

- Закон за изменение и допълнение на ЗЛОД – приет на първо четене на 17.03.2016 г.;
- Постановление на МС за изменение и допълнение на Наредбата за оценка на поземлени имоти в горски територии;
- Проект на наредба за определяне размера на обезщетенията за вреди/щети върху горски територии, съоръжения изградени в тях и върху горски пътища;
- Приета е Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 30.01.2012 г. за контрола и опазването на горските територии;
- Прието е постановление за изменение и допълнение на Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти;
- Приета е Наредба за съдържанието, условията и реда за създаването и поддържането на горскостопанските карти;
- Предложение за изменение и допълнение на ЗГ в изпълнение на РМС 411/2016 г. – внесено предложение в МРРБ във връзка с одобрения на заседание на Министерския съвет от 26.10.2016 г. проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията /ЗИД на ЗУТ с направените предложения е прието от НС и е обнародвано в ДВ;
- Наредба за екосистемните ползи/услуги от горските територии;
- Изготвени са и предложения за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, Закона за административните нарушения и наказания, Закона за горите и Закона за движение по пътищата, които имат за цел повишаване на ефективността от наложените наказания за извършени нарушения/престъпления в горските територии и превенция на същите;

През м. ноември 2016 г., в района на дейност на ТП ДГС Панагюрище и ТП ДГС Генерал Ташево, е проведено национално съвещание на тема „Перспективи и насоки на стопанисване на издънковите дъбови гори“. През 2017 г. ИАГ ще разработи необходимите административни и нормативни промени за изпълнение на решенията от съвещанието.

През 2016 г. експерти от ИАГ са участвали активно в заседанията на работни форуми към Европейската комисия, както и в редица мероприятия в областта на горското стопанство в страната и от международен характер.

Изпълнение на стратегически дейности и приоритети в горския сектор чрез проекти, финансирани от ЕС и други международни донори

През 2016 г. е подпомогнато разработването на проектни предложения на ЛЗС София, РДГ Бургас, Сливен, Кърджали, Кюстендил, Благоевград, Велико Търново, ДПП Витоша, Врачански Балкан, Беласица, Рилски манастир и други по Програмите за трансгранично сътрудничество България – Турция/ Сърбия/ Македония/ Румъния/ Гърция и Програма Балкани – Средиземноморие на ЕС, както и по

програма ФАР за Грузия с австрийски, немски и шведски партньори.

На заседания на Постоянната работна група за предварително разглеждане на проектни предложения, определена със Заповед № 289/08.02.2016 г. са разгледани общо 19 проектни предложения, подадени от РДГ и СТЗ. Изготвени са съответните писма за отказ или подкрепа.

През 2016 г. стартира проект BIO4ECO по програма ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА на ЕС. Основната цел на проекта е да допринесе за подобряване на разработването и прилагането на национални и регионални политики, касаещи прехода към нисковъглеродна икономика по отношение на ползването на възобновяеми енергийни източници, енергийна ефективност и оползотворяване на биомаса от горите и земеделието.

През годината са изпълнявани текущо следните проекти:

- „Подобряване на информационната система към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (IBBIS)“. Проектът предвижда подобряване на публичния интерфейс на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, който да позволи и събиране на доброволчески данни, както и изграждане на специализирани модули за инвазивни видове и за екосистемни услуги, разработване на модул за събиране, картиране и анализ на състоянието на екосистемите и услугите предоставяни от тях, за влиянието на инвазивните видове върху местните видове, както и модул за оценка на състоянието на избрани видове от природните хабитати и за представяне на индикатори за биоразнообразието;
- „Методологическа подкрепа за оценка на екосистемните услуги и биофизична оценка, MetEcoSMap“, предефиниран проект 2 по Финансовия механизъм за Европейското икономическо пространство (2009 – 2014 г.);
- „Гори и гористи местности – картиране и оценка на екосистемните услуги извън НАТУРА 2000 – FOR OUR FUTURE“ по Финансовия механизъм за Европейското икономическо пространство (2009-2014 г.). В рамките на изпълнение на проекта бяха са определени и картирани типовете горски местообитания по EUNIS в горските територии в зони извън Натура 2000, оценени и картирани състоянието на горските екосистеми и на предоставяните от тях екосистемни услуги. Проведени са серия от обучения на експерти от екипите за управление и изпълнение на проекта, осъществено в Норвегия с цел запознаване с най – добрите норвежки практики, проведени са стартираща и заключителна пресконференции по проекта и множество работни срещи на членовете на екипите за управление и изпълнение на проекта;
- „Опазване на ключовите горски местообитания на малкия креслив орел в България“ по програма LIFE+ на ЕС. Екипът по проекта е изготвил и представил Междинен доклад, приет от Секретариата на програмата. Организиран са и са проведени 2 срещи на Надзорната група и годишна среща на всички български проекти по програмата, успешно е организирана и проведена проверка от секретариата на програмата;
- проведени са информационни срещи по ПРСР 2014 – 2020 г., както и обучения за представители на РДГ;
- изготвен е проект на План за действие за малкия креслив орел, подпомогната е инвентаризацията на ТП ДГС Царево и ТП ДГС Граматиково, ТП ДГС Кости е подпомогнато при производството и маркетинга на манов мед, на Управляващия орган е представена обосновка за под – мярка 15.1 от ПРСР, 24 горски инспектори са обучени по темата за престъпления срещу дивата природа и са оборудвани с бинокли, теренни обувки и др. Проведена е третата кампания „Аз пазя горите и орлите на България“ и т. н;
- „Изпитване на клонове тополи от страни – членки на ЕС за производство на биомаса (бързорастящи видове)“, с цел реализиране на доброволно партньорство с възможност за частично финансиране на дейности от страна на водещия партньор Баварска семеконтролна станция – гр. Тайзендорф, Германия;

- „Възстановяване и опазване на алувиални гори от хабитат *91E0 в защитени зони по НАТУРА 2000 и моделни територии в България“ LIFE13 NATBG000801.

12. Финансиране и инвестиции в горските територии

12.1. Изпълнителна агенция по горите

През 2016 г. в ИАГ са отчетени приходи на обща стойност 11 842 884 лева.

Утвърденият от МЗХ бюджет на ИАГ за 2016 г. е в размер на 25 797 164 лева, разпределен за изпълнение по бюджетни програми „Специализирани дейности в горските територии“ – 21 605 529 лева и Бюджетна програма „Планиране, опазване от посегателства, пожари и лесозащита“ са в размер на 4 191 635 лева. Усвоените към 31.12.2016 г. разходи на агенцията за изпълнение на основните ѝ функции възлизат на 26 066 857 лева.

През 2016 г. са извършени капиталови разходи в размер на общо 852 318 лева. В рамките на годината са закупени 30 високопроходими автомобили за структурите на ИАГ и нови компютри.

Дирекциите на природните паркове - третостепенни разпоредители с бюджет и ЦУ на ИАГ успешно са приключили изпълняваните проекти по Оперативна програма „Околна среда“, Оперативна програма „Административен капацитет“ и Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси“. Окончателните верификации на средствата и отчетането им се извършва през бюджетната 2016 г., като от Национален фонд са постъпили средства в размер на общо 3 962 580 лева.

Централно управление на ИАГ, РДГ Русе, РДГ Пловдив и ДПП Русенски Лом са бенефициенти по програми на ЕС за финансиране на политиката по опазване на природата и биологичното разнообразие „LIFE+“, оперативни програми за трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество. През отчетния период са постъпили средства в размер на 1 228 037 лева. За изпълнение на дейностите по проектите са разходвани 997 938 лева.

Централно управление на ИАГ изпълнява проекти по Европейско икономическо пространство с Програмен оператор Министерство на околната среда и водите, които ще приключат към полугодieto на 2017 г. През изминалата бюджетна година по проектите са постъпили средства в размер на 188 619 лева.

12.2. Държавни горски предприятия

Отчетените приходи от цялостната дейност на държавните предприятия за 2016 г. са в размер на 319 068 хил. лева, а общите разходи – в размер на 311 414 хил. лева. В сравнение с 2015 г., приходите на предприятията се увеличават с 1,7%, а разходите - с 3,1%.

Направените инвестиции от шестте ДП през 2016 г. възлизат на 41 622 хил. лева, с 9 679 хил. лева повече от тези през 2015 г. Със средства от фонд „Инвестиции в горите“ са осъществени следните дейности, като са изразходвани общо 26 454 хил. лева:

- за изготвяне на 33 проекта за строителство на нови пътища и основен ремонт на съществуващи горски пътища – 441 хил. лева;
- за строителство и основен ремонт на съществуващи горски пътища на общо 94,1 км – 19 434 хил. лева;
- за дейности по залесяване на 11 605 дка – 6090 хил. лева;
- за закупуване на маломерни частни горски имоти с обща площ 54,9 ха – 355 хил. лв.

Съгласно финансовите планове за 2017 г., за извършване на цялостната си дейност ДП планират приходи в размер на 305 081 хил. лева и разходи в размер на 298 184 хил. лева.

13. Административно обслужване

13.1. Регистър на лицата, извършващи лесовъдска дейност

През 2016 г. Комисията за разглеждане на заявления за вписване на физически лица и търговци в публичните регистри на ИАГ по чл. 235 и чл. 241 от ЗГ през 2016 г. е провела 17 заседания, в резултат на което са регистрирани и издадени удостоверения на 469 физически лица за упражняване на лесовъдска практика. През същия период са регистрирани и издадени удостоверения на 490 търговци за извършване на дейности в горските територии.

През годината от публичния регистър по чл. 241, ал. 1 от ЗГ са отписани 55 търговци, а от регистъра по чл. 235 от ЗГ са отписани 45 физически лица.

Към 31.12.2016 г. общият брой на регистрираните физически лица за упражняване на лесовъдска практика е 10 606, а на регистрираните търговци – 3 652.

Във връзка с извършените промени в изискванията за регистрация на физически лица е организирана дейността за провеждане на изпити по реда на чл. 236 а от ЗГ. Проведени са 22 изпита, на които са се явили общо 727 кандидати, 443 са го издържали.

13.2. Информационно обслужване

През 2016 г. са извършени следните по-важни дейности:

- Стартирана е онлайн „Платформа за сътрудничество за опазване на българската гора“, чрез която след предварителна регистрация по всяко време ще могат да се подават сигнали до ИАГ от неправителствени и граждански организации;
- въведен е в експлоатация проекта за издаване на електронни превозни билети от временен склад чрез мобилни устройства работещи под система Android. В процеса на подготовка системните администратори на Регионалните дирекции по горите при ИАГ, с помощта на експертите от дирекция ИОВО са обучили над 1 700 потребители, инсталирали са и настроили софтуер на персонални потребителски устройства;
- внедрен е модул за програми и проекти в недържавните гори;
- разработен е и пуснат в експлоатация модул за регистрация на превозните средства с монтирани устройства за GPS, транспортиращи дървесина;
- разработен е и внедрен в системата на горите нов софтуер за операционна система Android, осигуряващ справки за издадените превозни билети, справка за КГМ, справка за превозни средства с GPS и достъп до телефоните на служителите в горите;
- тествана е системата за заверка на електронен дневник за количествата на постъпилата, преработена и експедирана дървесина в обекти по чл. 206 от ЗГ на територията на четири регионални дирекции - София, Русе, Шумен и Благоевград. В тази връзка са проведени обучения за работа със системата в районите на РДГ Русе, Шумен и Благоевград;
- в резултат на успешно приключил проект е въведена електронна система за регистрация на физически лица и търговци за упражняване на лесовъдска практика и за извършване на дейности в горски територии. В процес на разработване е софтуер за електронно издаване на удостоверение за регистрация на контролни и производствени горски марки;
- осигурен е достъп до модулите на информационната система www.system.iag.bg на служители от общински гори и държавни предприятия, частни лесовъди и представители на ловно – рибарски сдружения;

- за повишаване ефективността на контрола на превозваната добита дървесина е осигурен достъп на служители от Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“.

VII. РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

1. Улов и производство на риба и други водни организми

Улов на риба и други водни организми

По данни на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), през 2016 г. общият улов на риба и други водни организми от стопански риболов в страната намалява с 2,8% в сравнение с 2015 г. Общият улов възлиза на 8 592,2 тона, от които 8 540 тона - в Черно море и 52,21 тона - в река Дунав. В сравнение с 2015 г. се отчита спад на уловите както в Черно море, така и в река Дунав.

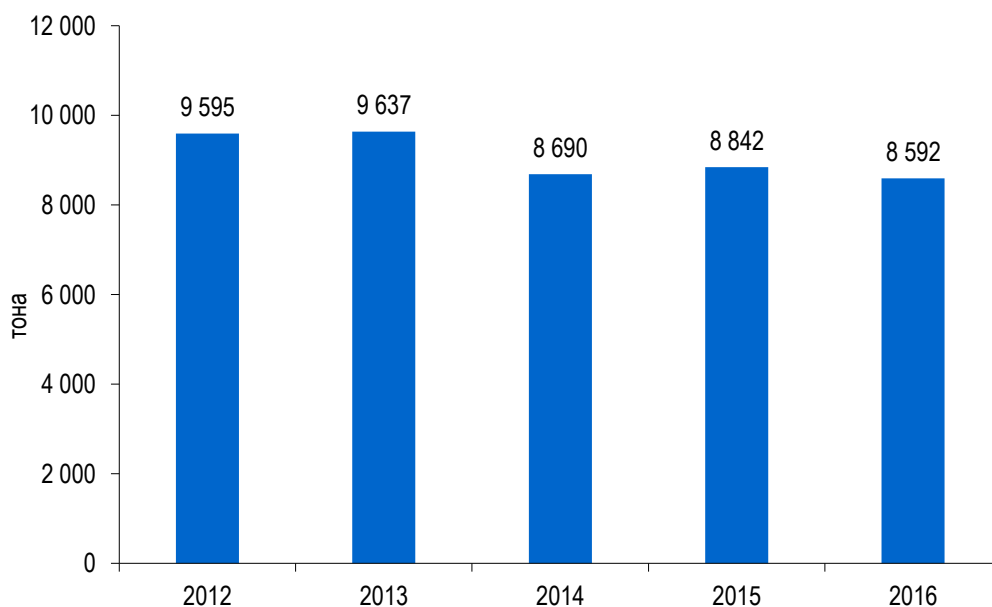
Общото количество уловени морски видове риби през 2016 г. е в размер на 4 473,93 тона, с 16,26 тона по-малко спрямо 2015 г. Традиционно, най-значителен е уловът на риба от вида цаца /триционана, копърка/ (*Sprattus sprattus sulinus*), който възлиза на 2 289,98 тона - с 30,6% по-малко в сравнение с предходната година.

От останалите черноморски видове риба, съществен е уловът на барбуня - 874,48 тона, лефер – 710,43 тона, сафрид– 166,51 тона и попчета – 63,70 тона.

Сравнявайки с предходната година, при улова на рапани, заемащ основен дял от улова на водни организми в Черно море (85% през 2016 г.) се отчита спад от 16,4%. Същевременно, уловът на пясъчна мида се увеличава близо пет пъти, достигайки 586 тона, а този на черна морска мида – над два пъти, до 41,6 тона.

През 2016 г. уловът на проходни видове риба (карагъоз) в Черно море е в размер 15,59 тона, което е с 12% по-малко спрямо предходната година.

Фигура VII.1. Общ улов на риба и други водни организми в страната, тона

Източник: ИАРА

Таблица VII.1. Общ улов на риба и други водни организми в страната по водни басейни, тона

	2014	2015	2016	Изменение 2016/2015
Улов в Черно море - общо, в т. ч.:	8 546,7	8 745,2	8 540,0	-2,3%
- морски видове риби	3 713,7	4 490,2	4 473,9	-0,4%
- проходни риби, карагъоз	20,5	17,7	15,6	-11,7%
- рапани, миди и скариди	4 812,5	4 237,3	4 050,5	-4,4%
Улов в река Дунав - общо, в т. ч.:	142,8	96,96	52,21	-46,2%
- сладководна риба	140,4	85,6	50,2	-41,3%
- проходни риби, карагъоз	1,6	0,6	1,1	73,4%
- езерен рак и други	0,0	10,7	0,9	-92,0%
Общ улов на риба и др. водни организми	8 689,5	8 842,1	8 592,2	-2,8%

Източник: ИАРА

Уловът в река Дунав през 2016 г. намалява с 46,2% спрямо предходната година. Общото количество е в размер на 52,2 тона, в т.ч. сладководна риба – 50,2 тона, проходни риби (карагъоз) – 1,1 тона.

Таблица VII.2. Улов на риба и други водни организми от водоеми за стопански риболов през 2016 г.

№ по ред	Общоприети и местни наименования и научно наименование /на латински/	Количество в тона	
		Черно море	Дунав
А. Сладководни риби			
	Сем. Есетрови / <i>Acipenseridae</i> /		
1	Чига / <i>Acipenser ruthenus</i> /		
	Сем. Пъстървови /<i>Salmonidae</i>/		
2	Речна /балканска/ пъстърва / <i>Salmo trutta fariol</i> /		
3	Дъгова пъстърва / <i>Oncorhynchus mykiss</i> /		
4	Сивен / <i>Salvelinus fontinalis</i> /		0,004
5	Дунавска пъстърва / <i>Hucho hucho</i> /		
	Сем. Корегонусови /<i>Coregonidae</i>/		
6	Чудски сиг / <i>Coregonus lavaretus</i> /		
7	Пелед / <i>Coregonus peled</i> /		
	Сем. Щукови /<i>Esocidae</i>/		
8	Щука / <i>Esox lucius</i> /		0,404
	Сем. Шаранови /<i>Cyprinidae</i>/		
9	Бабушка / <i>Rutilus rutilus</i> /		0,003
10	Речен кефал / <i>Leuciscus cephalus</i> /		0,050
11	Мъздруга / <i>Leuciscus idus</i> /		0,019
12	Червеноперка / <i>Scardinius erythrophthalmus</i> /		0,063
13	Распер / <i>Aspius aspius</i> /		1,014
14	Лин / <i>Tinca tinca</i> /		
15	Брияна /облез, уклея/ / <i>Chalcalburnus chalcoides</i> /		0,244

№ по ред	Общоприети и местни наименования и научно наименование /на латински/	Количество в тона	
		Черно море	Дунав
16	Уклей / <i>Alburnus alburnus</i> /		1,262
17	Платика / <i>Abramis brama</i> /		3,127
18	Косат / <i>Abramis sp.</i> /		0,063
19	Морунаш / <i>Vimba vimba</i> /		1,546
20	Сабица / <i>Pelecus cultratus</i> /		0,002
21	Скобар / <i>Chondrostoma nasus</i> /		1,309
22	Бяла мряна / <i>Barbus barbus</i> /		6,700
23	Черна /балканска/ мряна / <i>Barbus meridionalis petenyi</i> /		
24	Маришка мряна / <i>Barbus cyclolepis</i> /		0,002
25	Шаран / <i>Cyprinus carpio</i> /		8,630
26	Сребриста Каракуда / <i>Carassius sp.</i> /		6,057
27	Бял толстолоб / <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> /		4,514
28	Пъстър толстолоб / <i>Aristichthys nobilis</i> /		6,731
29	Бял амур / <i>Ctenopharingodon idella</i> /		2,036
30	Черен амур / <i>Mylopharingodon piceus</i> /		
31	Златиста каракуда / <i>Carassius carassius</i> /		
32	Маришки морунаш (карабальк) / <i>Vimba melanops</i> /		0,010
	Сем. Сомови /<i>Siluridae</i>/		
33	Европейски сом / <i>Sillurus glanis</i> /		4,682
	Сем. Американски сомове /<i>Ictaluridae</i>/		
34	Канален /американски/ сом / <i>Ictalurus punctatus</i> /		
	Сем. Трескови /<i>Gadidae</i>/		
35	Михалца / <i>Lota lota</i> /		
	Сем. Костурови /<i>Percidae</i>/		
36	Бяла риба /сулка/ / <i>Sander lucioperca/Stizostedion lucioperca</i> /		1,686
37	Речен костур / <i>Perca fluviatilis</i> /		0,069
38	Голяма вретенарка / <i>Zingel zingel</i> /		
	Сем. Буфалови /<i>Catostomidae</i>/		
39	Буфало / <i>Ictiobus</i> /		
Б. Проходни риби			
	Сем. Есетрови /<i>Acipenseridae</i>/		
40	Моруна / <i>Huso huso</i> /		
41	Пъструга / <i>Acipenser stellatus</i> /		
42	Руска есетра / <i>Acipenser gueldenstaedti</i> /		
43	Сибирска есетра / <i>Acipenser baerii</i> /		
	Сем. Речни змиорки /<i>Anguillidae</i>/		
44	Европейска речна змиорка / <i>Anguilla anguilla</i> /		
	Сем. Селдови /<i>Clupeidae</i>/		
45	Карагьоз, дунавска скумрия / <i>Caspialosa pontica/Alosa pontica</i> /	15,585	1,116
В. Морски риби			
	Сем. Бодливи акули /<i>Squalidae</i>/		
46	Черноморска бодлива акула / <i>Squalus acanthias</i> /	83,344	
	Сем. Селдови /<i>Clupeidae</i>/		
47	Сардина / <i>Sardina pilchardus</i> /	0,827	
48	Цаца /копърка, трициона, шпрот/ / <i>Sprattus sprattus sulinus</i> /	2 289,989	
	Сем. Хамсиеви /<i>Engraulidae</i>/		
49	Хамсия / <i>Engraulis encrasicolus ponticus</i> /	54,431	

№ по ред	Общоприети и местни наименования и научно наименование /на латински/	Количество в тона	
		Черно море	Дунав
	Сем. Зарганови /Belonidae/		
50	Зарган / <i>Belone belone</i> /	3,757	
	Сем. Трескови /Gadidae/		
51	Галя, морски налим / <i>Gaidropsarus mediterraneus</i> /		
52	Черноморски меджид / <i>Merlangius merlangus euxinus</i> /	11,662	
	Сем. Кефалови /Mugilidae/		
53	Морски кефал / <i>Mugil cephalus</i> /	8,703	
54	Кефал пелингас / <i>Mugil soiyu</i> /	0,075	
55	Платерина / <i>Liza aurata</i> /	0,699	
56	Илария / <i>Liza saliens</i> /	4,961	
	Сем. Атеринови /Atherinidae/		
57	Атерина / <i>Atherina spp./</i>	50,516	
	Сем. Морски костури /Serranidae/		
58	Лаврак / <i>Dicentrachus labrax/Morone labrax</i> /		
	Сем. Леферови /Pomatomidae/		
59	Лефер / <i>Pomatomus saltatrix</i> /	710,430	
	Сем. Сафридови /Carangidae/		
60	Сафрид / <i>Trachurus mediterraneus ponticus</i> /	166,517	
	Сем., Смаридови /Centranchidae/		
61	Смарид / <i>Spicara spp./</i>		
	Сем. Барбунови /Mullidae/		
62	Барбуня / <i>Mullus barbatus ponticus</i> /	874,487	
63	Барбуня / <i>Mullus surmuletus</i> /	2,960	
	Сем. Скумриеви /Scombridae/		
64	Черноморска скумрия / <i>Scomber scombrus</i> /		
65	Паламуд / <i>Sarda sarda</i> /	68,105	
66	Сем. Попчета /Gobiidae/	63,702	
	Сем. Калканови /Scophthalmidae/		
67	Калкан / <i>Psetta maxima</i> /	42,393	
	Сем. Писиеви /Pleuronectidae/		
68	Писия / <i>Platichthys flesus luscus</i> /	0,158	
69	Морски език / <i>Solea nasuta</i> /	0,006	
	Сем. Морски лисици /Rajidae/		
70	Морска лисица / <i>Raja clavata</i> /	35,661	
	Сем. Морски дяволи /Lophiidae/		
71	Морски дявол / <i>Lophius piscatorius</i> /	0,056	
	Сем., Морски котки /dasyatidae/		
72	Морска котка / <i>Dasyatis pastinaca</i> /	0,495	
Г. Водни животни			
	Клас земноводни /Amphibia/		
73	Голяма водна жаба / <i>Rana ridibunda</i> /		
	Клас Ракообразни /Crustacea/		
74	Обикновени скариди / <i>Leander spp./</i>	0,513	
75	Пясъчна скарида / <i>Crangon sp./</i>	2,779	
76	Сладководни раци / <i>Astacidae , Cambaridae</i> /		
77	Езерен рак / <i>Astacus leptodactylus</i> /		
78	Речен рак / <i>Astacus astacus</i> /		

№ по ред	Общоприети и местни наименования и научно наименование /на латински/	Количество в тона	
		Черно море	Дунав
79	Пагур / <i>Eriphia verrucosa</i> /	0,216	
	Клас Миди /<i>Bivalvia</i>/		
80	Бяла пясъчна мида / <i>Mya arenaria</i> /	586,082	
81	Черна морска мида / <i>Mytilus galloprovincialis</i> /	41,642	
82	Рапани / <i>Rapana spp./</i>	3 419,226	
83	Други	0,022	0,861
ОБЩО:		8 539,99	52,205

Източник: ИАРА

Най-големи количества улов се отчита при шарана – 8,63 тона, пъстрия толстолоб – 6,73 тона, бяла мряна - 6,70 тона, сребриста каракуда – 6,05 тона и европейски сом – 4,68 тона.

В сравнение с предходната година, при повечето стопански видове сладководна риба се наблюдава намаление на уловените количества. Най-значително е намалението на уловите от морунаш – с 53,3%, бял амур – с 52,5%, платика – с 48,6%, пъстър толстолоб – с 41,7%, шаран – с 32,3%, следвани от бяла мряна – с 27,1% и европейски сом – с 20,8%.

Само уловът на проходни риби (карагъоз, дунавска скумрия) в река Дунав нараства на годишна база с чувствителните 73,4%, до 1,12 тона.

По данни на ИАРА, към 31.05.2017 г. отчетеният общ стопански улов на риба и други водни организми възлиза на 3 098 тона - с около 9% повече в сравнение с първите пет месеца на 2016 г. В рамките на периода, уловът в Черно море е в размер на 3 085 тона, а този в река Дунав – близо 13 тона, съответно с 9,2% повече и с 44% по-малко спрямо същия период на предходната година.

Производство на риба и други водни организми

По данни на ИАРА, общият брой на активните рибовъдни стопанства към края на 2016 г. е 683, при 611 броя година по-рано. От тях, 650 са за сладководни аквакултури, а 33 - за морски аквакултури.

Във връзка със забраната за извършване на стопански риболов във вътрешните водоеми на страната, влязла в сила от м. август 2012 г., и свързаната с това пререгистрация, се увеличава броят на активните регистрирани производители на аквакултури. Отчетено е производство на видове риби, които са прилов в екстензивните и полуинтензивни топловодни стопанства – платика, уклея, сребриста каракуда, речен костур, червеноперка. Тези видове не са обект на целенасочено развъждане и отглеждане в аквакултурното производство.

По данни на ИАРА, през 2016 г. общото производство на аквакултури (зарибителен материал, риба и други водни организми за консумация) в специализираните рибовъдни стопанства възлиза на 15 432,40 тона - с 13,8% повече спрямо предходната година, като се отчита нарастване както при производството на зарибителен материал, така и при това на риба за консумация.

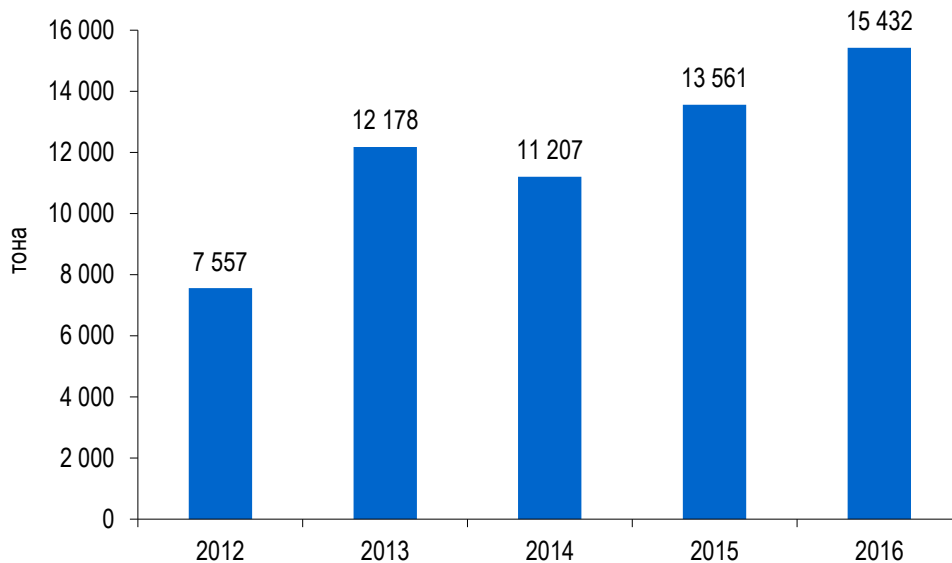
Общо отчетено производство на зарибителен материал в рибовъдните стопанства през 2016 г. е 3 048,3 тона. Това представлява ръст от 13,6% спрямо предходната година, главно в резултат на увеличеното производство на зарибителен материал от три от основните видове риби, отглеждани в рибовъдните стопанства – дъгова пъстърва (до 1 569,7 тона), шаран (до 544,1 тона) и пъстър толстолоб (до 310,8 тона). Значително се увеличава и производството на зарибителен материал на други хибриди от семейство Есетрови.

Таблица VII.3. Производство на зарибителен материал, риба и водни организми в рибовъдните стопанства, тона

Общоприети и местни наименования	Зарибителен материал		Риба за консумация		Общо тегло	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Речна (балканска) пъстърва	5,6	1,7	7,9	16,5	13,5	18,2
Дъгова пъстърва	1 027,5	1 569,7	2 321,8	3 092,2	3 349,3	4 661,9
Сивен	0,0	0,4	8,2	8,8	8,2	9,3
Щука	21,5	3,0	29,4	23,2	50,9	26,2
Речен кефал	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
Лин	1,7	0,3	3,7	2,5	5,4	2,8
Уклей	1,0	0,0	11,7	6,2	12,7	6,2
Брияна (облез, уклей)	0,0		0,2		0,2	0,0
Скобар	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,4
Платика	0,2	0,0	10,9	9,0	11,1	9,0
Шаран	531,8	544,0	2 142,3	2 520,0	2 674,2	3 064,0
Сребриста каракуда	4,4	0,9	210,5	230,9	214,9	231,8
Бял толстолоб	450,4	61,7	226,5	113,1	677,0	174,8
Пъстър толстолоб	210,0	310,8	1 576,0	1 512,7	1 786,0	1 823,4
Бял амур	56,0	33,0	264,3	225,6	320,2	258,5
Черен амур	3,6	2,4	13,5	3,6	17,1	6,0
Сом	49,4	25,4	109,3	196,2	158,7	221,6
Канален (американски) сом	30,1	0,5	63,8	7,5	93,9	8,0
Бяла риба (сулка)	7,7	10,5	69,8	74,4	77,4	84,9
Речен костур	0,4	0,0	37,8	9,0	38,2	9,0
Чига	3,6	0,0	0,4	3,1	4,0	3,1
Моруна	0,0	0,0	8,5	5,9	8,5	5,9
Пъструга	0,0	0,0	1,3	1,0	1,3	1,0
Руска есетра	4,1	5,1	217,0	146,0	221,1	151,1
Сладководни раци	0,0		2,0		2,0	
Езерен рак	1,8	3,3	12,0	48,5	13,9	51,9
Черна морска мида	259,1	454,6	3 113,5	3 376,3	3 372,6	3 830,9
- Други		0,0		2,3		2,3
- Езерна съомга	1,3	0,5	0,2	3,9	1,5	4,3
- Веслонос	1,9	7,5	3,6	47,6	5,5	55,2
Червеноперка	0,0	0,0	6,4	3,4	6,4	3,4
Бестер	0,0	0,0	3,9	0,0	3,9	0,0
Сибирска есетра	12,8	0,0	96,2	47,8	109,0	47,8
Европейска речна змиорка	0,82	0	1,5	5,21	2,32	5,21
Африкански сом	0,0	0,0	285,7	540,7	285,7	540,7
Други хибриди от сем. Есетрови	0,3	12,9	12,6	98,6	13,0	111,5
Общо	2 683,1	3 048,3	10 873,5	12 384,1	13 560,6	15 432,4

Източник: ИАРА

Фигура VII.2. Производство на риба и други организми в специализирани рибовъдни стопанства за периода 2012 – 2016 г., тона

Източник: ИАРА

През 2016 г. производството на риба и други водни организми за консумация нараства с 13,9% на годишна база, достигайки 12 384,1 тона.

Традиционно, най-голямо е производството за консумация на риби от видовете дъгова пъстърва, шаран и пъстър толстолоб. Спрямо предходната година се наблюдава нарастване на производството на дъгова пъстърва (с 33%) и шаран (с около 18%), докато това на пъстрия толстолоб намалява (с 4%).

Значително увеличение бележи производството на речната (балканска пъстърва) (със 109,4%), африкански сом (с 89,3%) и сом (със 79%).

Сред по-значимите стопански видове риби, съществен спад в сравнение с 2015 г. бележи производството за консумация на канален американски сом (с 88,2%), черен амур (със 73,1%), сибирска есетра (с 50,3%) и бял толстолоб (с 50,1%).

Основният вид от морските аквакултури, отглеждани в крайбрежните акватории на страната, е черната морска мида. През 2016 г. нейното производство за консумация се увеличава с 8,4% спрямо предходната година, достигайки 3 376,3 тона. Производството на езерен рак за консумация нараства близо четири пъти.

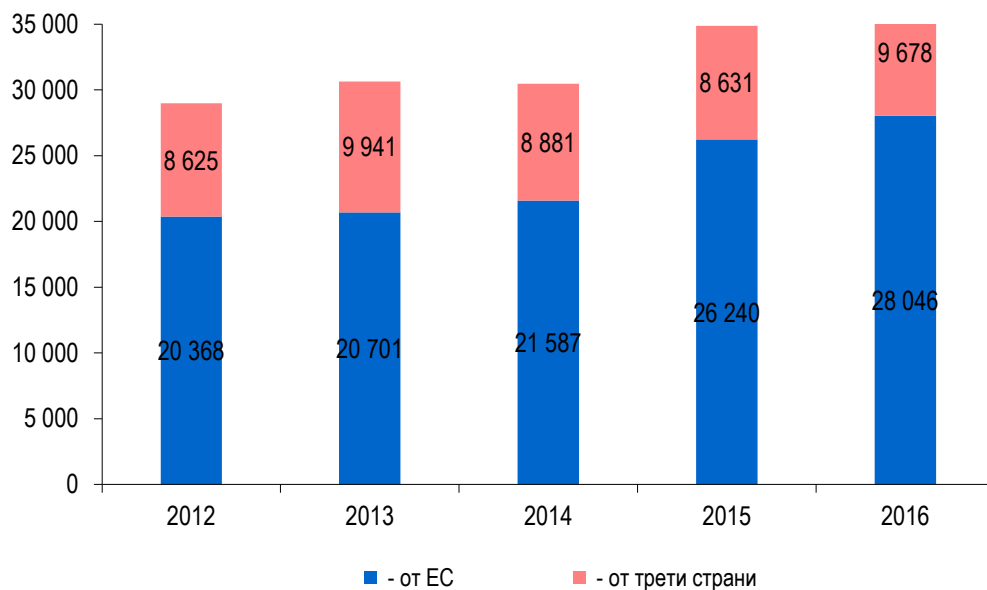
През 2017 г. се очаква нарастване на броя на рибовъдните стопанства и съответно производството на аквакултури, за което допринася изграждането на нови, модернизирането и увеличаването на производствени мощности с финансиране по Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”.

2. Внос и износ на риба и рибни продукти

Внос

По предварителни данни на НСИ, през 2016 г. в страната са внесени общо 37 724 тона риба и рибни продукти, в т. ч. 32 886 тона риба, филета, ракообразни и мекотели (живи, пресни, охладени, замразени или сушени и др.) и 4 838 тона преработени рибни продукти. Общият внос на риба и рибни продукти нараства с около 8% на годишна база, като се отчита увеличение на вноса както на риба, филета, ракообразни и мекотели, така и на преработените продукти.

Фигура VII.3. Внос на риба и рибни продукти от ЕС и трети страни, тона

Източник: НСИ, * предварителни данни

Таблица VII.4. Внос на риба, други водни организми и рибни продукти, тона

Продукти	2015	2016*	Изменение 2016/2015
Риби, филета, ракообразни, мекотели, в т. ч.:	30 975	32 886	6,2%
Живи риби - сладководни и морски	274	23	-91,8%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	3 789	3 496	-7,7%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	18 585	18 596	0,1%
Филета и други меса от риби, пресни или охладени, замразени	3 224	3 343	3,7%
Риби - сушени, осолени, пушени	356	347	-2,4%
Ракообразни	2 244	3 463	54,4%
Мекотели	1 114	1 070	-3,9%
Водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите	1 390	2 548	83,3%
Преработени рибни продукти, в т. ч.:	3 896	4 838	24,2%
Готови храни и консерви от риби; хайвер	2 795	3 060	9,5%
Ракообразни и мекотели, консервирани	1 101	1 778	61,5%
Общо риба, др. водни организми и рибни продукти	34 871	37 724	8,2%

Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ, * предварителни данни

Над 74% от общо внесените количества риба и рибни продукти през 2016 г. са от държави-членки на ЕС. Доставките от Съюза нарастват с около 7% в сравнение с предходната година, възлизайки на 28 046 тона. Най-значителни количества са доставени от Испания (4,8 хил. тона), Румъния (4,6 хил. тона), Нидерландия (3,5 хил. тона), Дания (2,4 хил. тона), Гърция (1,7 хил. тона), Полша (1,7 хил. тона) и Обединено кралство (1,6 хил. тона).

Вносът на риба и рибни продукти от трети страни бележи ръст от 12% на годишна база, до 9 678 тона. В рамките на годината, най-съществен е вносът от Канада (1,6 хил. тона), Мароко (1,1 хил. тона), Виетнам (0,9 хил. тона) и Китай (0,8 хил. тона).

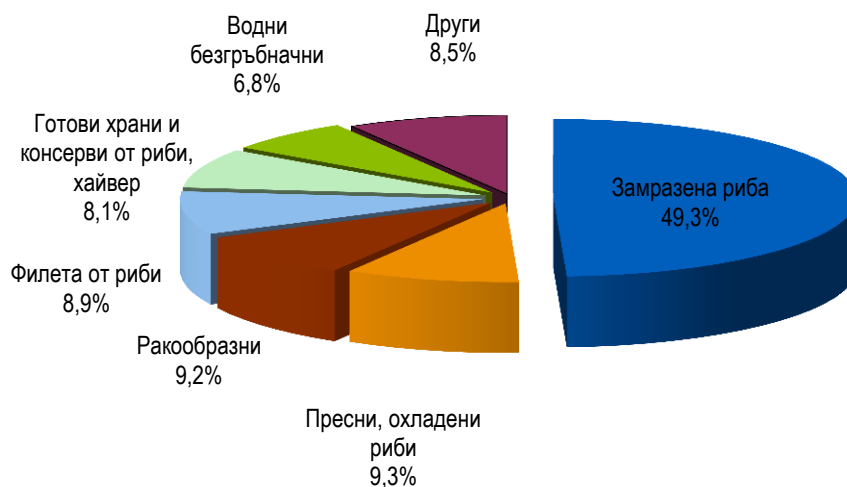
В сравнение с предходната година, общият внос на риба, филета, ракообразни и мекотели (живи, пресни, охладени, замразени или сушени и др.) през 2016 г. нараства с 6,2%, достигайки 32 886 тона.

Традиционно, повече от половината от общия внос на риба и рибни продукти заема този на замразената риба. През 2016 г. вносът замразена риба, с изкл. на филета, остава около нивото от предходната година (+0,1%) и възлиза на 18 896 тона. Подобно на предходни години, най-значителен е вносът на замразена скумрия, който намалява с 5,1% в сравнение с 2015 г., до 11 338 тона. Внесени са и сравнително големи количества замразена риба от следните видове: съомга – 660 тона; сардини – 1 130 тона; херинга – 535 тона; мерлуза – 923 тона; акула – 273 тона; пъстървови – 200 тона; сафрид – 306 тона.

Общият внос на преработени рибни продукти през 2016 г. се увеличава с 24,2% на годишна база. В рамките на годината са внесени 3 060 тона готови храни и консерви от риби и хайвер и 1 778 тона консервирани ракообразни и мекотели, съответно с 9,5% и 61,5% повече в сравнение с 2015 г.

По предварителни данни на НСИ, през периода януари – юни на 2017 г. са внесени общо 19 773 тона риба и рибни продукти – с около 24% повече в сравнение с първите шест месеца на 2016 г. Това включва 16 838 тона риба, филета, ракообразни, мекотели и др. водни организми и 2 935 тона преработени рибни продукти, съответно с 22,1% и 35,9% повече на годишна база.

Фигура VII.4. Структура на вноса на риба и рибни продукти през 2016 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

Предвид данните за първите шест месеца, вносът на риба и рибни продукти за цялата 2017 г. може да се очаква да надхвърли нивото от предходната година. Ще продължат да се внасят съществени количества за разнообразяване на асортимента на пазара с нетипични за страната видове риба и водни организми и осигуряване на суровина за преработвателните предприятия.

Износ

По предварителни данни на НСИ, общият износ на риба, водни организми и рибни продукти през 2016 г. възлиза на 12 096 тона - с 27,6% над нивото от предходната година, което се обяснява с увеличението на аквакултурното производство на риба и други водни организми в страната, както и с реализирането на реекспорт на вносна риба.

В сравнение с 2015 г., износът на риби и други водни организми нараства с 20,3%, до 7 110 тона, а този на преработени рибни продукти (готови храни и консерви от риба, в т. ч. хайвер, консервирани ракообразни и мекотели) – с 39,6%, до 4 985 тона.

Таблица VII.5. Износ на риба, други водни организми и рибни продукти, тона

Продукти	2015	2016*	Изменение 2016/2015
Риби, филета, ракообразни, мекотели, в т. ч.:	5 911	7 110	20,3%
Живи риби - сладководни и морски	1 242	1 187	-4,4%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	974	1 617	66,1%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	1 897	1 148	-39,5%
Филета и други меса от риби, пресни или охладени, замразени	216	213	-1,2%
Риби - сушени, осолени, пушени	383	196	-48,8%
Ракообразни	49	80	64,2%
Мекотели	1 151	2 668	131,7%
Преработени рибни продукти, в т. ч.:	3 571	4 985	39,6%
Готови храни и консерви от риби; хайвер	1 339	2 083	55,6%
Ракообразни и мекотели, консервирани	2 233	2 902	30,0%
Общо риба, др. водни организми и рибни продукти	9 483	12 096	27,6%

*Източник: данни на НСИ, обработени от МЗХГ, *предварителни данни*

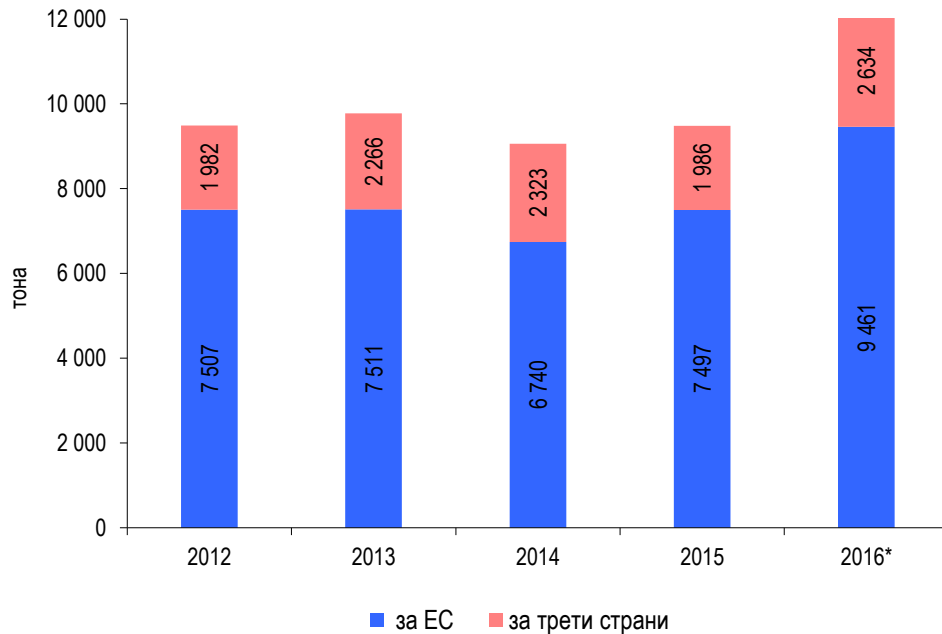
През 2016 г. износът на риба и рибни продукти за ЕС бележи ръст от 26,2% на годишна база и достига 9 461 тона, формирайки около 74% от общия износ на такива продукти. Най-значителни са изпращанията за Румъния (4,8 хил. тона), Швеция (2 хил. тона), Гърция (1,5 хил. тона), Испания (0,7 хил. тона) и Белгия (0,3 хил. тона).

При износа на риба и рибни продукти за трети страни също се отчита съществено увеличение спрямо предходната 2015 г. – с около 33%, до 2 634 тона. Най-големи количества са насочени за Южна Корея (1,2 хил. тона) и Япония (0,7 хил. тона), следвани от тези за Сърбия (0,4 хил. тона), Китай (0,2 хил. тона) и др.

Значителен ръст на годишна база се отчита при износа на мекотели (над два пъти), следван от този на пресните, охладени риби (с 66,1%) и на ракообразните (64,2%).

Същевременно, съществено намаление се наблюдава при износа на сушени, осолени и пушени риби (с 48,8%) и на замразени риби, с изкл. на филета (с 39,5%), а по-слабо - при този на живи риби (с 4,4%) и на филета (с 1,2%).

Фигура VII.5. Износ на риба, други водни организми и рибни продукти за ЕС и трети страни, тона

Източник: НСИ, *предварителни данни

През 2016 г. износът на мекотели заема водещо място в общия износ на риби, филета, ракообразни, мекотели (38%), възлизайки на 2 668 тона. Количествата са насочени основно за Гърция (1 хил. тона), Южна Корея (0,6 хил. тона), Испания (0,4 хил. тона) и Япония (0,3 хил. тона).

Около 63% от износа на замразена риба се формира от замразени шпрот, трициона или цаца – 725 тона, което представлява спад със 17% на годишна база. Износът на замразена аншоа нараства близо два пъти в сравнение с предходната година, достигайки 201 тона. Традиционно, най-големи количества замразена риба са насочени за Румъния (0,8 хил. тона).

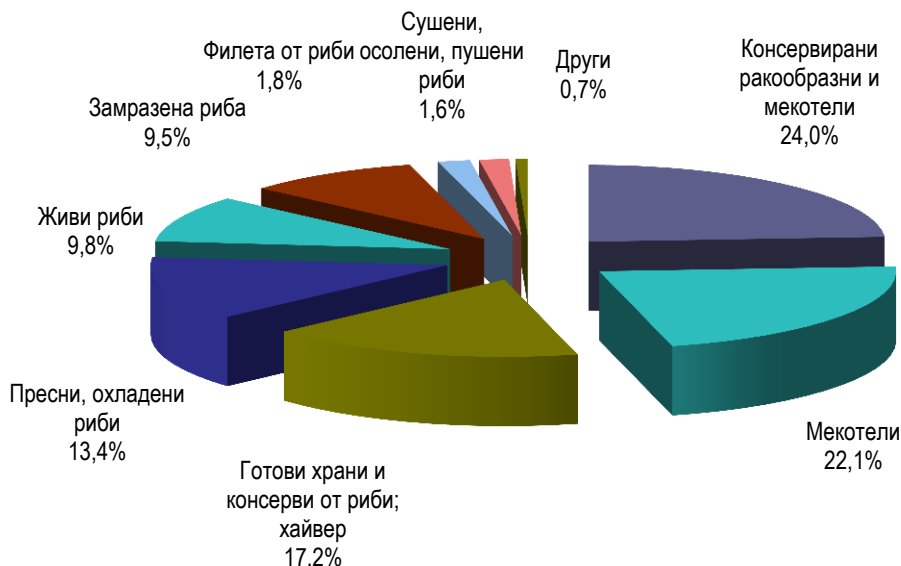
Спрямо предходната година се наблюдава значително нарастване на износа на преработени рибни продукти – с около 40%, до 4 985 тона. Износът на готови храни и консерви от риби, хайвер и други бележи ръст от 55,6%, а този на консервираните ракообразни и мекотели - с 30%. Основни дестинации за преработените рибни продукти и през 2016 г. остават Швеция (1,9 хил. тона) и Румъния (1,4 хил. тона), следвани от Южна Корея (0,5 хил. тона), Япония (0,4 хил. тона) и Гърция (0,1 хил. тона).

През 2017 г. износът на риба и рибни продукти продължава да нараства. По предварителни данни на НСИ, през първите шест месеца на годината са изнесени общо 8 128 тона риба и рибни продукти - с 46,6% повече в сравнение със същия период на 2016 г., като се наблюдава увеличение при всички видове продукти. Износът на риби, филета, ракообразни и мекотели и др. водни организми нараства със значителните 60% на годишна база, достигайки 5 359 тона, а този на преработени рибни продукти – с 26,6%, до 2 769 тона.

Отчитайки данните за първите шест месеца, износът на риба и рибни продукти за цялата 2017 г. може да се очаква да бъде съществено над нивото от предходната година. Предпоставка за

реализирането на по-голям износ са по-високите цени на външните пазари, както и очакваното увеличение на производството в рибовъдните стопанства.

Фигура VII.6. Структура на износа на риба и рибни продукти през 2016 г.

Източник: НСИ, предварителни данни

3. Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”, финансирана от Европейския фонд за рибарство

Стратегическата цел на Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство” 2007-2013 е превръщането на рибарството в конкурентоспособен, модерен и динамичен сектор, базиран на устойчиво развитие на рибарството и аквакултурата, както и подобряване качеството на живот в рибарските области. Финансовият ресурс на Програмата е 163,72 млн. лева, от които 122,79 млн. лева финансирани от Европейския фонд за рибарство (ЕФР) и 40,93 млн. лева национално съфинансирани. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури е Управляващ орган (УО) на ОПРСР 2007-2013.

Изпълнение на ОПРСР към 31 декември 2016 г.

Кумулативният напредък в изпълнението на ОПРСР към 31 декември 2016 г. може да се обобщи, чрез следните данни:

- Общ брой регистрирани проекти: 609;
- Общ брой подписани договори/одобрени проекти: 318;
- Общ брой анулирани договори: 81;
- Общо договорени средства: 176 820 381,15 лева (108,00% от бюджета на Програмата);
- Общо изплатени средства към бенефициенти: 163 717 514,38 лева (100,00%);
- Общо сертифицирани средства: 149 312 344,40 лева.

Таблица VII.6. Финансово изпълнение на ОПРСР за периода 2007 - 2013 г.

Ос/Мярка	Договорени средства			Реално изплатени средства			Изцяло изплатени проекти		
	Брой договори	Общо публични разходи, лева	%	Брой плащания	Общо публични разходи, лева	%	Брой проекти	Общо, лева	%
Мярка 1.1 "Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности"	95	8 957 035,50	87,95%	95	8 954 144,43	87,92%	95	8 954 144,43	87,92%
Мярка 1.3 "Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност"	7	106 507,87	112,86%	7	94 371,16	100,00%	7	94 371,16	100,00%
ОС 1	102	9 063 543,37	88,18%	102	9 048 515,59	88,04%	102	9 048 515,59	88,04%
Мярка 2.1 "Производствени инвестиции в аквакултурата"	57	54 127 091,92	116,30%	107	49 140 035,21	105,58%	55	48 759 205,69	104,76%
Мярка 2.2 "Акваекологични мерки"	1	76 281,43	184,44%	3	41 357,49	100%	1	41 357,49	100%
Мярка 2.6. "Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура"	17	16 428 372,05	108,64%	32	15 672 733,86	103,64%	17	15 242 643,29	100,80%
Мярка 2.7 "Финансов инженеринг"	4	12 167 850,00	103,17%	3	11 696 567,28	100,00%	3	11 696 567,28	100,00%
ОС 2	79	82 799 595,40	112,80%	145	76 550 693,84	104,29%	77	75 739 773,75	103,19%
Мярка 3.1 "Колективни дейности"	2	871 188,53	101,59%	4	857 561,47	100,00%	2	857 561,47	100,00%
Мярка 3.3 „Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки"	3	28 154 850,27	100,52%	9	27 998 007,99	99,96%	3	27 998 007,99	99,96%
Мярка 3.4 "Развитие на нови пазари и промоционални кампании"	19	4 869 277,27	110,58%	39	4 486 318,99	101,89%	19	4 486 318,99	101,89%
Мярка 3.5 "Пилотни проекти"	1	938 012,38	100,00%	3	938 012,38	100,00%	1	938 012,38	100,00%
ОС 3	25	34 833 328,45	101,82%	55	34 279 900,83	100,21%	25	34 279 900,83	100,21%
Мярка 4.1.A	6	41 434 169,59	108,78%	328	36 247 403,52	95,16%	237	36 247 403,52	95,16%

Ос/Мярка	Договорени средства			Реално изплатени средства			Изцяло изплатени проекти		
	Брой договори	Общо публични разходи, лева	%	Брой плащания	Общо публични разходи, лева	%	Брой проекти	Общо, лева	%
"Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на Рибарските групи"									
ОС 4	6	41 434 169,59	108,78%	328	36 247 403,52	95,16%	237	36 247 403,52	95,16%
Мярка 5.1 "Техническа помощ"	106	8 689 744,34	112,21%	171	7 591 000,60	98,02%	106	7 591 000,60	98,02%
ОС 5	106	8 689 744,34	112,21%	171	7 591 000,60	98,02%	106	7 591 000,60	98,02%
ОБЩО	318	176 820 381,15	108,00%	801	163 717 514,38	100,00%	547	162 906 594,29	99,50%

Източник: ИАРА

Забележка: Случаите, в които реално изплатените средства надвишават 100% са в резултат от наложени финансови корекции и невъзстановени лоши вземания.

Изпълнение на ОПРСР през 2016 г.

Във връзка с приключването на програмния период 2007-2013 г. и предвид крайния срок за допустимост на разходите - 31.12.2015 г., през 2016 г. не са сключвани договори по ОПРСР. Изплатените средства за 2016 г. са в размер на 13 990 296,43 лева. Сертифицираните средства през годината са на стойност 13 716 560,02 лева.

През 2016 г. по приоритетна ос 1 не са извършени плащания. Бюджетът по ос 1 е 10 278 230,88 лева (7 708 673,16 лева от ЕФР). За целия период на действие на ОПРСР по приоритетна ос 1 са подадени общо 122 проектни предложения. Общият брой на сключени договори е 104, от които 2 са анулирани.

По приоритетна ос 2 „Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултури“ през 2016 г. извършените разплащания са на обща стойност 7 106 611,28 лева. Общият размер на публичните средства за Приоритетна ос 2 е 73 401 916,56 лева, от които 55 051 437,42 лева съфинансирани от ЕФР. Сертифицираните разходи към 31.12.2016 г. са на стойност 71 168 744,36 лева публични средства.

Продукцията на аквакултури в България се доминира от производството на риба, следвано от това на черна мида. Представители главно на две семейства риби формират аквакултурната продукция през последните години и могат да се определят като традиционна аквакултура за България. От възникването на рибностопанска дейност в страната до сега най-значително остава производството на шаранови риби, следвано от това на пъстървови риби.

Производството на дъгова пъстърва, толстолоб, шаран и черна морска мида продължава да преобладава и през 2016 г., което се дължи на реализираните проекти за изграждане на стопанства за съответните видове по ОПРСР.

По Мярка 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата“ се подпомагат инвестиционни проекти за изграждане на нови стопанства за отглеждане и развъждане на аквакултури и разширяване

и/или модернизация на съществуващи стопанства, които допринасят за постигане на една или повече от специфичните цели на мярката.

Общият бюджет по мярка 2.1 към 31.12.2016 г. е на стойност 46 541 679,55 лева. По мярка 2.1 са подадени общо 192 проектни предложения. Общият брой на сключени договори достига 91, от които 34 са анулирани.

Таблица VII.7. Финансово изпълнение на ОПРСР 2007 – 2013 към 30.06.2017 г.

Ос/мярка	Договорени средства			Реално изплатени средства			Сертифицирани средства		
	Брой договори	Общо публични разходи, лева	%	Брой плащания	Общо публични разходи, лева	%	Брой проекти	Общо, лева	%
Мярка 1.1 "Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности"	95	8 957 035,50	87,95%	95	8 954 144,43	87,92	95	8 908 327,04	87,48%
Мярка 1.3 "Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност"	7	106 507,87	112,86%	7	94 371,16	100,00	7	94 371,16	100,00%
ОС 1	102	9 063 543,37	88,18%	102	9 048 515,59	88,04	102	9 002 698,20	87,59%
Мярка 2.1 "Производствен и инвестиции в аквакултурата"	57	54 127 091,92	115,89%	108	49 378 017,26	105,7	55	45 250 491,56	96,88%
Мярка 2.2 "Акваекологичн и мерки"	1	76 281,43	100,00%	3	57 987,95	76,02	1	57 987,95	76,02%
Мярка 2.6. "Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура"	17	16 428 372,05	108,64%	32	15 672 419,56	103,64	17	15 065 087,51	99,62%
Мярка 2.7 "Финансов инженеринг"	4	12 167 850,00	105,84%	3	11 696 567,28	101,74	4	11 496 567,28	100%
ОС 2	79	82 799 595,40	112,80%	146	76 804 992,05	104,64	78	71 870 134,30	97,91%
Мярка 3.1 "Колективни дейности"	2	871 188,53	101,59%	4	857 561,47	100,00	2	857 561,47	100,00%
Мярка 3.3 "Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки"	3	28 154 850,27	100,52%	9	27 998 007,99	99,96	3	26 637 545,81	95,10%

Ос/мярка	Договорени средства			Реално изплатени средства			Сертифицирани средства		
	Брой договори	Общо публични разходи, лева	%	Брой плащания	Общо публични разходи, лева	%	Брой проекти	Общо, лева	%
Мярка 3.4 "Развитие на нови пазари и промоционални кампании"	19	4 869 277,27	110,58%	39	4 465 992,94	101,43	19	4 285 421,92	97,33%
Мярка 3.5 "Пилотни проекти"	1	938 012,38	100,00%	3	938 012,38	100,00	1	938 012,38	100,00%
ОС 3	25	34 833 328,45	101,82%	55	34 259 574,78	100,15	25	32 718 541,58	95,64%
Мярка 4.1.А "Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на Рибарските групи"	6	41 434 169,59	108,78%	328	35 868 499,70	94,17	237	34 864 544,63	91,53%
ОС 4	6	41 434 169,59	108,78%	328	35 868 499,70	94,17	237	34 864 544,63	91,53%
Мярка 5.1 "Техническа помощ"	106	8 689 744,34	112,21%	171	7 565 955,60	97,69	106	7 565 955,60	97,69%
ОС 5	106	8 689 744,34	112,21%	171	7 565 955,60	97,69	106	7 565 955,60	97,69%
ОБЩО	318	176 820 381,15	108,00%	802	163 547 537,72	99,89	548	156 021 874,31	95,30%

Източник: ИАРА

Забележки: Случаите, в които реално изплатените средства надвишават 100% са в резултат от наложени финансови корекции и невъзстановени лоши вземания. В таблицата са посочени сертифицирани разходи, поради приключване на ОПРСР

По мярка 2.6 „Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура“ - се подпомагат проекти, свързани с подобряване условията и безопасността на труда; подобряване и мониторинг върху човешкото здраве и хигиенните условия или качеството на продуктите; производство на продукти с високо качество за запълване на пазарните ниши; намаляване на отрицателното въздействие върху околната среда; подобряване употребата на малко използвани видове, странични продукти и отпадъци; производство или маркетинг на нови продукти чрез прилагане на нови технологии за производство или разработване на иновационни производствени методи; маркетинг на продукти с произход основно от местни улови и аквакултура.

Помощта е насочена в две основни направления - за изграждане и модернизация на преработвателни предприятия, и за изграждане и модернизация на пазарни структури. Най-голям дял в рибо-преработката заемат замразените и дълбоко замразени продукти.

Общият бюджет по мярка 2.6 е на стойност 15 122 309,44 лева. По мярка 2.6 са подадени общо 23 проектни предложения. Общият брой на сключени договори достига 20, като три от тях са анулирани.

Мярка 2.7. „Схема за финансов инженеринг“ се приложи успешно до крайния срок на допустимост на разходите за програмен период 2007-2013, 31.12.2015 г.

Национален гаранционен фонд издаде гаранции и контрагаранции за 27 проекта на малки и средни предприятия, финансирани по ОПРСР на обща стойност 20,780 хил. лева. Стойността на сертифицираните разходи е 11 496 567,28 лева публично финансиране.

В края на 2016 г. (м. декември) е извършена нотификация на Европейската комисия за държавна помощ за публичното финансиране предоставено по мярка 2.7 „Схема за финансов инженеринг“ от ОПРСР.

Уведомлението на Комисията е извършено в изпълнение на препоръка на Одитния орган в окончателен доклад от шести системен одит относно ефективното функциониране на системите за управление и контрол на финансовите инструменти, финансирани по мярка 2.7 „Схема за финансов инженеринг“ на Оперативна програма за развитие сектор „Рибарство“, където е посочено, че предоставената безвъзмездна финансова помощ по мярка 2.7 се третира, като попадаща в обхвата на държавите помощи.

При проверката Одитният орган е установил, че по 20 от общо 22 проекта, на които е осигурен облекчен достъп до финансиране по мярка 2.7. е одобрена максималната безвъзмездна финансова помощ (БФП) по други мерки на програмата в размер на 60%. По този начин за посочените 20 проекта предоставената БФП в по-голям размер от максимално допустимата и превишението представлява недопустим разход по програмата. Определен е допустимият размер на БФП за всеки проект и е изчислено превишението над определения максимален размер на БФП за 11 проекта (над 60% от стойността на всеки проект) в размер на 415 042,15 лева.

Приоритетна ос 3 „Мерки от общ интерес“ е насочена към модернизиране на рибарски пристанища, места за разтоварване на уловите, подпомагане организацията на сектора, насърчаване професионалните умения и иновациите в сектор „Рибарство“, осигуряване устойчивост по отношение на естествените ресурси, разпространяване на ноу-хау, свързано със сектора, и промоция на продуктите от риболов и аквакултура.

Бюджетът на Приоритетна ос 3 е 34 209 258,25 лева, от които 25 656 943,68 лева са финансирани от ЕФР и 8 552 314,57 лева национално съфинансиране. По приоритетна ос 3 са подадени общо 64 проектни предложения. Общият брой на сключени договори е 34, от които 9 са анулирани.

През 2016 г. е извършено плащане по мярка 3.3. „Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки“ на стойност 163 528,63 лева.

Към 31.12.2016 г. по мярката са изпълнени три проекта за реконструкция и модернизация на черноморските пристанища в гр. Поморие, кв. Сарафово (гр. Бургас) и гр. Черноморец.

По проекта за реконструкция и модернизация на пристанище Поморие е изградена сграда за рибна борса и административно обслужване и сграда за ремонтна работилница, пристанищна инфраструктура с капацитет 120 броя лодкостоянки за рибарски лодки с максимална дължина около 7-12 м и максимална дълбочина на газене до 1,2 метра, както и навигационна система. Основните технологични компоненти на дейността са улов, съхраняване, преработка и първа продажба на риба; производство и продажба на люспест лед.

Извършените дейности по проекта за реконструкция и модернизация на пристанище Сарафово включват изграждане на подходяща инфраструктура и оборудване за предоставяне на съпътстващи риболова дейности. Изградени са подходящи комуникации, осигуряващи ток и вода до всяко корабно място, кейовият фронт е приведен във вид, позволяващ ефективно и хигиенично разтоварване и третиране на рибата. На територията на пристанището е изградена рибна борса, която ще стимулира дистрибуционната мрежа на рибни продукти в региона и ще се превърне в център за първа продажба.

По проекта за реконструкция и модернизация на пристанище в гр. Черноморец са изградени вълнолом, плаващи понтони, пирс за рибарски кораби, пристани за лодки и сграда за рибна борса. Капацитетът на пристанището е разширен до 96 стоянки за рибарски лодки с дължина от 7 до 12 метра, като е открита и възможност за докуване на 10 кораба с максимално тегло до 200 тона и дължина до 25.5 метра. Чрез изградените пристани за лодки с хелинг (релса за приплъзване на плавателни съдове на сушата) те могат да домуват на брега и през неактивния сезон, като има възможност за извършване на техническо обслужване и малки ремонти по тях. По Проекта е изградена рибна борса с хладилна база за първоначална обработка на уловената риба. По този начин се постигнато повишаване на контрола върху риболовните дейности, ограничени са нерегламентираните продажби и да са създадени условия за директна продажба на улова от рибарите. Така потребителите вече могат да купуват риба и рибни продукти без участието на прекупвачи.

Основната цел на Приоритетна ос 4 е устойчивото развитие на рибарските области и подобряване качеството на живот в съществуващите рибарски общности. Бюджетът на оста е 38 090 383,82 лева, от които 28 567 787,87 лева от ЕФР.

Общият брой на сключените договори с Местни инициативни рибарски групи (МИРГ) по ОПРСР 2007-2013 е 6. В резултат на предприетите действия за популяризиране на мерките и за изграждане на контакти и доверие с частния сектор, броят на сключените договори по местните стратегии за развитие на МИРГ е 240. През 2015 г. са сключени 24 договора, в резултат на което през 2016 г. по ос 4 са извършени плащания на стойност 6 449 496,95 лева.

Кумулативен напредък в изпълнението на ОПРСР към 30.06.2017 г.

- Общ брой регистрирани проекти: 609;
- Общ брой подписани договори/одобрени проекти: 318
- Общ брой анулирани договори: 81;
- Общо договорени средства: 176 820 381,15 лева (108%от бюджета на Програмата);
- Общо изплатени средства към бенефициенти: 163 547 537,72 лева (99,89%);
- Общо сертифицирани средства: 156 021 874,31 лева.

На 30.03.2017 г. България е подала на Европейската комисия документи по приключване на „Оперативна програма за развитие на сектор “Рибарство“ 2007-2013, съгласно одобрени от Комисията с решение С(2015) 6713 от 06.10.2015 г. насоки за приключването на оперативните програми, приети за подпомагане от Европейския фонд за рибарство (2007-2013). Окончателният доклад за изпълнение по Програмата е приет от Комисията като допустим, съгласно изискванията на чл. 67 от Регламент (ЕО) № 1198/2006 на Съвета от 27 юли 2006 г. за Европейския фонд за рибарство.

УО на ОПРСР осъществява мониторинг по проектите, финансирани по Програмата, със сключени договори до декември 2015 г., чрез извършване на проверки на производствени програми по проекти и извършване на проверки на място.

Към 30.06.2017 г. сумата на финансовите корекции от извършен мониторинг на изпълнението на производствените програми за 2016 г. по проекти, финансирани по мерки 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултурата“ и 2.6 „Инвестиции, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура“, които УО следва да наложи е в размер на 317 100,05 лева.

4. Програма за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.

През 2015 г. е одобрена официално Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. (ПМДР) с Решение на Европейската Комисия от 13-ти ноември 2015 г. Общият финансов ресурс на ПМДР е в

размер на 222 071 249,18 лева, от които 172 243 341,31 лева от Европейски фонд за морско дело и рибарство и 49 827 907,87 лева от бюджета на Р България.

Дирекция „Морско дело и рибарство“ на МЗХГ е определена да изпълнява функциите на Управляващ орган (УО) на Програмата за морско дело и рибарство, финансирана от Европейския фонд за морско дело и рибарство, а функциите на междинно звено за ПМДР се изпълнява от ДФ „Земеделие“ – Разплащателна агенция.

Общата цел на подкрепата, предоставяна от ПМДР е постигането на динамично, устойчиво и конкурентоспособно развитие на рибарството и аквакултурата в периода 2014-2020 г.

Програмата допринася за постигане на определените шест приоритета за рибарството и аквакултурите на ЕФМДР:

- Приоритет 1: Насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите;
- Приоритет 2: Насърчаване на устойчиви в екологично отношение, иновативни, конкурентоспособни и основани на знания аквакултури, характеризиращи се с ефективно използване на ресурсите;
- Приоритет 3: Насърчаване на изпълнението на Обща политика в областта на рибарството;
- Приоритет 4: Повишаване на заетостта и териториалното сближаване;
- Приоритет 5: Насърчаване на предлагането на пазара и преработването;
- Приоритет 6. Насърчаване на изпълнението на интегрираната морска политика;

Съобразно тези приоритети е направено разпределение на общо 23 (двадесет и три) мерки, включително и мярка „Техническа помощ“, които ще бъдат финансирани в периода 2014-2020 г.

От одобрението на Програмата до 30.06.2017 г. са отворени 8 мерки по Програмата, които по приоритети на Съюза са както следва:

Приоритет на Съюза 1 „Насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите“

На 23.03.2017 г. е отворен приемът по Мярка 1.8. „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и покрити лодкостоянки“, Сектор „Инвестиции в съществуващи рибарски пристанища“ и Сектор „Инвестиции насочени към изграждане и/или модернизация на покрити лодкостоянки“.

Очаква се прилагането на мярката да допринесе за постигане на специфична цел „Подобряване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектора на рибарството, включително на дребномащабния крайбрежен флот, и подобряване на безопасността и условията на труд“.

Предвид важността на риболовните пристанища, кейовете за разтоварване и покритите лодкостоянки, Програмата за морско дело и рибарство ще подпомага инвестиции, целящи: повишаване на енергийната ефективност; опазването на околната среда и качеството на разтоварваните на сушата продукти; подобряване безопасността и условията на труд.

Общият размер на безвъзмездната финансова помощ по процедурата е 10 400 000 лева, разпределени както следва:

- Сектор „Инвестиции в съществуващи рибарски пристанища“ - 8 000 000 лева;
- Сектор „Инвестиции насочени към изграждане и/или модернизация на покрити лодкостоянки“ - 2 400 000 лева.

Крайният срок за подаване на проектни предложения е 21 юни 2017 г. Поради липсата на подадени проектни предложения в рамките на посочения срок, е взето решение от УО на ПМДР приемът да бъде удължен от 21.06.2017 г. до 30.09.2017 г.

На 21.04.2017 г. е отворен приемът по *Мярка 1.3 „Окончателно преустановяване на риболовните дейности“* с бюджет от 1 681 036 лева. Размерът на съфинансиране от ЕФМДР е 840 518 лева и 840 518 лева – от националния бюджет. Крайният срок за подаване на проектни предложения е 20.06.2017 г. Постъпили са 11 проектни предложения.

Прилагането на мярката ще допринесе за постигане на специфична цел „Осигуряване на равновесие между риболовния капацитет и наличните възможности за риболов“. С помощта на мярката ще се постигне приспособяване на риболовното усилие на българския риболовен флот в съответствие с наличните и достъпни ресурси и съобразно капацитета на риболовния флот на ниво сегмент, като се скрапират част от старите и неефективни плавателни съдове в небалансираните по отношение на възможностите за риболов сегменти, а именно тези до 24 м. Така ще се намали вредното въздействие на флота като цяло върху морската среда и ще се допринесе за балансирането на флота към възможностите за риболов.

Приоритет на Съюза 2 „Насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство с ефективно използване на ресурсите“

На 27.07.2016 г. е отворена *мярка 2.2 „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“, сектор „Малки проекти“*. Тя е насочена към модернизация на съществуващи аквакултурни ферми, повишаване на тяхната конкурентоспособност и подобряване на условията на труд. Сред допустимите дейности са и инвестиции, които водят до по-малко потребление на вода, намаляват употребата на химикали и антибиотици и насърчават използването на възобновяеми източници на енергия. Дава се възможност и за диверсификация на доходите на стопанствата чрез развиване на допълнителни дейности, като повишаване на знанията в областта на аквакултурите и опазването на околната среда.

Приемът по мярка 2.2 „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“, сектор „Малки проекти“ е затворен на 25.10.2016 г. Бюджетът на приема е 2 000 000 лева. Подадени са 17 броя проектни предложения на обща стойност 1 370 346,19 лева. Размерът на Безвъзмездната финансова помощ (БФП) е 679 533,09 лева. Две проектни предложения не са допуснати до техническа и финансова оценка (ТФО). Така одобрената сума за подпомагане е за 15 проектни предложения в размер на 579 766,85 лева.

На 24.02.2017 г. стартира приемът по *Мярка 2.2, „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“, сектор „Рециркуляционни системи“ и сектор „Изграждане на нови, както и разширяване и модернизация на съществуващи аквакултурни стопанства“*.

Дейностите, предвидени в мярката „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“ по отношение на изграждането и осъвременяването на обектите и диверсификация на доходите на предприятията за аквакултури, ще допринесат за подобряване на конкурентоспособността и жизнеспособността на предприятията в сектора на аквакултурите, включително подобряване на безопасността и условията на труд.

Общият размер на БФП по процедурата е 16 872 000 лева, от които 12 654 000 лева съфинансирани от ЕФМДР и 4 218 000 лева от националния бюджет.

Крайният срок за подаване на проектни предложения е 25.05.2017 г. Подадени са 65 броя проектни предложения, от които два броя – след обявения срок за кандидатстване, а четири са оттеглени. Общата стойност на подлежащите на оценка за административно съответствие и допустимост 59 проектни предложения е 70 869 548,21 лева, а размерът на БФП - 30 482 069,11 лева. Индикативната дата за приключване на оценката е 08.09.2017 г.

Приоритет на Съюза 3 „Насърчаване на изпълнението на Общата политика в областта на рибарството”

На 20.12.2016 г. стартира приемът по мярка 3.2 „Събиране на данни по Национална програма за събиране и управление на данни от сектор „Рибарство“ 2014-2016 г.“.

Дирекция „Морско дело и рибарство“ в качеството на УО на ПМДР 2014 - 2020 покани ИАРА, в качеството ѝ на конкретен бенефициент, да представи проектно предложение по процедура чрез директно предоставяне BG14MFOR001-3.002.

Индикативният бюджет по процедурата е 1 200 000,00 лева. Полученото проектно предложение от ИАРА е на стойност 1 123 920,76 лева. Одобрената сума за подпомагане е 1 123 920,76 лева.

Прилагането на мярка 3.2. „Събиране на данни по Национална програма за събиране и управление на данни от сектор „Рибарство“ 2014-2016 г.” ще допринесе за постигане на специфичната цел „Подобряването и предоставянето на научни знания, както и подобряване на събирането и управлението на данни“. Чрез прилагането на мярката ще се подпомогне събирането, управлението и използването на първични биологични, технически, екологични и социално-икономически данни в рамките на Националната програма за събиране, управление, и използване на данни в сектор „Рибарство“ 2014 – 2016 г.

Приоритет на Съюза 4 "Повишаване на заетостта и териториално сближаване"

На 23.11.2016 г. стартира приемът по мярка 4.1 „Подготвителна помощ за стратегии за ВОМР“.

С прилагането на мярка 4.1 „Подготвителна помощ за стратегии за ВОМР“ се цели да се увеличи участието на секторите на рибарството и аквакултурата в устойчивото развитие на крайбрежните и вътрешните рибарски райони и се гарантира пълноценното използване на възможностите, които предлага ВОМР. Изпълнението на дейностите по тази мярка има за цел да допринесе за изготвяне на стратегии за ВОМР, които ще доведат до насърчаване на икономическия растеж, социалното приобщаване, създаването на работни места и предоставяне на подпомагане за пригодността за заетост в общностите в крайбрежните райони и районите на вътрешните водоеми, които зависят от риболова и производството на аквакултура, включително диверсификация на дейностите в рамките на сектора на рибарството, както и в други сектори на морската икономика.

Общият размер на БФП е 821 749 лева. Финансовата помощ за извършване на допустими разходи за реализиране на определените в заявлението за изразяване на интерес дейности е в размер до левовата равностойност на 25 000 евро или 48 895,75 лева.

Крайният срок за подаване на проектни предложения е 22.01.2017 г. Подадени са 16 броя проектни предложения на обща стойност 744 762 лева, като размерът на БФП е 744 762 лева. Две проектни предложения не са допуснати до ТФО. Така одобрената сума за подпомагане е за 14 проектни предложения в размер на 647 041 лева.

Приоритет на Съюза 5 „Насърчаване на предлагането на пазара и преработката“

На 18.07.2016 г. стартира приемът на заявления по мярка 5.4 „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“. Мярката има за цел да подпомогне модернизацията на рибопреработвателни предприятия, внедряването на нови продукти, подобряване на условията на труд и добавянето на

стойност към продуктите от риболов и аквакултура. Общият размер на безвъзмездната финансова помощ е 10 млн. лева.

Максималният размер на допустимата безвъзмездна финансова помощ за един бенефициент и свързаните с него лица по мярката за целия програмен период е 1 400 000 лева.

Крайният срок за подаване на проектните предложения бе 16.10.2016 г. Подадени са 28 броя проектни предложения на обща стойност 44 717 779,67 лева. Размерът на БФП е 20 695 812,64 лева. Преминали оценка са 15 проектни предложения.

В края на 2016 г. стартира приемът по мярка „Техническа помощ“ с бюджет на приема 5 500 000 лева. Постъпили са общо пет бюджетни линии на обща стойност 5 479 394 лева, като от тях са изплатени 315 866 лева.

Таблица VII.8. Приключили приеми по ПМДР 2014 – 2020 г. към 30.06.2017 г.

Мярка	Бюджет на приема (лева)	Получени проектни предложения	Обща стойност на подадените проектни предложения	БФП	Преминали на етап ТФО	Брой одобрени заявления	Одобрена сума за подпомагане	Индикативен краен срок за оценителен доклад	Изплатен и средства
1.3. "Окончателно преустановяване на риболовните дейности"	1 681 036	11	632 079,0	632 079	н/п	н/п	н/п	н/п	н/п
2.2. Продуктивни инвестиции в аквакултурите – малки проекти	2 000 000	17	1 370 346,2	679 533	15	15	579 767	01.06.2017 г.	0
2.2. Продуктивни инвестиции в аквакултурите – големи проекти	16 872 000	59*	70 869 548,2	30 482 069	0	0	0	08.09.2017 г.	0
5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури	10 000 000	28	44 717 779,7	20 695 813	15	0	0	30.06.2017 г.	0
4.1. Подготвителна помощ за стратегии за ВОРМ	821 749	16	744 762,0	744 762	15	14	647 041	26.05.2017 г.	0
3.2. Събиране на данни	1 200 000	1	1 123 920,8	1 123 921	1	0	1 123 921	06.06.2017 г.	0
7.1. Техническа помощ	5 500 000	5	5 479 394,0	5 479 394	5	5	5 479 394	н/п	315 866
Общо:	38 074 812	137	124 937 829,8	59 837 570	51	34	6 126 435		315 866

Източник: МЗХГ, дирекция „Морско дело и рибарство“

Забележка: *Сумата е за 59 проектни предложения от общо 65 подадени (две са извън срока за кандидатстване и четири са оттеглени).

Таблица VII.9 Текущи приеми по ПМДР 2014 - 2020 г. към 30.06.2017 г.

Мярка	Дата на отваряне на приема	Бюджет на приема (лева)	Получени проектни предложения	Краен срок за кандидатстване	Краен срок за назначаване на оценителна комисия	Срок за оценка на проектните предложения
1.8 „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и покрити лодкостоянки“	23.03.2017	10 400 000	0	30.09.2017	16.10. 2017	до 3 месеца от назначаване на оценителната комисия
Общо		10 400 000	0			

Източник: МЗХГ, дирекция „Морско дело и рибарство“

Таблица VII.10 Предстоящи приеми по ПМДР 2014 – 2020 г. до края на 2017 г.

Мярка	Планирано отваряне на приема	Общ бюджет на мярката (лева)	Остатък след първи прием	Бюджет на предстоящия през 2017 прием (лева)	Остатък след предстоящ през 2017 прием(лева)	Краен срок за кандидатстване
*3.1. „Контрол и изпълнение“	юли	14 542 922,1	н/п	14542922,1	0	н/п
*3.2. „Събиране на данни“	юли	9 737 881,987	8 613 961,23	5 000 000	3 613 961,23	н/п
4.2 „Изпълнение на стратегии за Водено от общностите местно развитие“	юни	34 107 073,07	н/п	34 107 073,07	0	90 дни след отваряне на приема
1.7 „Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов“	юли	8 752 355,581	н/п	8 752 355,581	0	90 дни след отваряне на приема
1.8 „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и покрити лодкостоянки“	ноември	25 621 200,2	15 221 200,20	15 221 200,20	0	90 дни след отваряне на приема
*2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултурата“, сектор „Малки проекти“	септември	38 872 121,25**	21 320 588,16**	1 000 000	20 320 588,16**	60 дни след отваряне на приема
2.3. „Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури“	октомври	16 624 555	н/п	16 624 555	0	90 дни след отваряне на приема
2.5 „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“	декември	11 001 543,75	н/п	н/п	н/п	90 дни след отваряне на приема
5.3 „Мерки за предлагане на пазара“	септември	1 897 155,1	н/п	1 897 155	0	90 дни след отваряне на приема
*5.4 „Преработка на продуктите от риболов и аквакултура“	септември	21 416 338,5	11 416 338,50	10 000 000	1 416 338,5	90 дни след отваряне на приема
Общо		182 573 146,5	56 572 088.09	104 648 897	25 350 887,89	

Източник: МЗХГ, дирекция „Морско дело и рибарство“

Забележки: *Мерки, които не са включени в ИГРП за 2017 г., но са предложени на КН за гласуване и е взето решение да бъдат включени в ИГРП за 2017 г.; ** Посочените суми се отнасят за цялата мярка 2.2 „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“

На 21.04.2017 г. стартира писмена процедура за изменение на ПМДР с няколко етапа на одобрение – от Комитета за наблюдение, от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз, от Министерския съвет и от Европейската комисия.

5. Обща политика в областта на рибарството

Политиката в областта на рибарството има за цел създаване на условия за устойчиво развитие на риболова и аквакултурите. Тя включва мерки и действия за насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентноспособно и основано на знания рибарство и аквакултури, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите. Прилагането на общата политика в областта на рибарството допринася за опазване на околната среда, защитава биоразнообразието във водните екосистеми в България, подпомага възстановяването и поддържането на оптимални запаси на ценни видове риба в естествените водоеми.

През 2016 г. дирекция „Обща политика в областта на рибарството“ (ОПОР) на МЗХГ е предприела редица действия за постигане на устойчиво развитие на сектор „Рибарство“, както и за въвеждане на мерки за опазване и възстановяване на рибните ресурси.

С цел опазване на популациите от риба и други водни организми през 2016 г. са въведени временни забрани за риболов в естествени и изкуствени водни обекти на територията на цялата страна

и за експлоатация на рибните популации. За срок от пет години, считано от 01.01.2016 г. е удължена забраната на улов, пренасяне, превозване и продажба на есетрови видове риби и продукти от тях, уловени в българската акватория на р. Дунав и Черно море.

С оглед ефективното прилагане на европейското и националното законодателство за сектор „Рибарство” (който включва стопанския риболов, любителския риболов, аквакултури), през 2016 г. са разработени редица нормативни актове (Закон за изменение и допълнение на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 18 от 4.11.2016 г. за съдържанието на технологичното описание и технологичната схема на производство на аквакултури, Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 37 от 2008 г. за ползването на язовирите държавна собственост, в рибностопанско отношение и правилата за извършване на стопански, любителски риболов и аквакултури в обектите – държавна собственост по чл. 3, ал. 1 от ЗРА и др.).

Постигната е по-висока степен на съгласуваност на националната политика в областта на рибарството с политиките в областта на водите и опазването на биологичното разнообразие, чрез участие в разработването на частта, касаеща рибарството и аквакултурите от Програмата от мерки за постигане и поддържане на добро състояние на морската околна среда, във връзка с прилагане на Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕО, и Планове за управление на речните басейни 2016 – 2021 г. и Програмите от мерки към тях.

През месец октомври 2016 г. се проведе третото редовно заседание на Консултативния съвет по рибарство, чиято основна задача е да се идентифицират съществуващите проблеми в сектора, да се изготвят препоръки и предложения за навременни и научнообосновани решения.

Дейности през 2017 г.:

- Въвеждане на временна забрана за извършване на риболов в рибностопанските обекти по чл. 3, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗРА през размножителния период на рибите (чрез заповед на министъра на земеделието, храните и горите);
- Провеждане на заседание на Консултативен съвет по рибарство към министъра на земеделието, храните и горите;
- Обсъждане на квотите за цаца и калкан за 2018 г.;
- Обсъждане на допълнителни мерки за управлението на стопански ценни видове в Черно море (калкан, цаца, черноморска бодлива акула, рапан, бяла мида).

РАЗДЕЛ Б

ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ НА ПОЛИТИКАТА В АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ, МЕРКИ И ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ ПРЕЗ 2018 Г.

Държавната политика в аграрния сектор е насочена към повишаване на конкурентоспособността на българското земеделие и подобряване условията на труд и качеството на живот в селските райони, при ефективно използване на средствата от европейските фондове, устойчиво управление на природните ресурси и спазване на високи стандарти за безопасност на храните. Приоритетите и целите на политиката в аграрния отрасъл, мерките и действията за тяхното постигане през 2018 г., заложи в този раздел, са в съответствие с Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г. и Националната програма за развитие: България 2020.

ПРИОРИТЕТ 1:

ПОСТИГАНЕ НА УСТОЙЧИВО, КОНКУРЕНТОСПОСОБНО И ПАЗАРНООРИЕНТИРАНО СЕЛСКО СТОПАНСТВО

ЦЕЛ 1: ОСИГУРЯВАНЕ НА ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА С ФОКУС ВЪРХУ МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ И СТИМУЛИРАНЕ НА ДОХОДОНОСНО СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРОИЗВОДСТВО И РАВНОПОСТАВЕНОСТ НА ПАЗАРА

МЯРКА:

Максимално усвояване на европейските средства за подкрепа

ДЕЙСТВИЯ:

- Договаряне и разплащане на финансовите средства по Програма за развитие на селските райони 2014-2020 при спазване на сроковете, предвидени в индикативната годишна програма за 2018 г., намаляване на сроковете за обработка на документи от администрацията и опростяване на процедурите за кандидатстване.
- Подпомагане на малки стопанства, които имат потенциал да увеличат производството си и да навлязат на пазара, чрез Тематична подпрограма за малките земеделски стопанства към ПРСР 2014-2020 г.
- Създаване на условия за успешно провеждане на Кампания `2018 по директните плащания по Първи стълб на ОСП.
- Прилагане на Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България 2014 - 2018 г.
- Прилагане на Националната програма по пчеларство 2017 - 2019 г.

МЯРКА:

Запазване на съществуващите и въвеждане на нови схеми за държавна подкрепа и осигуряване на финансов ресурс за прилагане на схеми за преходна национална помощ в растениевъдството и в животновъдството

ДЕЙСТВИЯ:

- Насърчаване на инвестиционния процес в земеделието (чрез данъчни облекчения за инвестиции в земеделските стопанства; подкрепа за изграждане на фермерски пазари; косвено чрез предоставяне на отстъпка от стойността на акциза върху газьола и др.).
- Стимулиране повишаването на продуктивността и качеството на произведената продукция в

растениевъдството и животновъдството (схеми за опазване на генетичните ресурси и използването на качествени семена; схеми за поемане на ангажименти за хуманно отношение към свине и птици и др.).

- Прилагане на схеми за държавни помощи за насърчаване участието на земеделски производители в международни панаири и изложения.
- Осигуряване на финансов ресурс за прилагане на схеми за преходна национална помощ в растениевъдството и в животновъдството.

ЦЕЛ 2: ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ НА БАЛАНСИРАНО И ДИВЕРСИФИЦИРАНО ЗЕМЕДЕЛИЕ

МЯРКА:

Приоритизиране на интензивните сектори в земеделието за преодоляване на структурния дисбаланс на отрасъла

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане на схеми за обвързано с производството по Първи стълб на Общата селскостопанска политика за приоритетно подпомагане на интензивните сектори „Животновъдство“, „Плодове и зеленчуци“, „Протеинови култури“.

МЯРКА:

Оптимизиране на поземлените отношения за гарантиране ефективността на земеползването и увеличаване на доходите от земеделска дейност

ДЕЙСТВИЯ:

- Приемане на промени в нормативната уредба, регламентираща обществените отношения в сферата на собствеността и ползването на земите.
- Насърчаване на доброволната поземлена комасация за целите на земеделското производство.
- Ефективно управление на държавния поземлен фонд.

МЯРКА:

Създаване на оптимални условия за развитие на ефективно поливно земеделие и превенция на риска от наводнения, бедствия и аварии

ДЕЙСТВИЯ:

- Реализиране на дейности за реконструкция и изграждане на необходимата инфраструктура за предпазване от вредното въздействие на водите;
- Реализиране на инвестиционни проекти в напояването и предпазването от вредното въздействие на водите по ПРСР 2014-2020 г. (подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“) за инвестиционни разходи, свързани с напояване в рамките на земеделските стопанства.
- Оздравяване на „Напоителни системи“ ЕАД, гарантиращо развитието на хидромелиорациите.

МЯРКА:

Насърчаване развитието на биологичното земеделие

ДЕЙСТВИЯ:

- Засилване на контрола за спазване на изискванията за производство на биологична продукция, с цел повишаване на доверието на потребителите.

- Прилагане на Мярка 11 „Биологично земеделие“ по ПРСР 2014-2020 г.
- Популяризиране на ползите от биологично произведените храни и продукти за човешкото здраве и биологичния метод на производство, като щадящ околната среда и запазващ природните ресурси.

ЦЕЛ 3: УСПЕШНО ПРОВЕЖДАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО НА СЪВЕТА НА ЕС И ЗАЩИТА НА ПОЗИЦИИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЗА СИЛНА И АДЕКВАТНА ОСП СЛЕД 2020 Г.

МЯРКА:

Осигуряване на приемственост на работата, извършена от Естонско председателство

ДЕЙСТВИЯ:

- Тясно сътрудничество с екипа на Естонско председателство и Генералния секретариат на Съвета на ЕС с оглед координиране на подходите на действие.
- Тясно сътрудничество с Европейската комисия и Европейския парламент с оглед прогнозиране развитието на отделните теми и досиета.
- Задълбочено проследяване на дискусиите и позициите на държавите членки по отделните теми и досиета, изразявани в различни формати.

МЯРКА:

Защита на националния интерес при спазване на принципа на неутралност на председателството

ДЕЙСТВИЯ:

- Насочване и фокусиране на дискусиите върху идентифицираните приоритети на България:
 - реформа на Общата селскостопанска политика след 2020 г.;
 - повишаване готовността на Европейския съюз за справяне с рисковете от разпространение на смятани доскоро за екзотични за територията на ЕС заболявания по животните;
 - хуманно отношение към животните по време на транспорт;
 - активизиране на усилията по изпълнение на приоритетите в Стратегията на ЕС за горите,
 - гарантиране на интереса на всички заинтересовани държави членки, които извършват риболовни дейности в рамките на двустранни споразумения, и Регионалните организации за управление на рибарството;
 - Обсъждане на възможностите за риболов за 2019 г. с оглед изготвяне от ЕК на предложенията за регламенти за риболовните възможности за 2019 г. в различни водни басейни, включително и в Черно море;

МЯРКА:

Постигане на видимост на Българското председателство

ДЕЙСТВИЯ:

- Участие на България като страна-партньор на “Зелена седмица 2018”, гр. Берлин - най-престижното и водещо в света събитие за представяне на селскостопански и хранителни продукти -19-28 януари 2018 г.
- Провеждане на неформални и изнесени събития и заседания в България:
 - Неформална среща на министрите на земеделието (3-5 юни 2018 г., гр. София);
 - Изнесено заседание на Специалния комитет по селско стопанство (3-5 юни 2018 г., гр. София – традиционно това заседание се провежда паралелно с неформалната среща на министрите);
 - Изнесено заседание на Главните ветеринарни служители (24-27 април 2018 г., гр. София);
 - Неформално заседание на Работната група на ръководителите на фитосанитарни служби (2-4 май 2018 г., гр. София);

- Неформална среща на генералните директори по горско стопанство в ЕС (11-13 април 2018 г., гр. София);
- Неформално заседание на Работната група на генералните директори по рибарство (5-7 юни 2018 г., гр. Бургас);
- 43-ата конференция на директорите на разплащателни агенции на ЕС (16-18 май 2018 г., гр. София);
- Конференция за регионализация на заболяванията по животните – Трансгранични болести по животните, актуални за ЕС (26-27 март 2018 г., гр. София);
- Съвместен управителен комитет по ветеринарно споразумение с Канада (28-30 март 2018 г., гр. София).

ЦЕЛ 4: ПРИЛАГАНЕ НА КОМПЛЕКСЕН ПОДХОД ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕ И КРИЗИ

МЯРКА:

Усъвършенстване и подобряване на ефективността на системата за борба с градушките

ДЕЙСТВИЯ:

- Продължаване разширяването на системата за борба с градушките.

МЯРКА:

Използване на системата от държавни помощи за компенсиране на загуби за земеделските стопани, в резултат от неблагоприятни природоклиматични и икономически условия

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане на Схема за държавна помощ за съфинансиране на застрахователни премии при застраховане на селскостопанска продукция.
- Прилагане на Схема за държавна помощ за компенсиране на загуби вследствие на неблагоприятни климатични условия.
- Прилагане на Схема за държавна помощ за компенсиране на материални щети по загинали селскостопански животни и унищожени пчелни кошери в резултат на природни бедствия.
- Прилагане на схеми за компенсиране на загуби вследствие на болести по растения и животни.

ЦЕЛ 5: ВИСОКО НИВО НА ЗАЩИТА НА ЗДРАВЕТО НА ЖИВОТНИТЕ И ПРЕВЕНЦИЯ СРЕЩУ БОЛЕСТИ

МЯРКА:

Засилване на официалния контрол, гарантиращ ефективното прилагане на нормативната уредба

ДЕЙСТВИЯ:

- Провеждане на редовен, базиран на оценка на риска официален контрол в областта на животновъдството на всички етапи и звена по веригата на производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране, разпространение, включително хранене на животните.

МЯРКА:

Създаване на условия за провеждане на адекватна профилактика на икономически важните болести по животните и по-ефективна организация за бързо овладяване на възникнали огнища на заболявания

ДЕЙСТВИЯ:

- Изпълнение на заложените мероприятия в Държавната профилактична програма и програми за надзор на болести по животните
- Ефективна комуникация с браншови организации и всички заинтересовани страни, имащи отношение към отглеждането на животни, хуманното отношение към тях и здравеопазването им.

МЯРКА:

Насърчаване и съблюдаване за спазване на изискванията за хуманно отношение към животните

ДЕЙСТВИЯ:

- Осъществяване на проверки за изпълнение на нормативните изисквания за хуманно отношение към животните, което осигурява качеството на добитите продукти от животински произход.
- Използване на възможностите на държавните помощи за насърчаване на хуманното отношение към животните.
- Подпомагане по ПРСР 2014-2020 г., мярка 14 "Хуманно отношение към животните".

МЯРКА:

Ускоряване въвеждането на новите изисквания към средствата за идентификация на животните и пчелните семейства

ДЕЙСТВИЯ:

- Извършване на промени в Закона за ветеринарномедицинската дейност, относно дейностите по идентификацията на животните и проследимост на движението им в страната и по осъществявания в тази връзка официален контрол.
- Въвеждане използването на електронен идентификатор.

МЯРКА:

Осигуряване на адекватна система за събиране и обезвреждане на странични животински продукти

ДЕЙСТВИЯ:

- Изпълнение на мерките от плана за действие за обезвреждане на странични животински продукти

ЦЕЛ 6: НАУКА И ИНОВАЦИИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО – ИНСТРУМЕНТ ЗА ГЕНЕРИРАНЕ НА ИНОВАТИВНИ ПОЛИТИКИ В АГРАРНИЯ СЕКТОР И ДОСТЪПЕН ЗА БИЗНЕСА ИНТЕЛЕКТУАЛЕН ЦЕНТЪР НА БЪЛГАРСКОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ

МЯРКА:

Превръщане на националните аграрни научни звена в движеща сила за иновации в аграрния бизнес

ДЕЙСТВИЯ:

- Модернизиране на научната инфраструктура.
- Прилагане на мерки от ПРСР 2014-2020 г. за финансово подпомагане на сътрудничеството с научната общност за внедряването на иновативни решения и практики в земеделското производство.
- Провеждане на разяснителни информационни събития, в т.ч. семинари и срещи и консултации със земеделски производители за разясняване на предимствата и възможностите за модернизиране на

стопанствата и внедряването на иновации, в т. ч. за малките и средни земеделски стопанства.

МЯРКА:

Преструктуриране на ССА

ДЕЙСТВИЯ:

- Разработване на нов закон и промяна на начина на финансиране и управление на Селскостопанската академия за изпълнение на политиките в сферата на аграрните науки.

МЯРКА:

Повишаване на професионалната квалификация и знанията на земеделските производители

ДЕЙСТВИЯ:

- Организиране и провеждане на обучения на земеделските стопани, в т. ч. чрез дългосрочни и краткосрочни курсове и информационни дейности.
- Осигуряване на достъп на земеделските производители до важна земеделска информация, чрез организирането на местно ниво (общинско и по населени места) на семинари, информационни събития, консултантски дни/изнесени приемни и медийни изяви.
- Предоставяне на съветнически услуги на земеделските производители в различни сфери (оценка на стопанството и установяване на подобрения във връзка със стандартите на ЕС относно безопасните условия; правилната употреба на продукти за растителна защита съгласно принципите на добрата растителнозащитна практика; селскостопански практики от полза за климата и околната среда и др.), специализирани съвети в областта на растениевъдството и животновъдството, както и съвети за вземане на правилни решения за управление на стопанството.
- Подобряване ефективността на системата за съвети в земеделието.

ЦЕЛ 7: СЪЗДАВАНЕ НА ЯСНИ ПРАВИЛА ЗА ФУНКЦИОНИРАНЕ НА БРАНШОВИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ И РЕГЛАМЕНТИРАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА ИМ С ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ И МЕСТНАТА ВЛАСТ

МЯРКА:

Нормативно регламентиране на взаимоотношенията между представителните организации на земеделските производители и държавните органи и местна власт

ДЕЙСТВИЯ:

- Приемане на Закон за браншовите организации, който ясно да дефинира и идентифицира представителните структури на бранша и регламентира взаимоотношенията между тях и държавата.

ЦЕЛ 8: ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДКРЕПА И ЕЛЕКТРОНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРИРАНЕТО В ОТРАСЪЛА ЗА ОБЛЕКЧАВАНЕ НА АДМИНИСТРИВНИТЕ ПРОЦЕДУРИ И ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЗРАЧНО, ДОСТЪПНО, ОБЕКТИВНО И ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ.

МЯРКА:

Развитие на електронното управление и подобряване на административното обслужване в системата на Министерството на земеделието, храните и горите

ДЕЙСТВИЯ:

- Разширяване кръга на предоставяните от структурите на МЗХ административни услуги по

електронен път.

- Подобряване на достъпа до информация, събирана и обобщавана в системата на МЗХГ.
- Публикуване на информация и набори данни на Портала на отворени данни.
- Въвеждане на единен електронен регистър на земеделските имоти и земеделските стопани.
- Въвеждане на единна електронна платформа за управление на земите от общинския и държавния поземлен фонд – отдаване под аренда и продажба от МЗХГ и общините.
- Изграждане на единна информационна система в сектор „Земеделие“ в съответствие със стратегическите цели, дефинирани в „Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014-2020 г.“.

ПРИОРИТЕТ 2:

СТАБИЛНО РАЗВИТИЕ НА ХРАНИТЕЛНИЯ СЕКТОР

ЦЕЛ 1: ГАРАНТИРАНЕ КАЧЕСТВОТО И БЕЗОПАСНОСТТА НА ХРАНИТЕ

МЕРКИ: Опростяване на правната рамка за гарантиране защитата на потребителите чрез предлагане на пазара на безопасни храни и намаляване на сивия сектор при производството, преработката и дистрибуцията на храни

ДЕЙСТВИЯ:

- Приемане и прилагане на нов Закон за храните.

ЦЕЛ 2: УСТОЙЧИВО ПАЗАРНО РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

МЯРКА:

Укрепване ролята на производителите по веригата на предлагане на храни

ДЕЙСТВИЯ:

- Насърчаване използването на суровини, произведени на територията на страната.
- Увеличаване на дела на произведените в България храни, предлагани в търговската мрежа, стимулиране на добрите и ограничаване на нелоялните търговски практики по веригата на доставки на храни.
- Подобряване на възможностите за представяне и предлагане в търговските обекти на български храни, произведени по БДС (утвърдени или браншови стандарти), както и храни и вина със защитено географско указание или защитено наименование за произход.
- Засилване ролята на държавата за подкрепа на износа на земеделски продукти от страната чрез експертно-административна и техническа помощ.
- Създаване на възможности за изграждане на фермерски пазари на територията на общините, които да скъсят пътя на произведените земеделски продукти до крайния потребител.
- Организиране, провеждане и осигуряване на ефективно администриране на процедурите за одобрение и вписване на земеделски продукти и храни със защитени географски означения и с традиционно специфичен характер (схеми за качество).
- Провеждане на кампании за разясняване на предимствата на схемите за качеството.
- Подпомагане на дейността на организациите на производители и групи производители чрез европейско и национално финансиране.

- Прилагане на европейските схеми за предоставяне на мляко и плодове в учебните заведения.
- Популяризиране на възможностите, предоставени от промоционалните програми за утвърждаването и навлизането на български продукти на нови пазари.

ПРИОРИТЕТ 3:

УСТОЙЧИВО И МНОГОФУНКЦИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРИТЕ

ЦЕЛ 1: УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ НА ДЪРВЕСИНАТА

МЯРКА:

Редуциране ползването от зрелите гори съобразно целите и режимите на стопанисване и увеличаване на отгледните грижи за младите насаждения

ДЕЙСТВИЯ:

- Приоритетно провеждане на санитарните и защитни лесовъдски мероприятия за поддържане на доброто здравословно състояние на горите.
- Постепенно редуциране на нивата на ползване на дървесина от зрелите гори въз основа на извършена национална инвентаризация и частични инвентаризации.
- Увеличаване обема на отгледните сечи за подобряване състоянието на младите гори и развитие на зелената икономика.

ЦЕЛ 2: РАЗВИТИЕ НА ИЗОСТАВАЩИТЕ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В ГОРСКИТЕ РЕГИОНИ

МЯРКА:

Подобряване условията за развитие на малкия и средния бизнес в горската индустрия (дърводобив и дървопреработване)

ДЕЙСТВИЯ:

- Продължаване на мерките за преференциално предоставяне на дървесна суровина на български и местни преработватели.
- Стимулиране сключването на дългосрочното договаряне за добив и продажба на дървесина.
- Увеличаване дела на продажбите на дървесина от обществените гори чрез електронен търг.

ЦЕЛ 3: УСТОЙЧИВО ПОДДЪРЖАНЕ, ОПАЗВАНЕ И УВЕЛИЧАВАНЕ НА ГОРСКИТЕ РЕСУРСИ В СТРАНАТА

МЯРКА:

Подобряване пожарната безопасност в горите

ДЕЙСТВИЯ:

- Завършване на Единната система за противопожарно видеонаблюдение в горските територии.

МЯРКА:

Възстановяване на уязвими и увредени горски площи

ДЕЙСТВИЯ:

- Увеличаване на инвестициите и лесовъдските грижи.

ЦЕЛ 4: УВЕЛИЧАВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ГОРИ

ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНА ЗЕЛЕНА ИКОНОМИКА И МОДЕРНА ГОРСКА ИНДУСТРИЯ

МЯРКА:

Увеличаване на ефективността и рентабилността на горските дейности в държавните гори чрез инвестиции в модерна природосъобразна техника, засилване на научните изследвания и въвеждане на иновативни технологии в горския сектор

ДЕЙСТВИЯ:

- Създаване на стимули за развитие на зелената икономика, основана на пазарен принцип -проучване, анализ и оценка на възможностите на българската гора за добив на биомаса за енергийни цели.

ЦЕЛ 5: РАЗВИТИЕ НА ЛОВНОТО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧОВИТЕ ЗАПАСИ

МЕРКИ:

- Създаване на нов Закон за опазване на дивеча и лова, който отговаря на съвременните предизвикателства пред ловното дело, ловния спорт и с грижа за дивечовите популации.
- Превръщане на България в европейски център за превенция и борба със заболяванията по дивеча чрез сътрудничество с ССC (Международен съвет за опазване на дивеча), EFSA (Европейската агенция по безопасност на храните), ДГП и националните ловни сдружения.

ЦЕЛ 7: ВЪВЕЖДАНЕ НА КОНЦЕПЦИЯ ЗА ПЛАЩАНЕ НА ЕКОСИСТЕМНИ УСЛУГИ ОТ ГОРИТЕ ЧРЕЗ ОБЛАСТНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ И НАРЕДБАТА ПО ЧЛ. 249 ОТ ЗАКОНА ЗА ГОРИТЕ

МЕРКИ:

Остойностяване на екосистемните услуги и осигуряване на усвояване на средства от ЕС за компенсация на собствениците на гори в Натура 2000

ДЕЙСТВИЯ:

- Въвеждане на Наредбата по чл. 249 от Закона за горите.
- Стартиране на Мярка 15 „Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство и опазване на горите“ от ПРСР.

МЯРКА:

Подпомагане на политиките в сферата на биоразнообразието и превенция от бедствия

ДЕЙСТВИЯ:

- Картиране и допълване на мрежата на стари гори, гори с висока консервационна стойност, рекреационни и защитни гори.

ПРИОРИТЕТ 4:

РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ“ ЧРЕЗ УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ РЕСУРСИ И ПРЕДПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ ОТ СВРЪХЕКСПЛОАТАЦИЯ, ПРИ ОТЧИТАНЕ НА ВИСОКАТА СОЦИАЛНА ФУНКЦИЯ НА РИБОЛОВА В КРАЙБРЕЖНИТЕ РАЙОНИ

ЦЕЛ 1: ОПАЗВАНЕ НА РЕСУРСИТЕ И ЗАПАЗВАНЕ НА ЕКОСИСТЕМИТЕ В ЧЕРНО МОРЕ

МЯРКА:

Подготовка и прилагане на програма за научни изследвания за ефектите от стопанския риболов върху екосистемите в Черно море

ДЕЙСТВИЯ:

- Провеждане на научни изследвания за събиране и анализ на технически, биологически и икономически данни в сектор „Рибарство“, допринасящи за опазване, управление и експлоатация на живите водни ресурси.
- Докладване на събраните и обработени данни на ЕК, съгласно изискванията на европейското законодателство.
- Активно партньорство с научни институти за провеждане на съвместни изследвания за събиране на данни за сектор „Рибарство“.

МЯРКА:

Активна превенция на нелегалния, нерегулиран и недеklarиран риболов, включително и чрез въвеждане на модерни технологии за отдалечен мониторинг на риболовните съдове

ДЕЙСТВИЯ:

- Предприемане на стъпки за модернизиране на оборудването и технологиите за осъществяване на контрол в Рибарството.
- Повишаване на административния капацитет на служителите, отговарящи за наблюдението, контрола и надзора на риболовните дейности.
- Осигуряване на публичност по отношение на издадените лицензи за стопански риболов и установените нарушения.

ЦЕЛ 2: КОНКУРЕНТОСПОСОБЕН И УСТОЙЧИВ РИБАРСКИ СЕКТОР

МЯРКА:

Подобряване на условията за разтоварване и акостиране на рибарските кораби

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане на Мярка 1.8 „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и покрити лодкостоянки“ от ПМДР 2014-2020 г.

МЯРКА:

Подпомагане на инициативите за инвестиции за съхранение на борда на кораба за собствена преработка и реализация на уловите

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане и популяризиране на мерките на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г., свързани с реализация на инвестиции за съхранение на борда на кораба за собствена преработка и реализация на уловите.

МЯРКА:

Подкрепа на дребномащабния риболов в Черно море и река Дунав

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане на стимули за диверсификация на доходите и осигуряване на възможности за повишаване на добавената стойност от рибарската дейност чрез ПМДР.
- Подпомагане на инициативите за инвестиции за безопасност на труда на борда на корабите и лодките в сегмента чрез ПМДР.

ЦЕЛ 3: КОНКУРЕНТОСПОСОБНИ И УСТОЙЧИВИ АКВАКУЛТУРНИ СТОПАНСТВА

МЕРКИ:

Подпомагане на инициативите за инвестиции за изграждане и модернизация на аквакултурни стопанства и намаляване на административната тежест при упражняване на дейността им

ДЕЙСТВИЯ:

- Прилагане и популяризиране на мерките на Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г., свързани с подкрепата за инвестиции в аквакултурите, преработката и пазарната реализация на продуктите от сектора.
- Стимулиране на диверсификацията на видовете, отглеждани в аквакултурните стопанства и въвеждането на иновативни методи за интензивно отглеждане на ценни видове риба и водни организми.
- Облекчаване на административните процедури по регистрация и отчитане на дейността на аквакултурните стопанства.

ПРИОРИТЕТ 5:

МОБИЛИЗИРАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА БАЛАНСИРАНО СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

ЦЕЛ 1: РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА ИКОНОМИКАТА НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ И ВИСОКА ЗАЕТОСТ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ

МЕРКИ:

- Насърчаване стартирането и развитието на икономически дейности под формата на нови стопанства, нови предприятия, нови инвестиции в неселскостопански дейности.
- Насърчаване на местното развитие чрез прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие/Лидер“.

ЦЕЛ 2: ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

МЕРКИ:

- Насърчаване изграждането на местната инфраструктура, включително широколентова инфраструктура и обновяване на селата.
- Насърчаване предлагането на местни основни услуги.
- Насърчаване опазването на местното културно и природно наследство.

За изпълнение на мерките и постигане на целите на аграрната политика през 2018 г. ще се прилага комплекс от инструменти за финансова подкрепа с европейски и национални средства.

Това включва основно директни плащания и пазарна подкрепа по Първи стълб на Общата селскостопанска политика, финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделieto, и прилагане на мерките на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. (Втори стълб на ОСП), финансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Развитието на устойчиво рибарство и производство на аквакултури ще се подпомага по Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014-2020 г., финансирана от Европейския фонд за морско дело и рибарство. Въпреки ограниченията на държавния бюджет, устойчивото развитие на земеделieto ще се насърчава и с национален ресурс – чрез схеми за преходна национална помощ, допълващи подкрепата с европейски средства по Първи стълб на ОСП и държавни помощи.

Общо за програмен период 2014-2020 г. се очаква страната да усвои около 7,5 млрд. евро в

аграрния отрасъл. За подкрепа на доходите на земеделските стопанства през настоящия програмен период ще бъдат предоставени над 5 млрд. евро европейски средства под формата на директни плащания. Над 2,2 млрд. евро ще бъдат насочени за развитие на селските райони и инвестиции в земеделието по Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Предложеният от ДФ „Земеделие“ бюджет за държавни помощи в земеделието за 2018 г. е в размер на около 150 млн. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

БРУТНА И КРАЙНА ПРОДУКЦИЯ ОТ ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО ЗА 2016 Г.* (ПО ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ)

(млн. лв.)

Код	Продукти	Текущи цени															
		Брутна продукция	Загуби	Начални запаси	Употребено в единиците			Преработено от производителите	Самопотребление	Продажби			Продажби-общо	Производство на стоки от основен капитал за собствена сметка	Крайни запаси	Промяна в запасите	Крайна продукция
					Семена и посадъчен материал	Фуражни добавки	Друго			в рамките на страната	в отрасъла	извън отрасъла					
а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
01	Зърнени култури	2383,2	1,3	543,3	66,8	77,2	2,9	0,6	19,6	168,9	2028,6	18,0	2215,5		542,6	-0,7	2312,2
01.1	Пшеница и лимец	1454,4	0,6	300,0	53,6	25,4	1,9	0,4	11,9	106,2	1253,1	16,1	1375,4		285,2	-14,9	1398,3
01.1/1	Мека пшеница	1433,7	0,6	295,2	52,1	24,6	1,9	0,4	11,5	101,7	1240,5	15,4	1357,6		280,2	-15,1	1379,1
01.1/2	Твърда пшеница	20,7		4,8	1,5	0,8			0,4	4,5	12,6	0,7	17,8		5,0	0,2	19,2
01.2	Ръж	3,7	0,1	1,4		1,4			0,2	0,4	2,4		2,8		0,6	-0,9	3,6
01.3	Ечемик	232,2	0,2	15,6	10,6	12,8	0,5	0,1	3,1	15,5	182,2	1,2	198,9		21,6	6,0	220,9
01.4	Овес и зърнени смеси	6,7		3,3	0,2	2,4	0,1		0,3	0,8	3,0		3,8		3,2	-0,1	6,4
01.5	Царевица за зърно	635,0	0,4	184,4	0,2	26,1	0,4	0,1	3,7	43,7	554,0	0,6	598,3		190,2	5,9	634,0
01.6	Ориз	37,9		25,8	1,6						24,8		24,8		37,3	11,6	36,3
01.7	Други зърнени	13,3		12,8	0,6	9,1			0,4	2,3	9,1	0,1	11,5		4,5	-8,3	12,7
02	Технически култури	1769,0	1,3	374,4	1,7	4,0	1,7	3,6	1,5	81,4	1595,3	7,8	1684,5		445,1	70,5	1764,3
02.1	Маслодайни семена	1506,4	1,1	301,2	0,5	2,6	0,6	1,8	1,2	79,4	1335,8	7,6	1422,8		377,0	75,8	1504,2
02.1/1	Рапица и репица	325,1		2,8	0,2	0,1				12,7	313,0		325,7		1,9	-0,9	324,9
02.1/2	Слънчоглед	1167,5	1,0	298,2	0,2	2,5	0,6	1,8	1,2	66,5	1012,3	7,5	1086,3		372,1	73,9	1165,7
02.1/3	Соя	12,8	0,1	0,1	0,1					0,3	10,2	0,1	10,6		2,1	2,0	12,6
02.1/4	Други маслодайни	1,0		0,2							0,3		0,3		0,9	0,8	1,0
02.2	Протеинодайни култури	36,3	0,1	6,8	1,3	1,4	0,4		0,1	0,6	27,5	0,1	28,2		11,6	4,8	34,5
02.3	Тютюн	64,6		57,9						0,1	77,3		77,4		45,1	-12,9	64,6
02.4	Захарно цвекло																
02.5	Други технически	161,7	0,1	8,5	-0,1		0,7	1,8	0,2	1,3	154,7	0,1	156,1		11,4	2,8	161,0
02.5/1	Влакнодайни култури	2,2		0,1							2,1		2,1		0,2		2,2
02.5/2	Хмел	1,0		0,3				0,2			0,4		0,4		0,7	0,4	1,0
02.5/3	Други технически	158,5	0,1	8,1	-0,1		0,7	1,6	0,2	1,3	152,2	0,1	153,6		10,5	2,4	157,8
03	Фуражни култури	185,9		54,2	0,1	132,0	0,5	11,6	1,5	11,8	9,5		21,3		73,1	18,8	185,3
03.1	Царевица за силаж	30,9				14,3	0,2	11,4	0,2	2,9	1,9		4,8				30,7
03.2	Кореноплодни фуражи			0,2		0,2											-0,2
03.3	Други фуражни	155,0		54,0	0,1	117,5	0,3	0,2	1,3	8,9	7,6		16,5		73,1	19,0	154,6
04	Зеленчуци	221,0	0,2	1,8	0,3	0,1	0,2	0,4	0,2	5,0	211,0	1,5	217,5		3,9	1,9	220,3
04.1	Пресни зеленчуци	203,2		1,0		0,1	0,2	0,4	0,1	3,2	195,6	0,9	199,7		3,7	2,6	203,0
04.1/2	Домати	65,9								1,2	64,7		65,9				65,9
04.1/3	Други пресни зеленчуци	137,3		1,0		0,1	0,2	0,4	0,1	2,0	130,9	0,9	133,8		3,7	2,6	137,1
04.2	Цветя	17,8	0,2	0,8	0,3				0,1	1,8	15,4	0,6	17,8		0,2	-0,7	17,3
04.2/1	Разсадници	6,7	0,2	0,8	0,3				0,1	1,8	4,3	0,6	6,7		0,2	-0,7	6,2
04.2/2	Декоративни растения, вкл. коледни дръвчета	11,1									11,1		11,1				11,1
04.2/3	Създаване и отглеждане																
05	Картофи	55,0		17,4	3,3				0,6	5,3	47,3	0,3	52,9		15,6	-1,8	51,7
06	Плодове	306,6		3,2				1,5	0,6	16,7	271,1	16,0	303,8		3,9	0,8	306,6
06.1	Пресни плодове	218,2		3,2				1,2	0,5	15,1	185,1	15,6	215,8		3,9	0,8	218,2
06.1/1	Ябълки	28,3		2,8						2,3	25,2	0,1	27,6		3,5	0,7	28,3
06.1/2	Круши	2,9									2,8	0,1	2,9				2,9
06.1/3	Праскови	25,5								0,3	16,7	8,5	25,5				25,5
06.1/4	Други пресни плодове	161,5		0,4				1,2	0,5	12,5	140,4	6,9	159,8		0,4	0,1	161,5
06.4	Грозде-всичко	88,4						0,3	0,1	1,6	86,0	0,4	88,0				88,4
06.4/1	Десертно грозде	11,3									11,3		11,3				11,3
06.4/2	Друго грозде	77,1						0,3	0,1	1,6	74,7	0,4	76,7				77,1
07	Вино																
07.1	Трапезно вино																
09	Други растениевъдни култури	32,3	2,0	28,0	1,3					6,7	20,2	11,5	38,4		18,6	-9,5	29,0

Код	Продукти	Текущи цени															
		Брутна продукция	Загуби	Начални запаси	Употребено в единицата			Преработено от производителите	Самопотребление	Продажби			Продажби-общо	Производство на стоки от основен капитал за собствена сметка	Крайни запаси	Промяна в запасите	Крайна продукция
					Семена и посадъчен материал	Фуражни добавки	Друго			в рамките на страната	извън отрасъла	извън страната					
а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
09.2	Семена	25,9	2,0	28,0	1,3					0,3	20,2	11,5	32,0		18,6	-9,5	22,6
09.3	Други растениевъдни продукти	6,4								6,4			6,4				6,4
10	Продукция от растениевъдството	4953,0	4,8	1022,3	73,5	213,3	5,3	17,7	24,0	295,8	4183,0	55,1	4533,9		1102,8	80,0	4869,4
11	Селскостопански животни	757,2		267,7					154,9		514,0		514,0	105,0	251,0	-16,7	757,2
11.1	Едър рогат добитък	133,5		131,4					35,6		44,4		44,4	65,8	119,1	-12,2	133,5
11.2	Свине	257,8		44,5					37,1		213,8		213,8	4,7	46,7	2,2	257,8
11.3	Коне	0,3		3,5							1,0		1,0		2,8	-0,7	0,3
11.4	Овце и кози	131,8		38,9					37,8		67,5		67,5	34,5	30,9	-8,0	131,8
11.5	Птици	233,8		49,4					44,4		187,3		187,3		51,5	2,0	233,8
11.6	Други животни																
12	Продукти от животновъдството	950,9	1,0	73,4		45,7	62,4	12,7	56,9	65,1	708,0		773,1		72,5	-0,9	841,8
12.1	Мляко	673,2				45,6		12,4	30,5	30,4	554,3		584,7				627,6
12.2	Яйца	187,4	1,0	4,1		0,1	37,7	0,3	18,9	23,2	106,0		129,2		4,3	0,2	148,6
12.3	Други продукти от животновъдството	90,3		69,3			24,7		7,5	11,5	47,7		59,2		68,2	-1,1	65,6
12.3/1	Непрана вълна	3,0									3,0		3,0				3,0
12.3/2	Копринени пашкули																
12.3/3	Други продукти от животновъдството	87,3		69,3			24,7		7,5	11,5	44,7		56,2		68,2	-1,1	62,6
13	Продукция от животновъдството	1708,1	1,0	341,1		45,7	62,4	12,7	211,8	65,1	1222,0		1287,1	105,0	323,5	-17,6	1599,0
14	Продукция на селскостопански стоки (p10 + p13)	6661,1	5,8	1363,4	73,5	259,0	67,7	30,4	235,8	360,9	5405,0	55,1	5821,0	105,0	1426,3	62,4	6468,4
15	Продукция от селскостопански услуги	439,8									439,8		439,8				439,8
16	Продукция от селското стопанство (p14 + p15)	7100,9	5,8	1363,4	73,5	259,0	67,7	30,4	235,8	360,9	5844,8	55,1	6260,8	105,0	1426,3	62,4	6908,2
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	218,8							218,8								218,8
17.1	Преработка на селскостопански продукти	218,8							218,8								218,8
17.1/1	- зърнени	29,5							29,5								29,5
17.1/2	- зеленчуци	22,6							22,6								22,6
17.1/3	- плодове	11,8							11,8								11,8
17.1/4	- вино	30,5							30,5								30,5
17.1/5	- животни	52,4							52,4								52,4
17.1/6	- животински продукти	65,6							65,6								65,6
17.1/6/1	- мляко	65,6							65,6								65,6
17.1/7	- друга	6,4							6,4								6,4
17.2	Други неотделими второстепенни дейности																
18	Продукция от отрасъл "Селско стопанство" (p10 + p13 + p15 + p17)	7319,7	5,8	1363,4	73,5	259,0	67,7	30,4	454,6	360,9	5844,8	55,1	6260,8	105,0	1426,3	62,4	7127,0

Източник: НСИ

* Данните за 2016 година са прогнозни.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

СТОЙНОСТ НА БРУТНАТА ПРОДУКЦИЯ И БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ОТ ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО (ПО ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ) ЗА ПЕРИОДА 2014 - 2016* Г.

(млн. лв.)

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
а	б	1	2	3	4	5
01	Зърнени култури	2 707,2	-7,1%	2 514,2	-5,2%	2 383,2
01.1	Пшеница и лимец	1 607,4	-7,1%	1 493,4	-2,6%	1 454,4
01.1/1	Мека пшеница	1 585,9	-7,1%	1 473,9	-2,7%	1 433,7
01.1/2	Твърда пшеница	21,5	-9,3%	19,5	6,2%	20,7
01.2	Ръж	7,2	-50,0%	3,6	2,8%	3,7
01.3	Ечемик	239,3	-9,5%	216,6	7,2%	232,2
01.4	Овес и зърнени смески	9,8	-41,8%	5,7	17,5%	6,7
01.5	Царевица за зърно	778,7	-4,9%	740,2	-14,2%	635,0
01.6	Ориз	39,0	-12,1%	34,3	10,5%	37,9
01.7	Други зърнени	25,8	-20,9%	20,4	-34,8%	13,3
02	Технически култури	1 791,3	-1,1%	1 771,3	-0,1%	1 769,0
02.1	Маслодайни семена	1 537,5	0,6%	1 547,3	-2,6%	1 506,4
02.1/1	Рапица и репица	332,4	-11,4%	294,5	10,4%	325,1
02.1/2	Слънчоглед	1 203,4	2,4%	1 231,7	-5,2%	1 167,5
02.1/3	Соя	0,7	2757,1%	20,0	-36,0%	12,8
02.1/4	Други маслодайни	1,0	10,0%	1,1	-9,1%	1,0
02.2	Протеинодайни култури	11,1	73,0%	19,2	89,1%	36,3
02.3	Тютюн	162,6	-43,9%	91,2	-29,2%	64,6
02.4	Захарно цвекло	0,0		0,0		
02.5	Други технически	80,1	41,8%	113,6	42,3%	161,7
02.5/1	Влакнодайни култури	0,3	166,7%	0,8	175,0%	2,2
02.5/2	Хмел	0,4	100,0%	0,8	25,0%	1,0
02.5/3	Други технически	79,4	41,1%	112,0	41,5%	158,5
03	Фуражни култури	255,9	-50,8%	126,0	47,5%	185,9
03.1	Царевица за силаж	62,2	-33,1%	41,6	-25,7%	30,9
03.2	Кореноплодни фуражи	0,4	0,0%	0,4	-100,0%	0,0
03.3	Други фуражни	193,3	-56,5%	84,0	84,5%	155,0
04	Зеленчуци	282,4	-13,0%	245,7	-10,1%	221,0
04.1	Пресни зеленчуци	255,1	-9,1%	232,0	-12,4%	203,2
04.1/2	Домати	111,4	-27,7%	80,5	-18,1%	65,9
04.1/3	Други пресни зеленчуци	143,7	5,4%	151,5	-9,4%	137,3
04.2	Цветя	27,3	-49,8%	13,7	29,9%	17,8
04.2/1	Разсадници	19,2	-50,5%	9,5	-29,5%	6,7
04.2/2	Декоративни растения, вкл.коледни дръвчета	8,1	-48,1%	4,2	164,3%	11,1
04.2/3	Създаване и отглеждане					0,0
05	Картофи	53,5	20,7%	64,6	-14,9%	55,0
06	Плодове	250,0	19,3%	298,2	2,8%	306,6
06.1	Пресни плодове	172,6	2,7%	177,3	23,1%	218,2
06.1/1	Ябълки	36,3	-34,4%	23,8	18,9%	28,3
06.1/2	Круши	2,3	13,0%	2,6	11,5%	2,9
06.1/3	Праскови	19,4	-10,8%	17,3	47,4%	25,5
06.1/4	Други пресни плодове	114,6	16,6%	133,6	20,9%	161,5
06.4	Грозде-всичко	77,4	56,2%	120,9	-26,9%	88,4
06.4/1	Десертно грозде	9,2	14,1%	10,5	7,6%	11,3
06.4/2	Друго грозде	68,2	61,9%	110,4	-30,2%	77,1
07	Вино					
07.1	Трапезно вино					
09	Други растениевъдни култури	66,1	-42,4%	38,1	-15,2%	32,3
09.2	Семена	58,5	-45,8%	31,7	-18,3%	25,9
09.3	Други растениевъдни продукти	7,6	-15,8%	6,4	0,0%	6,4
10	Продукция от растениевъдството	5 406,4	-6,4%	5 058,1	-2,1%	4 953,0
11	Селскостопански животни	978,6	-5,5%	924,9	-18,1%	757,2
11.1	Едър рогат добитък	167,4	-5,6%	158,0	-15,5%	133,5
11.2	Свине	301,2	-7,8%	277,7	-7,2%	257,8
11.3	Коне	0,3	0,0%	0,3	0,0%	0,3

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
11.4	Овце и кози	166,1	-0,5%	165,2	-20,2%	131,8
11.5	Птици	340,1	-4,8%	323,7	-27,8%	233,8
11.6	Други животни	3,5	-100,0%	0,0		
12	Продукти от животновъдството	1 219,1	-15,3%	1 032,7	-7,9%	950,9
12.1	Мляко	916,5	-21,7%	718,0	-6,2%	673,2
12.2	Яйца	217,0	0,2%	217,4	-13,8%	187,4
12.3	Други продукти от животновъдството	85,6	13,7%	97,3	-7,2%	90,3
12.3/1	Непрана вълна	3,0	-10,0%	2,7	11,1%	3,0
12.3/2	Копринени пашкули	0,0		0,0		0,0
12.3/3	Други продукти от животновъдството	82,6	14,5%	94,6	-7,7%	87,3
13	Продукция от животновъдството	2 197,7	-10,9%	1 957,6	-12,7%	1 708,1
14	Продукция на селскостопански стоки (p10 + p13)	7 604,1	-7,7%	7 015,7	-5,1%	6 661,1
15	Продукция от селскостопански услуги	512,4	-5,3%	485,2	-9,4%	439,8
16	Продукция от селското стопанство (p14 + p15)	8 116,5	-7,6%	7 500,9	-5,3%	7 100,9
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	320,8	-28,0%	230,9	-5,2%	218,8
17.1	Преработка на селскостопански продукти	320,8	-28,0%	230,9	-5,2%	218,8
17.1/1	- зърнени	60,4	-14,6%	51,6	-42,8%	29,5
17.1/2	- зеленчуци	21,4	7,5%	23,0	-1,7%	22,6
17.1/3	- плодове	12,2	0,0%	12,2	-3,3%	11,8
17.1/4	- вино	30,3	0,7%	30,5	0,0%	30,5
17.1/5	- животни	42,9	24,7%	53,5	-2,1%	52,4
17.1/6	- животински продукти	147,2	-63,5%	53,7	22,2%	65,6
17.1/6/1	- мляко	147,2	-63,5%	53,7	22,2%	65,6
17.1/7	- друга	6,4	0,0%	6,4	0,0%	6,4
17.2	Други неотделими второстепенни дейности					
18	Продукция от отрасъл 'Селско стопанство' (p10 +p13 + p15 + p17)	8 437,3	-8,4%	7 731,8	-5,3%	7 319,7
19	Междинно потребление	5 329,6	-6,6%	4 978,7	-7,8%	4 591,2
	Загуби	9,4	-4,3%	9,0	-36,7%	5,7
19.01	Семена и посадъчен материал	261,1	7,6%	280,9	-2,5%	273,9
19.01/1	доставено от други селскостопански предприятия	20,9	12,0%	23,4	15,8%	27,1
19.01/2	закупено извън сектора	139,7	7,7%	150,5	15,2%	173,4
	произведено и потребено в самото стопанство	100,5	6,5%	107,0	-31,4%	73,4
19.02	Горива и масла	1 134,2	-0,3%	1 130,9	-3,1%	1 095,3
19.02/1	- електричество	90,7	-4,3%	86,8	-8,6%	79,3
19.02/2	- газ	28,7	-9,1%	26,1	-4,2%	25,0
19.02/3	- други горива	1 010,9	0,3%	1 014,4	-2,6%	987,6
19.02/4	- други	3,9	-7,7%	3,6	-5,6%	3,4
19.03	Торове и почвени подобрители	417,2	-12,0%	367,2	-1,2%	362,7
19.03/1	доставено от други селскостопански предприятия	8,4	2,4%	8,6	-14,0%	7,4
19.03/2	закупено извън сектора	408,8	-12,3%	358,6	-0,9%	355,3
	произведено и потребено в самото стопанство					
19.04	Препарати за растителна защита и пестициди	248,5	45,9%	362,5	-23,8%	276,2
19.05	Ветеринарни разходи	287,2	-8,8%	262,0	-4,5%	250,3
19.06	Фуражни добавки	1 271,2	-19,9%	1 017,6	-6,5%	951,8
19.06/1	доставено от други селскостопански предприятия	321,5	-9,1%	292,1	-4,1%	280,1
19.06/2	закупено извън сектора	407,1	3,4%	421,1	8,8%	458,3
19.06/3	произведено и потребено в самото стопанство	542,6	-43,9%	304,4	-29,9%	213,4
	Фуражни добавки, невключени в ЕАА	86,4	-32,5%	58,3	-21,4%	45,8
19.07	Поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	362,4	-8,8%	330,6	-4,5%	315,8

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
19.08	Поддръжка на сгради	177,7	-8,8%	162,1	-4,4%	154,9
19.09	Селскостопански услуги	512,4	-5,3%	485,2	-9,4%	439,8
19.10	ФИЗИМ	85,2	8,1%	92,1	-17,3%	76,2
19.11	Други стоки и услуги	476,7	-11,8%	420,3	-18,4%	342,8
	доставено от други селскостопански предприятия	108,1	-12,3%	94,8	-51,2%	46,3
	закупено извън сектора	262,4	-8,8%	239,4	-4,5%	228,7
	произведено и потребено в самото стопанство	106,2	-18,9%	86,1	-21,3%	67,8
20	Брутна добавена стойност по цени на производител (p18 - p19)	3 107,7	-11,4%	2 753,1	-0,9%	2 728,5

Източник: НСИ

Изчисление за изменението по години в проценти - МЗХГ

* Данните за 2016 година са прогнозни, а за 2015 г. - предварителни.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИТЕ НА ПРОЗВОДИТЕЛ, ПО ГОДИНИ (2010=100)

Показатели	API Код	Връзки	2010	2014	2015	2016
Зърнени култури	010000	1=2+5+6+9+10+11+12	100,0	114,1	118,7	109,4
Пшеница	011000	2=3+4	100,0	120,2	122,5	109,0
Мека пшеница	011100	3	100,0	120,1	122,2	108,9
Твърда пшеница	011200	4	100,0	131,2	149,0	115,8
Ръж	012000	5	100,0	120,3	121,8	127,2
Ечемик	013000	6=7+8	100,0	141,4	146,9	133,5
Ечемик, за фураж	013100	7	100,0	139,2	147,2	131,9
Ечемик, за пивоварни цели	013200	8	100,0	146,2	146,5	136,9
Овес	014000	9	100,0	147,5	165,5	140,2
Царевица	015000	10	100,0	89,1	99,0	100,7
Ориз	016000	11	100,0	136,7	129,2	108,4
Други зърнени култури	019000	12	100,0	118,3	125,2	115,9
Технически култури	020000	13=14+19+20+21+22	100,0	111,5	132,5	128,9
Маслодайни семена	021000	14=15+16+17+18	100,0	108,7	131,3	124,6
Семена от репица или рапица	021100	15	100,0	108,0	130,0	121,9
Семена от слънчоглед	021200	16	100,0	108,9	131,8	125,6
Соя	021300	17	100,0	137,6	85,4	92,5
Други маслодайни култури	021900	18	100,0	81,4	81,4	91,7
Култури със сухи бобови шушулки	022000	19	100,0	154,7	124,3	107,7
Суров тютюн	023000	20	100,0	109,7	111,1	121,5
Захарно цвекло	024000	21	-	-	-	-
Други технически култури	029000	22=23+24+25	100,0	152,9	171,8	203,9
Влакнодайни култури	029100	23	100,0	110,5	-	123,9
Хмел	029200	24	100,0	132,1	123,7	392,1
Други технически култури; други	029900	25	100,0	154,0	173,5	204,8
Фуражни култури	030000	26	100,0	132,9	124,8	107,5
Зеленчуци	040000	27=28+39	100,0	93,4	92,1	91,3
Пресни зеленчуци	041000	28=29+30	100,0	92,0	89,2	85,9
Домати	041200	29	100,0	86,7	83,6	80,9
Други пресни зеленчуци	041900	30=31+32+33+34+35+36+37+38	100,0	93,5	90,7	87,2
Зеле главесто, бяло	041910	31	100,0	83,1	98,7	79,3
Краставици	041940	32	100,0	81,9	84,2	82,5
Моркови	041950	33	100,0	80,5	83,4	65,5
Лук кромид, зрял	041960	34	100,0	70,4	77,3	66,9
Зелен фасул	041970	35	100,0	102,7	81,0	85,9
Варива	041980	36	-	-	109,7	-
Грах	041990	37	100,0	229,4	163,9	109,8
Други пресни зеленчуци: други	041999	38	100,0	107,6	90,7	100,8
Растения и цветя	042000	39	100,0	104,8	117,2	138,6
Картофи	050000	40	100,0	80,0	84,2	85,9
Плодове	060000	41=42+52	100,0	102,9	102,2	100,5

Показатели	API Код	Връзки	2010	2014	2015	2016
Пресни плодове	061000	42=43+44+45+46	100,0	95,3	95,7	101,2
Ябълки	061100	43	100,0	62,6	71,6	68,5
Круши	061200	44	100,0	70,7	56,4	67,1
Праскови	061300	45	100,0	92,6	91,3	95,2
Други пресни плодове, орехи и други	061900	46=47+48+49+50+51	100,0	108,0	105,7	114,7
Череша	061910	47	100,0	96,1	84,1	112,6
Сливи	061920	48	100,0	109,6	89,9	110,5
Ягоди	061930	49	100,0	110,0	98,7	109,9
Орехи	061940	50	100,0	170,0	157,4	136,6
Други пресни плодове; други	061990	51	100,0	106,5	127,9	114,9
Грозде	064000	52=53+54	100,0	112,8	110,4	99,7
Десертно грозде	064100	53	100,0	154,2	125,8	102,0
Винено грозде	064900	54	100,0	111,9	110,0	99,6
Други растениевъдни култури	090000	55=56+57	100,0	122,9	108,0	112,3
Семена	092000	56	100,0	137,8	131,0	162,2
Други растениевъдни продукти; други	099000	57	100,0	119,2	102,4	100,1
Растениевъдство, общо	100000	58=1+13+26+27+40+41+55	100,0	110,2	119,9	114,3
Растениевъдство, без плодове и зеленчуци	101000	59=1+13+26+40+55	100,0	112,0	123,7	117,3
Живи животни	110000	60=61+64+65+66+69	100,0	113,8	109,2	103,7
Едър рогат добитък	111000	61=62+63	100,0	125,0	121,2	115,9
Едър рогат добитък над 1 година	111100	62	100,0	123,5	123,0	108,3
Едъррогат добитък до 1 година	111200	63	100,0	126,7	119,2	124,1
Свине	112000	64	100,0	107,2	95,7	95,2
Овце и кози	114000	65	100,0	123,8	124,6	122,1
Птици	115000	66=67+68	100,0	113,1	111,0	101,3
Пилета	115100	67	100,0	114,5	113,3	102,9
Други птици	115900	68	100,0	100,3	90,7	86,9
Други животни	119000	69	100,0	109,4	124,9	119,8
Животински продукти	120000	70=71+74+75	100,0	122,5	114,4	107,1
Мляко	121000	71=72+73	100,0	128,4	116,9	111,5
Краве мляко	121100	72	100,0	127,4	114,6	108,8
Други видове мляко	121900	73	100,0	142,2	140,7	140,1
Яйца	122000	74	100,0	98,5	101,9	89,5
Други животински продукти	129000	75	100,0	110,0	116,2	96,2
Животновъдство	130000	76=60+70	100,0	118,7	112,1	105,6
Селско стопанство, общо	140000	77=58+76	100,0	112,8	117,5	111,6
Селско стопанство, без плодове и зеленчуци	141000	78=59+76	100,0	114,3	119,8	113,3

Източник: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ФАКТОРНИ РАЗХОДИ, ДРУГИ СУБСИДИИ И ДАНЪЦИ ЗА 2016* ГОДИНА

(млн. лв.)

Елементи на междинното потребление	За създаване на брутната продукция по цени на производител	За създаване на крайната продукция по базисни цени	Произведено и потребено в самото стопанство	Покупка на стоки и услуги за междинно потребление	
				от други селскостопански единици	от единици извън отрасъла
а	1	2	3	4	5
Загуби	5,7		5,7		
Семена и посадъчен материал	273,9	200,5	73,4	27,1	173,4
Горива и масла	1 095,3	1 095,3	0,0	0,0	1 095,3
- електричество	79,3	79,3			79,3
- газ	25,0	25,0			25,0
- други горива	987,6	987,6			987,6
- други	3,4	3,4			3,4
Торове и почвени подобрители	362,7	362,7	0,0	7,4	355,3
Препарати за растителна защита и пестициди	276,2	276,2			276,2
Ветеринарни разходи	250,3	250,3			250,3
Фуражни добавки	951,8	951,8	213,4	280,1	458,3
Фуражни добавки, невключени в ЕАА	45,8		45,8		
Поддръжка и ремонт	470,7	470,7	0,0	0,0	470,7
- поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	315,8	315,8			315,8
- поддръжка на сгради	154,9	154,9			154,9
Селскостопански услуги	439,8	439,8		439,8	
ФИЗИМ	76,2	76,2			76,2
Други стоки и услуги	342,8	275,0	67,8	46,3	228,7
Междинно потребление	4 591,2	4 398,5	406,1	800,7	3 384,4
Потребление на основен капитал	730,0	730,0			730,0
- оборудване	611,8	611,8			611,8
- сгради	48,9	48,9			48,9
- създаване и отглеждане	17,7	17,7			17,7
- други	51,6	51,6			51,6
Компенсации на наетите	733,4	733,4			733,4
Други данъци върху производството	4,1	4,1			4,1
Други субсидии върху производството	1 350,3	1 350,3			1 350,3
Аренда	1 191,3	1 191,3			1 191,3
Платени лихви	46,9	46,9			46,9
Получени лихви	11,5	11,5			11,5

Източник: НСИ

* Данните за 2016 година са прогнозни.

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

СТОЙНОСТ НА КРАЙНАТА ПРОДУКЦИЯ, БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ДОХОД В ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО (ПО ТЕКУЩИ БАЗИСНИ ЦЕНИ) ЗА ПЕРИОДА 2014 - 2016 Г.

(млн. лв.)

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
а	б	1	2	3	4	5
01	Зърнени култури	2 602,8	-7,7%	2 403,2	-3,8%	2 312,2
01.1	Пшеница и лимец	1 524,0	-8,4%	1 396,3	0,1%	1 398,3
01.1/1	Мека пшеница	1 503,5	-8,3%	1 378,3	0,1%	1 379,1
01.1/2	Твърда пшеница	20,5	-12,2%	18,0	6,7%	19,2
01.2	Ръж	6,3	-46,0%	3,4	5,9%	3,6
01.3	Ечемик	226,0	-8,1%	207,6	6,4%	220,9
01.4	Овес и зърнени смески	9,1	-42,9%	5,2	23,1%	6,4
01.5	Царевица за зърно	777,5	-5,1%	738,0	-14,1%	634,0
01.6	Ориз	39,0	-16,2%	32,7	11,0%	36,3
01.7	Други зърнени	20,9	-4,3%	20,0	-36,5%	12,7
02	Технически култури	1 890,1	0,1%	1 892,6	-2,2%	1 850,7
02.1	Маслодайни семена	1 534,4	0,6%	1 543,5	-2,5%	1 504,2
02.1/1	Рапица и репица	332,1	-11,4%	294,2	10,4%	324,9
02.1/2	Слънчоглед	1 200,6	2,3%	1 228,7	-5,1%	1 165,7
02.1/3	Соя	0,7	2685,7%	19,5	-35,4%	12,6
02.1/4	Други маслодайни	1,0	10,0%	1,1	-9,1%	1,0
02.2	Протеинодайни култури	9,0	441,1%	48,7	-29,2%	34,5
02.3	Тютюн	270,0	-31,6%	184,8	-18,3%	151,0
02.4	Захарно цвекло	-	-	-	-	-
02.5	Други технически	76,7	50,7%	115,6	39,3%	161,0
02.5/1	Влакнодайни култури	0,3	1433,3%	4,6	-52,2%	2,2
02.5/2	Хмел	0,4	100,0%	0,8	25,0%	1,0
02.5/3	Други технически	76,0	45,0%	110,2	43,2%	157,8
03	Фуражни култури	253,2	-50,6%	125,2	48,0%	185,3
03.1	Царевица за силаж	61,0	-32,3%	41,3	-25,7%	30,7
03.2	Кореноплодни фуражи	0,4	0,0%	0,4	-100,0%	0,0
03.3	Други фуражни	191,8	-56,5%	83,5	85,1%	154,6
04	Зеленчуци	278,8	1,1%	281,9	-21,9%	220,3
04.1	Пресни зеленчуци	254,2	7,4%	273,1	-25,7%	203,0
04.1/2	Домати	111,4	-25,9%	82,5	-20,1%	65,9
04.1/3	Други пресни зеленчуци	142,8	33,5%	190,6	-28,1%	137,1
04.2	Цветя	24,6	-64,2%	8,8	96,6%	17,3
04.2/1	Разсадници	16,5	-72,1%	4,6	34,8%	6,2
04.2/2	Декоративни растения, вкл.коледни дръвчета	8,1	-48,1%	4,2	164,3%	11,1
04.2/3	Създаване и отглеждане	-	-	-	-	-
05	Картофи	47,2	33,9%	63,2	-16,9%	52,5
06	Плодове	247,4	35,4%	334,9	-8,5%	306,6
06.1	Пресни плодове	171,8	24,6%	214,0	2,0%	218,2
06.1/1	Ябълки	36,2	-34,3%	23,8	18,9%	28,3
06.1/2	Круши	2,3	13,0%	2,6	11,5%	2,9
06.1/3	Праскови	19,4	-10,8%	17,3	47,4%	25,5
06.1/4	Други пресни плодове	113,9	49,5%	170,3	-5,2%	161,5
06.4	Грозде-всичко	75,6	59,9%	120,9	-26,9%	88,4
06.4/1	Десертно грозде	9,2	14,1%	10,5	7,6%	11,3

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
а	б	1	2	3	4	5
06.4/2	Друго грозде	66,4	66,3%	110,4	-30,2%	77,1
07	Вино	-		-		-
07.1	Трапезно вино	-		-		-
09	Други растениевъдни култури	66,0	-47,6%	34,6	-16,2%	29,0
09.2	Семена	58,4	-51,7%	28,2	-19,9%	22,6
09.3	Други растениевъдни продукти	7,6	-15,8%	6,4	0,0%	6,4
10	Продукция от растениевъдството	5 385,5	-4,6%	5 135,6	-3,5%	4 956,6
11	Селскостопански животни	1 108,4	2,0%	1 131,1	-20,5%	898,7
11.1	Едър рогат добитък	247,5	22,4%	303,0	-26,0%	224,1
11.2	Свине	301,2	-7,8%	277,7	-7,2%	257,8
11.3	Коне	0,3	0,0%	0,3	0,0%	0,3
11.4	Овце и кози	209,2	8,2%	226,4	-19,3%	182,7
11.5	Птици	340,1	-4,8%	323,7	-27,8%	233,8
11.6	Други животни	10,1		-		0,0
12	Продукти от животновъдството	1 086,8	-16,7%	905,3	-6,6%	845,8
12.1	Мляко	872,5	-24,4%	659,9	-4,9%	627,6
12.2	Яйца	153,9	10,0%	169,3	-12,2%	148,6
12.3	Други продукти от животновъдството	60,4	26,0%	76,1	-8,5%	69,6
12.3/1	Непрана вълна	3,0	-10,0%	2,7	11,1%	3,0
12.3/2	Копринени пашкули	-		-		-
12.3/3	Други продукти от животновъдството	57,4	27,9%	73,4	-9,3%	66,6
13	Продукция от животновъдството	2 195,2	-7,2%	2 036,4	-14,3%	1 744,5
14	Продукция на селскостопански стоки (p10 + p13)	7 580,7	-5,4%	7 172,0	-6,6%	6 701,1
15	Продукция от селскостопански услуги	512,4	-5,3%	485,2	-9,4%	439,8
16	Продукция от селското стопанство (p14 + p15)	8 093,1	-5,4%	7 657,2	-6,7%	7 140,9
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	320,8	-28,0%	230,9	-5,2%	218,8
17.1	Преработка на селскостопански продукти	320,8	-28,0%	230,9	-5,2%	218,8
17.1/1	- зърнени	60,4	-14,6%	51,6	-42,8%	29,5
17.1/2	- зеленчуци	21,4	7,5%	23,0	-1,7%	22,6
17.1/3	- плодове	12,2	0,0%	12,2	-3,3%	11,8
17.1/4	- вино	30,3	0,7%	30,5	0,0%	30,5
17.1/5	- животни	42,9	24,7%	53,5	-2,1%	52,4
17.1/6	- животински продукти	147,2	-63,5%	53,7	22,2%	65,6
17.1/6/1	- мляко	147,2	-63,5%	53,7	22,2%	65,6
17.1/7	- друга	6,4	0,0%	6,4	0,0%	6,4
17.2	Други неотделими второстепенни дейности	-		-		-
18	Продукция от отрасъл 'Селско стопанство' (p10 +p13 + p15 + p17)	8 413,9	-6,2%	7 888,1	-6,7%	7 359,7

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
а	б	1	2	3	4	5
19	Междинно потребление	5 027,1	-6,1%	4 718,3	-6,8%	4 398,5
19.01	Семена и посадъчен материал	160,6	8,3%	173,9	15,3%	200,5
19.01/1	доставено от други селскостопански предприятия	20,9	12,0%	23,4	15,8%	27,1
19.01/2	закупено извън сектора	139,7	7,7%	150,5	15,2%	173,4
19.02	Горива и масла	1 134,2	-0,3%	1 130,9	-3,1%	1 095,3
19.02/1	- електричество	90,7	-4,3%	86,8	-8,6%	79,3
19.02/2	- газ	28,7	-9,1%	26,1	-4,2%	25,0
19.02/3	- други горива	1 010,9	0,3%	1 014,4	-2,6%	987,6
19.02/4	- други	3,9	-7,7%	3,6	-5,6%	3,4
19.03	Торове и почвени подобрители	417,2	-12,0%	367,2	-1,2%	362,7
19.03/1	доставено от други селскостопански предприятия	8,4	2,4%	8,6	-14,0%	7,4
19.03/2	закупено извън сектора	408,8	-12,3%	358,6	-0,9%	355,3
19.04	Препарати за растителна защита и пестициди	248,5	45,9%	362,5	-23,8%	276,2
19.05	Ветеринарни разходи	287,2	-8,8%	262,0	-4,5%	250,3
19.06	Фуражни добавки	1 271,2	-19,9%	1 017,6	-6,5%	951,8
19.06/1	доставено от други селскостопански предприятия	321,5	-9,1%	292,1	-4,1%	280,1
19.06/2	закупено извън сектора	407,1	3,4%	421,1	8,8%	458,3
19.06/3	Произведено и потребено в самото стопанство	542,6	-43,9%	304,4	-29,9%	213,4
19.07	Поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	362,4	-8,8%	330,6	-4,5%	315,8
19.08	Поддръжка на сгради	177,7	-8,8%	162,1	-4,4%	154,9
19.09	Селскостопански услуги	512,4	-5,3%	485,2	-9,4%	439,8
19.10	ФИЗИМ	85,2	8,1%	92,1	-17,3%	76,2
19.11	Други стоки и услуги	370,5	-9,8%	334,2	-17,7%	275,0
	доставено от други селскостопански предприятия	108,1	-12,3%	94,8	-51,2%	46,3
	закупено извън сектора	262,4	-8,8%	239,4	-4,5%	228,7
20	Брутна добавена стойност по базисни цени (p18 - p19)	3 386,8	-6,4%	3 169,8	-6,6%	2 961,2
21	Потребление на основен капитал	712,5	6,7%	760,4	-4,0%	730,0
21.1	- оборудване	597,1	6,7%	637,2	-4,0%	611,8
21.2	- сгради	47,7	6,9%	51,0	-4,1%	48,9
21.3	- създаване и отглеждане	17,3	6,9%	18,5	-4,3%	17,7
21.4	- други	50,4	6,5%	53,7	-3,9%	51,6
22	Нетна добавена стойност по базисни цени (p20 - p21)	2 674,3	-9,9%	2 409,4	-7,4%	2 231,2
23	Компенсации на наетите	709,4	6,1%	752,5	-2,5%	733,4
24	Други данъци върху производството	9,9	-60,6%	3,9	5,1%	4,1
25	Други субсидии върху производството	1 604,9	-17,4%	1 324,9	1,9%	1 350,3
26	Доход по фактори (p22 - p24 + p 25)	4 269,3	-12,6%	3 730,4	-4,1%	3 577,4

Код	Продукти	2014	Изменение 2015/2014 %	2015*	Изменение 2016/2015 %	2016*
а	б	1	2	3	4	5
27	Операцц излншък / Смесен доход (р22 - р23 + р25)	3 559,9	-16,3%	2 977,9	-4,5%	2 844,0
28	Аренда	858,5	17,8%	1 011,3	17,8%	1 191,3
29	Платени лнхви	80,7	-47,0%	42,8	9,6%	46,9
30	Получени лнхви	25,2	-59,5%	10,2	12,7%	11,5
31	Предприемачески доход (р27 - р28 - р29 + р30)	2 645,9	-26,9%	1 934,0	-16,4%	1 617,3

Източник: НСИ

Изчисление за изменението по години в проценти - МЗХГ

** Данните за 2016 година са прогнозни, а за 2015 г. - предварителни.*

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

"КРАЙНА ПРОДУКЦИЯ И БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ (ПО БАЗИСНИ ЦЕНИ) - 2015 - 2016 Г. СТОЙНОСТ И ИНДЕКСИ НА ИЗМЕНЕНИЕ - 2016 СПРЯМО 2015 Г."

Код	Продукти	Връзки	Текуща стойност за 2015 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност на продукцията за 2016 г. по цени на предходната година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2016 г. - млн. лв.	Смесен индекс
01	Зърнени култури	1=2 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10	2 403,20	103,30	2 481,40	93,20	2 312,20	96,20
01.1	Пшеница и лимец	2=3 + 4	1 396,30	115,30	1 609,80	86,90	1 398,30	100,10
01.1/1	Мека пшеница	3	1 378,30	115,20	1 588,00	86,80	1 379,10	100,10
01.1/2	Твърда пшеница	4	18,00	121,10	21,80	88,10	19,20	106,70
01.2	Ръж	5	3,40	120,60	4,10	87,80	3,60	105,90
01.3	Ечемик	6	207,60	95,00	197,20	112,00	220,90	106,40
01.4	Овес и зърнени смески	7	5,20	111,50	5,80	110,30	6,40	123,10
01.5	Царевица за зърно	8	738,00	85,10	627,70	101,00	634,00	85,90
01.6	Ориз	9	32,70	89,30	29,20	124,30	36,30	111,00
01.7	Други зърнени	10	20,00	38,00	7,60	167,10	12,70	63,50
02	Технически култури	11=12 + 17 + 18 + 19 + 20	1 892,60	106,80	2 021,70	91,50	1 850,70	97,80
02.1	Маслодайни семена	12=13 + 14 + 15 + 16	1 543,50	107,30	1 656,90	90,80	1 504,20	97,50
02.1/1	Рапица и репица	13	294,20	118,40	348,30	93,30	324,90	110,40
02.1/2	Слънчоглед	14	1 228,70	105,50	1 296,50	89,90	1 165,70	94,90
02.1/3	Соя	15	19,50	56,90	11,10	113,50	12,60	64,60
02.1/4	Други маслодайни	16	1,10	90,90	1,00	100,00	1,00	90,90
02.2	Протеинодайни култури	17	48,70	204,50	99,60	34,60	34,50	70,80
02.3	Тютюн	18	184,80	65,30	120,70	125,10	151,00	81,70
02.4	Захарно цвекло	19
02.5	Други технически	20=21 + 22 + 23	115,60	125,00	144,50	111,40	161,00	139,30
02.5/1	Влакнодайни култури	21	4,60	278,30	12,80	17,20	2,20	47,80
02.5/2	Хмел	22	0,80	37,50	0,30	333,30	1,00	125,00
02.5/3	Други	23	110,20	119,20	131,40	120,10	157,80	143,20
03	Фуражни култури	24=25 + 26 + 27	125,20	97,20	121,70	152,30	185,30	148,00
03.1	Царевица за силаж	25	41,30	91,50	37,80	81,20	30,70	74,30
03.2	Кореноплодни фуражи	26	0,40	-	0,00	-	0,00	-
03.3	Други фуражни	27	83,50	100,50	83,90	184,30	154,60	185,10
04	Зеленчуци	28=29 + 32	281,90	101,70	286,60	76,90	220,30	78,10
04.1	Пресни зеленчуци	29=30 + 31	273,10	98,60	269,40	75,40	203,00	74,30
04.1/2	Домати	30	82,50	94,20	77,70	84,80	65,90	79,90
04.1/3	Други пресни зеленчуци	31	190,60	100,60	191,70	71,50	137,10	71,90
04.2	Цветя и разсадници	32=33 + 34 + 35	8,80	195,50	17,20	100,60	17,30	196,60
04.2/1	Разсадници	33	4,60	134,80	6,20	100,00	6,20	134,80
04.2/2	Декоративни растения	34	4,20	261,90	11,00	100,90	11,10	264,30
04.2/3	Създаване и отглеждане	35
05	Картофи	36	63,20	88,10	55,70	94,30	52,50	83,10
06	Плодове	37=38 + 43	334,90	81,30	272,40	112,60	306,60	91,50

Код	Продукти	Връзки	Текуща стойност за 2015 г.-млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност на продукцията за 2016 г. по цени на предходната година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2016 г. - млн. лв.	Смесен индекс
06.1	Пресни плодове	38=39 + 40 + 41 + 42	214,00	83,60	179,00	121,90	218,20	102,00
06.1/1	Ябълки	39	23,80	76,10	18,10	156,40	28,30	118,90
06.1/2	Круши	40	2,60	92,30	2,40	120,80	2,90	111,50
06.1/3	Граскови	41	17,30	99,40	17,20	148,30	25,50	147,40
06.1/4	Други пресни плодове	42	170,30	83,00	141,30	114,30	161,50	94,80
06.4	Грозде-всичко	43=44 + 45	120,90	77,30	93,40	94,60	88,40	73,10
06.4/1	Десертно грозде	44	10,50	112,40	11,80	95,80	11,30	107,60
06.4/2	Друго грозде	45	110,40	73,90	81,60	94,50	77,10	69,80
07	Вино	46
07.1	Трапезно вино	47
09	Други растениевъдни култури	48=49 + 50	34,60	50,90	17,60	164,80	29,00	83,80
09.2	Семена	49	28,20	39,70	11,20	201,80	22,60	80,10
09.3	Други растениевъдни продукти	50	6,40	100,00	6,40	100,00	6,40	100,00
10	Продукция от растениевъдството	51=1 + 11 + 24 + 28 + 36 + 37 + 46 + 48	5 135,60	102,40	5 257,10	94,30	4 956,60	96,50
11	Селскостопански животни	52=53 + 54 + 55 + 56 + 57 + 58	1 131,10	84,70	958,10	93,80	898,70	79,50
11.1	Едър рогат добитък	53	303,00	95,60	289,70	77,40	224,10	74,00
11.2	Свине	54	277,70	88,70	246,40	104,60	257,80	92,80
11.3	Коне	55	0,30	100,00	0,30	100,00	0,30	100,00
11.4	Овце и кози	56	226,40	80,20	181,50	100,70	182,70	80,70
11.5	Птици	57	323,70	74,20	240,20	97,30	233,80	72,20
11.6	Други животни	58
12	Продукти от животновъдството	59=60 + 61 + 62	905,30	100,60	910,70	92,90	845,80	93,40
12.1	Мляко	60	659,90	100,30	662,20	94,80	627,60	95,10
12.2	Яйца	61	169,30	102,80	174,00	85,40	148,60	87,80
12.3	Други продукти от животновъдството	62=63 + 64 + 65	76,10	97,90	74,50	93,40	69,60	91,50
12.3/1	Непрана вълна	63	2,70	96,30	2,60	115,40	3,00	111,10
12.3/2	Копринени пашкули	64
12.3/3	Други продукти от животновъдството	65	73,40	98,00	71,90	92,60	66,60	90,70
13	Продукция от животновъдството	66=53 + 59	2 036,40	91,80	1 868,80	93,30	1 744,50	85,70
14	Продукция на селскостопански стоки	67=51 + 66	7 172,00	99,40	7 125,90	94,00	6 701,10	93,40
15	Продукция на селскостопански услуги	68	485,20	91,70	445,10	98,80	439,80	90,60
16	Продукция от селското стопанство	69=67 + 68	7 657,20	98,90	7 571,00	94,30	7 140,90	93,30

Код	Продукти	Връзки	Текуща стойност за 2015 г.-млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност на продукцията за 2016 г. по цени на предходната година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2016 г. - млн. лв.	Смесен индекс
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	70=71 + 80	230,90	97,60	225,40	97,10	218,80	94,80
17.1	Преработка на селскостопански продукти	71=72 + 73 + 74 + 75 + 76 + 77 + 79	230,90	97,60	225,40	97,10	218,80	94,80
17.1/1	Зърнени	72	51,60	61,40	31,70	93,10	29,50	57,20
17.1/2	Зеленчуци	73	23,00	109,60	25,20	89,70	22,60	98,30
17.1/3	Плодове	74	12,20	76,20	9,30	126,90	11,80	96,70
17.1/4	Вино	75	30,50	99,30	30,30	100,70	30,50	100,00
17.1/5	Животни	76	53,50	99,60	53,30	98,30	52,40	97,90
17.1/6	Животински продукти	77≥78	53,70	128,90	69,20	94,80	65,60	122,20
17.1/6/1	Мляко	78	53,70	128,90	69,20	94,80	65,60	122,20
17.1/7	Друга	79	6,40	100,00	6,40	100,00	6,40	100,00
17.2	Други неотделими второстепенни дейности	80
18	Производство от отрасъл "Селско стопанство"	81=69 + 70	7 888,10	98,80	7 796,40	94,40	7 359,70	93,30
19	Междинно потребление	82=83 + 86 + 91 + 94 + 95 + 96 + 100 + 101 + 102 + 103 + 104	4 718,30	96,50	4 551,20	96,60	4 398,50	93,20
19.01	Семена и посадъчен материал	83=84 + 85	173,90	110,80	192,60	104,10	200,50	115,30
19.01/1	Семена и посадъчен материал, доставени от други селскостопански предприятия	84	23,40	111,10	26,00	104,20	27,10	115,80
19.01/2	Семена и посадъчен материал, закупени извън сектора	85	150,50	110,70	166,60	104,10	173,40	115,20
19.02	Горива и масла	86=87 + 88 + 89 + 90	1 130,90	107,10	1 211,60	90,40	1 095,30	96,90
19.02/1	Електричество	87	86,80	101,00	87,70	90,40	79,30	91,40
19.02/2	Газ	88	26,10	105,70	27,60	90,60	25,00	95,80
19.02/3	Други горива	89	1 014,40	107,70	1 092,50	90,40	987,60	97,40
19.02/4	Други	90	3,60	105,60	3,80	89,50	3,40	94,40
19.03	Торове и почвени подобрители	91=92 + 93	367,20	122,50	450,00	80,60	362,70	98,80
19.03/1	Торове доставени от други селскостопански предприятия	92	8,60	107,00	9,20	80,40	7,40	86,00
19.03/2	Торове, закупени извън сектора	93	358,60	122,90	440,80	80,60	355,30	99,10
19.04	Препарати за растителна защита	94	362,50	73,20	265,30	104,10	276,20	76,20
19.05	Ветеринарни разходи	95	262,00	96,30	252,30	99,20	250,30	95,50
19.06	Фуражни добавки	96	1 017,60	92,30	939,60	101,30	951,80	93,50
19.06/1	Фуражни добавки, доставени от други селскостопански	97	292,10	94,70	276,50	101,30	280,10	95,90

Код	Продукти	Връзки	Текуща стойност за 2015 г.-млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност на продукцията за 2016 г. по цени на предходната година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2016 г. - млн. лв.	Смесен индекс
	предприятия							
19.06/2	Фуражни добавки, закупени извън сектора	98	421,10	107,40	452,40	101,30	458,30	108,80
19.06/3	Фуражни добавки, произведени и потребени в стопанството	99	304,40	69,20	210,70	101,30	213,40	70,10
19.07	Поддръжка и ремонт на машини	100	330,60	85,90	284,00	111,20	315,80	95,50
19.08	Поддръжка на сгради	101	162,10	95,70	155,20	99,80	154,90	95,60
19.09	Селскостопански услуги	102	485,20	91,70	445,10	98,80	439,80	90,60
19.10	ФИЗИМ	103	92,10	83,80	77,20	98,70	76,20	82,70
19.11	Други стоки и услуги	104	334,20	83,30	278,30	98,80	275,00	82,30
20	Брутна добавена стойност по базисни цени	105=81-82	3 169,80	102,40	3 245,20	91,20	2 961,20	93,40

Източник: НСИ